

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

॥ సుందర కాణ్డమ్ ॥

Based on the encoding of the Baroda Critical Edition of the Ramayana
by Prof Muneo Tokunaga

First Edition: 2011

Copyright © 2011
All Rights Reserved

సుస్థర కాణ్డమ్

ధ్యాన శ్లోకమ్.....	4
పర్కమ్ 1.....	5
పర్కమ్ 2.....	19
పర్కమ్ 3.....	23
పర్కమ్ 4.....	26
పర్కమ్ 5.....	29
పర్కమ్ 6.....	33
పర్కమ్ 7.....	35
పర్కమ్ 8.....	40
పర్కమ్ 9.....	44
పర్కమ్ 10.....	48
పర్కమ్ 11.....	50
పర్కమ్ 12.....	55
పర్కమ్ 13.....	59
పర్కమ్ 14.....	63
పర్కమ్ 15.....	66
పర్కమ్ 16.....	68
పర్కమ్ 17.....	70
పర్కమ్ 18.....	72
పర్కమ్ 19.....	75
పర్కమ్ 20.....	77
పర్కమ్ 21.....	81
పర్కమ్ 22.....	82
పర్కమ్ 23.....	85
పర్కమ్ 24.....	87
పర్కమ్ 25.....	91
పర్కమ్ 26.....	94
పర్కమ్ 27.....	96
పర్కమ్ 28.....	97
పర్కమ్ 29.....	101
పర్కమ్ 30.....	102
పర్కమ్ 31.....	103
పర్కమ్ 32.....	105
పర్కమ్ 33.....	108
పర్కమ్ 34.....	114
పర్కమ్ 35.....	118
పర్కమ్ 36.....	123
పర్కమ్ 37.....	128
పర్కమ్ 38.....	132
పర్కమ్ 39.....	134
పర్కమ్ 40.....	136
పర్కమ్ 41.....	138
పర్కమ్ 42.....	140
పర్కమ్ 43.....	142

సర్గమ్ 44	143
సర్గమ్ 45	146
సర్గమ్ 46	151
సర్గమ్ 47	157
సర్గమ్ 48	158
సర్గమ్ 49	160
సర్గమ్ 50	162
సర్గమ్ 51	164
సర్గమ్ 52	167
సర్గమ్ 53	169
సర్గమ్ 54	171
సర్గమ్ 55	173
సర్గమ్ 56	176
సర్గమ్ 57	186
సర్గమ్ 58	188
సర్గమ్ 59	190
సర్గమ్ 60	192
సర్గమ్ 61	195
సర్గమ్ 62	197
సర్గమ్ 63	200
సర్గమ్ 64	202
సర్గమ్ 65	203
సర్గమ్ 66	206
యుద్ధ కాణ్డమ్ సర్గమ్ 128	210

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥
॥ ధ్యాన శ్లోకమ్ ॥

కూజన్తమ్ రామరామేతి మధురమ్ మధురాక్షరమ్ ।
ఆరుహ్య కవితాశాఖామ్ వందే వాల్మీకి కోకిలమ్ ॥

వాల్మీకీర్మునిసిమ్హస్య కవితా వనచారిణః ।
శ్రుణ్వన్ రామకథానాదమ్ కో న యాతి పరామ్ గతిమ్ ॥

యః పిబన్ సతతమ్ రామచరితాముత సాగరమ్ ।
అత్రుప్తన్ తమ్ మునిమ్ వందే ప్రాచేతసమకల్మషమ్ ॥

గోష్పతీకృత వారాశిమ్ మశకీకృత రాక్షసమ్ ।
రామాయణ మహామాలారత్నమ్ వందే నిలాత్మజమ్ ॥

అఞ్జనానన్దనమ్ వీరమ్ జానకీ శోకనాశనమ్ ।
కపీశమక్షహన్తారమ్ వందే లజ్కా భయఙ్కరమ్ ॥

మనోజవమ్ మారుత తుల్యవేగమ్
జితేన్ద్రియమ్ బుద్ధిమతామ్ పరిష్కమ్ ।
వాతాత్మజమ్ వానరయూథ ముఖ్యమ్
శ్రీరామదూతమ్ సిరసా నమామి ॥

ఉల్లఙ్ఘ్య సిన్ధోః సలిలమ్ సలీలమ్
యఃశోకవహ్నిమ్ జనకాత్మజాయః ।
ఆదాయతేనైవ దదాహ లజ్కామ్
నమామి తమ్ ప్రాఞ్జలిరాఞ్జనేయమ్ ॥

ఆఞ్జనేయమతిపాటలాననమ్ కాఞ్చనాద్రి కమనీయ విగ్రహమ్ ।
పారిజాత తరుమూల వాసినమ్ భావయామి పవమాన నన్దనమ్ ॥

యత్ర యత్ర రఘునాథ కీర్తనమ్
తత్ర తత్ర కృతమస్తకాఞ్జలిమ్ ।
బాష్పవారి పరిపూర్ణ లోచనమ్
మారుతిమ్ నమత రాక్షాన్తకమ్ ॥

వేదవేద్యే పరే పుష్పి జాతే దసరతాత్మజే ।
వేదః ప్రాచేతసా దాసీత్ సాక్షాద్ రామాయణాత్మనా ॥

తదుపగత సమాస సన్ని యోగమ్

సమ మధురోపనతార్థ వాఖ్యబద్ధమ్ ।
రఘువర చరితమ్ మునిప్రణీతమ్
దశ శిరసశ్చ వధమ్ నిశామయధ్వమ్ ॥

శ్రీ రాఘవమ్ దసరథాత్మజమ్ అప్రమేయమ్
సీతాపతిమ్ రఘుకులాన్వయ రత్నదీపమ్ ।
ఆజానుబాహుమ్ అరవిన్ద దళాయతాక్షమ్
రామమ్ నిశాచర వినాశకరమ్ నమామి ॥

వైదేహీ సహితమ్ సురద్రుమతలే హైమే మహామణ్డపే
మధ్యే పుష్పకమాసనే మణిమయే వీరాసనే సుస్థితమ్ ।
అప్సే వాచయతి ప్రభాజ్ఞాన సుతే తత్త్వమ్ మునిభ్యఃపరమ్
వ్యాఖ్యాన్తమ్ భరతాదిభిః పరివృతమ్ రామమ్ భజీ శ్యామళమ్ ॥

॥ ఇతి శ్రీ రామాయణ ధ్యాన శ్లోకమ్ ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 1 ॥

తతో రావణనీతాయాః సీతాయాః శత్రుకర్షణః ।
ఇయేష పదమన్వేష్టుమ్ చారణాచరితీ పథి ॥ 1॥

అథ వైదూర్యవర్ణేషు శాద్వలేషు మహాబలః ।
ధీరః సలిలకల్పేషు విచచార యథాసుఖమ్ ॥ 2॥

ద్విజాన్విత్త్రాసయన్ధీమానురసా పాదపాన్వరన్ ।
ముగామ్భు సుబహూన్నిఘ్నన్పున్దు ఇవ కేసరీ ॥ 3॥

నీలలోహితమాఞ్జష్టపద్మవర్ణైః సీతాసితైః ।
స్వభావవిహితైశ్చిత్రైర్ధాతుభిః సమలజ్కృతమ్ ॥ 4॥

కామరూపిభిరావిష్టమభీక్షమ్ సపరిచ్ఛదైః ।
యక్షకిమ్మరగన్ధర్వైర్దేవకల్పైశ్చ పన్నదైః ॥ 5॥

స తస్య గిరివర్యస్య తలే నాగవరాయుతే ।
తిష్ఠన్కపివరస్తత్ర హృదే నాగ ఇవాబభౌ ॥ 6॥

స సూర్యాయ మహేన్ద్రాయ పవనాయ స్వయమ్భువే ।
భూతేభ్యశ్చాణ్డలిమ్ కృత్వా చకార గమనే మతిమ్ ॥ 7॥

అశ్శాలిమ్ ప్రాజ్ఞుఖః కుర్వస్వవనాయాత్యయోనయే । తతో హి వపుధే గన్తుమ్ దక్షిణో దక్షిణామ్ దిశమ్ ॥	8॥
ప్లవజ్గప్లవరైర్మృష్టః ప్లవనే కృతనిశ్చయః । వపుధే రామపుద్గ్యర్థమ్ సముద్ర ఇవ పర్వసు ॥	9॥
నిష్ఠమాణ శరీరః సమ్మిలజ్ఞయిషురర్ణవమ్ । బాహుభ్యామ్ పీడయామాస చరణాభ్యామ్ చ పర్వతమ్ ॥	10॥
స చచాలాచలాశ్చారు ముహూర్తమ్ కపిపీడితః । తరూణామ్ పుష్పితాగ్రాణామ్ సర్వమ్ పుష్పమశాతయత్ ॥	11॥
తేన పాదపముక్తేన పుష్పాఘేణ సుగన్ధినా । సర్వతః సమ్మృతః శైలో బభౌ పుష్పమయో యథా ॥	12॥
తేన చోత్తమవీర్యేణ పీడ్యమానః స పర్వతః । సలిలమ్ సమృసుస్రావ మదమ్ మత్త ఇవ ద్విపః ॥	13॥
పీడ్యమానస్తు బలినా మహేన్ద్రస్తేన పర్వతః । రీతిర్నిర్వర్తయామాస కాశ్చానాశ్చానరాజతీః । ముమోచ చ శిలాః శైలో విశాలాః సమనఃశిలాః ॥	14॥
గిరిణా పీడ్యమానేన పీడ్యమానాని సర్వశః । గుహావిష్టాని భూతాని వినేదుర్వికృతైః స్వరైః ॥	15॥
స మహాసత్త్వసమ్పాదః శైలపీడానిమిత్తజః । పుథివీమ్ పూరయామాస దిశశ్చోపవనాని చ ॥	16॥
శిరోభిః పుథుభిః సర్పా వ్యక్తస్యస్తికలక్షణైః । వమన్తః పావకమ్ ఘోరమ్ దదమ్ముర్దశసైః శిలాః ॥	17॥
తాస్తదా సవిషైర్దష్టాః కుపితైస్తైర్మహాశిలాః । జజ్వలుః పావకోద్ధీప్తా విభిదుశ్చ సహస్రధా ॥	18॥
యాని చౌషధజాలాని తస్మిన్మాతాని పర్వతే । విషఘ్నాన్యపి నాగానామ్ న శేకుః శమితుమ్ విషమ్ ॥	19॥
భిద్యతే-యమ్ గిరిర్భూతైరితి మత్వా తపస్వినః । త్రస్తా విద్యాధరాస్తస్మాదుత్పేతుః స్త్రీగణైః సహ ॥	20॥
పానభూమిగతమ్ హిత్వా హైమమాసనభాజనమ్ ।	

పాత్రాణి చ మహార్హాణి కరకామ్బు హిరణ్మయాన్	21
లేహ్యనుచ్ఛాపచాన్భక్త్యాన్మామాని వివిధాని చ ఆర్షభాణి చ చర్మాణి ఖడ్గామ్బు కనకత్సరూన్	22
క్రుతకణ్దుగూణాః క్షీభా రక్తమాల్యానులేపనాః రక్తాక్షాః పుష్కరాక్షాశ్చ గగనమ్ ప్రతిపేదిరే	23
హారనూపురకేయూర పారిహార్య ధరాః స్త్రియః విస్మితాః సస్మితాస్తస్థురాకాశే రమణైః సహ	24
దర్శయన్తో మహావిద్యామ్ విద్యాధరమహర్షయః సహితాస్తస్థురాకాశే వీక్షామ్ చక్రుశ్ చ పర్వతమ్	25
శుశ్రువుశ్చ తదా శబ్దమ్ముషీణామ్ భావితాత్మనామ్ చారణానామ్ చ సిద్ధానామ్ స్థితానామ్ విమలే-మ్బురే	26
ఏష పర్వతసజ్కాశో హనూమాన్మారుతాత్మజః తితీర్షతి మహావేగమ్ సముద్రమ్ మకరాలయమ్	27
రామార్థమ్ వానార్థమ్ చ చికిర్షన్కర్మ దుష్కరమ్ సముద్రస్య పరమ్ పారమ్ దుష్ప్రావమ్ ప్రాప్తుమిచ్ఛతి	28
దుధువే చ స రోమాణి చకమ్పే చాచలోపమః సనాద చ మహానాదమ్ సుమహానివ తోయదః	29
ఆనుపూర్వ్యాచ్చ వృత్తమ్ చ లాజ్కాలమ్ రోమభిశ్ చితమ్ ఉత్పత్తివ్యన్విచిక్షేప పక్షిరాజ ఇవోరగమ్	30
తస్య లాజ్కాలమావిద్ధమతివేగస్య పుష్పతః దద్రుశే గరుడేనేవ హ్రియమాణో మహోరగః	31
బాహూ సమ్మమ్బుయామాస మహాపరిఘసమ్నిభౌ ససాద చ కపిః కట్యామ్ చరణౌ సఞ్చకోప చ	32
సమ్ప్రత్య చ భుజౌ శ్రీమామ్నైవైవ చ శిరోధరామ్ తేజః సత్త్వమ్ తథా వీర్యమావిపేశ స వీర్యవాన్	33
మార్గమాలోకయన్దూరాదూర్ధ్వప్రణిహితేక్షణః రురోధ హృదయే ప్రాణానాకాశమవలోకయన్	34

పద్భ్యామ్ ద్రుఢమవస్థానమ్ కృత్వా స కపికుఞ్జరః । నికుఞ్చ్య కర్ణౌ హనుమానుత్పతివ్యన్మహాబలః । వానరాన్వానరశ్రేష్ఠ ఇదమ్ వచనమబ్రవీత్ ॥	35
యథా రాఘవనిర్ముక్తః శరః శ్వసనవిక్రమః । గచ్ఛేత్తద్దగ్ధమిష్యామి లజ్కామ్ రావణపాలితామ్ ॥	36
న హి ద్రక్ష్యామి యది తామ్ లజ్కాయామ్ జనకాత్మజామ్ । ఆసేనైవ హి వేగేన గమిష్యామి సురాలయమ్ ॥	37
యది వా త్రిదివే సీతామ్ న ద్రక్ష్యామి కృతశ్రమః । బద్ధ్వా రాక్షసరాజాసమానయిష్యామి రావణమ్ ॥	38
సర్వథా కృతకార్యో-హమేష్యామి సహ సీతయా । ఆనయిష్యామి వా లజ్కామ్ సముత్పాట్య సరావణామ్ ॥	39
ఏవముక్త్యా తు హనుమాన్వానరాన్వానరోత్తమః । ఉత్పాతాథ వేగేన వేగవానవిచారయన్ ॥	40
సముత్పతతి తస్మిమ్ము పేగాత్తే నగరోహిణః । సమ్ప్రత్య విటపాస్సర్వాస్సముత్పేతుః సమస్తతః ॥	41
స మత్తకోయష్టిభకాన్వాదపాన్ముష్పశాలినః । ఉద్వహన్నూరువేగేన జగామ విమలే-మ్బరే ॥	42
ఊరువేగోద్ధతా వుక్షా ముహూర్తమ్ కపిమన్వయః । ప్రస్థితమ్ దీర్ఘమధ్వానమ్ స్వబన్ధుమివ బాన్ధవాః ॥	43
తమూరువేగోన్మథితాః సాలాశ్చాస్యే నగోత్తమాః । ఆనుజగ్మూర్హనూమస్తమ్ సైన్యా ఇవ మహీపతిమ్ ॥	44
సుపుష్పితాగ్నైర్బహుభిః పాదపైరన్వితః కపిః । హనుమాన్పర్వతాకారో బభూవాద్భుతదర్శనః ॥	45
సారవస్తో-థ యే వుక్షా న్యమజ్జమ్లవణామ్బుసి । భయాదివ మహీన్తస్య పర్వతా వరుణాలయే ॥	46
స నానాకుసుమైః కీర్ణః కపిః సాఙ్కరకోరకైః । శుశుభే మేఘసఙ్కాశః ఖద్యోత్తిరివ పర్వతః ॥	47
విముక్తాస్తస్య వేగేన ముక్త్యా పుష్పాణి తే ద్రుమాః ।	

అవశీర్యస్త సలిలే నివుత్తాః సుహృదో యథా ॥	48
లఘుత్వేనోపపన్నమ్ తద్విచిత్రమ్ సాగరే-పతత్ । ద్రుమాణామ్ వివిధమ్ పుష్పమ్ కపివాయుసమీరితమ్ ॥	49
పుష్పౌషేణానుబద్ధేన నానావర్ణేన వానరః । బభౌ మేఘ ఇవోద్యవైవిదియ్యదగ్గణవిభూషితః ॥	50
తస్య వేగసముద్భూతైః పుష్పైస్తోయమద్రుశ్యత । తారాభిరభిరామాభిరుదితాభిరివామ్బరమ్ ॥	51
తస్యామ్బరగతో బాహూ దద్రుశాతే ప్రసారితౌ । పర్వతాగ్రద్వినిష్కాంతౌ పశ్చాస్యావివ పన్నగౌ ॥	52
పిబన్నివ బభౌ చాపి సోర్మిజాలమ్ మహార్ణవమ్ । పిపాసురివ చాకాశమ్ దద్రుశే స మహాకపిః ॥	53
తస్య విద్యుత్ప్రభాకారే వాయుమార్గానుసారిణః । నయనే విప్రకాశితే పర్వతస్థావివానలో ॥	54
పిజ్గే పిజ్గాక్షముఖ్యస్య బ్రుహతీ పరిమణ్డలే । చక్షుషీ సమృకశితే చన్తసూర్యావివ స్థితౌ ॥	55
ముఖమ్ నాసికయా తస్య తామ్రయా తామ్రమాబభౌ । సన్ద్యయా సమభిస్పృష్టమ్ యథా సూర్యస్య మణ్డలమ్ ॥	56
లాఙ్గలమ్ చ సమావిద్ధమ్ ప్లవమానస్య శోభతే । అమ్బరే వాయుపుత్రస్య శక్రధ్వజ ఇవోచ్ఛితః ॥	57
లాఙ్గాలచక్రేణ మహాఞ్శుక్లదమ్ప్తా -నిలాత్మజః । వ్యరోచత మహాప్రాణః పరిపేషీవ భాస్కరః ॥	58
స్పిగ్దేశేనాభితామ్రేణ రరాజ స మహాకపిః । మహతా దారితేనేవ గిరిరైగ్గరికధాతునా ॥	59
తస్య వానరసిమ్హస్య ప్లవమానస్య సాగరమ్ । కక్షాన్తరగతో వాయుర్ద్విమూత ఇవ గర్జతి ॥	60
భే యథా నిపతత్యుల్కా ఉత్తరాన్తాద్వినిఃస్పృతా । ద్రుశ్యతే సానుబన్దా చ తథా స కపికుఞ్జరః ॥	61

- పతత్తుతజ్గసజ్గాశో వ్యాయతః శుశుభే కపిః ।
ప్రవృద్ధ ఇవ మాతజ్గః కక్ష్యయా బధ్యమానయా ॥ 62॥
- ఉపరిష్టాచ్ఛరీరేణ ఛాయయా చావగాఢయా ।
సాగరే మారుతావిష్టా నౌరివాసీత్తదా కపిః ॥ 63॥
- యమ్ యమ్ దేశమ్ సముద్రస్య జగామ స మహాకపిః ।
స స తస్యాజ్గవేగేన సోన్మాద ఇవ లక్ష్యతే ॥ 64॥
- సాగరస్యోర్మిజాలానామురసా శైలవర్షణామ్ ।
అభిఘ్నమ్ను మహావేగః పుష్పవే స మహాకపిః ॥ 65॥
- కపివాతశ్చ బలవాస్మేషువాతశ్చ నిఃస్పృతః ।
సాగరమ్ భీమనిర్ఘోషమ్ కమ్పయామాసతుర్బ్రుశమ్ ॥ 66॥
- వికర్షన్నూర్మిజాలాని బ్రుహన్తి లవణామ్బుసి ।
అత్యక్రామన్మహావేగస్తరజ్గన్గణయన్నివ ॥ 67॥
- ప్లవమానమ్ సమీక్ష్వాథ భుజజ్గాః సాగరాలయాః ।
వ్యోమ్ని తమ్ కపిశార్దూలమ్ సుపర్ణమితి మేనిరే ॥ 68॥
- దశయోజనవిస్తీర్ణా త్రిమ్బుద్వ్యోజనమాయతా ।
ఛాయా వానరసిమ్హస్య జలే చారుతరాభవత్ ॥ 69॥
- శ్వేతాభ్రఘనరాజీవ వాయుపుత్రానుగామినీ ।
తస్య సా శుశుభే ఛాయా వితతా లవణామ్బుసి ॥ 70॥
- ప్లవమానమ్ తు తమ్ ద్రుష్ట్వా ప్లవగమ్ త్వరితమ్ తదా ।
వపుషుః పుష్పవర్షణి దేవగన్ధర్వదానవాః ॥ 71॥
- తతాప న హి తమ్ సూర్యః ప్లవన్తమ్ వానరేశ్వరమ్ ।
సిషేవే చ తదా వాయూ రామకార్యార్థసిద్ధయే ॥ 72॥
- రుషయస్సుష్టువుశ్చైన్యమ్ ప్లవమానమ్ విహాయసా ।
జగుశ్చ దేవగన్ధర్వాః ప్రశమ్నన్తో మహౌజసమ్ ॥ 73॥
- నాగాశ్చ తుష్టువుర్వక్షా రక్షామ్సి విబుధాః ఖగాః ।
వ్రేక్ష్యాకాశే కపివరమ్ సహసా విగతక్లమమ్ ॥ 74॥
- తస్మిన్ప్లవగశార్దూలే ప్లవమానే హనూమతి ।
ఇక్ష్యాకుకులమానార్థీ చిన్తయామాస సాగరః ॥ 75॥

సాహాయ్యమ్ వానరేన్ద్రస్య యది నాహమ్ హనూమతః । కరిష్యామి భవిష్యామి సర్వవాచ్యో వివక్షతామ్ ॥	76
అహమిక్ష్వాకునాథేన సగరేణ వివర్ధితః । ఇక్ష్వాకుసచివశ్చాయమ్ నావసీదితుమర్హతి ॥	77
తథా మయా విధాతవ్యమ్ విశ్రమేత యథా కపిః । శేషమ్ చ మయి విశ్రాంతః సుఖేనాతిపతిష్యతి ॥	78
ఇతి కృత్వా మతిమ్ సాధ్విమ్ సముద్రశ్ చన్నమమ్బుసి । హిరణ్యనాభమ్ మైనాకమువాచ గిరిసత్తమమ్ ॥	79
త్వమిహాసురసజ్ఞానామ్ పాతాలతలవాసినామ్ । దేవరాజా గిరిశ్రేష్ఠ పరిఘః సమ్నివేశితః ॥	80
త్వమేషామ్ ఇతవీర్యాణామ్ పునరేవోత్పతిష్యతామ్ । పాతాలస్యాప్రమేయస్య ద్వారమాపుత్య తిష్ఠసి ॥	81
తిర్యగూర్ధ్వమధశ్చైవ శక్తిస్తే శైలవర్ధితుమ్ । తస్మాత్సంస్పృదయామి త్వాముత్తిష్ఠ నగసత్తమ ॥	82
స ఏష కపిశార్దూలస్త్వాముపర్యేతి వీర్యవాన్ । హనూమాన్రమకార్యార్థమ్ భీమకర్మా ఖమాప్లుతః ॥	83
తస్య సాహ్యమ్ మయా కార్యమిక్ష్వాకుకులవర్తినః । మమ ఇక్ష్వాకవః పూజ్యాః పరమ్ పూజ్యతమాస్తవ ॥	84
కురు సాచివ్యమస్మాకమ్ న నః కార్యమతిక్రమేత్ । కర్తవ్యమక్రుతమ్ కార్యమ్ సతామ్ మన్యుముదీరయేత్ ॥	85
సలిలాదూర్ధ్వముత్తిష్ఠ తిష్ఠత్వేష కపిస్త్వయి । అస్మాకమతిథిశ్చైవ పూజ్యశ్చ ప్లవతామ్ వరః ॥	86
చామీకరమహానాభ దేవగన్ధర్వసేవిత । హనూమాన్స్త్వయి విశ్రాంతస్తతః శేషమ్ గమిష్యతి ॥	87
కాకుత్స్థస్యాస్నుశమ్ముమ్ చ మైథిల్యాశ్చ వివాసనమ్ । శ్రమమ్ చ ప్లవగేన్ద్రస్య సమీక్ష్యోత్థాతుమర్హసి ॥	88
హిరణ్యనాభో మైనాకో నిశమ్య లవణామ్బుసః । ఉత్పాత జలాత్కూర్ణమ్ మహాద్దుమలతాయుతః ॥	89

స సాగరజలమ్ భిత్వా బభూవాత్యత్థితస్తదా । యథా జలధరమ్ భిత్వా దీప్తరశ్మిర్దివాకరః ॥	90
శాతకుమ్బమయైః శ్రుజ్జైః సకిమ్మరమహోరగైః । ఆదిత్యోదయసజ్కాశైరాలిఖద్భిరివామ్బరమ్ ॥	91
తస్య జామ్బూనదైః శ్రుజ్జైః పర్వతస్య సముత్థితైః । ఆకాశమ్ శస్త్రసజ్కాశమభవత్కాశ్చనప్రభమ్ ॥	92
జాతరూపమయైః శ్రుజ్జైర్బ్రాజమానైః స్వయమ్ ప్రభైః । ఆదిత్యశతసజ్కాశః సో-భవద్గిరిసత్తమః ॥	93
తముత్థితమసజ్గీన హనూమానగ్రతః స్థితమ్ । మధ్యే లవణతోయస్య విఘ్నా-యమితి నిశ్చితః ॥	94
స తముచ్చితమత్యర్థమ్ మహావేగో మహాకపిః । ఉరసా పాతయామాస జీమూతమివ మారుతః ॥	95
స తదా పాతితస్తీన కపినా పర్వతోత్తమః । బుద్ధ్యా తస్య కపేర్వేగమ్ జహర్ష చ ననన్ద చ ॥	96
తమాకాశగతమ్ వీరమాకాశే సమవస్థితమ్ । ప్రీతో హ్రుష్టమనా వాక్యమబ్రవీత్పర్వతః కపిమ్ । మానుషమ్ ధరయన్ప్రాపమాత్మనః శిఖరే స్థితః ॥	97
దుష్కరమ్ కృతవాన్కర్మ త్యమిదమ్ వానరోత్తమ । నిపత్య మమ శ్రుజ్జేషు విశ్రమస్య యథాసుఖమ్ ॥	98
రాఘావస్య కులే జాతైరుదధిః పరివర్ధితః । స త్వామ్ రామహితే యుక్తమ్ ప్రత్యర్చయతి సాగరః ॥	99
కృతే చ ప్రతికర్తవ్యమేష ధర్మః సనాతనః । సో-యమ్ తత్ప్రతికారార్థి త్వత్తః సమ్మానమర్హతి ॥	100
త్యన్నిమిత్తమనేనాహమ్ బహుమానాత్ప్రచోదితః । యోజనానామ్ శతమ్ చాపి కపిరీష సమాప్లుతః । తవ సానుషు విశ్రాన్తః శేషమ్ ప్రక్రమతామ్ ఇతి ॥	101
తిష్ఠ త్వమ్ హరిశార్దూల మయి విశ్రమ్య గమ్యతామ్ । తదిదమ్ గన్ధవత్స్వాదు కన్దమూలఫలమ్ బహు । తదాస్పాద్య హరిశ్రేష్ఠ విశ్రాన్తో-నుగమిష్యసి ॥	102

అస్మాకమపి సమ్బున్ధః కపిముఖ్యస్త్వయాస్తి వై । ప్రఖ్యతస్త్రిషు లోకేషు మహాగుణపరిగ్రహః ॥	103॥
వేగవన్తః ప్లవన్తో యే ప్లవగా మారుతాత్మజ । తేషామ్ ముఖ్యతమమ్ మన్యే త్వామహమ్ కపికుఞ్జర ॥	104॥
అతిథిః కిల పూజార్హః ప్రాక్రుతో-పి విజానతా । ధర్మమ్ జిఞాసమానేన కిమ్ పునర్యాద్యుశో భవాన్ ॥	105॥
త్వమ్ హి దేవవరిష్ఠస్య మారుతస్య మహాత్మనః । పుత్రస్తవైవ వేగేన సద్యశః కపికుఞ్జర ॥	106॥
పూజితే త్వయి ధర్మజా పూజామ్ ప్రాప్నోతి మారుతః । తస్మాత్త్వమ్ పూజనీయా మే శ్రుణు చాప్యత్ర కారణమ్ ॥	107॥
పూర్వమ్ కృతయుగే తాత పర్వతాః పక్షిణో-భవన్ । తే-పి జగ్గుర్దిశః సర్వా గరుడానిలవేగినః ॥	108॥
తతస్తేషు ప్రయాతేషు దేవసజ్ఘాః సహర్షిభిః । భూతాని చ భయమ్ జగ్గుస్తేషామ్ పతనశఙ్కయా ॥	109॥
తతః కృద్ధః సహస్రాక్షః పర్వతానామ్ శతకృతుః । పక్షామ్బుచ్ఛేద వజ్రేణ తత్ర తత్ర సహస్రశః ॥	110॥
స మాముపగతః కృద్ధో వజ్రముద్యమ్య దేవరాట్ । తతో-హమ్ సహసా క్షిప్తః శ్వసనేన మహాత్మనా ॥	111॥
అస్మిన్లువణతోయే చ ప్రక్షిప్తః ప్లవగోత్తమ । గుప్తపక్షః సమగ్రశ్చ తవ పిత్రాభిరక్షితః ॥	112॥
తతో-హమ్ మానయామి త్వామ్ మాన్యో హి మమ మారుతః । త్వయా మే హ్యేష సమ్బున్ధః కపిముఖ్య మహాగుణః ॥	113॥
అస్మిన్నేవజ్గతే కార్యే సాగరస్య మమైవ చ । ప్రీతిమ్ ప్రీతమనా కర్తుమ్ త్వమర్హసి మహాకపే ॥	114॥
శ్రమమ్ మోక్షయ పూజామ్ చ గృహాణ కపిసత్తమ । ప్రీతిమ్ చ బహుమన్యస్వ ప్రీతో-స్మి తవ దర్శనాత్ ॥	115॥
ఏవముక్తః కపిశ్రేష్ఠస్తమ్ నగోత్తమమబ్రవీత్ । ప్రీతో-స్మి కృతమాతిథ్యమ్ మన్యరేషో-పనీయతామ్ ॥	116॥

త్వరతే కార్యకాలో మే అహశ్చాప్యతివర్తతే । ప్రతిజ్ఞా చ మయా దత్తా న స్థాతవ్యమిహాన్తరా ॥	117॥
ఇత్యుక్త్వా పాణినా శైలమాలభ్య హరిపుజ్జవః । జగామాకాశమావిశ్య వీర్యవాన్పుహసన్నివ ॥	118॥
స పర్వతసముద్రాభ్యామ్ బహుమానాదవేక్షితః । పూజితశ్శోపపన్నాభిరాశీర్భిరనిలాత్మజః ॥	119॥
అథోర్ధ్వమ్ దూరముత్పత్య హిత్వా శైలమహార్ణవౌ । పితుః పన్థానమాస్థాయ జగామ విమలే-మృరే ॥	120॥
భూయశ్శోర్ధ్వగతిమ్ ప్రాప్య గిరిమ్ తమవలోకయన్ । వాయుసూనుర్నిరాలమ్పే జగామ విమలే-మృరే ॥	121॥
తద్ద్వితీయమ్ హనుమతో ద్రుష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరమ్ । ప్రశశముః సురాః సర్వే సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ॥	122॥
దేవతాశ్చాభవన్తుష్టాస్తత్రస్థాస్తస్య కర్మణా । కాశ్చానస్య సునాభస్య సహస్రాక్షశ్చ వాసవః ॥	123॥
ఉవాచ వచనమ్ ధీమాన్పురితోషాత్సగద్గదమ్ । సునాభమ్ పర్వతశ్రీష్ఠమ్ స్వయమీవ శచీపతిః ॥	124॥
హిరణ్యనాభశైలేన్ద్రపరితుష్టో-స్మి తే భృశమ్ । అభయమ్ తే ప్రయచ్ఛామి తిష్ఠ సౌమ్య యథాసుఖమ్ ॥	125॥
సాహ్యమ్ కృతమ్ తే సుమహద్విక్రాన్తస్య హనూమతః । క్రమతో యోజనశతమ్ నిర్భయస్య భయే సతి ॥	126॥
రామస్త్విష హి దౌత్యేన యాతి దాశరథీర్హరిః । సత్త్రియామ్ కుర్వతా శక్యా తోషితో-స్మి ద్రుఢమ్ త్వయా ॥	127॥
తతః ప్రహర్షమలభద్విపులమ్ పర్వతోత్తమః । దేవతానామ్ పతిమ్ ద్రుష్ట్వా పరితుష్ఠమ్ శతక్రతుమ్ ॥	128॥
స నై దత్తవరః శైలో బభూవావస్మితస్తదా । హనూమామ్బు ముహూర్తేన వ్యతిచక్రామ సాగరమ్ ॥	129॥
తతో దేవాః సగన్ధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః । అబ్రువన్సూర్యసంజ్ఞాశామ్ సురసామ్ నాగమాతరమ్ ॥	130॥

అయమ్ వాతాత్మజః శ్రీమాన్స్లవతీ సాగరోపరి । హనూమాన్నామ తస్య త్వమ్ ముహూర్తమ్ విఘ్నమాచర ॥	131॥
రాక్షసమ్ రూపమాస్థాయ సుఘోరమ్ పర్వతోపమమ్ । దమ్మాకరాలమ్ పిఙ్గాక్షమ్ వక్త్రమ్ కృత్వా నభఃస్పృశమ్ ॥	132॥
బలమిచ్ఛామహీ ఞాతుమ్ భూయశ్చాస్య పరాక్రమమ్ । త్వామ్ విజీవ్యత్యుపాయేన విషదమ్ వా గమిష్యతి ॥	133॥
ఏవముక్తా తు సా దేవీ దైవత్తైరభిసత్కృతా । సముద్రమధ్యే సురసా బిభ్రతీ రాక్షసమ్ వపుః ॥	134॥
విక్రృతమ్ చ విరూపమ్ చ సర్వస్య చ భయావహమ్ । ష్లవమానమ్ హనూమంతమాపుత్యేదమువాచ హ ॥	135॥
మమ భక్షః ప్రదిష్టస్త్వమీశ్వరైర్వానరర్షభ । అహమ్ త్వామ్ భక్షయిష్యామి ప్రవిశేదమ్ మమాననమ్ ॥	136॥
ఏవముక్తః సురసయా ప్రాఙ్జలిర్వానరర్షభః । ప్రహృష్టవదనః శ్రీమానిదమ్ వచనమబ్రవీత్ ॥	137॥
రామో దాశరథిర్నామ ప్రవిష్టో దణ్డకావనమ్ । లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా వైదేహ్యో చాపి భార్యయా ॥	138॥
అస్య కార్యవిషక్తస్య బద్ధవైరస్య రాక్షసైః । తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన యశస్వినీ ॥	139॥
తస్యాః సకాశమ్ దూతో-హమ్ గమిష్యే రామశాసనాత్ । కర్తుమర్హసి రామస్య సాహ్యమ్ విషయవాసిని ॥	140॥
అథ వా మైథిలీమ్ ద్రుష్ట్వా రామమ్ చాక్లిష్టకారిణమ్ । ఆగమిష్యామి తే వక్త్రమ్ సత్యమ్ ప్రతిశ్రుణోమి తే ॥	141॥
ఏవముక్తా హనుమతా సురసా కామరూపిణీ । అబ్రవీన్నాతివర్తేన్నామ్ కశ్చిదేష వరో మమ ॥	142॥
ఏవముక్తః సురసయా కృద్ధో వానరపుఙ్గవః । అబ్రవీత్కురు వై వక్త్రమ్ యేన మామ్ విషహిష్యసి ॥	143॥
ఇత్యుక్త్వా సురసామ్ కృద్ధో దశయోజనమాయతః । దశయోజనవిస్తారో బభూవ హనుమామ్నూదా ॥	144॥

తమ్ ద్రుష్ట్యా మేఘసజ్కాశమ్ దశయోజనమాయతమ్ । చకార సురసాప్యాస్యమ్ విమ్భద్యోజనమాయతమ్ ॥	145॥
హనుమామ్ను తతః క్షుద్ధస్త్రిమ్భద్యోజనమాయతః । చకార సురసా వక్త్రమ్ చత్వారిమ్భత్తథోచ్చితమ్ ॥	146॥
బభూవ హనుమాన్వీరః పఞ్శాశద్యోజనోచ్చితః । చకార సురసా వక్త్రమ్ షష్టియోజనమాయతమ్ ॥	147॥
తథైవ హనుమాన్వీరః సప్తతిమ్ యోజనోచ్చితః । చకార సురసా వక్త్రమశీతిమ్ యోజనాయతమ్ ॥	148॥
హనూమానచల ప్రఖ్యో నవతిమ్ యోజనోచ్చితః । చకార సురసా వక్త్రమ్ శతయోజనమాయతమ్ ॥	149॥
తద్ద్రుష్ట్యా వ్యాదితమ్ త్వాస్యమ్ వాయుపుత్రః స బుద్ధిమాన్ । దీర్ఘజిహ్వమ్ సురసయా సుఘోరమ్ నరకోపమామ్ ॥	150॥
స సక్ష్విప్యాత్మనః కాయమ్ జీమూత ఇవ మారుతిః । తస్మిన్మహారౌ హనుమాన్బభూవాఙ్గష్టమాత్రకః ॥	151॥
సో-భిపత్యాశు తద్వక్త్రమ్ నిషుత్య చ మహాజవః । అన్తరిక్షే స్థితః శ్రీమానిదమ్ వచనమబ్రవీత్ ॥	152॥
ప్రవిష్టో-స్మి హి తే వక్త్రమ్ దాక్షాయణి నమో-స్తు తే । గమిష్యే యత్ర వైదేహీ సత్యమ్ చాస్తు వచస్తవ ॥	153॥
తమ్ ద్రుష్ట్యా వదనాన్ముక్తమ్ చన్త్రమ్ రాహుముఖాదివ । అబ్రవీత్సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ వానరమ్ ॥	154॥
అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖమ్ । సమానయ చ వైదేహీమ్ రాఘవేణ మహాత్మనా ॥	155॥
తత్ప్రత్యాయమ్ హనుమతో ద్రుష్ట్యా కర్మ సుదుష్కరమ్ । సాధు సాధ్యతి భూతాని ప్రశశమ్నుస్తదా హరిమ్ ॥	156॥
స సాగరమనాధ్యుష్మమభ్యేత్య వరుణాలయమ్ । జగామాకాశమావిశ్య వేగేన గరుణోపమః ॥	157॥
సేవితే వారిధారిభిః పతగైశ్చ నిషేవితే । చరితే కైశికాచార్యైరైరావతనిషేవితే ॥	158॥

సిమ్మకుఱ్ఱరశారూలపతగోరగవాహనైః । విమానైః సమ్పతద్భిశ్చ విమలైః సమలజ్ఘ్రతే ॥	159॥
వజ్రాశనిసమాఘాతైః పావకైరుపశోభితే । కృతపుణ్ణైర్మహాభాగైః స్వర్గజిద్భిరలజ్ఘ్రతే ॥	160॥
బహతా హవ్యమత్యన్తమ్ సేవితే చిత్రభానునా । గృహనక్షత్రచన్త్రార్కతారాగణవిభూషితే ॥	161॥
మహర్షిగణగన్ధర్వనాగయక్షసమాకులే । వివిక్తే విమలే విశ్వే విశ్వావసునిషేవితే ॥	162॥
దేవరాజగజాక్రాన్తే చన్త్రసూర్యపథే శివే । వితాసే జీవలోకస్య వితతో బ్రహ్మనిర్మితే ॥	163॥
బహుశః సేవితే వీరైర్విద్యాధరగణైర్వరైః । కపినా కృష్యమాణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే ॥	164॥
ప్రవిశన్సభ్రజాలాని నిష్పతమ్ము పునః పునః । ప్రాన్రుషీన్దురివాభాతి నిష్పతన్ప్రవిశమ్నదా ॥	165॥
ష్లవమానమ్ తు తమ్ ద్రుష్ట్వా సిమ్హికా నామ రాక్షసీ । మనసా చిన్తయామాస ప్రన్రుద్ధా కామరూపిణీ ॥	166॥
అద్య దీర్ఘస్య కాలస్య భవిష్యామ్యహమాశితా । ఇదమ్ హి మే మహత్సత్త్వమ్ చిరస్య వశమాగతమ్ ॥	167॥
ఇతి సశ్చిన్త్య మనసా ఛాయామస్య సమక్షిపత్ । ఛాయాయామ్ సజ్యహీతాయామ్ చిన్తయామాస వానరః ॥	168॥
సమాక్షిప్తో-స్మి సహసా పజ్ఙాకృతపరాక్రమః । ప్రతిలోమేన వాతేన మహానౌరివ సాగరే ॥	169॥
తిర్యగూర్ధ్వమధశ్చైవ వీక్షమాణస్తతః కపిః । దదర్శ స మహాసత్త్వముత్థితమ్ లవణామ్బుసే ॥	170॥
కపిరాశా యదాఖ్యాతమ్ సత్త్వమద్భుతదర్శనమ్ । ఛాయాగ్రాహి మహావీర్యమ్ తదిదమ్ నాత్ర సమ్మయః ॥	171॥
స తామ్ బుద్ధ్వార్థతత్త్వేన సిమ్హికామ్ మతిమాన్యపిః । వ్యవర్థత మహాకాయః ప్రాన్రుషీవ బలాహకః ॥	172॥

తస్య సా కాయముద్వీక్య వర్ధమానమ్ మహాకపిః । వక్త్రమ్ ప్రసారయామాస పాతాలామ్బరసమ్నిభమ్ ॥	173॥
స దదర్శ తతస్తస్యా విక్రుతమ్ సుమహన్ముఖమ్ । కాయమాత్రమ్ చ మేధావీ మర్మాణి చ మహాకపిః ॥	174॥
స తస్యా విపుతీ వక్త్రే వజ్రసమ్మాననః కపిః । సంక్లిప్త్య ముహురాత్మానమ్ నిషపాత మహాబలః ॥	175॥
ఆస్యే తస్యా నిమజ్జస్తమ్ దద్రుశుః సిద్ధచారణాః । గ్రస్యమానమ్ యథా చస్త్రమ్ పూర్ణమ్ పర్వణి రాహుణా ॥	176॥
తతస్తస్య నఖైస్తీక్ష్ణైర్మర్మణ్యైర్మృత్యువ్రాత్య వానరః । ఉత్పాతాథ వేగేన మనఃసమ్పాతవిక్రమః ॥	177॥
తామ్ హతామ్ వానరేణాశు పతితామ్ వీక్య సిమ్హికామ్ । భూతాన్యాకాశచారీణి తమూచుః ప్లవగర్షభమ్ ॥	178॥
భీమమద్య క్రుతమ్ కర్మ మహత్సత్త్వమ్ త్వయా హతమ్ । సాధయార్థమభిప్రేతమరిష్టమ్ ప్లవతామ్ వర ॥	179॥
యస్య త్వేతాని చత్వారి వానరేస్త్ర యథా తవ । ధ్రుతిర్మష్టిర్మతిర్దాక్ష్యమ్ స కర్మసు న సీదతి ॥	180॥
స త్తైః సమ్భావితః పూజ్యః ప్రతిపన్నప్రయోజనః । జగామాకాశమావిశ్య పన్నగాశనవత్కపిః ॥	181॥
ప్రాప్తభూయిష్య పారస్తు సర్వతః ప్రతిలోకయన్ । యోజనానామ్ శతస్యాస్త్రే వనరాజిమ్ దదర్శ సః ॥	182॥
దదర్శ చ పతన్నీవ వివిధద్రుమభూషితమ్ । ద్వీపమ్ శాఖాముగశ్రేణో మలయోపవనాని చ ॥	183॥
సాగరమ్ సాగరానూపాన్సాగరానూపజాన్మమాన్ । సాగరస్య చ పత్నీనామ్ ముఖాన్యపి విలోకయన్ ॥	184॥
స మహామేఘసంజ్ఞాశమ్ సమీక్ష్వాత్మానమాత్మనా । నిరున్దన్తమివాకాశమ్ చకార మతిమాన్మతిమ్ ॥	185॥
కాయపుద్గిమ్ ప్రవేగమ్ చ మమ ద్రుష్టైవ రాక్షసాః । మయి కౌతూహలమ్ కుర్వ్యరితి మేనే మహాకపిః ॥	186॥

- తతః శరీరమ్ సజ్జిస్య తన్మహీధరసమ్మిభమ్ |
పునః ప్రక్రుతిమాపేదే వీతమోహ ఇవాత్మవాన్ || 187||
- స చారునానావిధరూపధారీ పరమ్ సమాసాద్య సముద్రతీరమ్ |
పరైరశక్యప్రతిపన్నరూపః సమీక్షితాత్మా సమవేక్షితార్థః || 188||
- తతః స లమ్బస్య గిరేః సమ్ముద్ధే విచిత్రకూటే నిపపాత కూటే |
సకేతకోద్దాలకనాలికిరే మహాద్రికూటప్రతిమో మహాత్మా || 189||
- స సాగరమ్ దానవపన్నగాయుతమ్ బలేన విక్రమ్య మహోర్మిమాలినమ్ |
నిపత్య తీరే చ మహోదధేస్తదా దదర్శ లజ్కామమరావతీమ్ ఇవ || 190||

|| ఇతి సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 1 ||

|| శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ||

|| సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 2 ||

- స సాగరమనాధ్రప్యమతిక్రమ్య మహాబలః |
త్రికూటశిఖరే లజ్కామ్ స్థితామ్ స్వస్థో దదర్శ హ || 1||
- తతః పాదపముక్తిన పుష్పవర్షణ వీర్యవాన్ |
అభివుష్టః స్థితస్తత్ర బభౌ పుష్పమయో యథా || 2||
- యోజనానామ్ శతమ్ శ్రీమామ్నీర్త్వాప్యత్తమవిక్రమః |
అనిశ్వసన్మపిస్తత్ర న గ్లానిమధిగచ్ఛతి || 3||
- శతాన్యహమ్ యోజనానామ్ క్రమేయమ్ సుబహూన్యపి |
కిమ్ పునః సాగరస్యాస్తమ్ సజ్ఞాతమ్ శతయోజనమ్ || 4||
- స తు వీర్యవతామ్ శ్రేష్ఠః ప్లవతామపి చోత్తమః |
జగామ వేగవామ్లజ్కామ్ లజ్ఘయిత్వా మహోదధిమ్ || 5||
- శాద్వలాని చ నీలాని గన్ధవన్తి వనాని చ |
గణ్డవన్తి చ మధ్యేన జగామ నగవన్తి చ || 6||
- శైలామ్బు తరుసశ్చాన్నాన్వనరాజీశ్చ పుష్పితాః |
అభిచక్రామ తేజస్వీ హనుమాన్ప్లవగర్షభః || 7||
- స తస్మిన్నచలే తిష్ఠన్వనాన్యపవనాని చ |

స నగాగ్రే చ తామ్ లజ్కామ్ దదర్శ పవనాత్మజః ॥	8
సరలాన్కురికారామ్మ ఛ ఖర్జూరామ్మ ఛ సుపుష్పితాన్ । ప్రియాలాన్మచులిన్దామ్మ ఛ కుటజాన్కీతకానపి ॥	9
ప్రియజ్ఞాన్గన్దపూర్ణామ్మ ఛ నీపాన్సప్తచ్ఛదామ్మథా । అసనాన్కీవిదారామ్మ ఛ కరవీరామ్మ ఛ పుష్పితాన్ ॥	10
పుష్పభారనిబద్ధామ్మ ఛ తథా ముకులితానపి । పాదపాన్విహగాకీర్ణాన్సవనాధాతమస్తకాన్ ॥	11
హమ్మకారణ్డవాకీర్ణా వాపీః పద్యోత్పలాయుతాః । ఆక్రీడాన్వివిధాన్సమ్యాన్వివిధామ్మ ఛ జలాశయాన్ ॥	12
సన్తతాన్వివిధైర్వృక్షైః సర్వర్షుఫలపుష్పితైః । ఉద్యానాని చ రమ్యాణి దదర్శ కపికుఞ్జరః ॥	13
సమాసాద్య చ లక్ష్మీవామ్లజ్కామ్ రావణపాలితామ్ । పరిఖాభిః సపద్యాభిః సోత్పలాభిరలజ్కాతామ్ ॥	14
సీతాపహరణార్థేన రావణేన సురక్షితామ్ । సమన్తాద్విచరద్భిశ్చ రాక్షసైరుగ్రధన్విభిః ॥	15
కాఞ్చనేనాపుతామ్ రమ్యామ్ ప్రాకారేణ మహాపురీమ్ । అట్టాలకశతాకీర్ణామ్ పతాకాధ్వజమాలినీమ్ ॥	16
తోరణైః కాఞ్చనైర్దివ్యైర్లతాపజ్జీవిచిత్రితైః । దదర్శ హనుమామ్లజ్కామ్ దివి దేవపురీమ్ ఇవ ॥	17
గిరిమూర్ధ్ని స్థితామ్ లజ్కామ్ పాణ్డురైర్భవసైః శుభైః । దదర్శ స కపిః శ్రీమాన్పురమాకాశగమ్ యథా ॥	18
పాలితామ్ రాక్షసేన్స్త్రీణ నిర్మితామ్ విశ్వకర్మణా । ప్లవమానామివాకాశే దదర్శ హనుమాన్పురీమ్ ॥	19
సమ్పూర్ణామ్ రాక్షసైర్హోరైర్నాగైర్భోగవతీమ్ ఇవ । అచిన్త్యామ్ సుక్రుతామ్ సృష్టామ్ కుబేరాధ్యుషితామ్ పురా ॥	20
దమ్మిభ్రుభిర్బహుభిః శూరైః శూలపట్టిశపాణిభిః । రక్షితామ్ రాక్షసైర్హోరైర్గుహామాళీవిషైరపి ॥	21

- వప్రప్రాకారజఘనామ్ విపులామ్బునవామ్బురామ్ |
శతఘ్నిశూలకేశాన్తామట్టాలకవతమ్సకామ్ || 22||
- ద్వారముత్తరమాసాద్య చిన్తయామాస వానరః |
కైలాసశిఖరప్రఖ్యమాలిఖన్తమివామ్బురమ్ |
ధ్రియమాణమివాకాశముచ్చితైర్భవనోత్తమైః || 23||
- తస్యాశ్చ మహతీమ్ గుప్తిమ్ సాగరమ్ చ నిరీక్ష్య సః |
రావణమ్ చ రిపుమ్ ఘోరమ్ చిన్తయామాస వానరః || 24||
- ఆగత్యాపీహ హరయో భవిష్యన్తి నిరర్థకాః |
న హి యుద్ధేన వై లజ్కా శక్యా జీతుమ్ సురైరపి || 25||
- ఇమామ్ తు విషమామ్ దుర్గామ్ లజ్కామ్ రావణపాలితామ్ |
ప్రాప్యోపి స మహాబాహుః కిమ్ కరిష్యతి రాఘవః || 26||
- ఆవకాశో న సాన్త్వస్య రాక్షసేష్వభిగమ్యతే |
న దానస్య న భేదస్య సైవ యుద్ధస్య ద్రుశ్యతే || 27||
- చతుర్ణామేవ హి గతిర్వానరాణామ్ మహాత్మనామ్ |
వాలిపుత్రస్య నీలస్య మమ రాజశ్చ ధీమతః || 28||
- యావజ్జానామి పైదేహీమ్ యది జీవతి వా న వా |
తత్తైవ చిన్తయిష్యామి ద్రుష్ట్వా తామ్ జనకాత్మజామ్ || 29||
- తతః స చిన్తయామాస ముహూర్తమ్ కపికుఞ్జరః |
గిరిశ్చుజ్గే స్థితస్తస్మిన్నామస్యాభ్యుదయే రతః || 30||
- ఆసేన రూపేణ మయా న శక్యా రక్షసామ్ పురీ |
ప్రవేష్టుమ్ రాక్షసైర్గుప్తా క్కూరైర్బలసమన్వితైః || 31||
- ఉగ్రౌజసో మహావీర్యో బలవన్తశ్చ రాక్షసాః |
వఞ్చనీయా మయా సర్వే జానకీమ్ పరిమార్గితా || 32||
- లక్ష్మ్యలక్ష్మ్యేణ రూపేణ రాత్రౌ లజ్కా పురీ మయా |
ప్రవేష్టుమ్ ప్రాప్తకాలమ్ మే కృత్యమ్ సాధయితుమ్ మహత్ || 33||
- తామ్ పురీమ్ తాద్రుశీమ్ ద్రుష్ట్వా దురాధర్షామ్ సురాసురైః |
హనూమామ్బుచిన్తయామాస వినిఃశ్పస్య ముహుర్ముహుః || 34||
- కేనోపాయేన పశ్యేయమ్ మైథిలీమ్ జనకాత్మజామ్ |

అద్రుష్టో రాక్షసేస్త్రేణ రావణేన దురాత్మనా ॥	35
న వినశ్యేత్కథమ్ కార్యమ్ రామస్య విదితాత్మనః । ఏకామేకశ్చ పశ్యేయమ్ రహితే జనకాత్మజామ్ ॥	36
భూతాశ్చార్థో విపద్యస్తే దేశకాలవిరోధితాః । విక్లవమ్ దూతమాసాద్య తమః సూర్యోదయే యథా ॥	37
అర్థానర్థాస్తరే బుద్ధిర్నిశ్చితాపి న శోభతే । ఘాతయన్తి హి కార్యాణి దూతాః పణ్డితమానినః ॥	38
న వినశ్యేత్కథమ్ కార్యమ్ వైక్లవ్యమ్ న కథమ్ భవేత్ । లజ్జనమ్ చ సముద్రస్య కథమ్ ను న వృథా భవేత్ ॥	39
మయి దృష్టే తు రక్షోభీ రామస్య విదితాత్మనః । భవేద్వ్యర్థమిదమ్ కార్యమ్ రావణానర్థమిచ్ఛతః ॥	40
న హి శక్యమ్ క్వ చిత్సాతుమవిభాతేన రాక్షసైః । అపి రాక్షసరూపేణ కిముతాస్యేన కేన చిత్ ॥	41
వాయురప్యత్ర నాశాతశ్చ చరేదితి మతిర్మమ । న హ్యస్త్యవిదితమ్ కిమ్ చిద్రాక్షసానామ్ బలీయసామ్ ॥	42
ఇహాహమ్ యది తిష్ఠామి స్వేన రూపేణ సమ్మృతః । వినాశముపయాస్యామి భర్తురర్థశ్చ హీయతే ॥	43
తదహమ్ స్వేన రూపేణ రజన్యామ్ హ్రస్వతామ్ గతః । లజ్కామభిపతిష్ఠామి రాఘవస్యార్థసిద్ధయే ॥	44
రావణస్య పురీమ్ రాత్రౌ ప్రవిశ్య సుదురాసదామ్ । విచిన్వన్నవనమ్ సర్పమ్ ద్రక్ష్యామి జనకాత్మజామ్ ॥	45
ఇతి సశ్చిన్త్య హనుమాన్సూర్యస్యాస్తమయమ్ కపిః । ఆచకాజ్జ్నే తదా వీరా వైదేహ్యో దర్శనోత్సుకః । పుషదమ్మకమాత్రః సస్పభూవాద్భుతదర్శనః ॥	46
ప్రదోషకాలే హనుమామ్నూర్ణముత్పత్య వీర్యవాన్ । ప్రవివేశ పురీమ్ రమ్యామ్ సువిభక్తమహాపథమ్ ॥	47
ప్రాసాదమాలావితతామ్ స్తమ్భైః కాశ్చానరాజతైః । శాతకుమ్భమయైరాల్లిర్గన్ధర్వనగరోపమామ్ ॥	48

సప్తభౌమాష్టభౌమైశ్చ స దదర్శ మహాపురీమ్ తల్లె: స్నాటికసమ్పూర్ణైః; కార్తస్వరవిభూషితైః	49
పైదూర్యమణిచిత్రైశ్చ ముక్తాజాలవిభూషితైః తల్లె: శుశుభిరే తాని భవనాన్యత్ర రక్షసామ్	50
కాశ్చనాని విచిత్రాణి తోరణాని చ రక్షసామ్ లజ్కాముద్వ్యోతయామాసు: సర్వత: సమలజ్కాతామ్	51
అచిన్త్యామద్భుతాకారామ్ ద్రుష్ట్వా లజ్కామ్ మహాకపి: ఆసీద్విషణ్ణో హృష్టశ్చ వైదేహ్యో దర్శనోత్సుక:	52
స పాణ్డురోద్విద్ధవిమానమాలినీమ్ మహార్హజామ్బూనదజాలతోరణామ్ యశస్వినామ్ రావణబాహుపాలితామ్ క్షపాచరైర్బీమబల్లై: సమావృతామ్	53
చన్ద్ర-పి సాచివ్యమివాస్య కుర్వమ్స్ తారాగణైర్మధ్యగతో విరాజన్ జ్యోత్స్నాన్వితాసేన వితత్య లోకమ్ ఉత్తిష్ఠతే సైకసహస్రరశ్మి:	54
శఙ్ఖవ్రభమ్ క్షీరముణాలవర్ణమ్ ఉద్గచ్ఛమానమ్ వ్యవభాసమానమ్ దదర్శ చన్ద్రమ్ స కపివ్రవీర: పోప్లూయమానమ్ సరసీవ హమ్నమ్	55

|| ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 2 ||

|| శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ||

|| సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 3 ||

స లమ్బుశిఖరే లమ్పే లమ్బతోయదసమ్మిభే సత్త్వమాస్థాయ మేధావీ హనుమాన్మారుతాత్మజ:	1
నిశి లజ్కామ్ మహాసత్త్వో వివేశ కపికుఞ్జర: రమ్యకాననతోయాఢ్యామ్ పురీమ్ రావణపాలితామ్	2
శారదామ్బుధరప్రఖ్యైర్భవసైరుపశోభితామ్	

సాగరోపమనిర్వోషామ్ సాగరానిలసేవితామ్ ॥	3
సుపుష్పబలసజ్గప్తామ్ యథైవ విటపావతీమ్ । చారుతోరణనిర్యూహామ్ పాణ్డూరద్వారతోరణామ్ ॥	4
భుజగాచరితామ్ గుప్తామ్ శుభామ్ భోగవతీమ్ ఇవ । తామ్ సవిద్యుద్ధనాకీర్ణామ్ జ్యోతిర్మార్గనిషేవితామ్ ॥	5
చణ్డమారుతనిర్త్రాదామ్ యథేన్ద్రస్యామరావతీమ్ । శాతకుమ్పేన మహతా ప్రాకారేణాభిసమ్ముతామ్ ॥	6
కిజ్జీణీజాలఘోషాభిః పతాకాభిరలజ్జా తామ్ । ఆసాద్య సహసా హృష్టః ప్రాకారమభిషేదివాన్ ॥	7
విస్మయావిష్టహృదయః పురీమాలోక్య సర్వతః । జామ్బూనదమయైర్ద్వారైర్వైదూర్యకృతవేదికైః ॥	8
మణిస్ఫటిక ముక్తాభిర్మణికుట్టిమభూషితైః । తప్తహాటకనిర్యూహై రాజతామలపాణ్డూరైః ॥	9
వైదూర్యతలసోపాపైః స్ఫాటికాన్తరపామ్సుభిః । చారుసంజ్ఞవనోషేతైః ఖమివోత్పతితైః శుభైః ॥	10
క్రౌఞ్చబర్హిణసంజ్ఞాష్టే రాజహమ్సనిషేవితైః । తూర్యాభరణనిర్వోషైః సర్వతః ప్రతినాదితామ్ ॥	11
వస్వోకసారాప్రతిమామ్ సమీక్ష్య నగరీమ్ తతః । ఖమివోత్పతితామ్ లజ్కామ్ జహర్ష హనుమాన్కపిః ॥	12
తామ్ సమీక్ష్య పురీమ్ లజ్కామ్ రాక్షసాధిపతీః శుభామ్ । అనుత్తమామ్బుద్ధియుతామ్ చిన్తయామాస వీర్యవాన్ ॥	13
సేయమన్యేన నగరీ శక్యా ధర్షయితుమ్ బలాత్ । రక్షితా రావణబలైరుద్యతాయుధధారిభిః ॥	14
కుముదాఙ్గదయోర్వాపి సుషేణస్య మహాకపిః । ప్రసిద్ధీయమ్ భషేద్బామిరైన్ద్రద్వివిదయారపి ॥	15
వివస్వతస్తనూజస్య హరేశ్చ కుశపర్వణః । రుక్షస్య కేతుమాలస్య మమ చైవ గతిర్భవేత్ ॥	16

సమీక్ష్య తు మహాబాహో రాఘవస్య పరాక్రమమ్ లక్ష్మణస్య చ విక్రాంతమభవత్రీతిమాన్కపిః	17
తామ్ రత్నవసనోపేతామ్ కోష్ఠాగారావతమ్సకామ్ యన్త్రాగారస్తనీమ్బుద్దామ్ ప్రమదామివ భూషితామ్	18
తామ్ నష్టతిమిరామ్ దీపైర్భాస్వరైశ్చ మహాగ్రుహైః నగరీమ్ రాక్షసేన్ద్రస్య దదర్శ స మహాకపిః	19
ప్రవిష్టః సత్త్వసమ్మన్నో నిశాయామ్ మారుతాత్మజః స మహాపథమాస్థాయ ముక్తాపుష్పవిరాజితమ్	20
హసితోద్ముష్టనినదైస్తూర్యఘోష పురః సరైః వజ్రాఙ్కశనికాశైశ్చ వజ్రజాలవిభూషితైః గ్రుహమేధైః పురీ రమ్యా బభాసీ ద్యౌరివామ్బుధైః	21
ప్రజఙ్కాల తదా లఙ్కా రక్షోగణగ్రుహైః శుభైః సితాభ్రసద్రుశైశ్చిత్రైః పద్మస్పస్తికసమ్మితైః వర్ధమానగ్రుహైశ్చాపి సర్వతః సువిభాషితైః	22
తామ్ చిత్రమాల్యాభరణామ్ కపిరాజహితఙ్కరః రాఘవార్థమ్ చరణ్శ్రీమాన్దదర్శ చ ననన్ద చ	23
శుశ్రావ మధురమ్ గీతమ్ త్రిస్థానస్వరభూషితమ్ స్త్రీణామ్ మదసమ్బుద్ధానామ్ దివి చాప్సరసామ్ ఇవ	24
శుశ్రావ కాశ్చీనినాదమ్ నూపురాణామ్ చ నిఃస్వనమ్ సోపాననినదామ్నై స్సవ భవనేషు మహాత్మనమ్ ఆస్సోటితనినాదామ్బు క్షేడితామ్బు తతస్తతః	25
స్వాధ్యాయ నిరతామ్నై స్సవ యాతుధానాన్దదర్శ సః రావణస్తవసమ్ముక్తాన్దగ్రతో రాక్షసానపి	26
రాజమార్గమ్ సమాపుత్య స్థితమ్ రక్షోబలమ్ మహత్ దదర్శ మధ్యమే గుత్మీ రాక్షసస్య చరాన్బహూన్	27
దీక్షితాఙ్కటిలాన్ముణ్డాన్గో-జినామ్బురవాససః దర్శముష్టిప్రహరణానగ్నికుణ్డాయుధామ్బుధా	28
కూటముద్గరపాణీమ్బు దణ్డాయుధధరానపి ఏకాక్షానేకకర్ణామ్బు చలల్లమ్బుపయోధరాన్	29

కరాలాన్బుగ్గువక్త్రమ్ము వికటాన్వామనామ్నూథా । ధన్వినః ఖడ్గినశ్చైవ శతఘ్ని ముసలాయుధాన్ । పరిఘాత్తమహస్తామ్ము విచిత్రకవచోజ్జ్వలాన్ ॥	30
నాతిఘ్మలాన్నాతిక్రుశాన్నాతిదీర్ఘాతిహ్రస్వకాన్ । నిరూపాస్పహురూపామ్ము సురూపామ్ము సువర్చసః ॥	31
శక్తిపుక్షాయుధామ్నైవ పట్టిశాశనిధారిణః । క్షేపణీపాశహస్తామ్ము దదర్శ స మహాకపిః ॥	32
స్రగ్విణస్త్యనులిప్తామ్ము వరాభరణభూషితాన్ । తీక్ష్ణశూలధరామ్నైవ వజ్రిణశ్చ మహాబలాన్ ॥	33
శతసాహస్రమవ్యగ్రమారక్షమ్ మధ్యమమ్ కపిః । ప్రాకారావుతమత్యస్తమ్ దదర్శ స మహాకపిః ॥	34
త్రివిష్టపనిభమ్ దివ్యమ్ దివ్యనాదవినాదితమ్ । వాజిహేషితసజ్ఘ్ఘ్ఘమ్ నాదితమ్ భూషణైస్తథా ॥	35
రథైర్వానైర్విమానైశ్చ తథా గజహయైః శుభైః । వారణైశ్చ చతుర్దంతైః శ్వేతాభ్రనిచయాపహైః ॥	36
భూషితమ్ రుచిరద్వారమ్ మత్తైశ్చ మ్ముగపక్షిభిః । రాక్షసాధిపతీర్గుప్తమావివేశ గ్రహమ్ కపిః ॥	37

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 3 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 4 ॥

తతః స మధ్యమ్ గతమమ్ముమంతమ్ జ్యోత్స్నావితానమ్ మహదుద్వమంతమ్ । దదర్శ ధీమాన్దివి భానుమంతమ్ గోష్ఠే పుషమ్ మత్తమివ భ్రమంతమ్ ॥	1
లోకస్య పాపాని వినాశయంతమ్ మహోదధిమ్ చాపి సమేధయంతమ్ । భూతాని సర్వాణి విరాజయంతమ్ దదర్శ శీతామ్ముమథాభియాంతమ్ ॥	2

యా భాతి లక్ష్మీర్భువి మందరస్థా
తథా ప్రదోషేషు చ సాగరస్థా ।
తథైవ తోయేషు చ పుష్కరస్థా
రరాజ సా చారునిశాకరస్థా ॥ 3॥

హమ్నో యథా రాజతపఞ్జరస్థః
సిమ్నో యథా మందరకన్దరస్థః ।
వీరో యథా గర్వితకుఞ్జరస్థశ్చ
చన్ద్రో-పి బభ్రాజ తథామ్బరస్థః ॥ 4॥

స్థితః కకుద్మానివ తీక్ష్ణశ్రుజ్ఞో
మహాచలః శ్వేత ఇవోచ్ఛశ్రుజ్ఞః ।
హస్తీవ జామ్బూనదబద్ధశ్రుజ్ఞో
విభాతి చన్ద్రః పరిపూర్ణశ్రుజ్ఞః ॥ 5॥

ప్రకాశచన్ద్రోదయనష్టదోషః
ప్రవృద్ధరక్షః పిశితాశదోషః ।
రామాభిరామేరితచిత్తదోషః
స్వర్గప్రకాశో భగవాన్ప్రదోషః ॥ 6॥

తన్వీ స్వనాః కర్ణసుఖాః ప్రవృత్తాః
స్వపన్తి నార్యః పతిభిః సువృత్తాః ।
నక్తఞ్చరాశ్చాపి తథా ప్రవృత్తా
విహర్తుమత్యద్భుతరౌద్రవృత్తాః ॥ 7॥

మత్తప్రమత్తాని సమాకులాని
రథాశ్వభద్రాసనసంజ్కలాని ।
వీరశ్రియా చాపి సమాకులాని
దదర్శ ధీమాన్స కపిః కులాని ॥ 8॥

పరస్పరమ్ చాధికమాక్షిపన్తి
భుజామ్బు పీనానధివిక్షిపన్తి ।
మత్తప్రలాపానధివిక్షిపన్తి
మత్తాని చాన్యోన్యమధిక్షిపన్తి ॥ 9॥

రక్షామ్ని వక్షామ్ని చ విక్షిపన్తి
గాత్రాణి కాన్తాసు చ విక్షిపన్తి ।
దదర్శ కాన్తాశ్చ సమాలపన్తి
తథాపరాస్తత్ర పునః స్వపన్తి ॥ 10॥

మహాగజైశ్చాపి తథా నదద్భిః

సూపూజితైశ్చాపి తథా సుసద్భిః |
రరాజ వీరైశ్చ వినిఃశ్చసద్భిర్
హ్రదో భుజజ్జిగ్రివ నిఃశ్చసద్భిః || 11||

బుద్ధిప్రధానానుచిరాభిధానాన్
సమృద్ధధానాఙ్జగతః ప్రధానాన్ |
నానావిధానానుచిరాభిధానాన్
దదర్శ తస్యామ్ పురి యాతుధానాన్ || 12||

ననన్త ద్రుష్ట్యా స చ తాన్సురూపాన్
నానాగుణానాత్మగుణానురూపాన్ |
విద్యోతమానాన్స చ తాన్సురూపాన్
దదర్శ కామ్పిచ్ఛ పునర్విరూపాన్ || 13||

తతో వరార్ఘ్నః సువిశుద్ధభావాన్
తీషామ్ స్త్రీయస్తత్ర మహానుభావాః |
ప్రియేషు పాసేషు చ సక్తభావా
దదర్శ తారా ఇవ సుప్రభావాః || 14||

శ్రియా జ్వలన్తీస్త్ర పయోపగూఢా
నిశీథకాలే రమణోపగూఢాః |
దదర్శ కాశ్చిత్ప్రమదోపగూఢా
యథా విహఙ్గాః కుసుమోపగూఢాః || 15||

అన్యః పునర్నర్మ్యతలోపవిష్టాన్
తత్ర ప్రియాజ్కేషు సుఖోపవిష్టాః |
భర్తుః ప్రియా ధర్మపరా నివిష్టా
దదర్శ ధీమాన్మనదాభివిష్టాః || 16||

అప్రావుతాః కాఙ్చనరాజివర్ణాః
కాశ్చిత్ప్రారాధ్యస్తపనీయవర్ణాః |
పునశ్చ కాశ్చిచ్ఛశలక్ష్మవర్ణాః
కాన్తప్రహీణా రుచిరాఙ్గవర్ణాః || 17||

తతః ప్రియాన్పాప్య మనో-భిరామాన్
సుప్రీతియుక్తాః ప్రసమీక్య రామాః |
గృహేషు హృష్టాః పరమాభిరామా
హరిప్రవీరః స దదర్శ రామాః || 18||

చన్తప్రకాశాశ్చ హి వక్త్రమాలా
వక్త్రాక్షిపక్షాశ్చ సునేత్రమాలాః |

విభూషణానామ్ చ దదర్శ మాలా: శతహృదానామివ చారుమాలా:	19
న త్వేవ సీతామ్ పరమాభిజాతామ్ పథి స్థితీ రాజకులే ప్రజాతామ్ లతామ్ ప్రపుల్లామివ సాధుజాతామ్ దదర్శ తన్వీమ్ మనసాభిజాతామ్	20
సనాతనే వర్తమిని సమ్నివిష్టామ్ రామేక్షణీమ్ తామ్ మదనాభివిష్టామ్ భర్తుర్మనః శ్రీమదనుప్రవిష్టామ్ స్త్రీభ్యో వరాభ్యశ్చ సదా విశిష్టామ్	21
ఉష్ణార్దితామ్ సానుస్పృతాస్రకణీమ్ పురా వరాహోత్తమనిష్కకణీమ్ సుజాతపక్షామభిరక్తకణీమ్ వనే ప్రవృత్తామివ నీలకణీమ్	22
అవ్యక్తలేఖామివ చన్ద్రలేఖామ్ పాముప్రదిగ్దామివ హేమలేఖామ్ క్షతప్రరాధామివ బాణలేఖామ్ వాయుప్రభిన్నామివ మేఘలేఖామ్	23
సీతామపశ్యన్మనుజేశ్వరస్య రామస్య పత్నీమ్ వదతామ్ వరస్య బభూవ దుఃఖాభిహతశ్చ చిరస్య ప్లవజ్గమో మన్ద ఇవాచిరస్య	24
ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 4	

|| శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ||
|| సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 5 ||

స నికామమ్ వినామేషు విచరన్యామరూపధృక్ విచచార కపిర్లజ్గామ్ లాఘవేన సమన్వితః	1
ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్రాక్షసేన్ద్రనివేశనమ్ ప్రాకారేణార్కవర్ణేన భాస్వరేణాభిసమ్పృతమ్	2
రక్షితమ్ రాక్షసైర్భీషైః సిమ్హైర్నివ మహద్వనమ్	

సమీక్షమాణో భవనమ్ చకాశే కపికుఞ్డరః ॥	3
రూప్యకోపహితైశ్చిత్రైస్తోరణైర్హేమభూషితైః । విచిత్రాభిశ్చ కక్ష్యాభిర్ద్వారైశ్చ రుచిరైర్వృతమ్ ॥	4
గజాస్థితైర్మహామాత్రైః శూరైశ్చ విగతశ్రమైః । ఉపస్థితమసమ్హార్యైర్హయైః శృన్వనయాయిభిః ॥	5
సిమ్హవ్యాఘ్రతనుత్రాణైర్దాన్తకాఞ్చనరాజతైః । ఘోషవద్భిర్విచిత్రైశ్చ సదా విచరితమ్ రథైః ॥	6
బహురత్నసమాకీర్ణమ్ పరార్ధ్యాసనభాజనమ్ । మహారథసమావాసమ్ మహారథమహాసనమ్ ॥	7
దుశ్శైశ్చ పరమోదారైస్తైస్తైశ్చ ముగపక్షిభిః । వివిధైర్బహుసాహస్రైః పరిపూర్ణమ్ సమన్తతః ॥	8
వినీతైరన్తపాలైశ్చ రక్షోభిశ్చ సురక్షితమ్ । ముఖ్యాభిశ్చ వరస్త్రీభిః పరిపూర్ణమ్ సమన్తతః ॥	9
ముదితప్రమదా రత్నమ్ రాక్షసేన్ద్రనివేశనమ్ । వరాభరణనిర్మాదైః సముద్రస్వననిఃస్వనమ్ ॥	10
తద్రాజగుణసమ్పన్నమ్ ముఖ్యైశ్చ వరచన్ద్రైః । భీరీముదజ్గాభిరుతమ్ శఙ్ఖఘోషవినిదితమ్ ॥	11
నిత్యార్చితమ్ పర్వహుతమ్ పూజితమ్ రాక్షసైః సదా । సముద్రమివ గమ్భీరమ్ సముద్రమివ నిఃస్వనమ్ ॥	12
మహాత్మానో మహద్దేశ్చ మహారత్నపరిచ్ఛదమ్ । మహాజనసమాకీర్ణమ్ దదర్శ స మహాకపిః ॥	13
విరాజమానమ్ వపుషా గజాశ్వరథసజ్కాలమ్ । లజ్కాభరణమిత్యేవ సో-మన్యత మహాకపిః ॥	14
గృహోద్ఘ్రహమ్ రాక్షసానాముద్యానాని చ వానరః । వీక్షమాణో హ్యసన్తస్తః ప్రాసాదామ్బు చచార సః ॥	15
ఆవప్నుత్య మహావేగః ప్రహస్తస్య నివేశనమ్ । తతో-న్యత్పుష్పే వేశ్మ మహాపార్శ్వస్య వీర్యవాన్ ॥	16

అథ మేఘప్రతీకాశమ్ కుమ్భకర్ణనివేశనమ్ । విభీషణస్య చ తథా పుష్పవే స మహాకపిః ॥	17
మహోదరస్య చ తథా విరూపాక్షస్య చైవ హి । విద్యుజ్జిహ్వస్య భవనమ్ విద్యున్మాలేస్తథైవ చ । వజ్రదమ్భుస్య చ తథా పుష్పవే స మహాకపిః ॥	18
శుకస్య చ మహావేగః సారణస్య చ ధీమతః । తథా చేన్ద్రజితో వేశ్మ జగామ హరియూథపః ॥	19
జమ్బుమాతేః సుమాలేశ్మ జగామ హరియూథపః । రశ్మికేశోశ్మ భవనమ్ సూర్యశత్రోస్తథైవ చ ॥	20
ధూమాక్షస్య చ సమ్పాతేర్భవనమ్ మారుతాత్మజః । విద్యుద్ద్రావస్య భీమస్య ఘనస్య విఘనస్య చ ॥	21
శుకనాభస్య వక్రస్య శరస్య వికటస్య చ । ప్రాస్వకర్ణస్య దమ్భుస్య రోమశస్య చ రక్షసః ॥	22
యుద్ధోన్మత్తస్య మత్తస్య ధ్వజగ్రీవస్య నాదినః । విద్యుజ్జిహ్వేన్ద్రజిహ్వనామ్ తథా హస్తీముఖస్య చ ॥	23
కరాలస్య పిశాచస్య శోణితాక్షస్య చైవ హి । క్రమమాణః క్రమేణైవ హనూమాన్మారుతాత్మజః ॥	24
తేషు తేషు మహార్హేషు భవనేషు మహాయశాః । తేషామ్బుద్ధిమతామ్బుద్ధిమ్ దదర్శ స మహాకపిః ॥	25
సర్వేషామ్ సమతిక్రమ్య భవనాని సమన్తతః । ఆససాదాథ లక్ష్మీవాన్రాక్షసేన్ద్రనివేశనమ్ ॥	26
రావణస్యోపశాయిన్యో దదర్శ హరిసత్తమః । విచరన్దరిశార్దూలో రాక్షసీర్విక్రుతేక్షణాః । శూలముద్గరహస్తాశ్చ శక్తో తోమరధారిణీః ॥	27
దదర్శ వివిధాన్కుల్మామ్మస్య రక్షఃపతేర్భువే ॥	28
రక్తాశ్శ్యేతాన్సితామ్బైశ్చ హరిమ్బైశ్చ మహాజవాన్ । కులీనాన్పాపసమ్పన్నాన్సజాన్పరగజారుజాన్ ॥	29
నిష్ఠితాన్గజశిఖాయామైరావతసమాన్యుధి ।	

నిహన్తఃకఃస్వరసైన్యానామ్ గ్రహే తస్మిన్దదర్శ సః ॥	30
క్షరతశ్చ యథా మేఘాన్పువతశ్చ యథా గిరీన్ మేఘస్తనితనిర్హోషాన్దుర్ధర్షాన్సమరే పరైః ॥	31
సహస్రమ్ వాహినీస్తత్ర జామ్బూనదపరిష్కృతాః హేమజాలైరవిచ్ఛిన్నాస్తరుణాదిత్యసమ్మిభాః ॥	32
దదర్శ రాక్షసేన్ద్రస్య రావణస్య నివేశనే శిబికా వివిధాకారాః స కపిర్మారుతాత్మజః ॥	33
లతాగ్రహాణి చిత్రాణి చిత్రశాలాగ్రహాణి చ శ్రీడాగ్రహాణి చాన్యాని దారుపర్వతకానపి ॥	34
కామస్య గ్రహకమ్ రమ్యమ్ దివాగ్రహకమేవ చ దదర్శ రాక్షసేన్ద్రస్య రావణస్య నివేశనే ॥	35
స మన్దరతలప్రఖ్యమ్ మయూరస్థానసజ్కలమ్ ధ్వజయష్టిభిరాకీర్ణమ్ దదర్శ భవనోత్తమమ్ ॥	36
అనన్దరత్ననిచయమ్ నిధిజాలమ్ సమన్తతః ధీరనిష్ఠితకర్మాన్తమ్ గ్రహమ్ భూతపతేరివ ॥	37
అర్పిర్పిశ్పాపి రత్నానామ్ తేజసా రావణస్య చ విరరాజాథ తద్వేశ్మ రశ్మిమానివ రశ్మిభిః ॥	38
జామ్బూనదమయాస్యేవ శయనాన్యాసనాని చ భాజనాని చ శుభ్రాణి దదర్శ హరియూథపః ॥	39
మధ్వాసవక్రుతక్షేదమ్ మణిభాజనసజ్కలమ్ మనోరమమసమ్బాధమ్ కుబేరభవనమ్ యథా ॥	40
నూపురాణామ్ చ ఘోషేణ కాశ్చీనామ్ నినదేన చ ముదఙ్గతలఘోషైశ్చ ఘోషవద్భిర్విదాదితమ్ ॥	41
ప్రాసాదసజ్ఘాతయుతమ్ స్త్రీరత్నశతసజ్కలమ్ సువ్యూఢకక్ష్యమ్ హనుమాన్ప్రవివేశ మహాగ్రహమ్ ॥	42

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 5 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 6 ॥

స వేశ్మజాలమ్ బలవాన్దదర్శ
 వ్యాసక్తవైదూర్యసువర్ణజాలమ్ ।
 యథా మహత్పావ్రుషి మేఘజాలమ్
 విద్యుత్ప్రీనద్ధమ్ సవిహజ్జజాలమ్ ॥ 1॥

నివేశనానామ్ వివిధాశ్చ శాలాః
 ప్రధానశజ్ఞాయుధచాపశాలాః ।
 మనోహరాశ్చాపి పునర్విశాలా
 దదర్శ వేశ్మాద్రిషు చన్ద్రశాలాః ॥ 2॥

గృహోణి నానావసురాజితాని
 దేవాసురైశ్చాపి సుపూజితాని ।
 సర్వైశ్చ దోషైః పరివర్జితాని
 కపిర్దదర్శ స్వబలార్జితాని ॥ 3॥

తాని ప్రయత్నాభిసమాహితాని
 మయేన సాక్షాదీన నిర్మితాని ।
 మహితలే సర్వగుణోత్తరాణి
 దదర్శ లజ్కాధిపతీర్మహోణి ॥ 4॥

తతో దదర్శోచ్చితమేఘరూపమ్
 మనోహరమ్ కాఞ్చనచారురూపమ్ ।
 రక్షో-ధిపస్యాత్మబలానురూపమ్
 గృహోత్తమమ్ హ్యప్రతిరూపరూపమ్ ॥ 5॥

మహితలే స్వర్గమివ ప్రకీర్ణమ్
 శ్రియా జ్వలన్తమ్ బహురత్నకీర్ణమ్ ।
 నానాతరాణామ్ కుసుమావకీర్ణమ్
 గిరీరివాగ్రమ్ రజసావకీర్ణమ్ ॥ 6॥

నారీప్రవేశైరివ దీప్యమానమ్
 తడిద్భిరమ్బోదవదర్శ్యమానమ్ ।
 హమ్సుప్రవేశైరివ వాహ్యమానమ్
 శ్రియా యుతమ్ ఖే సుక్రుతామ్ విమానమ్ ॥ 7॥

యథా నగాగ్రమ్ బహుధాతుచిత్రమ్
 యథా నభశ్చ చ గ్రహచన్ద్రచిత్రమ్ ।

- దదర్శ యుక్తిక్రుతమేఘచిత్రమ్
విమానరత్నమ్ బహురత్నచిత్రమ్ ॥ 8||
- మహీ కృతా పర్వతరాజిపూర్ణా
శైలాః కృతా పుక్షవితానపూర్ణాః ।
పుక్షాః కృతాః పుష్పవితానపూర్ణాః
పుష్పమ్ కృతమ్ కేసరపత్రపూర్ణమ్ ॥ 9||
- కృతాని వేశ్మాని చ పాణ్డురాణి
తథా సుపుష్పా అపి పుష్కరిణ్యః ।
పునశ్చ పద్మాని సకేసరాణి
ధన్యాని చిత్రాణి తథా వనాని ॥ 10||
- పుష్పాహ్వాయమ్ నామ విరాజమానమ్
రత్నప్రభాభిశ్చ వివర్ణమానమ్ ।
వేశ్మోత్తమానామపి చోచ్చమానమ్
మహాకపిస్తత్ర మహావిమానమ్ ॥ 11||
- కృతాశ్చ వైదూర్యమయా విహజ్గా
రూప్యప్రవాళైశ్చ తథా విహజ్గాః ।
చిత్రాశ్చ నానావసుభిర్బుజజ్గా
జాత్యానురూపాస్తురగాః శుభాజ్గాః ॥ 12||
- ప్రవాలజామ్బూనదపుష్పపక్షాః
సలీలమావర్జితజిహ్వాపక్షాః ।
కామస్య సాక్షాదివ భాన్తి పక్షాః
కృతా విహజ్గాః సుముఖాః సుపక్షాః ॥ 13||
- నియుజ్యమానాశ్చ గజాః సుహస్తాః
సకేసరాశ్చోత్పలపత్రహస్తాః ।
బభూవ దేవీ చ కృతా సుహస్తా
లక్ష్మీస్తథా పద్మిని పద్మహస్తా ॥ 14||
- ఇతీవ తద్బ్రహ్మభిగమ్య శోభనమ్
సవిస్మయో నగమివ చారుశోభనమ్ ।
పునశ్చ తత్పరమసుగన్ధి సున్దరమ్
హిమాత్యయే నగమివ చారుకన్దరమ్ ॥ 15||
- తతః స తామ్ కపిరభిపత్య పూజితామ్
చరన్పురీమ్ దశముఖబాహుపాలితామ్ ।
అద్రుశ్య తామ్ జనకసుతామ్ సుపూజితామ్

సుదుఃఖితామ్ పతిగుణవేగనిర్జితామ్ ||

16||

తతస్తదా బహువిధభావితాత్మనః

క్రుతాత్మనో జనకసుతామ్ సువర్తమనః |

అపశ్యతో-భవదతిదుఃఖితమ్ మనః

సుచక్షుషః ప్రవిచరతో మహాత్మనః ||

17||

|| ఇతి సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 6 ||

|| శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ||

|| సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 7 ||

తస్యాలయవరిష్టస్య మధ్యే విపులమాయతమ్ |

దదర్శ భవనశ్రీష్టమ్ హనూమానూరుతాత్మజః ||

1||

అర్థయోజనవిస్తీర్ణమాయతమ్ యోజనమ్ హి తత్ |

భవనమ్ రాక్షసేన్ద్రస్య బహుప్రాసాదసజ్కలమ్ ||

2||

మార్గమాణస్తు వైదేహీమ్ సీతామాయతలోచనామ్ |

సర్వతః పరిచక్రామ హనూమానరిసూదనః ||

3||

చతుర్విషాణ్డైర్ద్విరద్వైస్త్రివిషాణ్డైస్తథైవ చ |

పరిక్షిప్తమసమ్బాధమ్ రక్ష్యమాణముదాయుధైః ||

4||

రాక్షసీభిశ్చ పత్నీభీ రావణస్య నిపేశనమ్ |

ఆహ్వాతాభిశ్చ విక్రమ్య రాజకన్యాభిరావుతమ్ ||

5||

తన్నక్రమకరాకీర్ణమ్ తిమిజ్గిలరుషాకులమ్ |

వాయువేగసమాధాతమ్ పన్నగైరివ సాగరమ్ ||

6||

యా హి వైశ్చరణే లక్ష్మీర్యా చేస్త్రే హరివాహినీ |

సా రావణగ్రహే సర్వా నిత్యమేవానపాయినీ ||

7||

యా చ రాజః కుబేరస్య యమస్య వరుణస్య చ |

తాద్రుశీ తద్విశిష్టా వా రుద్ధి రక్షో గ్రహేష్విహా ||

8||

తస్య హర్మ్యస్య మధ్యస్థమ్ వేశ్మ చాన్యత్సనిర్మితమ్ |

బహునిర్యాహా సజ్కీర్ణమ్ దదర్శ పవనాత్మజః ||

9||

బ్రహ్మణో-ర్థే కృతమ్ దివ్యమ్ దివి యద్విశ్వకర్మణా । విమానమ్ పుష్పకమ్ నామ సర్వరత్నవిభూషితమ్ ॥	10
పరేణ తపసా లేభే యత్కుబేరః పితామహాత్ । కుబేరమోజసా జిత్యా లేభే తద్రాక్షసేశ్వరః ॥	11
ఈహో మృగసమాయుక్తైః కార్యస్వరహిరణ్మయైః । సుక్రుతైరాచితమ్ స్తమైః ప్రదీప్తమివ చ శ్రియా ॥	12
మేరుమందరసజ్గా శైరుల్లిఖద్భిరివామ్బరమ్ । కూటాగారైః శుభాకారైః సర్వతః సమలజ్ఘ్రతమ్ ॥	13
జ్వలనార్కప్రతీకాశమ్ సుక్రుతమ్ విశ్వకర్మణా । హేమసోపానసమ్మృక్తమ్ చారుప్రవరవేదికమ్ ॥	14
జాలవతాయనైర్మృక్తమ్ కాఞ్చనైః స్థాటికైరపి । ఇన్ద్రనీలమహానీలమణిప్రవరవేదికమ్ । విమానమ్ పుష్పకమ్ దివ్యమారురోహ మహాకపిః ॥	15
తత్రస్థః స తదా గన్ధమ్ పానభక్ష్యాన్నసమ్భవమ్ । దివ్యమ్ సమ్మూర్ఛితమ్ జిఘ్రన్త్రాపవన్తమివానిలమ్ ॥	16
స గన్ధస్తమ్ మహాసత్త్వమ్ బన్ధుర్బన్ధుమివోత్తమమ్ । ఇత ఏహీత్యువాచేవ తత్ర యత్ర స రావణః ॥	17
తతస్తామ్ ప్రస్థితః శాలామ్ దదర్శ మహతీమ్ శుభామ్ । రావణస్య మనఃకాన్తామ్ కాన్తామ్ ఇవ వరస్త్రియమ్ ॥	18
మణిసోపానవిక్రతామ్ హేమజాలవిరాజితామ్ । స్థాటికైరాపుతతలామ్ దన్తాన్తరితరాపికామ్ ॥	19
ముక్తాభిశ్చ ప్రవాలైశ్చ రూప్యచామీకరైరపి । విభూషితామ్ మణిస్తమైః సుబహుస్తమ్భభూషితామ్ ॥	20
సమైర్బుజుభిరత్యుచైః సమన్తాత్సవిభూషితైః । స్తమైః పక్షైరివాత్యుచైర్దివమ్ సమ్ప్రస్థితామ్ ఇవ ॥	21
మహత్యా కుఠయాస్త్రీణామ్ పుఠివీలక్షణాఙ్గాయా । పుఠివీమివ విస్తీర్ణామ్ సరాష్ట్రగుహమాలినీమ్ ॥	22
నాదితామ్ మత్తవిహగైర్దివ్యగన్ధాధివాసితామ్ ।	

పరార్ధ్యాస్తరణోపేతామ్ రక్షో-ధిపనిషేవితామ్	23
ధూమ్రామగరుధూపేన విమలామ్ హమ్మపాణ్డరామ్ చిత్రామ్ పుష్పోపహారేణ కల్మాషీమివ సుప్రభామ్	24
మనఃసమ్ప్లాదజననీమ్ వర్ణస్యాపి ప్రసాదినీమ్ తామ్ శోకనాశినీమ్ దివ్యామ్ శ్రియః సజ్జననీమ్ ఇవ	25
ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థైస్తు పశ్చ పశ్చభిరుత్తపైః తర్పయామాస మాతేవ తదా రావణపాలితా	26
స్వర్గో-యమ్ దేవలోకో-యమిన్ద్రస్వీయమ్ పురీ భవేత్ సిద్ధిర్ద్వియమ్ పరా హి స్యాదిత్యమన్యత మారుతిః	27
ప్రధ్యాయత ఇవాపశ్యత్ప్రదీపామ్మత్త కాశ్చానాన్ ధూర్తానివ మహాధూర్తైర్దేవసేన పరాజితాన్	28
దీపానామ్ చ ప్రకాశేన తేజసా రావణస్య చ అర్పిర్పిర్బాషణానామ్ చ ప్రదీప్తేత్యభ్యమన్యత	29
తతో-పశ్యత్కుఠాసీనమ్ నానావర్ణామ్బురప్రజమ్ సహస్రమ్ వరనారీణామ్ నానావేషవిభూషితమ్	30
పరిపుత్తీ-ర్ధరాత్రే తు పాననిద్రావశమ్ గతమ్ క్రీడితోపరతమ్ రాత్రౌ సుష్వాప బలవత్తదా	31
తత్ప్రసవ్తమ్ విరురుచే నిఃశబ్దాన్తరభూషణమ్ నిఃశబ్దహమ్సభ్రమరమ్ యథా పద్మవనమ్ మహత్	32
తాసామ్ సమ్ప్రుతదన్తాని మీలితాక్షాణి మారుతిః అపశ్యత్పద్మగన్ధీని వదనాని సుయోషితామ్	33
ప్రబుద్ధానీవ పద్మాని తాసామ్ భూత్వా క్షపాక్షయే పునఃసమ్ప్రుతపత్రాణి రాత్రావివ బభుస్తదా	34
ఇమాని ముఖపద్మాని నియతమ్ మత్తషట్పదాః అమ్బుజానీవ పుల్లాని ప్రార్థయన్తి పునః పునః	35
ఇతి వామన్యత శ్రీమానుపపత్త్యా మహాకపిః మేనే హి గుణతస్త్వాని సమాని సలిలోద్భవైః	36

సా తస్య శుశుభే శాలా తాభిః స్త్రీభిర్విరాజితా । శారదీవ ప్రసన్నా ద్యౌస్తారాభిరభిశోభితా ॥	37
స చ తాభిః పరిపుతః శుశుభే రాక్షసాధిపః । యథా హ్యుడుపతిః శ్రీమామ్నారాభిరభిసమ్మృతః ॥	38
యాశ్శ్యవస్తే-మ్బురాత్తారాః పుణ్యశేషసమావుతాః । ఇమాస్తాః సజ్గతాః కృత్వా ఇతి మేనే హరిస్తదా ॥	39
తారాణామివ సువ్యక్తమ్ మహతీనామ్ శుభార్పిషామ్ । ప్రభావర్ణప్రసాదాశ్చ విరేజుస్తత్ర యోషితామ్ ॥	40
వ్యాపుత్రగురుపీనసక్రకీర్ణవరభూషణాః । పానవ్యాయామకాలేషు నిద్రావహృతచేతసః ॥	41
వ్యాపుత్రతిలకాః కాశ్చిత్కాశ్చిదుద్భూస్తనూపురాః । పార్శ్వే గలితహారాశ్చ కాశ్చిత్పరమయోషితః ॥	42
ముఖా హారపుత్రాశ్చాన్యాః కాశ్చిత్ప్రస్తవససః । వ్యావిద్ధరశనా దామాః కిశోర్య ఇవ వాహితాః ॥	43
సుకుణ్డలధరాశ్చాన్యా విచ్ఛిన్నముదితస్రజః । గజీన్ద్రముదితాః పుల్లా లతా ఇవ మహావనే ॥	44
చన్ద్రాముకిరణాభాశ్చ హారాః కాసామ్ చిదుత్కటాః । హమ్నా ఇవ బభుః సుప్తాః స్తనమధ్యేషు యోషితామ్ ॥	45
అపరాసామ్ చ వైదూర్యాః కాదమ్బా ఇవ పక్షిణః । హేమసూత్రాణి చాన్యాసామ్ చక్రవాకా ఇవాభవన్ ॥	46
హమ్నకారణ్డవాకీర్ణాశ్చక్రవాకోపశోభితాః । ఆపగా ఇవ తా రేజుర్ణఘనైః పులిసైరివ ॥	47
కిక్కిణీజాలసజ్కాశాస్తా హేమవిపులామ్బుజాః । భావగ్రాహో యశస్తీరాః సుప్తా నద్య ఇవాబభుః ॥	48
ముదుష్పజ్జేషు కాసామ్ చిత్కుచాగ్రేషు చ సమ్మితాః । బభూవుర్బూషణానీవ శుభా భూషణరాజయః ॥	49
అమ్బుకాన్తాశ్చ కాసామ్ చిన్ముఖమారుతకమ్పితాః । ఉపర్యుపరి వక్త్రాణామ్ వ్యాధూయస్తే పునః పునః ॥	50

తా: పాతాకా ఇవోద్దూతా: పత్నీనామ్ రుచిరప్రభా: । నానావర్ణసువర్ణానామ్ వక్త్రమూలేషు రేజిరే ॥	51
వవల్గుశ్చాత్ర కాసామ్ చిత్కుణ్డలాని శుభార్పిషామ్ । ముఖమారుతసమ్యుర్గాన్మన్దమ్ మన్దమ్ సుయోషితామ్ ॥	52
శర్కరాసవగన్ద: స ప్రక్కుత్యా సురభి: సుఖ: । తాసామ్ వదనని:శ్వాస: సిషేవే రావణమ్ తదా ॥	53
రావణాననశజ్కాశ్చ కాశ్చిద్రావణయోషిత: । ముఖాని స్మ సపత్నీనాముపాజిఘ్నున: పున: ॥	54
అత్యర్థమ్ సక్తమనసో రావణే తా వరస్త్రియ: । అస్వతన్త్రా: సపత్నీనామ్ ప్రియమేవాచరమ్నదా ॥	55
బాహూనుపనిధాయాన్యా: పారిహార్య విభూషితా: । అమ్ముకాని చ రమ్యాణి ప్రమదాస్తత్ర శిశ్శిరే ॥	56
అన్యా వక్షసి చాన్యస్యాస్తస్యా: కా చిత్పునర్బుజమ్ । అవరా త్వజ్కమన్యస్యాస్తస్యాశ్చాప్యపరా భుజౌ ॥	57
ఊరుపార్శ్వకటిపుష్కమన్యోన్యన్య సమాశ్రితా: । పరస్పరనివిష్టాఙ్గో మదన్నేహవశానుగా: ॥	58
అన్యోన్యస్యాఙ్గసమ్పూర్ణాత్ప్రియమాణా: సుమధ్యమా: । ఏకీక్రుతభుజా: సర్వా: సుమపుస్తత్ర యోషిత: ॥	59
అన్యోన్యభుజసూత్రేణ స్త్రీమాలాగ్రథితా హి సా । మాతేవ గ్రథితా సూత్రే శుశుభే మత్తపట్పదా ॥	60
లతానామ్ మాధవే మాసి పుల్లనామ్ వాయుసేవనాత్ । అన్యోన్యమాలాగ్రథితమ్ సమ్మక్తకుసుమోచ్ఛయమ్ ॥	61
వ్యతివేష్టితసుస్కన్దమన్యోన్యభ్రమరాకులమ్ । ఆసీద్దగనమివోద్దూతమ్ స్త్రీవనమ్ రావణస్య తతే ॥	62
ఉచితేష్టపి సువ్యక్తమ్ న తాసామ్ యోషితామ్ తదా । వివేక: శక్య ఆధాతుమ్ భూషణాఙ్గమ్బురస్రపామ్ ॥	63
రావణే సుఖసమ్పిష్టే తా: స్త్రియో వివిధప్రభా: । జ్వలన్త: కాశ్చనా దీపా: ప్రేక్షన్తానిమిషా ఇవ ॥	64

రాజర్షిపితృదైత్యానామ్ గన్ధర్వాణామ్ చ యోషితః ।
రక్షసామ్ చాభవన్మన్యాస్తస్య కామవశమ్ గతాః ॥ 65॥

న తత్ర కా చిత్తమదా ప్రసహ్య
వీర్యోపపన్నిన గుణీన లబ్ధా ।
న చాన్యకామాపి న చాన్యపూర్వా
వినా వరాహ్వామ్ జనకాత్మజామ్ తు ॥ 66॥

న చాకులీనా న చ హీనరూపా
నాదక్షిణా నానుపచార యుక్తా ।
భార్యాభవత్తస్య న హీనసత్త్వా
న చాపి కాన్తస్య న కామనీయా ॥ 67॥

బభూవ బుద్ధిస్తు హరీశ్వరస్య
యదీదృశీ రాఘవధర్మపత్నీ ।
ఇమా యథా రాక్షసరాజభార్యాః
సుజాతమస్యేతి హి సాధుబుద్ధేః ॥ 68॥

పునశ్చ సో-చిన్తయదార్తరూపో
ధ్రువమ్ విశిష్టా గుణతో హి సీతా ।
అథాయమస్యామ్ కృతవాన్మహాత్మా
లక్ష్మేశ్వరః కష్టమనార్యకర్మ ॥ 69॥

॥ ఇతి సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 7 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 8 ॥

తత్ర దివ్యోపమమ్ ముఖ్యమ్ స్ఫాటికమ్ రత్నభూషితమ్ ।
అవేక్షమాణో హనుమాన్దదర్శ శయనాసనమ్ ॥ 1॥

తస్య చైకతమే దేశే సో-గ్ర్యమాల్యవిభూషితమ్ ।
దదర్శ పాణ్డరమ్ ఛత్రమ్ తారాధిపతిసమ్మిభమ్ ॥ 2॥

బాలవ్యజనహస్తాభిర్వీజ్యమానమ్ సమన్తతః ।
గన్ధైశ్చ వివిధైర్బుష్పమ్ వరధూపేన ధూపితమ్ ॥ 3॥

పరమాస్తరణాస్తీర్ణమావికాజినసమ్ప్యతమ్ ।
దామభిర్వరమాల్యానామ్ సమన్తాదుపశోభితమ్ ॥ 4॥

తస్మిణ్ణీమూతసజ్కాశమ్ ప్రదీప్తోత్తమకుణ్డలమ్ । లోహితాక్షమ్ మహాబాహుమ్ మహారజతవాససమ్ ॥	5॥
లోహితీనాసులిప్తాజ్జమ్ చన్దనేన సుగన్ధినా । సన్ధ్యారక్తమివాకాశే తోయదమ్ సతడిద్గుణమ్ ॥	6॥
పుత్రమాభరణ్ణెర్దిప్యైః సురూపమ్ కామరూపిణమ్ । సపుక్షవనగుల్మాఢ్యమ్ ప్రసుప్తమివ మన్దరమ్ ॥	7॥
క్రీడిత్యోపరతమ్ రాత్రౌ వరాభరణభూషితమ్ । ప్రియమ్ రాక్షసకన్యానామ్ రాక్షసానామ్ సుఖావహమ్ ॥	8॥
పీత్వాప్యూపరతమ్ చాపి దదర్శ స మహాకపిః । భాస్కరే శయనే వీరమ్ ప్రసుప్తమ్ రాక్షసాధిపమ్ ॥	9॥
నిఃశ్వాసన్తమ్ యథా నాగమ్ రావణమ్ వానరోత్తమః । ఆసాద్య పరమోద్విగ్నః సో-పాసర్పత్సుభీతవత్ ॥	10॥
అథారోహణమాసాద్య వేదికాన్తరమాశ్రితః । సుప్తమ్ రాక్షసశార్దూలమ్ ప్రేక్షతే స్మ మహాకపిః ॥	11॥
శుశుభే రాక్షసేన్ద్రస్య స్వపతః శయనోత్తమమ్ । గన్ధహస్తిని సమ్విష్టే యథాప్రస్రవణమ్ మహత్ ॥	12॥
కాఞ్చనాఙ్గదనద్ధౌ చ దదర్శ స మహాత్మనః । విక్సిప్తౌ రాక్షసేన్ద్రస్య భుజావిన్ద్ర్యజోపమా ॥	13॥
ఐరావతవిషాణాగ్నైరాపీడితక్రుతవ్రణౌ । వజ్రోల్లిఖితపీనామ్నో విష్ణుచక్రపరిక్షితౌ ॥	14॥
పీనౌ సమసుజాతామ్నో సఙ్గతౌ బలసమ్ముతౌ । సులక్షణ నఖాఙ్గఞ్చై స్వఙ్గాలీతలక్షితౌ ॥	15॥
సమ్ముతౌ పరిఘాకారౌ పుత్రౌ కరికరోపమా । విక్సిప్తౌ శయనే శుభ్రే పఞ్చాశీర్షావివోరగా ॥	16॥
శశక్తతజకల్పీన సుశీతీన సుగన్ధినా । చన్దనేన పరార్ధ్యేన స్వసులిప్తౌ స్వలజ్కృతౌ ॥	17॥
ఉత్తమస్త్రీవిమ్బుదితౌ గన్ధోత్తమనిషేవితౌ । యక్షపన్నగగన్ధర్వదేవదానవరావిణౌ ॥	18॥

దదర్శ స కపిస్తస్య బాహూ శయనసమ్స్థితౌ । మందరస్యాస్తరే సుప్తౌ మహార్షీ రుషితావివ ॥	19
తాభ్యామ్ స పరిపూర్ణాభ్యామ్ భుజాభ్యామ్ రాక్షసాధిపః । శుశుభే-చలసంకాశః శ్రుజ్ఞాభ్యామివ మందరః ॥	20
చూతపుష్పాగసురభిర్భక్తులతోత్తమసమ్ముతః । ముష్టాన్నరససమ్ముక్తః పానగన్ధపురఃసరః ॥	21
తస్య రాక్షససిమ్హస్య నిశ్చక్రామ ముఖాన్మహాన్ । శయానస్య వినిఃశ్వాసః పూరయన్నివ తద్దుహమ్ ॥	22
ముక్తామణివిచిత్రేణ కాఞ్చనేన విరాజతా । ముకుటేనాపవృత్తేన కుణ్డలోజ్జ్వలితాననమ్ ॥	23
రక్తచన్దనదిగ్ధేన తథా హరేణ శోభితా । పీనాయతవిశాలేన వక్షసాభివిరాజితమ్ ॥	24
పాణ్డూరేణాపవిద్ధేన క్షౌమేణ క్షతజీక్షణమ్ । మహార్షేణ సుసమ్వీతమ్ పీతేనోత్తమవాససా ॥	25
మాషరాశిప్రతీకాశమ్ నిఃశ్వుసన్తమ్ భుజుజ్వలత్ । గాఙ్గే మహతి తోయాస్తే ప్రసుతమివ కుఞ్డారమ్ ॥	26
చతుర్భిః కాఞ్చనైర్దివైర్దివ్యమానైశ్చతుర్దిశమ్ । ప్రకాశీకృతసర్వాఙ్గమ్ మేఘమ్ విద్యుద్గణైరివ ॥	27
పాదమూలగతాశ్చాపి దదర్శ సుమహాత్మనః । పత్నీః స ప్రియభార్యస్య తస్య రక్షఃపతేర్మహే ॥	28
శశిప్రకాశవదనా వరకుణ్డలభూషితాః । అమ్లానమాల్యాభరణా దదర్శ హరియూథపః ॥	29
స్తుత్రవాదిత్రకుశలా రాక్షసేన్ద్రభుజాఙ్కగాః । వరాభరణధారిణ్యో నిషన్నా దద్రుశే కపిః ॥	30
వజ్రవైదూర్యగర్భాణి శ్రవణాస్తేషు యోషితామ్ । దదర్శ తాపనీయాని కుణ్డలాన్యఙ్గదాని చ ॥	31
తాసామ్ చన్ద్రోపమైర్వక్త్రైః శుభైర్లలితకుణ్డలైః । విరరాజ విమానమ్ తన్నభస్తారాగణైరివ ॥	32

మదవ్యాయామఖిన్నాస్తా రాక్షసేన్తస్య యోషితః । తేషు తేష్వవకాశేషు ప్రసుప్తాస్తనుమధ్యమాః ॥	33
కా చిద్వీణామ్ పరిష్వజ్య ప్రసుప్తా సమ్ప్రకాశతే । మహానదీప్రకీర్ణేవ నలినీ షోతమాశ్రితా ॥	34
అన్యా కక్షగతేనైవ మడ్డుకేనాసితేక్షణా । ప్రసుప్తా భామినీ భాతి బాలపుత్రేవ వత్సలా ॥	35
పటహమ్ చారుసర్వాజ్ఞీ పీడ్య శేతే శుభస్తనీ । చిరస్య రమణమ్ లబ్ధ్వా పరిష్వజ్యేవ కామినీ ॥	36
కా చిదమ్ముమ్ పరిష్వజ్య సుప్తా కమలలోచనా । నిద్రావశమనుప్రాప్తా సహకాన్తేవ భామినీ ॥	37
అన్యా కనకసజ్జాశ్చైర్ముదుపీనైర్మనోరమైః । ముదజ్గమ్ పరిపీడ్యాజ్ఞైః ప్రసుప్తా మత్తలోచనా ॥	38
భుజపార్శ్వాన్తరస్థేన కక్షగేణ కృశోదరీ । పణవేన సహానిన్ద్యా సుప్తా మదకృతశ్రమా ॥	39
డిణ్డిమమ్ పరిగ్రహ్యన్యా తథైవాసక్తడిణ్డిమా । ప్రసుప్తా తరుణమ్ వత్సముపగూహ్యేవ భామినీ ॥	40
కా చిదాడమ్బురమ్ నారీ భుజసమ్భాగపీడితమ్ । కృత్వా కమలపత్రాక్షీ ప్రసుప్తా మదమోహితా ॥	41
కలశీమపవిద్ధ్యాన్యా ప్రసుప్తా భాతి భామినీ । వసన్తే పుష్పశబలా మాలేవ పరిమార్జితా ॥	42
పాణిభ్యామ్ చ కుచౌ కా చిత్సువర్ణకలశోపమౌ । ఉపగూహ్యోబలా సుప్తా నిద్రాబలపరాజితా ॥	43
అన్యా కమలపత్రాక్షీ పూర్ణేన్దుసద్గుణాననా । అన్యామాలిజ్య సుశ్రోణీ ప్రసుప్తా మదవిహ్వలా ॥	44
ఆతోద్యాని విచిత్రాణి పరిష్వజ్య వరస్త్రియః । నిపీడ్య చ కుచైః సుప్తాః కామిన్యః కాముకానివ ॥	45
తాసామీకాన్తవిన్యస్తే శయానామ్ శయసే శుభే । దదర్శ రూపసమ్పన్నామపరామ్ స కపిః స్త్రియమ్ ॥	46

ముక్తామణిసమాయుక్తైర్భాషణైః సువిభూషితామ్ |
విభూషయన్తీమివ చ స్వశ్రీయా భవనోత్తమమ్ || 47||

గౌరీమ్ కనకవర్ణాభామిష్టామన్తఃపురేశ్వరీమ్ |
కపిర్మనోదరీమ్ తత్ర శయానామ్ చారురూపిణీమ్ || 48||

స తామ్ ద్రుష్ట్వా మహాబాహుర్భూషితామ్ మారుతాత్మజః |
తర్కయామాస సీతీతి రూపయౌవనసమ్పదా |
హర్షేణ మహతా యుక్తో ననన్ద హరియాథపః || 49||

ఆశ్చోటయామాస చుచుమ్బు పుచ్ఛమ్
ననన్ద చిక్రీడ జగౌ జగామ |
స్తమ్బానరోహన్నిపపాత భూమౌ
నిదర్శయన్స్వాప్నమ్ ప్రకృతిమ్ కపీనామ్ || 50||

|| ఇతి సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 8 ||

|| శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ||

|| సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 9 ||

అవధూయ చ తామ్ బుద్ధిమ్ బభూవావస్థితస్తదా |
జగామ చాపరామ్ చిన్తామ్ సీతామ్ ప్రతి మహాకపిః || 1||

న రామేణ వియుక్తా సా స్వప్నమర్హతి భామినీ |
న భోక్తమ్ నాప్యలఙ్కర్తుమ్ న పానముపసేవితమ్ || 2||

నాన్యమ్ నరముపస్థాతుమ్ సురాణామపి చేశ్వరమ్ |
న హి రామసమః కశ్చిద్విద్యతే త్రిదశేష్వపి |
అన్యేయమితి నిశ్చిత్త్య పానభూమౌ చచార సః || 3||

క్రీడితేనాపరాః క్లాన్తా గీతేన చ తథా పరాః |
న్రుతీన చాపరాః క్లాన్తాః పానవిప్రహతాస్తథా || 4||

మురజీషు మ్ముదజ్గేషు పీఠికాసు చ సమ్స్థితాః |
తథాస్తరణముఖ్యేషు సమ్ప్లిష్టాశ్చాపరాః స్త్రియః || 5||

అఙ్గానామ్ సహస్రేణ భూషితేన విభూషణైః |
రూపసమ్లాపశీలేన యుక్తగీతార్థభాషిణా || 6||

దేశకాలాభియుక్తేన యుక్తవాక్యాభిధాయినా । రతాభిరతసముస్తమ్ దదర్శ హరియాథపః ॥	7
తాసామ్ మధ్యే మహాబాహుః శుశుభే రాక్షసేశ్వరః । గోష్ఠీ మహతి ముఖ్యానామ్ గవామ్ మధ్యే యథా వృషః ॥	8
స రాక్షసేన్ద్రః శుశుభే తాభిః పరివృతః స్వయమ్ । కరేణుభిర్యథారణ్యమ్ పరికీర్ణో మహద్విపః ॥	9
సర్వకామైరుపేతామ్ చ పానభూమిమ్ మహాత్మనః । దదర్శ కపిశార్దూలస్తస్య రక్షఃపతేర్మహీ ॥	10
ముగాణామ్ మహిషాణామ్ చ వరాహాణామ్ చ భాగశః । తత్ర న్యస్తాని మామాని పానభూమౌ దదర్శ సః ॥	11
రాక్మీషు చ విశలేషు భాజనేష్వర్ధభక్షితాన్ । దదర్శ కపిశార్దూల మయూరాన్కుక్కుటామ్నూథా ॥	12
వరాహవార్త్రాణసకాన్తధిసౌవర్పలాయుతాన్ । శల్యాన్ముగమయూరామ్భృహనూమానస్వవైక్షత ॥	13
క్రుకరాన్వివిధాన్సిద్ధామ్భృకోరానర్ధభక్షితాన్ । మహిషానేకశల్యామ్భృచాగామ్భృక్రుతనిష్ఠితాన్ । లేఖ్యముచ్ఛావచమ్ వేయమ్ భోజ్యాని వివిధాని చ ॥	14
తథామ్లవణోత్తమైర్వివిధై రాగషాడవైః । హార నూపురకేయూరైరపవిదైర్మహాధవైః ॥	15
పానభాజనవిక్షిప్తైః ఫల్లైశ్చ చ వివిధైరపి । క్రుతపుష్పోపహారా భూరధికమ్ పుష్పతి శ్రియమ్ ॥	16
తత్ర తత్ర చ విన్యస్తైః సుశ్లిష్టైః శయనాసవైః । పానభూమిర్వినా వహ్నిమ్ ప్రదీప్తేవోపలక్ష్యతే ॥	17
బహుప్రకారైర్వివిధైర్వరసమ్సృగ్రసమ్సుగ్రతైః । మామైస్యః కుశలసమ్మ్యక్తైః పానభూమిగతైః పుథక్ ॥	18
దివ్యాః ప్రసన్నా వివిధాః సురాః క్రుతసురా అపి । శర్కరాసవమాధ్వీకాః పుష్పాసవఫలాసవాః । వాసచూర్ణైశ్చ వివిధైర్ముష్టాస్టైః పుథక్పుథక్ ॥	19

సస్తతా శుశుభే భూమిర్మాత్రైశ్చ బహుసమ్స్థితైః । హిరణ్మయైశ్చ కరకైర్భజనైః స్ఫటికైరపి । జామ్బూనదమయైశ్చాస్యైః కరకైరభిసమ్మృతా ॥	20
రాజతేషు చ కుమ్భేషు జామ్బూనదమయేషు చ । పానశ్రేష్ఠమ్ తదా భూరి కపిస్తత్ర దదర్శ హ ॥	21
సో-పశ్యచ్ఛాతకుమ్భాని శీఢోర్మణిమయాని చ । రాజతాని చ పూర్ణాని భాజనాని మహాకపిః ॥	22
క్వ చిదర్ధావశేషాణి క్వ చిత్పీతాని సర్వశః । క్వ చిన్నైవ ప్రపీతాని పానాని స దదర్శ హ ॥	23
క్వ చిద్భక్త్యామ్బు వివిధాన్స్వ చిత్పానాని భాగశః । క్వ చిదన్నావశేషాణి పశ్యన్స్వి విచచార హ ॥	24
క్వ చిత్ప్రభిన్నైః కరకైః క్వ చిదాలోడితైర్ఘ్నైః । క్వ చిత్సమ్మృక్తమాల్యాని జలాని చ ఫలాని చ ॥	25
శయనాన్యత్ర నారీణామ్ శూన్యాని బహుధా పునః । పరస్పరమ్ సమాశ్లిష్య కాశ్చిత్సప్తా వరాఙ్గనాః ॥	26
కా చిచ్ఛ వస్త్రమన్యస్యా అపహృతోపగుహ్య చ । ఉపగమ్యాబలా సుప్తా నిద్రాబలపరాజితా ॥	27
తాసాముచ్ఛ్వాసవతీన వస్త్రమ్ మాల్యమ్ చ గాత్రజమ్ । నాత్యర్థమ్ సున్దతే చిత్తమ్ ప్రాప్య మన్దమివానిలమ్ ॥	28
చన్దనస్య చ శీతస్య శీఢోర్మధురసస్య చ । వివిధస్య చ మాల్యస్య పుష్పస్య వివిధస్య చ ॥	29
బహుధా మారుతస్తత్ర గన్ధమ్ వివిధముద్వహన్ । స్నానానామ్ చన్దనానామ్ చ ధూపానామ్ చైవ మూర్ఛితః । ప్రవవౌ సురభిర్గన్ధో విమాసే పుష్పకే తదా ॥	30
శ్యామావదాతాస్తత్రాన్యాః కాశ్చిత్కృష్ణా వరాఙ్గనాః । కాశ్చిత్కాశ్చానవరాఙ్గన్యః ప్రమదా రాక్షసాలయే ॥	31
తాసామ్ నిద్రావశత్వాచ్ఛ మదసేన విమూర్ఛితమ్ । పద్మినీనామ్ ప్రసుప్తానామ్ రూపమాసీద్యథైవ హి ॥	32

ఏవమ్ సర్వమశేషేణ రావణాంతఃపురమ్ కపిః । దదర్శ సుమహాతేజా న దదర్శ చ జానకీమ్ ॥	33
నిరీక్షమాణశ్చ తతస్తాః స్త్రీయః స మహాకపిః । జగామ మహతీమ్ చింతామ్ ధర్మసాధ్వసశజ్జితః ॥	34
పరదారావరోధస్య ప్రసుప్తస్య నిరీక్షణమ్ । ఇదమ్ ఖలు మమాత్యర్థమ్ ధర్మలోపమ్ కరిష్యతి ॥	35
న హి మే పరదారాణామ్ ద్రుష్టిర్విషయవర్తినీ । అయమ్ చాత్ర మయా ద్రుష్టః పరదారపరిగ్రహః ॥	36
తస్య ప్రాదురభూచ్ఛింతాపునరన్యా మనస్వినః । నిశ్చితైకాంతచిత్తస్య కార్యనిశ్చయదర్శినీ ॥	37
కామమ్ ద్రుష్ట్వా మయా సర్వా విశ్వస్థా రావణస్త్రియః । న తు మే మనసః కిమ్ చిద్దైక్యత్యముపపద్యతే ॥	38
మనో హి హేతుః సర్వేషామిన్ద్రియాణామ్ ప్రవర్తతే । శుభాశుభాస్వవస్థాసు తచ్చ మే సువ్యవస్థితమ్ ॥	39
నాన్యత్ర హి మయా శక్యా వైదేహీ పరిమార్గితుమ్ । స్త్రీయో హి స్త్రీషు ద్రుశ్యస్తే సదా సమ్పరిమార్గణే ॥	40
యస్య సత్త్వస్య యా యోనిస్తస్యామ్ తత్పరిమార్గ్యతే । న శక్యమ్ ప్రమదా నష్టా మ్ముగీషు పరిమార్గితుమ్ ॥	41
తదిదమ్ మార్గితమ్ తావచ్ఛుద్ధేన మనసా మయా । రావణాంతఃపురమ్ సరమ్ ద్రుశ్యతే న చ జానకీ ॥	42
దేవగన్ధర్వకన్యాశ్చ నాగకన్యాశ్చ వీర్యవాన్ । అవేక్షమాణో హనుమాన్నైవాపశ్యత జానకీమ్ ॥	43
తామపశ్యన్కపిస్తత్ర పశ్యమ్భాన్యా వరస్త్రియః । అపక్రమ్య తదా వీరః ప్రధ్యాతుముపచక్రమే ॥	44

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 9 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 10 ॥

స తస్య మధ్యే భవనస్య వానరో
లతాగుహామ్నిత్తగుహాన్నితాగుహాన్ ।
జగామ సీతామ్ ప్రతి దర్శనోత్సక్తో
న చైవ తామ్ పశ్యతి చారుదర్శనామ్ ॥ 1॥

స చిన్తయామాస తతో మహాకపిః
ప్రియామపశ్యన్మునన్దనస్య తామ్ ।
ధ్రువమ్ ను సీతా మ్రియతే యథా న మే
విచిన్వతో దర్శనమేతి మైథిలీ ॥ 2॥

సా రాక్షసానామ్ ప్రవరేణ బాలా
స్వశీలసమృక్షణ తత్పరా సతీ ।
ఆసేన నూనమ్ ప్రతిదుష్టకర్మణా
హతా భవేదార్యపథే పరే స్థితా ॥ 3॥

విరూపరూపా విక్రతా వివర్పసో
మహాననా దీర్ఘవిరూపదర్శనాః ।
సమీక్య సా రాక్షసరాజయోషితో
భయాద్విసమ్భా జనకేశ్వరాత్మజా ॥ 4॥

సీతామద్రుష్ట్వా హ్యనవాప్య పౌరుషమ్
విహృత్య కాలమ్ సహ వానరైశ్ చిరమ్ ।
న మే-స్తి సుగ్రీవసమీపగా గతిః
సుతీక్ష్ణదణ్డో బలవామ్భు వానరః ॥ 5॥

ద్రుష్టమన్తఃపురమ్ సర్వమ్ ద్రుష్ట్వా రావణయోషితః ।
న సీతా ద్రుశ్యతే సాధ్వీ పుథా జాతో మమ శ్రమః ॥ 6॥

కిమ్ ను మామ్ వానరాః సర్వే గతమ్ వక్ష్యన్తి సజ్గతాః ।
గత్వా తత్ర త్వయా వీర కిమ్ కృతమ్ తద్వదస్య నః ॥ 7॥

ఆద్రుష్ట్వా కిమ్ ప్రవక్ష్యామి తామహమ్ జనకాత్మజామ్ ।
ధ్రువమ్ ప్రాయమువేష్యన్తి కాలస్య వ్యతివర్తనే ॥ 8॥

కిమ్ వా వక్ష్యతి పుద్ధశ్చ జామ్బవానజ్గదశ్చ సః ।
గతమ్ పారమ్ సముద్రస్య వానరాశ్చ సమాగతాః ॥ 9॥

అనిర్వేదః శ్రియో మూలమనిర్వేదః పరమ్ సుఖమ్ ।

భూయస్తావద్విచేష్యామి న యత్ర విచయః కృతః ॥	10
అనిర్వేదో హి సతతమ్ సర్వార్థేషు ప్రవర్తకః । కరోతి సఫలమ్ జన్తోః కర్మ యచ్చ కరోతి సః ॥	11
తస్మాదనిర్వేద కృతమ్ యత్నమ్ చేష్టి-హముత్తమమ్ । అద్రుష్టామ్బు విచేష్యామి దేశాన్తావణపాలితాన్ ॥	12
ఆపానశాలావిచితాస్తథా పుష్పగుహాణి చ । చిత్రశాలాశ్చ విచితా భూయః క్రీడాగుహాణి చ ॥	13
నిమ్కుటాన్తరరథ్యాశ్చ విమానాని చ సర్వశః । ఇతి సశ్చిన్త్య భూయో-పి విచేతుముపచక్రమే ॥	14
భూమీగుహామ్నై స్త్యగుహాన్పుహాతిగుహాకానపి । ఉత్పతన్నివతమ్నాపి తిష్ఠన్గచ్ఛన్పునః క్వ చిత్ ॥	15
ఆపాపుణ్యమ్బు ద్వారాణి కపాటాన్యవఘట్టయన్ । ప్రవిశన్నిప్పతమ్నాపి ప్రవతన్నత్పతన్నపి । సర్వమప్యవకాశమ్ స విచచార మహాకపిః ॥	16
చతురజ్గలమాత్రో-పి నావకాశః స విద్యతే । రావణాన్తఃపురే తస్మిన్యమ్ కపిర్న జగామ సః ॥	17
ప్రాకరాన్తరరథ్యాశ్చ వేదికశ్చైత్యసమ్ప్రయాః । శ్వభ్రాశ్చ పుష్కరిణ్యాశ్చ సర్వమ్ తేనావలోకితమ్ ॥	18
రాక్షస్యో వివిధాకారా విరూపా వికృతాస్తథా । ద్రుష్టా హనూమతా తత్ర న తు సా జనకాత్మజా ॥	19
రూపేణాప్రతిమా లోకే వరా విద్యాధర స్త్రియః । ద్రుటా హనూమతా తత్ర న తు రాఘవనన్దినీ ॥	20
నాగకన్యా వరారోహః పూర్ణచన్ద్రనిభాననాః । ద్రుష్టా హనూమతా తత్ర న తు సీతా సుమధ్యమా ॥	21
ప్రమథ్య రాక్షసేస్త్రీణ నాగకన్యా బలాద్భృతాః । ద్రుష్టా హనూమతా తత్ర న సా జనకనన్దినీ ॥	22
సో-పశ్యమ్నామ్ మహాబాహుః పశ్యమ్నాన్య వరస్త్రియః । విషసాద మహాబాహుర్హనూమాన్మారుతాత్మజః ॥	23

ఉద్యోగమ్ వానరేన్ద్రాణమ్ ప్లవనమ్ సాగరస్య చ ।
వ్యర్థమ్ వీక్యానిలసుతశ్చిన్దామ్ పునరుపాగమత్ ॥ 24॥

అవతీర్య విమానాచ్ఛ హనూమాన్మారుతాత్మజః ।
చిన్దాముపజగామాథ శోకోపహతచేతనః ॥ 25॥

॥ ఇతి సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 10 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 11 ॥

విమానాత్తు సుసజ్కమ్య ప్రాకారమ్ హరియూథపః ।
హనూమాస్వేగవానాసీద్యథా విద్యుద్ఘనాన్తరే ॥ 1॥

సమ్పరిక్రమ్య హనుమాన్రావణస్య నివేశనాన్ ।
అద్రుష్ట్వా జానకీమ్ సీతామబ్రవీద్యచనమ్ కపిః ॥ 2॥

భూయిష్ఠమ్ లోడితా లజ్కా రామస్య చరతా ప్రియమ్ ।
న హి పశ్యామి వైదేహీమ్ సీతామ్ సర్వాజ్గశోభనామ్ ॥ 3॥

పల్వలాని తటాకాని సరామ్ని సరితస్తథా ।
నద్యో-నూపవనాన్తాశ్చ దుర్గాశ్చ ధరణీధరాః ।
లోడితా వసుధా సర్వా న చ పశ్యామి జానకీమ్ ॥ 4॥

ఇహ సమ్పూతినా సీతా రావణస్య నివేశనే ।
ఆఖ్యాతా గ్రుధ్రరాజేన న చ పశ్యామి తామ్ అహమ్ ॥ 5॥

కిమ్ ను సీతాథ వైదేహీ వైధిలీ జనకాత్మజా ।
ఉపతిష్ఠేత వివశా రావణమ్ దుష్టచారిణమ్ ॥ 6॥

క్షిప్రముత్పతతో మన్యే సీతామాదాయ రక్షసః ।
బిభ్యతో రామబాణానామన్తరా పతితా భవేత్ ॥ 7॥

అథ వా హ్రియమాణాయాః పథి సిద్ధనివేవితే ।
మన్యే పతితమార్యాయా హృదయమ్ ప్రేక్ష్య సాగరమ్ ॥ 8॥

రావణస్యోరువేగేన భుజాభ్యామ్ పీడితేన చ ।
తయా మన్యే విశాలాక్ష్యా త్యక్తమ్ జీవితమార్యయా ॥ 9॥

ఉపర్యుపరి వా నూనమ్ సాగరమ్ క్రమతస్తదా । వివేష్టమానా పతితా సముద్రే జనకాత్మజా ॥	10॥
ఆహో క్షుద్రేణ చానేన రక్షన్తీ శీలమాత్మనః । అబన్దుర్భక్షితా సీతా రావణేన తపస్వినీ ॥	11॥
అథ వా రాక్షసేన్ద్రస్య పత్నీభిరసితేక్షణా । అదుష్టా దుష్టభావాభిర్భక్షితా సా భవిష్యతి ॥	12॥
సమ్పూర్ణచన్ద్రప్రతిమమ్ పద్మపత్రనిభేక్షణమ్ । రామస్య ధ్యాయతీ వక్త్రమ్ పంచుత్పమ్ క్రుపణా గతా ॥	13॥
హా రామ లక్ష్మణేత్యేవ హాయోధ్యేతి చ మైథిలీ । విలప్య బహు వైదేహీ న్యస్తదేహా భవిష్యతి ॥	14॥
అథ వా నిహితా మన్యే రావణస్య నివేశినీ । నూనమ్ లాలప్యతే మన్దమ్ పంచరస్థేన శారికా ॥	15॥
జనకస్య కులే జాతా రామపత్నీ సుమధ్యమా । కథముత్పలపత్రాక్షీ రావణస్య వశమ్ వ్రజేత్ ॥	16॥
వినష్టా వా ప్రనష్టా వా మ్ముతా వా జనకాత్మజా । రామస్య ప్రియభార్యస్య న నివేదయితుమ్ క్షమమ్ ॥	17॥
నివేద్యమాసే దోషః స్యాద్దోషః స్యాదనివేదినీ । కథమ్ ను ఖలు కర్తవ్యమ్ విషమమ్ ప్రతిభాతి మే ॥	18॥
అస్మిన్నేవజ్గతే కర్యే ప్రాప్తకాలమ్ క్షమమ్ చ కిమ్ । భవేదితి మతిమ్ భూయో హనుమాన్ప్రవిచారయన్ ॥	19॥
యది సీతామద్రుష్ట్యాహమ్ వానరేన్ద్రపురీమితః । గమిష్యామి తతః కో మే పురుషార్థో భవిష్యతి ॥	20॥
మమేదమ్ లజ్జనమ్ వ్యర్థమ్ సాగరస్య భవిష్యతి । ప్రవేశశ్చివ లజ్కాయా రాక్షసానామ్ చ దర్శనమ్ ॥	21॥
కిమ్ వా వక్ష్యతి సుగ్రీవో హరయో వ సమాగతాః । కిష్కిన్దామ్ సమనుప్రాప్తౌ తౌ వా దశరథాత్మజౌ ॥	22॥
గత్వా తు యది కాకుత్స్థమ్ వక్ష్యామి పరమప్రియమ్ । న ద్రుష్టేతి మయా సీతా తతస్త్వక్యన్తి జీవితమ్ ॥	23॥

పరుషమ్ దారుణమ్ క్రూరమ్ తీక్ష్ణమిన్ద్రియతాపనమ్ ।
సీతానిమిత్తమ్ దుర్వాక్యమ్ శ్చుత్వా స న భవిష్యతి ॥ 24||

తమ్ తు క్షుచ్ఛగతమ్ ద్రుష్ట్వా పఞ్చాత్వగతమానసమ్ ।
భ్రుశానురక్తో మేధావీ న భవిష్యతి లక్ష్మణః ॥ 25||

వినష్టా భ్రాతరో శ్చుత్వా భరతో-పి మరిష్యతి ।
భరతమ్ చ మృతమ్ ద్రుష్ట్వా శత్రుఘ్నా న భవిష్యతి ॥ 26||

పుత్రాన్మృతాన్సమీక్ష్యాథ న భవిష్యన్తి మాతరః ।
కౌసల్యా చ సుమిత్రా చ కైకీయా చ న సమ్మయః ॥ 27||

క్రుతఞః సత్యసన్దశ్చ సుగ్రీవః ప్లవగాధిపః ।
రామమ్ తథా గతమ్ ద్రుష్ట్వా తతస్త్వక్ష్మన్తి జీవితమ్ ॥ 28||

దుర్మనా వ్యథితా దీనా నిరానన్దా తపస్వినీ ।
పీడితా భర్తృశోకేన రుమా త్యక్త్యతి జీవితమ్ ॥ 29||

వాలిజీన తు దుఃఖేన పీడితా శోకకర్పితా ।
పఞ్చాత్వగమనే రాశస్తారాపి న భవిష్యతి ॥ 30||

మాతాపిత్రోర్వివాశేన సుగ్రీవ వ్యసనేన చ ।
కుమారో-వ్యజ్గదః కస్మాద్ధారయిష్యతి జీవితమ్ ॥ 31||

భర్తృజీన తు శోకేన అభిభూతా వనౌకసః ।
శిరామ్స్యభిహనిష్యన్తి తలైర్ముష్టిభిరేవ చ ॥ 32||

సాన్వేనానుప్రదానేన మానేన చ యశస్వినా ।
లాలితాః కపిరాజీన ప్రాణామ్స్మృక్ష్మన్తి వానరాః ॥ 33||

న వనేషు న శైలేషు న నిరోధేషు వా పునః ।
క్రీడామనుభవిష్యన్తి సమేత్య కపికుఞ్జరాః ॥ 34||

సపుత్రదారాః సామాత్యా భర్తృవ్యసనపీడితాః ।
శైలాగ్రీభ్యః పతిష్యన్తి సమేత్య విషమేషు చ ॥ 35||

విషముద్బృన్దనమ్ వాపి ప్రవేశమ్ జ్వలనస్య వా ।
ఉపవాసమథో శస్త్రమ్ ప్రచరిష్యన్తి వానరాః ॥ 36||

ఘోరమారోదనమ్ మస్యే గతే మయి భవిష్యతి ।
ఇక్ష్వాకుకులనాశశ్చ నాశశ్చైవ వనౌకసామ్ ॥ 37||

సో-హమ్ నైవ గమిష్యామి కిష్కిన్దామ్ నగరీమితః । న హి శక్త్యామ్యహమ్ ద్రష్టుమ్ సుగ్రీవమ్ మైథిలీమ్ వినా ॥	38॥
మయ్యగచ్ఛతి చేహస్థే ధర్మాత్మానౌ మహారథౌ । ఆశయా తౌ ధరిష్యేతే వనరాశ్చ మనస్వినః ॥	39॥
హస్తాదానో ముఖాదానో నియతో వృక్షమూలికః । వానప్రస్థో భవిష్యామి అదుష్ట్యా జనకాత్మజామ్ ॥	40॥
సాగరానూపజీ దేశీ బహుమూలఫలోదకే । చితామ్ కృత్వా ప్రవేక్ష్యామి సమిద్ధమరణీసుతమ్ ॥	41॥
ఉపవిష్టస్య వా సమ్యగ్నిగ్గీనమ్ సాధయిష్యతః । శరీరమ్ భక్షయిష్యన్తి వాయసాః శ్వాపదాని చ ॥	42॥
ఇదమప్యృషిభిర్బ్రష్టమ్ నిర్యాణమితి మే మతిః । సమ్యగాపః ప్రవేక్ష్యామి న చేత్పశ్యామి జానకీమ్ ॥	43॥
సుజాతమూలా సుభగా కీర్తిమాలాయశస్వినీ । ప్రభగ్నా చిరరాత్రీయమ్ మమ సీతామపశ్యతః ॥	44॥
తాపసో వా భవిష్యామి నియతో వృక్షమూలికః । నేతః ప్రతిగమిష్యామి తామదుష్ట్యాసితేక్షణామ్ ॥	45॥
యదీతః ప్రతిగచ్ఛామి సీతామనధిగమ్య తామ్ । అఙ్గదః సహితైః సర్వైర్వానరైర్న భవిష్యతి ॥	46॥
వినాశే బహవో దోషా జీవన్వాప్నోతి భద్రకమ్ । తస్మాత్ప్రాణాన్ధరిష్యామి ధ్రువో జీవతి సఙ్గమః ॥	47॥
ఏవమ్ బహువిధమ్ దుఃఖమ్ మనసా ధారయన్ముహూః । నాధ్యగచ్ఛత్తదా పారమ్ శోకస్య కపికుఙ్గరః ॥	48॥
రావణమ్ వా వధిష్యామి దశగ్రీవమ్ మహాబలమ్ । కామమస్తు హృతా సీతా ప్రత్యాచీర్ణమ్ భవిష్యతి ॥	49॥
అథవైనమ్ సముత్క్లిష్ట్య ఉపర్యుపరి సాగరమ్ । రామాయాపహరిష్యామి పశుమ్ పశుపతీరివ ॥	50॥
ఇతి చిన్తా సమాపన్నః సీతామనధిగమ్య తామ్ । ధ్యానశోకా పరీతాత్మా చిన్తయామాస వానరః ॥	51॥

- యావత్సీతామ్ న పశ్యామి రామపత్నీమ్ యశస్వినీమ్ ।
తావదేతామ్ పురీమ్ లజ్కామ్ విచినోమి పునః పునః ॥ 52॥
- సమ్నాతి వచనాచ్ఛాపి రామమ్ యద్యానయామ్యహమ్ ।
అపశ్యన్తాఘో భార్యామ్ నిర్దహేత్సర్వవానరాన్ ॥ 53॥
- ఇహైవ నియతాహారో వత్స్యామి నియతేన్ద్రియః ।
న మత్కుతీ వినశ్యేయుః సర్వే తే నరవానరాః ॥ 54॥
- అశోకవనికా చాపి మహతీయమ్ మహాద్దుమా ।
ఇమామభిగమిష్యామి న హీయమ్ విచితా మయా ॥ 55॥
- వసూన్పుద్్రామ్నూథాదిత్యానశ్వినౌ మరుతో-పి చ ।
నమస్కృత్వా గమిష్యామి రక్షసామ్ శోకవర్ధనః ॥ 56॥
- జిత్యా తు రాక్షసాన్దేవీమిక్ష్వాకుకులనన్దినీమ్ ।
సమ్పదాస్యామి రామాయా యథాసిద్ధిమ్ తపస్వినీ ॥ 57॥
- స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా చిన్తావిగ్రథితేన్ద్రియః ।
ఉదతిష్ఠన్మహాబాహుర్హనూమాన్మారుతాత్మజః ॥ 58॥
- నమో-స్తు రామాయ సలక్ష్మణాయ
దేస్యై చ తస్యై జనకాత్మజాయై ।
నమో-స్తు రుద్రేన్ద్రియమానిలేభ్యో
నమో-స్తు చన్ద్రార్కమరుద్గణేభ్యః ॥ 59॥
- స తేభ్యస్తు నమస్కృత్వా సుగ్రీవాయ చ మారుతిః ।
దిశః సర్వాః సమాలోక్య అశోకవనికామ్ వ్రతి ॥ 60॥
- స గత్యా మనసా పూర్వమశోకవనికామ్ శుభామ్ ।
ఉత్తరమ్ చిన్తయామాస వానరో మారుతాత్మజః ॥ 61॥
- ధ్రువమ్ తు రక్షోబహులా భవిష్యతి వనాకులా ।
అశోకవనికా చిన్త్యా సర్వసమ్సౌక్యసమ్ముక్తా ॥ 62॥
- రక్షిణశ్చాత్ర విహితా నూనమ్ రక్షన్తి పాదపాన్ ।
భగవానపి సర్వాత్మా నాతిక్షోభమ్ ప్రవాయతి ॥ 63॥
- సంజ్ఞిష్టో-యమ్ మయాత్మా చ రామార్థే రావణస్య చ ।
సిద్ధిమ్ మే సమ్విధాస్యన్తి దేవాః సర్విగణాస్త్విహ ॥ 64॥

బ్రహ్మ స్వయంబూర్భగవాన్దేవాశ్చైవ దిశన్తు మే ।
సిద్ధిమగ్నిశ్చ వాయుశ్చ పురుహూతశ్చ వజ్రధ్రుత్ ॥ 65॥

వరుణః పాశహస్తశ్చ సోమాదిత్యై తథైవ చ ।
అశ్వినౌ చ మహాత్మానౌ మరుతః సర్వ ఏవ చ ॥ 66॥

సిద్ధిమ్ సర్వాణి భూతాని భూతానామ్ వైవ యః ప్రభుః ।
దాస్యన్తి మమ యే చాస్యే అదుష్టాః పథి గోచరాః ॥ 67॥

తదున్నసమ్ పాణ్డురదస్తమవ్రణమ్
శుచిస్మితమ్ పద్మపలాశలోచనమ్ ।
ద్రక్ష్యే తదార్యావదనమ్ కదా స్వహమ్
ప్రసన్నతారాధిపతుల్యదర్శనమ్ ॥ 68॥

క్షుద్రేణ పాపేన న్దుశమ్సుకర్మణా
సుదారుణాలాజ్ఞాతపేషధారిణా ।
బలాభిభూతా అబలా తపస్వినీ
కథమ్ ను మే ద్రుష్టపథే-ద్య సా భవేత్ ॥ 69॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 11 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 12 ॥

స ముహూర్తమివ ధ్యత్వా మనసా చాధిగమ్య తామ్ ।
అవప్లుతో మహాతేజాః ప్రాకారమ్ తస్య వేశ్మనః ॥ 1॥

స తు సమ్ప్రప్తసర్వాఙ్గః ప్రాకారస్థో మహాకపిః ।
పుష్పితాగ్రాన్వసన్తాదౌ దదర్శ వివిధాస్త్వమాన్ ॥ 2॥

సాలానశోకాన్భవ్యామ్కు చమ్పకామ్కు సుపుష్పితాన్ ।
ఉద్దాలకాన్నాగవుక్షామ్కు తాన్కపిముఖానపి ॥ 3॥

అథామృవణసఞ్చన్నామ్ లతాశతసమావుతామ్ ।
జ్యోముక్త ఇవ నారాచః పుష్పవే వుక్షవాటికామ్ ॥ 4॥

స ప్రవిప్య విచిత్రామ్ తామ్ విహగైరభినాదితామ్ ।
రాజతైః కాఞ్చనైశ్చైవ పాదపైః సర్వతోవుతామ్ ॥ 5॥

విహగైర్ముగసజ్జైశ్చ విచిత్రామ్ చిత్రకాననామ్ । ఉదితాదిత్యసజ్కాశామ్ దదర్శ హనుమాన్కపిః ॥	6
వృతామ్ నానావిధైర్వృక్షైః పుష్పోపగఫలోపగైః । కోకిలైర్బృజ్గరాజైశ్చ మత్తైర్నిత్యనిషేవితామ్ ॥	7
ప్రహృష్టమనుజీ కలే మృగపక్షిసమాకులే । మత్తబర్హిణసజ్ఘ్షామ్ నానాద్విజగణాయుతామ్ ॥	8
మార్గమాణో వరారోహామ్ రాజపుత్రీమనిన్వితామ్ । సుఖప్రసుప్తాన్విహగాన్బోధయామాస వానరః ॥	9
ఉత్పతద్భిర్ద్విజగణైః పక్షైః సాలాః సమాహతాః । అనేకవర్ణా వివిధా ముముచుః పుష్పపుష్పయః ॥	10
పుష్పావకీర్ణః శుశుభే హనుమాన్మారుతాత్మజః । అశోకవనికామధ్యే యథా పుష్పమయో గిరిః ॥	11
దిశః సర్వాభిదావన్తమ్ వృక్షషణ్డగతమ్ కపిమ్ । ద్రుష్ట్వా సర్వాణి భూతాని వసన్త ఇతి మేనిరే ॥	12
పుక్షేభ్యః పతితైః పుష్పైరవకీర్ణా పుథగ్విధైః । రరాజ వసుధా తత్ర ప్రమదేవ విభూషితా ॥	13
తరస్వినా తే తరవస్తరసాభిప్రకమ్పితాః । కుసుమాని విచిత్రాణి సస్పృజుః కపినా తదా ॥	14
నిర్మాతపత్రశిఖరాః శీర్ణపుష్పఫలద్రుమాః । నిక్షిప్తవస్త్రాభరణా ధూర్తా ఇవ పరాజితాః ॥	15
హనూమతా వేగవతా కమ్పితాస్తే నగోత్తమాః । పుష్పవర్ణఫలాన్యాశు ముముచుః పుష్పశాలినః ॥	16
విహజ్గసజ్జైర్హినాస్తే స్కన్ధమాత్రాశ్రయా ద్రుమాః । బభూవురగమాః సర్వే మారుతేసేవ నిర్మతాః ॥	17
విధూతకేశీ యువతిర్యథా మృదితవర్ణికా । నిష్పీతశుభదన్తౌష్ఠీ నఖైర్దన్తైశ్చ విక్షతా ॥	18
తథా లాజ్గులహస్తైశ్చ చరణాభ్యామ్ చ మర్దితా । బభూవాశోకవనికా ప్రభగ్నవరపాదపా ॥	19

మహాలతానామ్ దామాని వ్యధమత్తరసా కపిః । యథా ప్రావుషి విన్ద్యస్య మేఘజాలాని మారుతః ॥	20
స తత్ర మణిభూమీశ్చ రాజతీశ్చ మనోరమాః । తథా కాఞ్చనభూమీశ్చ విచరన్దద్రుశే కపిః ॥	21
వాపీశ్చ వివిధాకారాః పూర్ణాః పరమవారిణా । మహారైర్మణిసోపానైరుపపన్నాస్తతస్తతః ॥	22
ముక్తాప్రవాలసికతా స్ఫటికాన్తరకుట్టిమాః । కాఞ్చనైస్తరుభిశ్చిత్త్రైస్తీరజైరుపశోభితాః ॥	23
పుల్లపద్మోత్పలవనాశ్చక్రవాకోపకూజితాః । నత్యూహారుతసజ్ఘ్వా హమ్ససారసనాదితాః ॥	24
దీర్ఘాభిర్బ్రుమయుక్తాభిః సరిద్భిశ్చ సమస్తతః । అమ్రుతోపమతోయాభిః శివాభిరుపసమ్స్కృతాః ॥	25
లతాశతైరవతతాః సన్తానకసమావుతాః । నానాగుల్మావుతవనాః కరవీరకృతాన్తరాః ॥	26
తతో-మ్బుధరసజ్కాశమ్ ప్రవృద్ధశిఖరమ్ గిరిమ్ । విచిత్రకూటమ్ కూటైశ్చ సర్పతః పరివారితమ్ ॥	27
శిలాగృహైరవతతమ్ నానాపుక్షైః సమావుతమ్ । దదర్శ కపిశార్దూలో రమ్యమ్ జగతి పర్వతమ్ ॥	28
దదర్శ చ నగాత్తస్మాన్నదీమ్ నిపతితామ్ కపిః । అజ్కాదివ సముత్పత్య ప్రయస్య పతితామ్ ప్రయామ్ ॥	29
జలే నిపతితాగ్నేశ్చ పాదపైరుపశోభితామ్ । వార్యమాణామివ కృద్దామ్ ప్రమదామ్ ప్రయబన్దుభిః ॥	30
పునరాపుత్తతోయామ్ చ దదర్శ స మహాకపిః । ప్రసన్నామివ కాన్తస్య కాన్తామ్ పునరుపస్థితామ్ ॥	31
తస్యాదూరాత్స పద్మిన్యో నానాద్విజగణాయుతాః । దదర్శ కపిశార్దూలో హనుమాన్మారుతాత్మజః ॥	32
కృత్రిమామ్ దీర్ఘికామ్ చాపి పూర్ణామ్ శీతేన వారిణా । మణిప్రవరసోపానామ్ ముక్తాసికతశోభితామ్ ॥	33

- వివిధైర్ముగసజ్జైశ్చ విచిత్రామ్ చిత్రకాననామ్ ।
ప్రాసాదైః సుమహద్భిశ్చ నిర్మితైర్విశ్వకర్మణా ।
కాననైః కృత్రిమైశ్చాపి సర్వతః సమలజ్ఞాతామ్ ॥ 34॥
- యే కే చిత్రాదపాస్తత్ర పుష్పోపగఫలోపగాః ।
సచ్ఛత్రాః సవితరీదాకాః సర్వే సౌవర్ణవేదికాః ॥ 35॥
- లతాప్రతానైర్బహుభిః పర్ణైశ్చ బహుభిర్వృతామ్ ।
కాశ్చానీమ్ శిమ్బుపామేకామ్ దదర్శ స మహాకపిః ॥ 36॥
- సో-పశ్యద్భూమిభాగామ్భ్యు గర్తప్రస్తవణాని చ ।
సువర్ణవృక్షానపరాన్దదర్శ శిఖిసమ్మిభాన్ ॥ 37॥
- తేషామ్ ద్రుమాణామ్ ప్రభయా మేరోరివ మహాకపిః ।
అమన్యత తదా వీరః కాశ్చానో-స్మీతి వానరః ॥ 38॥
- తామ్ కాశ్చానైస్తరుగణైర్మారుతేన చ వీజితామ్ ।
కిచ్చిణీశతనిర్ఘోషామ్ ద్రుష్ట్వా విస్మయమాగమత్ ॥ 39॥
- సుపుష్పితాగ్రామ్ రుచిరామ్ తరుణాఙ్కరపల్లవామ్ ।
తామారుహ్య మహావేగః శిమ్బుపామ్ పర్ణసమ్మృతామ్ ॥ 40॥
- ఇతో ద్రక్ష్యామి వైదేహీమ్ రామ దర్శనలాలసామ్ ।
ఇతశ్చేతశ్చ దుఃఖార్తామ్ సమ్మతస్తీమ్ యద్దుచ్ఛయా ॥ 41॥
- అశోకవనికా చేయమ్ ద్రుఢమ్ రమ్యా దురాత్మనః ।
చమ్పకైశ్చన్దనైశ్చాపి బకులైశ్చ విభూషితా ॥ 42॥
- ఇయమ్ చ నలినీ రమ్యా ద్విజసజ్జనిషేవితా ।
ఇమామ్ సా రామమహిషీ నూనమేష్యతి జానకీ ॥ 43॥
- సా రామ రామమహిషీ రాఘవస్య ప్రియా సదా ।
వనసఞ్చారకుశలా నూనమేష్యతి జానకీ ॥ 44॥
- అథ వా మ్ముగశావాక్షీ వనస్యాస్య విచక్షణా ।
వనమేష్యతి సా చేహ రామచిన్తానుకర్షితా ॥ 45॥
- రామశోకాభిసన్తప్తా సా దేవీ వామలోచనా ।
వనవాసరతా నిత్యమేష్యతే వనచారిణీ ॥ 46॥
- వసేచరాణామ్ సతతమ్ నూనమ్ స్పృహయతే పురా ।

రామస్య దయితా భార్యా జనకస్య సుతా సతీ	47
సన్ధ్యాకాలమనాః శ్యామా ధ్రువమేష్యతి జానకీ నదీమ్ చేమామ్ శివజలామ్ సన్ధ్యార్థే వరవర్ణినీ	48
తస్యాశ్చాప్యనురూపేయమశోకవనికా శుభా శుభా యా పార్థివేన్ద్రస్య పత్నీ రామస్య సమ్మితా	49
యది జివతి సా దేవీ తారాధిపనిభాననా ఆగమిష్యతి సావశ్యమిమామ్ శివజలామ్ నదీమ్	50
ఏవమ్ తు మత్స్యా హనుమాన్మహాత్మా ప్రతీక్షమాణో మనుజేన్ద్రపత్నీమ్ ఆవేక్షమాణశ్చ దదర్శ సర్వమ్ సుపుష్పితే పర్ణఘనీ నిలీనః	51

|| ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 12 ||

|| శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ||
|| సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 13 ||

స వీక్షమాణస్తత్రస్థో మార్గమాణశ్చ మైథిలీమ్ ఆవేక్షమాణశ్చ మహీమ్ సర్వామ్ తామన్యవైక్షత	1
సన్తాన కలతాభిశ్చ పాదపైరుపశోభితామ్ దివ్యగన్ధరసోపేతామ్ సర్వతః సమలజ్కృతామ్	2
తామ్ స నన్దనసజ్కాశామ్ మృగపక్షిభిరాపుతామ్ హర్మ్యప్రాసాదసమ్బాధామ్ కోకిలాకులనిఃస్వనామ్	3
కాఞ్చనోత్పలపద్మాభిర్వాపీభిరుపశోభితామ్ బహ్వసనకుఠోపేతామ్ బహుభూమిగ్రహాయుతామ్	4
సర్వర్తుకుసుమై రమ్యైః ఫలవద్భిశ్చ పాదపైః పుష్పితానామశోకానామ్ శ్రియా సూర్యోదయప్రభామ్	5
ప్రదీప్తామివ తత్రస్థో మారుతిః సముదైక్షత నిషుత్తశాఖామ్ విహగైః క్రియమాణామివాసక్రుత్ వినిషుత్తద్భిః శతశశ్చిత్రైః పుష్పావతమృచైః	6

ఆమూలపుష్పనిచితైరశోకైః శోకనాశనైః । పుష్పభారాతిభారైశ్చ స్రుశద్భిరివ మేదిసీమ్ ॥	7॥
కర్ణికారైః కుసుమితైః కిమ్ముకైశ్చ సుపుష్పితైః । స దేశః ప్రభయా తేషామ్ ప్రదీప్త ఇవ సర్వతః ॥	8॥
పుమ్నాగాః సప్తపర్ణాశ్చ చమ్మకోద్దాలకాస్తథా । విప్రుద్దమూలా బహవః శోభన్తీ స్మ సుపుష్పితాః ॥	9॥
శాతకుమ్బునిభాః కే చిత్కే చిదగ్నిశిఖోపమాః । నీలాఞ్జననిభాః కే చిత్తత్రాశోకాః సహస్రశః ॥	10॥
నన్దనమ్ వివిధోద్భానమ్ చిత్రమ్ చైత్రరథమ్ యథా । అతిపుత్తమివాచిన్ద్యమ్ దివ్యమ్ రమ్యమ్ శ్రియా పుత్రమ్ ॥	11॥
ద్వితీయమివ చాకాశమ్ పుష్పజ్యోతిర్గణాయుతమ్ । పుష్పరత్నశతైశ్చిత్రమ్ పఞ్చమమ్ సాగరమ్ యథా ॥	12॥
సర్వర్తుపుష్పైర్నిచితమ్ పాదపైర్మధుగన్ధిభిః । నానానినాదైరుద్భానమ్ రమ్యమ్ మృగగణైర్ద్విజైః ॥	13॥
ఆనేకగన్ధప్రవహమ్ పుణ్యగన్ధమ్ మనోరమమ్ । శైలేన్ద్రమివ గన్ధాఢ్యమ్ ద్వితీయమ్ గన్ధమాదనమ్ ॥	14॥
అశోకవనికాయామ్ తు తస్యామ్ వానరపుఞ్జవః । స దదర్శావిదూరస్థమ్ చైత్యప్రాసాదమూర్జితమ్ ॥	15॥
మధ్యే స్తమ్బసహస్రేణ స్థితమ్ కైలాసపాణ్డరమ్ । ప్రవాలక్రుతసోపానమ్ తప్తకాఞ్చనవేదికమ్ ॥	16॥
ముష్ణన్దమివ చక్షూష్ణి ద్యోతమానమివ శ్రియా । విమలమ్ ప్రామ్ముభావత్పాదుల్లిఖన్దమివామృరమ్ ॥	17॥
తతో మలినసమ్పీతామ్ రాక్షసీభిః సమాపుతామ్ । ఉపవాసక్రుశామ్ దీనామ్ నిఃశ్వసాన్తీమ్ పునః పునః । దదర్శ శుక్లపక్షాదౌ చన్ద్రేఖామివామలామ్ ॥	18॥
మన్దప్రఖ్యాయమానేన రూపేణ రుచిరప్రభామ్ । పినద్దామ్ ధూమజాలేన శిఖామివ విభావసోః ॥	19॥
పీతేనైకేన సమ్పీతామ్ క్షిప్తేనోత్తమవాససా ।	

సపజ్కామనలజ్కారామ్ విపద్మామివ పద్మినీమ్ ॥	20
ప్రీడితామ్ దుఃఖసంతప్తామ్ పరిమానామ్ తపస్వినీమ్ । గ్రహీణాజ్గరకేణైవ పీడితామివ రోహిణీమ్ ॥	21
అశ్రుపూర్ణముఖీమ్ దీనామ్ కృశామననశేన చ । శోకధ్యానపరామ్ దీనామ్ నిత్యమ్ దుఃఖపరాయణామ్ ॥	22
ప్రియమ్ జనమపశ్యంతీమ్ పశ్యంతీమ్ రాక్షసీగణమ్ । స్వగణేన మృగీమ్ హీనామ్ శ్వగణాభివుతామ్ ఇవ ॥	23
నీలనాగాభయా వేణ్యా జఘనమ్ గతయైకయా । సుఖార్థామ్ దుఃఖసంతప్తామ్ వ్యసనానామకోదివామ్ ॥	24
తామ్ సమీక్ష్య విశాలాక్షీమధికమ్ మలినామ్ కృశామ్ । తర్కయామాస సీతేతి కారణైరుపపాదిభిః ॥	25
ప్రియమాణా తదా తేన రక్షసా కామరూపిణా । యథారూపా హి ద్రుష్టా వై తథారూపేయమజ్ఞనా ॥	26
పూర్ణచన్ద్రాననామ్ సుభ్రూమ్ చారువుత్తపయోధరామ్ । కుర్వంతీమ్ ప్రభయా దేవీమ్ సర్వా వితిమిరా దిశః ॥	27
తామ్ నీలకేశీమ్ బిమ్బాష్ఠీమ్ సుమధ్యామ్ సుప్రతిష్ఠితామ్ । సీతామ్ పద్మపలాశాక్షీమ్ మన్మథస్య రతిమ్ యథా ॥	28
ఇష్టామ్ సర్వస్య జగతః పూర్ణచన్ద్రప్రభామ్ ఇవ । భూమౌ సుతనుమాసీనామ్ నియతామివ తాపసీమ్ ॥	29
నిఃశ్వాసబహులామ్ భీరుమ్ భుజగేన్ద్రవధూమ్ ఇవ । శోకజాలేన మహతా వితతేన న రాజతీమ్ ॥	30
సమ్సక్తామ్ ధూమజాలేన శిఖామివ విభావసోః । తామ్ స్మృతీమివ సన్దిఘ్నామ్ముద్ధిమ్ నిపతితామ్ ఇవ ॥	31
విహతామివ చ శ్రద్ధామాశామ్ ప్రతిహతామ్ ఇవ । సోపసర్గామ్ యథా సిద్ధిమ్ బుద్ధిమ్ సకలుషామ్ ఇవ ॥	32
అభూతేనాపవాదేన కీర్తిమ్ నిపతితామ్ ఇవ । రామోపరోధవృథితామ్ రక్షోహరణకర్మితామ్ ॥	33

- అబలామ్ ముగళావాక్తీమ్ వీక్షమాణామ్ తతస్తతః ।
బాష్పామ్బుప్రతిపూర్ణేన కృష్ణవక్త్రాక్షీపక్మణా ।
వదనేనాప్రసన్నేన నిఃశ్వసన్తీమ్ పునః పునః ॥ 34॥
- మలపజ్కధరామ్ దీనామ్ మణ్డనార్వామమణ్డితామ్ ।
ప్రభామ్ నక్షత్రరాజస్య కాలమేఘైరివాపుతామ్ ॥ 35॥
- తస్య సన్నిదిహే బుద్ధిర్ముహూః సీతామ్ నిరీక్ష్వ తు ।
ఆమ్నాయానామయోగేన విద్యామ్ ప్రశిథిలామ్ ఇవ ॥ 36॥
- దుఃఖేన బుబుధే సీతామ్ హనుమాననలజ్కృతామ్ ।
సమ్స్కరేణ యథాహీనామ్ వాచమర్థాన్తరమ్ గతామ్ ॥ 37॥
- తామ్ సమీక్ష్వ విశాలాక్షీమ్ రాజపుత్రీమనిన్దితామ్ ।
తర్కయామాస సీతేతి కారణైరుపపాదయన్ ॥ 38॥
- వైదేహ్యో యాని చాజ్గేషు తదా రామో-న్వకీర్తయత్ ।
తాన్యాభరణజాలాని గాత్రశోభీన్యలక్షయత్ ॥ 39॥
- సుక్రుతౌ కర్ణవేష్టా చ శ్వదమ్ష్ట్రా చ సుసమ్స్థితౌ ।
మణివిద్రుమచిత్రాణి హస్తేష్వాభరణాని చ ॥ 40॥
- శ్యామాని చిరయుక్తత్వాత్తథా సమ్స్థానవన్తి చ ।
తాస్యేవైతాని మన్యే-హమ్ యాని రామో-న్వకీర్తయత్ ॥ 41॥
- తత్ర యాన్యవహీనాని తాన్యహమ్ నోపలక్షయే ।
యాన్యస్యా నావహీనాని తానీమాని న సమ్మయః ॥ 42॥
- పీతమ్ కనకపట్టాభమ్ స్రస్రమ్ తద్వసనమ్ శుభమ్ ।
ఉత్తరీయమ్ నగాసక్తమ్ తదా ద్రుష్టమ్ ప్లవంగ్మయైః ॥ 43॥
- భూషణాని చ ముఖ్యాని ద్రుష్టాని ధరణీతలే ।
అనయేవాపవిద్ధాని స్వనవన్తి మహాన్తి చ ॥ 44॥
- ఇదమ్ చిరగ్రుహీతత్వార్ద్వసనమ్ క్లిష్టవత్తరమ్ ।
తథా హి నూనమ్ తద్వర్ణమ్ తథా శ్రీమద్యథేతరత్ ॥ 45॥
- ఇయమ్ కనకవర్ణాక్షీ రామస్య మహిషీ ప్రియా ।
ప్రనష్టాపి సతీ యస్య మనసో న ప్రణశ్యతి ॥ 46॥
- ఇయమ్ సా యత్కృతే రామశ్చతుర్భుః పరితవ్యతే ।

కారుణ్యేనాన్రుశమ్సేన శోకేన మదనేన చ ॥	47
స్త్రీ ప్రనష్టేతి కారుణ్యాదాశ్రితేత్యాన్రుశమ్సృతః । పత్నీ నష్టేతి శోకేన ప్రయేతి మదనేన చ ॥	48
అస్యా దేవ్యా యథా రూపమజ్గప్రత్యజ్గసౌష్ఠవమ్ । రామస్య చ యథారూపమ్ తస్యేయమసితేక్షణా ॥	49
అస్యా దేవ్యా మనస్తస్మిమ్నుస్య చాస్యామ్ ప్రతిష్ఠితమ్ । తేనేయమ్ స చ ధర్మాత్మా ముహూర్తమపి జీవతి ॥	50
దుష్కరమ్ కురుతే రామో య ఇమామ్ మత్తకాశినీమ్ । సీతామ్ వినా మహాబాహుర్ముహూర్తమపి జీవతి ॥	51
ఏవమ్ సీతామ్ తదా ద్రుష్ట్వా హ్రాష్టః పవనసమ్భవః । జగామ మనసా రామమ్ ప్రశశమ్స చ తమ్ ప్రభుమ్ ॥	52

॥ ఇతి సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 13 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 14 ॥

ప్రశస్య తు ప్రశస్తవ్యామ్ సీతామ్ తామ్ హరిపుజ్గవః । గుణాభిరామమ్ రామమ్ చ పునశ్చిన్తాపరో-భవత్ ॥	1
స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా బాష్పపర్యాకులేక్షణః । సీతామాశ్రిత్య తేజస్వీ హనుమాన్విలలాప హ ॥	2
మాన్యా గురువినీతస్య లక్ష్మణస్య గురుప్రియా । యది సీతాపి దుఃఖార్తా కాలో హి దురతిక్రమః ॥	3
రామస్య వ్యవసాయణా లక్ష్మణస్య చ ధీమతః । నాత్యర్థమ్ క్షుభ్యతే దేవీ గజ్జీవ జలదాగమే ॥	4
తుల్యశీలవయోన్రుత్తామ్ తుల్యాభిజనలక్షణామ్ । రాఘవో-ర్హతి వైదేహీమ్ తమ్ చేయమసితేక్షణా ॥	5
తామ్ ద్రుష్ట్వా నవహీమాభామ్ లోకకాన్తామివ శ్రియమ్ । జగామ మనసా రామమ్ వచనమ్ చేదమబ్రవీత్ ॥	6

అస్యా హేతోర్విశాలాక్ష్యా హతో వాలీ మహాబలః । రావణవ్రతిమో వీర్యే కబన్ధశ్చ నిపాతితః ॥	7
విరాధశ్చ హతః సజ్జ్యే రాక్షసో భీమవిక్రమః । వసే రామేణ విక్రమ్య మహేస్త్రేణివ శమ్భరః ॥	8
చతుర్దశసహస్రాణి రక్షసామ్ భీమకర్మణామ్ । నిహతాని జనస్థానే శరైరగ్నిశిఖోపమైః ॥	9
ఖరశ్చ నిహతః సజ్జ్యే త్రిశిరాశ్చ నిపాతితః । దూషణశ్చ మహాతేజా రామేణ విదితాత్మనా ॥	10
ఐశ్వర్యమ్ వానరాణామ్ చ దుర్లభమ్ వాలిపాలితమ్ । అస్యా నిమిత్తే సుగ్రీవః ప్రాప్తవామ్లొకసత్కుతమ్ ॥	11
సాగరశ్చ మయా క్రాంతః శ్రీమాన్దనదీపతిః । అస్యా హేతోర్విశాలాక్ష్యాః పురీ చేయమ్ నిరీక్షితా ॥	12
యది రామః సముద్రాన్తామ్ మేదినీమ్ పరివర్తయేత్ । అస్యాః క్రుతే జగచ్ఛాపి యుక్తమిత్యేవ మే మతిః ॥	13
రాజ్యమ్ వా త్రిషు లోకేషు సీతా వా జనకాత్మజా । త్తైలోక్యరాజ్యమ్ సకలమ్ సీతాయా నాప్పుయాత్మలామ్ ॥	14
ఇయమ్ సా ధర్మశీలస్య మైథిలస్య మహాత్మనః । సతా జనకరాజస్య సీతా భర్తృద్రుఢవ్రతా ॥	15
ఉత్థితా మేదినీమ్ భిత్త్వా క్షేత్రే హలముఖక్షతే । పద్మరేణునిభైః కీర్ణా శుభైః కేదారపాముభిః ॥	16
విక్రాంతస్యార్యశీలస్య సమ్ముగేష్వనివర్తినః । స్నుషా దశరథస్యైషా జ్యేష్ఠా రాజో యశస్వినీ ॥	17
ధర్మశస్య క్రుతశస్య రామస్య విదితాత్మనః । ఇయమ్ సా దయితా భార్యా రాక్షసీ వశమాగతా ॥	18
సర్వాన్భోగాన్పరిత్యజ్య భర్తృస్నేహబలాత్కుతా । అచిన్తయిత్వా దుఃఖాని ప్రవిష్టా నిర్జనమ్ వనమ్ ॥	19
సన్తుష్టా ఫలమూలేన భర్తృశుశ్రూషణీ రతా । యా పరామ్ భజతే ప్రీతిమ్ వసే-పి భవసే యథా ॥	20

సేయమ్ కనకవర్ణాజ్ఞీ నిత్యమ్ సుస్మితభాషిణీ ।
సహతే యాతనామేతామనర్థానామభాగినీ ॥ 21॥

ఇమామ్ తు శీలసమ్మన్యామ్ ద్రష్టుమిచ్ఛతి రాఘవః ।
రావణీన ప్రమథితామ్ ప్రపామివ పిపాసితః ॥ 22॥

అస్యా నూనమ్ పునర్లాభాద్దాఘవః ప్రీతిమేష్వతి ।
రాజా రాజ్యపరిభ్రష్టః పునః ప్రాప్యేవ మేదిసీమ్ ॥ 23॥

కామభోగైః పరిత్యక్తా హీనా బన్దుజనేన చ ।
ధారయత్యాత్మనో దేహమ్ తత్సమాగమకాఙ్కిణీ ॥ 24॥

నైషా పశ్యతి రాక్షస్యో నేమాన్పుష్పఫలద్రుమాన్ ।
ఏకస్థహృదయా నూనమ్ రామమేవానుపశ్యతి ॥ 25॥

భర్తా నామ పరమ్ నార్యా భూషణమ్ భూషణాదపి ।
ఏషా హి రహితా తేన శోభనార్హా న శోభతే ॥ 26॥

దుష్కరమ్ కురుతే రామో హీనో యదనయా ప్రభుః ।
ధారయత్యాత్మనో దేహమ్ న దుఃఖేనావసీదతి ॥ 27॥

ఇమామసితకేశాన్తామ్ శతపత్రనిభేక్షణామ్ ।
సుఖార్హామ్ దుఃఖితామ్ ద్రుష్ట్వా మమాపి వ్యథితమ్ మనః ॥ 28॥

క్షీతిక్షమా పుష్కరసమ్మిభాక్షీ
యా రక్షితా రాఘవలక్ష్మణాభ్యామ్ ।
సా రాక్షసీభిర్విక్రుతేక్షణాభిః
సమృత్యతే సమృతి పుక్షమూలే ॥ 29॥

హిమహతనలినీవ నష్టశోభా
వ్యసనపరమ్పరయా నిపీడ్యమానా ।
సహచరరహితేవ చక్రవాకీ
జనకసుతా కృపణామ్ దశామ్ ప్రపన్నా ॥ 30॥

అస్యా హి పుష్పావనతాగ్రశాఖాః
శోకమ్ ద్రుఢమ్ వై జనయత్యశోకాః ।
హిమవ్యపాయేన చ మన్దరశ్రీర్
అభ్యుత్థితో నైకసహస్రరశ్మిః ॥ 31॥

ఇత్యేవమర్థమ్ కపిరన్వవేక్ష్య
సీతేయమిత్యేవ నివిష్టబుద్ధిః ।

సమ్మిత్త్య తస్మిన్నిషసాద వుక్షే
బలీ హరీణాముషభస్తరస్వీ ॥

32॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 14 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 15 ॥

తతః కుముదపణ్డాభో నిర్మలమ్ నిర్మలః స్వయమ్ ।
ప్రజగామ నభశ్చన్ద్రో హమెస్ నీలమివోదకమ్ ॥

1॥

సాచివ్యమివ కుర్వన్స ప్రభయా నిర్మలప్రభః ।
చన్ద్రమా రశ్మిభిః శీతైః సిషేవే పవనాత్మజమ్ ॥

2॥

స దదర్శ తతః సీతామ్ పూర్ణచన్ద్రనిభాననామ్ ।
శోకభారైరివ న్యస్తామ్ భారైర్నావమివామ్బుసి ॥

3॥

దిద్రుక్షమాణో వైదేహీమ్ హనూమాన్మారుతాత్మజః ।
స దదర్శావిదూరస్థా రాక్షసీర్హౌరదర్శనాః ॥

4॥

ఏకాక్షీమీకకర్ణామ్ చ కర్ణప్రావరణామ్ తథా ।
అకర్ణామ్ శఙ్కకర్ణామ్ చ మస్తకోచ్ఛ్వాసనాసికామ్ ॥

5॥

అతికాయోత్తమాఙ్గీమ్ చ తనుదీర్ఘశిరోధరామ్ ।
ధ్వస్తకేశీమ్ తథాకేశీమ్ కేశకమ్బులధారిణీమ్ ॥

6॥

లమ్బకర్ణలలాటామ్ చ లమ్బోదరపయోధరామ్ ।
లమ్బాస్థీమ్ చిబుకౌస్థీమ్ చ లమ్బాస్యామ్ లమ్బజానుకామ్ ॥

7॥

ప్రాస్వామ్ దీర్ఘామ్ చ కుబ్జామ్ చ వికటామ్ వామనామ్ తథా ।
కరాలామ్ భుగ్నవస్త్రామ్ చ పిఙ్గాక్షీమ్ విక్రుతాననామ్ ॥

8॥

విక్రుతాః పిఙ్గాలాః కాలీః క్రోధనాః కలహప్రియాః ।
కాలాయసమహాశూలకూటముద్గర్గధారిణీః ॥

9॥

వరాహమ్బుగళార్కూలమహిషాజశివా ముఖాః ।
గజోష్ఠహయపాదాశ్చ నిఖాతశిరసో-పరాః ॥

10॥

ఏకహస్తైకపాదాశ్చ ఖరకర్ణ్యశ్చకర్ణికాః ।

గోకర్ణీర్హస్తికర్ణీశ్చ హరికర్ణీస్తథాపరాః ॥	11
అనాసా అతినాసాశ్చ తిర్యన్నాసా వినాసికాః । గజసమ్మిభనాసాశ్చ లలాటోచ్ఛ్వాసనాసికాః ॥	12
హస్తిపాదా మహాపాదా గోపాదాః పాదచూలికాః । అతిమాత్రశిరోగ్రీవా అతిమాత్రకుచోదరీః ॥	13
అతిమాత్రాస్య నేత్రాశ్చ దీర్ఘజిహ్వోనఖాస్తథా । అజాముఖీర్హస్తిముఖీర్గోముఖీః సూకరీముఖీః ॥	14
హయోష్టఖరవక్త్రాశ్చ రాక్షసీర్హృదదర్శనాః । శూలముద్గరహస్తాశ్చ క్రోధనాః కలహప్రియాః ॥	15
కరాలా ధూమ్రకేశీశ్చ రక్షసీర్విక్రుతాననాః । పిబన్తీః సతతమ్ పానమ్ సదా మామ్యసురాప్రియాః ॥	16
మామ్యశోణితదిగ్ధాఙ్గీర్మామ్యశోణితభోజనాః । తా దదర్శ కపిశ్రేష్ఠో రోమహర్షణదర్శనాః ॥	17
స్కన్ధవన్తముపాసీనాః పరివార్య వనస్పతిమ్ । తస్యాధస్తాచ్ఛ తామ్ దేవీమ్ రాజపుత్రీమనిన్దితామ్ ॥	18
లక్ష్మయామాస లక్ష్మీవాన్తనూమాఞ్జనకాత్మజామ్ । నిష్పృభామ్ శోకసన్తప్తామ్ మలసజ్కాలమూర్ధజామ్ ॥	19
క్షీణపుణ్యామ్ చ్యుతామ్ భూమౌ తారామ్ నిపతితామ్ ఇవ । చారిత్ర్య వ్యవదేశాఢ్యామ్ భర్తృదర్శనదుర్గతామ్ ॥	20
భూషణైరుత్తమైర్హీనామ్ భర్తృవాత్సల్యభూషితామ్ । రాక్షసాధిపసమ్బుద్ధామ్ బన్ధుభిశ్చ వినాక్రుతామ్ ॥	21
వియూథామ్ సిమ్హసమ్బుద్ధామ్ బద్ధామ్ గజవధూమ్ ఇవ । చన్ద్రతీఖామ్ పయోదాన్తే శారదాభైరివాపుత్రామ్ ॥	22
క్లిష్టరూపామసమ్స్పృర్భాదయుక్తామివ వల్లకీమ్ । సీతామ్ భర్తృహితే యుక్తామయుక్తామ్ రక్షసామ్ వశే ॥	23
అశోకవనికామధ్యే శోకసాగరమాప్లుతామ్ । తాభిః పరిపుత్రామ్ తత్ర సగ్రహామివ రోహిణీమ్ ॥	24

దదర్శ హనుమాన్దేవీమ్ లతామకుసుమామ్ ఇవ । సా మలేన చ దిగ్దాక్షిణీ వపుషా చాప్యలజ్జుతా ॥	25॥
ముణాలీ పజ్కుదిష్టేవ విభాతి చ న భాతి చ । మలినేన తు వస్త్రేణ పరిక్లిష్టేన భామినీమ్ ॥	26॥
సమ్మృతామ్ ముగళావాక్తీమ్ దదర్శ హనుమాన్మపిః । తామ్ దేవీమ్ దీనవదనామదీనామ్ భర్తుతేజసా ॥	27॥
రక్షితామ్ స్వేన శీలేన సీతామసితలోచనామ్ । తామ్ ద్రుష్ట్వా హనుమాన్సీతామ్ ముగళావనిభీక్షణామ్ ॥	28॥
ముగకన్యామివ త్రస్తామ్ వీక్షమాణామ్ సమన్తతః । దహన్తీమివ నిఃశ్వాసైర్వక్షాన్పల్లవధారిణః ॥	29॥
సజ్ఘాతమివ శోకానామ్ దుఃఖస్యోర్మిమివోత్థితామ్ । తామ్ క్షామామ్ సువిభక్తాక్షీమ్ వినాభరణశోభినీమ్ ॥	30॥
ప్రహర్షమతులమ్ లేభే మారుతిః ప్రేక్ష్య మైథిలీమ్ । హర్షజాని చ సో-శ్రూణి తామ్ ద్రుష్ట్వా మదిరేక్షణామ్ ॥	31॥
ముమోచ హనుమామ్మత్త నమశ్చక్రే చ రాఘవమ్ । నమస్కృత్వా చ రామాయ లక్ష్మణాయ చ వీర్యవాన్ ॥	32॥
సీతాదర్శనసమ్ప్రప్తో హనూమాన్సమ్ప్రతో-భవత్ ॥	33॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 15 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 16 ॥

తథా విప్రేక్షమాణస్య వనమ్ పుష్పితపాదపమ్ । విచిన్వతశ్చ వైదేహీమ్ కిమ్ చిచ్ఛేషా నిశాభవత్ ॥	1॥
షడఙ్గవేదవిదుషామ్ క్రతుప్రవరయాజినామ్ । శుశ్రావ బ్రహ్మఘోషామ్బు విరాత్రే బ్రహ్మరక్షసామ్ ॥	2॥
అథ మఙ్గలవాదిత్రైః శబ్దైః శ్రోత్రమనోహరైః । ప్రాబోధ్యత మహాబాహుర్దశగ్రీవో మహాబలః ॥	3॥

విబుధ్య తు యథాకాలమ్ రాక్షసేస్త్ర: ప్రతావపాన్ ప్రస్తమాల్యామ్బరధరో వైదేహీమ్ అన్వచిన్తయత్	4
భృశమ్ నియుక్తస్తస్యామ్ చ మదనేన మదోత్కటః న స తమ్ రాక్షసః కామమ్ శశాకాత్మని గూహీతుమ్	5
స సర్వాభరణైర్యుక్తో బిభృచ్ఛ్చియమనుత్తమామ్ తామ్ సగైర్వివిధైర్బుష్టామ్ సర్వపుష్పఫలోపదైః	6
పుత్రామ్ పుష్కరిణీభిశ్చ నానాపుష్పోపశోభితామ్ సదామదైశ్చ విహగైర్విచిత్రామ్ పరమాద్భుతామ్	7
ఈహామ్ముగైశ్చ వివిధైశ్చృతామ్ దృష్టిమనోహరైః వీధిః సమ్ప్రేక్షమాణశ్చ మణికాఞ్చనతోరణాః	8
నానామ్ముగగణాకీర్ణామ్ ఫలైః ప్రపతితైర్బృతామ్ అశోకవనికామీవ ప్రావిశత్సన్తతద్దుమామ్	9
అజ్గనాశతమాత్రమ్ తు తమ్ వ్రజన్తమనువ్రజత్ మహేన్ద్రమివ పౌలస్త్యమ్ దేవగన్ధర్వయోషితః	10
దీపికాః కాఞ్చనీః కాశ్చిజ్జగ్రహుస్తత్ర యోషితః బాలవ్యజనహస్తాశ్చ తాలవున్తాని చాపరాః	11
కాఞ్చనైరపి భృజ్గారైర్జహ్నూః సలిలమగ్రతః మణ్డలాగ్రానసీమ్నై స్థివ గ్రహ్యన్యాః పుష్పతో యయుః	12
కా చిద్రత్నమయీమ్ పాత్రీమ్ పూర్ణామ్ పానస్య భామినీ దక్షిణా దక్షిణీనైవ తదా జగ్రహ పాణినా	13
రాజహమ్నుప్రతీకాశమ్ ఛత్రమ్ పూర్ణశశిప్రభమ్ సౌవర్ణదణ్డమపరా గృహీత్వా పుష్పతో యయౌ	14
నిద్రామదపరీతాక్యో రావణస్యోత్తమస్త్రియః అనుజగ్ముః పతిమ్ వీరమ్ ఘనమ్ విద్యుల్లతా ఇవ	15
తతః కాశ్చీనినాదమ్ చ నూపురాణామ్ చ నిఃస్వనమ్ శుశ్రావ పరమస్త్రీణామ్ స కపిర్మారుతాత్మజః	16
తమ్ చాప్రతిమకర్మాణమచిన్త్యబలపౌరుషమ్ ద్వారదేశమనుప్రాప్తమ్ దదర్శ హనుమాన్మపిః	17

దీపికాభిరనేకాభిః సమన్తాదవభాసితమ్ । గన్ధతైలావసిక్తాభిర్ఘ్రియమాణాభిరగ్రతః ॥	18
కామదర్పమదైర్వ్యక్తమ్ జిహ్వాతామ్రాయతేక్షణమ్ । సమక్షమివ కన్దర్పమపవిద్ధ శరాసనమ్ ॥	19
మథితాముతఫేనాభమరజో వస్త్రముత్తమమ్ । సలీలమనుకర్షన్తమ్ విముక్తమ్ సక్తమజ్గదే ॥	20
తమ్ పత్రవిటపే లీనః పత్రపుష్పఘనాపుతః । సమీపముపసజ్కాన్తమ్ నిధ్యాతుముపచక్రమే ॥	21
అవేక్షమాణశ్చ తతో దదర్శ కపికుఞ్జరః । రూపయౌవనసమ్పన్నా రావణస్య వరస్త్రియః ॥	22
తాభిః పరివృతో రాజా సురూపాభిర్మహాయశాః । తన్ముగద్విజసజ్ఙుష్టమ్ ప్రవిష్టః ప్రమదావనమ్ ॥	23
క్షీబో విచిత్రాభరణః శజ్కాకర్ణో మహాబలః । తేన విశ్రవసః పుత్రః స ద్రుష్టో రాక్షసాధిపః ॥	24
పుత్రః పరమనారీభిస్తారాభిరివ చన్తమాః । తమ్ దదర్శ మహాతేజాస్తేజోవన్తమ్ మహాకపిః ॥	25
రావణో-యమ్ మహాబాహురితి సశ్చిన్త్య వానరః । అవప్నుతో మహాతేజా హనూమాన్మారుతాత్మజః ॥	26
స తథాప్యగ్రతేజాః సన్నిర్దాతస్తస్య తేజసా । పత్రగుహ్యన్తరే సక్తో హనూమాన్సమ్ముతో-భవత్ ॥	27
స తామసితకేశాన్తామ్ సుశ్రోణీమ్ సమ్మతస్తనీమ్ । దిద్రుక్షురసితాపాఙ్గీముపావర్తత రావణః ॥	28

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 16 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 17 ॥

తస్మిన్నేవ తతః కాలే రాజపుత్రీ త్వనిన్దితా ।

రూపయౌవనసమ్పన్నమ్ భూషణోత్తమభూషితమ్	1
తతో ద్రుష్టైవ వైదేహీ రావణమ్ రాక్షసాధిపమ్ ప్రావేపత వరారోహా ప్రవాతే కదలీ యథా	2
ఊరుభ్యాముదరమ్ ఛాద్య బాహుభ్యామ్ చ పయోధరౌ ఉపవిష్టా విశాలాక్షీ రుదన్తీ వరవర్ణినీ	3
దశగ్రీవస్తు వైదేహీమ్ రక్షితామ్ రాక్షసీగణైః దదర్శ దీనామ్ దుఃఖార్తమ్ నావమ్ సన్నామివార్థవే	4
అసమ్ముతాయామాసీనామ్ ధరణ్యామ్ సమ్మితవ్రతామ్ ఛిన్నామ్ ప్రపతితామ్ భూమౌ శాఖామివ వనస్పతేః మలమణ్డనదిగ్ధాక్షీమ్ మణ్డనార్వామమణ్డితామ్	5
సమీపమ్ రాజసిమ్హస్య రామస్య విదితాత్మనః సజ్జల్పహయసమ్ముక్తైర్యాన్తీమివ మనోరథైః	6
శుప్యన్తీమ్ రుదతీమేకామ్ ధ్యానశోకపరాయణామ్ దుఃఖస్యాన్తమపశ్యన్తీమ్ రామామ్ రామమనువ్రతామ్	7
వేష్టమానామథావిష్టామ్ పన్నగేన్ద్రవధూమ్ ఇవ ధూప్యమానామ్ గ్రహేణీవ రోహిణీమ్ ధూమకేతునా	8
పుత్రశీలీ కులీ జాతామాచారవతి ధార్మికే పునః సమ్సృజమాపన్నామ్ జాతమివ చ దుష్కులీ	9
సన్నామివ మహాకీర్తిమ్ శ్రద్ధామివ విమానితామ్ ప్రజామివ పరిక్షీణామాశామ్ ప్రతిహతామ్ ఇవ	10
ఆయతీమివ విధ్వస్తామాజామ్ ప్రతిహతామ్ ఇవ దీప్తామివ దిశమ్ కాలే పూజామపహృతామ్ ఇవ	11
పద్మినీమివ విధ్వస్తామ్ హతశూరామ్ చమూమ్ ఇవ ప్రభామివ తపోధ్వస్తాముపక్షీణామివాపగామ్	12
వేదీమివ పరాముష్టామ్ శాన్తామగ్నిశిఖామ్ ఇవ పౌర్ణమాసీమివ నిశామ్ రాహుగ్రస్తీన్ద్రమణ్డలామ్	13
ఉత్పృష్టపర్ణకమలామ్ విత్రాసితవిహజ్జమామ్ హస్తీహస్తపరాముష్టామాకులామ్ పద్మినీమ్ ఇవ	14

పతిశోకాతురామ్ శుష్కామ్ నదీమ్ విస్తావితామ్ ఇవ । పరయా మృజయా హీనామ్ కృష్ణపక్షే నిశామ్ ఇవ ॥	15
సుకుమారీమ్ సుజాతాజ్ఞీమ్ రత్నగర్భగృహోచితామ్ । తవ్యమానామివోష్ణేన మృణాలీమచిరోద్భృతామ్ ॥	16
గృహీతామాలితామ్ స్తమ్బే యూథపేన వినాకృతామ్ । నిఃశ్వసన్తీమ్ సుదుఃఖార్తామ్ గజరాజవధూమ్ ఇవ ॥	17
ఏకయా దీర్ఘయా వేణ్యా శోభమానామయత్తుతః । నీలయా నీరదాపాయే వనరాజ్యా మహీమ్ ఇవ ॥	18
ఉపవాసేన శోకేన ధ్యాసేన చ భయేన చ । పరిక్షీణామ్ కృశామ్ దీనామల్పాహారామ్ తపోధనామ్ ॥	19
ఆయాచమానామ్ దుఃఖార్తామ్ ప్రాణ్ణలిమ్ దేవతామ్ ఇవ । భావేన రఘుముఖ్యస్య దశగ్రీవపరాభవమ్ ॥	20
సమీక్షమాణామ్ రుదతీమనిన్దితామ్ సుపక్ష్మతామ్రాయతశుక్లలోచనామ్ । అనువ్రతామ్ రామమతీవ మైథిలీమ్ ప్రలోభయామాస వధాయ రావణః ॥	21

॥ ఇతి సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 17 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 18 ॥

స తామ్ పరివృతామ్ దీనామ్ నిరానన్దామ్ తపస్వినీమ్ । సాకారైర్మధురైర్వాక్యైర్వ్యదర్శయత రావణః ॥	1
మామ్ ద్రుష్ట్వా నాగనాసోరుగూహమానా స్తనోదరమ్ । అదర్శనమివాత్మానమ్ భయాన్నేతుమ్ త్వమిచ్ఛసి ॥	2
కామయే త్వామ్ విశాలాక్షి బహుమన్యస్య మామ్ ప్రియే । సర్వాఙ్గుణసంపన్నే సర్వలోకమనోహరే ॥	3
సేహ కే చిన్మనుష్యా వా రాక్షసాః కామరూపిణః । వ్యపసర్పతు తే సీతే భయమ్ మత్తః సముత్థితమ్ ॥	4

స్వధర్మే రక్షసామ్ భీరు సర్వభైష న సమ్మయః । గమనమ్ వా పరస్త్రీణామ్ హరణమ్ సమ్ప్రమథ్య వా ॥	5॥
ఏవమ్ చైతదకామామ్ చ న త్వామ్ స్పృశ్యామి మైథిలి । కామమ్ కామః శరీరే మే యథాకామమ్ ప్రవర్తతామ్ ॥	6॥
దేవి సేహా భయమ్ కార్యమ్ మయి విశ్వసిహి ప్రియే । ప్రణయస్య చ తత్త్విన మైవమ్ భూః శోకలాలసా ॥	7॥
ఏకపేణీ ధరాశయ్యా ధ్యానమ్ మలినమమ్బరమ్ । అస్థాసే-పుష్పవాసశ్చ నైతాన్యౌపయికాని తే ॥	8॥
విచిత్రాణి చ మాల్యాని చన్దనాన్యగరూణి చ । వివిధాని చ వాసామ్ని దివ్యాన్యాభరణాని చ ॥	9॥
మహార్థాణి చ పానాని యానాని శయనాని చ । గీతమ్ నృత్తమ్ చ వాద్యమ్ చ లభ మామ్ ప్రాప్య మైథిలి ॥	10॥
స్త్రీరత్నమసి మైవమ్ భూః కురు గాత్రేషు భూషణమ్ । మామ్ ప్రాప్య తు కథమ్ హి స్యాస్త్వమనర్హా సువిగ్రహే ॥	11॥
ఇదమ్ తే చారుసజ్జాతమ్ యౌవనమ్ వ్యతివర్తతే । యదతీతమ్ పునర్నైతి స్రోతః శీఘ్రమపామ్ ఇవ ॥	12॥
త్వామ్ కృత్యోపరతో మన్యే రూపకర్తా స విశ్వకృత్ । న హి రూపోపమా త్వన్యా తవాస్తి శుభదర్శనే ॥	13॥
త్వామ్ సమాసాద్య వైదేహి రూపయౌవనశాలినీమ్ । కః పుమానతివర్తేత సాక్షాదపి పితామహః ॥	14॥
యద్యత్పశ్యామి తే గాత్రమ్ శీతామ్బుసద్గుణానసే । తస్మిమ్నస్మిన్పుథుశ్లోణి చక్షుర్మమ నిబధ్యతే ॥	15॥
భవ మైథిలి భార్యా మే మోహమేనమ్ విసర్జయ । బహీనాముత్తమస్త్రీణామ్ మమాగ్రమహిషీ భవ ॥	16॥
లోకేభ్యో యాని రత్నాని సమ్ప్రమథ్యాహృతాని మే । తాని తే భీరు సర్వాణి రాజ్యమ్ చైతదహమ్ చ తే ॥	17॥
విజిత్య పుథివీమ్ సర్వామ్ నానానగరమాలినీమ్ । జనకాయ ప్రదాస్యామి తవ హేతోర్విలాసిని ॥	18॥

నేహ పశ్యామి లోకే-న్యమ్ యో మే ప్రతిబలో భవేత్ పశ్య మే సుమహద్వీర్యమప్రతిద్వన్ద్వమాహవే	19
అసక్తుత్సమ్ముగే భగ్నా మయా విముదితధ్వజాః అశక్తాః ప్రత్యనీకిషు స్థాతుమ్ మమ సురాసురాః	20
ఇచ్చ మామ్ క్రియతామ్ అద్య ప్రతికర్మ తవోత్తమమ్ సప్రభాణ్యవసజ్జన్తామ్ తవాజ్ఞే భూషణాని చ సాధు పశ్యామి తే రూపమ్ సమ్ముక్తమ్ ప్రతికర్మాణా	21
ప్రతికర్మాభిసమ్ముక్తా దాక్షిణ్యేన వరాననే భుజ్స్వ భోగాన్యథాకామమ్ పిబ భీరు రమస్వ చ యథేష్టమ్ చ ప్రయచ్ఛ త్వమ్ పుథివీమ్ వా ధనాని చ	22
లలస్వ మయి విస్రబ్ధా ధృష్టమాశాపయస్వ చ మత్ప్రభావాలలన్త్యాశ్చ లలన్తామ్ బాన్ధవాస్తవ	23
రుద్ధిమ్ మమానుపశ్య త్వమ్ శ్రియమ్ భద్రే యశశ్ చ మే కిమ్ కరిష్యసి రామేణ సుభగే చీరవాససా	24
నిక్షిప్తవిజయో రామో గతశ్రీర్వనగోచరః ప్రతీ స్థణ్డిలశాయీ చ శక్యే జీవతి వా న వా	25
న హి వైదేహి రామస్త్వామ్ దృష్టుమ్ వాప్యపలప్యతే పురో బలాక్షరసిత్తైర్మైర్జ్యోత్సాన్నమివాపుతామ్	26
న చాపి మమ హస్తాత్త్వామ్ ప్రాప్తుమర్హతి రాఘవః హిరణ్యకశిపుః కీర్తిమిస్తహస్తగతామ్ ఇవ	27
చారుస్మితే చారుదతి చారునేత్రే విలాసిని మనో హరసి మే భీరు సుపర్ణః పన్నగమ్ యథా	28
క్లిష్టకౌశేయవసనామ్ తన్వీమప్యనలజ్కృతామ్ తామ్ ద్రుష్త్వా స్వేషు దారేషు రతిమ్ నోపలభామ్యహమ్	29
అస్తఃపురనివాసిన్యః స్త్రియః సర్వగుణాన్వితాః యావన్స్త్యో మమ సర్వాసామైశ్వర్యమ్ కురు జానకి	30
మమ హ్యసితకేశాస్తే త్రైలోక్యప్రవరాః స్త్రియః తాస్త్వామ్ పరిచరిష్యన్తి శ్రియమప్సరసో యథా	31

యాని వైశ్రవణీ సుభృ రత్నాని చ ధనాని చ ।
తాని లోకామ్బు సుశ్రోణి మామ్ చ భుక్ష్మ యథాసుఖమ్ ॥ 32॥

న రామస్తపసా దేవి న బలేన న విక్రమైః ।
న ధనేన మయా తుల్యస్తేజసా యశసాపి వా ॥ 33॥

పిబ విహర రమస్య భుక్ష్మ భోగాన్
ధననిచయమ్ ప్రదిశామి మేదినీమ్ చ ।
మయి లల లలనే యథాసుఖమ్ త్వమ్
త్వయి చ సమేత్య లలన్తు బాన్ధవాస్తే ॥ 34॥

కుసుమితతరుజాలసన్తతాని
భ్రమరయుతాని సముద్రతీరజాని ।
కనకవిమలహారభూషితాజ్ఞీ
విహర మయా సహ భీరు కాననాని ॥ 35॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 18 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 19 ॥

తస్య తద్వచనమ్ శ్రుత్వా సీతా రౌద్రస్య రక్షసః ।
ఆర్తా దీనస్వరా దీనమ్ ప్రత్యువాచ శసైర్వచః ॥ 1॥

దుఃఖార్తా రుదతీ సీతా వేపమానా తపస్వినీ ।
చిన్తయన్తీ వరారోహో పతిమేవ పతివ్రతా ॥ 2॥

త్రుణమన్తరతః కృత్వా ప్రత్యువాచ శుచిస్మితా ।
నివర్తయ మనో మత్తః స్వజనే క్రియతామ్ మనః ॥ 3॥

న మామ్ ప్రార్థయితుమ్ యుక్తస్త్వమ్ సిద్ధిమివ పాపకృత్ ।
అకార్యమ్ న మయా కార్యమేకపత్న్యా విగర్హితమ్ ।
కులమ్ సహృష్టయా పుణ్యమ్ కులే మహతి జాతయా ॥ 4॥

ఏవముక్త్వా తు వైదేహీ రావణమ్ తమ్ యశస్వినీ ।
రాక్షసమ్ పుష్కతః కృత్వా భూయో వచనమబ్రవీత్ ॥ 5॥

నాహమౌపయికి భార్యా పరభార్యా సతీ తవ ।
సాధు ధర్మమవేక్షస్య సాధు సాధువ్రతమ్ చర ॥ 6॥

యథా తవ తథాస్యేషామ్ రక్ష్యా దారా నిశాచర । ఆత్మానముపమామ్ కృత్వా స్వేషు దారేషు రమ్యతామ్ ॥	7॥
అతుష్టమ్ స్వేషు దారేషు చపలమ్ చలితేన్ద్రియమ్ । నయన్తి నికృతిప్రభామ్ పరదారాః పరాభవమ్ ॥	8॥
ఇహ సన్తో న వా సన్తి సతో వా నానువర్తసే । వచో మిథ్యా ప్రణీతాత్మా పథ్యముక్తమ్ విచక్షణైః ॥	9॥
అకృతాత్మానమాసాద్య రాజానమనయే రతమ్ । సముద్ధాని వినశ్యన్తి రాష్ట్రాణి నగరాణి చ ॥	10॥
తథేయమ్ త్వామ్ సమాసాద్య లజ్కా రత్నౌషు సజ్కలా । అపరాధాత్తపైకస్య నచిరాద్విసశిష్యతి ॥	11॥
స్వకృత్తైర్త్వన్యమానస్య రావణాదీర్షదర్శినః । అభినన్దన్తి భూతాని వినాశే పాపకర్మణః ॥	12॥
ఏవమ్ త్వామ్ పాపకర్మాణమ్ వక్త్యన్తి నికృతా జనాః । దిష్ట్యైతద్వ్యసనమ్ ప్రాప్తో రౌద్ర ఇత్యేవ హర్షితాః ॥	13॥
శక్యా లోభయితుమ్ నాహమైశ్వర్యేణ ధనేన వా । అనన్యా రాఘవేణాహమ్ భాస్కరేణ ప్రభా యథా ॥	14॥
ఉపధాయ భుజమ్ తస్య లోకనాథస్య సత్కృతమ్ । కథమ్ నామీపధాస్యామి భుజమన్యస్య కస్య చిత్ ॥	15॥
అహమౌపయికి భార్యా తస్యైవ వసుధాపతేః । వ్రతస్నాతస్య విప్రస్య విద్యేవ విదితాత్మనః ॥	16॥
సాధు రావణ రామేణ మామ్ సమానయ దుఃఖితామ్ । వసే వాశితయా సార్థమ్ కరేణ్ణీవ గజాధిపమ్ ॥	17॥
మిత్రమౌపయికమ్ కర్తమ్ రామః స్థానమ్ పరీష్వతా । వధమ్ చానిచ్ఛతా ఘోరమ్ త్వయాసౌ పురుషర్షభః ॥	18॥
వర్జయేద్వజ్రముత్సుష్టమ్ వర్జయేదన్తకశ్ చిరమ్ । త్వద్విధమ్ న తు సజ్కార్థో లోకనాథః స రాఘవః ॥	19॥
రామస్య ధనుషః శబ్దమ్ శ్రోష్యసి త్థమ్ మహాస్వనమ్ । శతక్రతువిస్రుష్టస్య నిర్హోషమశనేరివ ॥	20॥

ఇహ శీఘ్రమ్ సుపర్వాణో జ్వలితాస్యా ఇవోరగాః । ఇషవో నిపతిష్యన్తి రామలక్ష్మణలక్ష్మణాః ॥	21
రక్షామ్యి పరినిఘ్నంతః పుర్యామస్యామ్ సమంతతః । అసమ్పాతమ్ కరిష్యన్తి పతంతః కఙ్కవాససః ॥	22
రాక్షసీన్త్రమహాసర్పాన్స రామగరుడో మహాన్ । ఉద్ధరిష్యతి వేగేన వైనతీయ ఇవోరగాన్ ॥	23
అపనేష్యతి మామ్ భర్తా త్వత్తః శీఘ్రమరిన్దమః । అసురేభ్యః శ్రియమ్ దీప్తామ్ విష్ణుస్త్రిభిరివ క్రపైః ॥	24
జనస్థాసే హతస్థాసే నిహతే రక్షసామ్ బలీ । అశక్తీన త్వయా రక్షః కృతమేతదసాధు వై ॥	25
ఆశ్రమమ్ తు తయోః శూన్యమ్ ప్రవిశ్య నరసిమ్హయోః । గోచరమ్ గతయోర్బ్రాత్రోరపనీతా త్వయాధమ ॥	26
న హి గన్ధముపాఘ్రాయ రామలక్ష్మణయోస్త్వయా । శక్యమ్ సన్దర్శసే స్థాతుమ్ శునా శార్దూలయోరివ ॥	27
తస్య తే విగ్రహే తాభ్యామ్ యుగగ్రహణమస్థిరమ్ । పుత్రస్యేపేన్తబాహుభ్యామ్ బాహోరేకస్య నిగ్రహః ॥	28
క్షిప్రమ్ తవ స నాథో మే రామః సౌమిత్రిణా సహ । తోయమల్పమివాదిత్యః ప్రాణానాదాస్యతే శరైః ॥	29
గిరిమ్ కుబేరస్య గతో-ధవాలయమ్ సభామ్ గతో వా పరుణస్య రాజః । అసమ్మయమ్ దాశరథీర్ష మోక్ష్యసే మహాద్రుమః కాలహతో-శనేరివ ॥	30

॥ ఇతి సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 19 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥
॥ సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 20 ॥

సీతాయా వచనమ్ శ్రుత్వా పరుషమ్ రాక్షసాధిపః । ప్రత్యువాచ తతః సీతామ్ విప్రియమ్ ప్రియదర్శనామ్ ॥	1
---	---

యథా యథా సాన్త్వయితా వశ్యః స్త్రీణామ్ తథా తథా । యథా యథా ప్రియమ్ వక్తా పరిభూతస్తథా తథా ॥	2॥
సమ్మియచ్చతి మే క్రోధమ్ త్వయి కామః సముత్థితః । ద్రవతో మార్గమాసాద్య హయానివ సుసారథిః ॥	3॥
వామః కామో మనుష్యాణామ్ యస్మిన్కీల నిబద్ధతే । జనే తస్మిన్స్త్వనుక్రోశః స్నేహశ్చ కిల జాయతే ॥	4॥
ఏతస్మాత్కారణాన్న తామ్ ఘతయామి వరానసే । వధార్హమవమానార్హామ్ మిథ్యాప్రవ్రజితే రతామ్ ॥	5॥
పరుషాణి హి వాక్యాని యాని యాని బ్రవీషి మామ్ । తేషు తేషు వధో యుక్తస్తవ మైథిలి దారుణః ॥	6॥
ఏవముక్త్వా తు వైదేహీమ్ రావణో రాక్షసాధిపః । క్రోధసమృమ్భసమ్ముక్తః సీతాముత్తరమబ్రవీత్ ॥	7॥
ద్వౌ మాసౌ రక్షితవ్యా మే యో-వధిస్తే మయా కృతః । తతః శయనమారోహ మమ త్వమ్ వరవర్ణిని ॥	8॥
ద్వాభ్యాముర్ధ్వమ్ తు మాసాభ్యామ్ భర్తారమ్ మామనిచ్ఛతీమ్ । మమ త్వామ్ ప్రాతరాశార్థమారభస్తే మహానసే ॥	9॥
తామ్ తర్జ్యమానామ్ సమ్ప్రేక్ష్య రాక్షసేస్త్రీణా జానకీమ్ । దేవగన్ధర్వకన్యాస్తా విషేదుర్విపులేక్షణాః ॥	10॥
ఓష్యప్తకారైరపరా నేత్రవక్త్రైస్తథాపరాః । సీతామాశ్వాసయామాసుస్తర్ణితామ్ తేన రక్షసా ॥	11॥
తాభిరాశ్వాసితా సీతా రావణమ్ రాక్షసాధిపమ్ । ఉవాచాత్మహితమ్ వాక్యమ్ వృత్తశౌణ్డీర్యగర్వితమ్ ॥	12॥
నూనమ్ న తే జనః కశ్చిదసిన్హిఃశ్రీయసే స్థితః । నివారయతి యో న త్వామ్ కర్మణో-స్మాద్విగర్హితాత్ ॥	13॥
మామ్ హి ధర్మాత్మనః పత్నీమ్ శచీమివ శచీపతీః । త్వదన్యస్త్రీషు లోకేషు ప్రార్థయేన్ననసాపి కః ॥	14॥
రాక్షసాధమ రామస్య భార్యామమితతేజసః । ఉక్తవానసి యత్పాపమ్ క్వ గతస్తస్య మోక్ష్యసే ॥	15॥

యథా ద్రుప్తశ్చ మాతజ్ఞః శశన్ చ సహితౌ వసే తథా ద్విరదవద్రామస్త్యమ్ నీచ శశవత్సుత్రతః	16
స త్వమిక్ష్వాకునాథమ్ వై క్షిపన్నిహ న లజ్జసే చక్షుషో విషయమ్ తస్య న తావదుపగచ్ఛసీ	17
ఇమే తే నయసే క్రూరే విరూపే క్రుష్ణపిఙ్గలే క్షితౌ న పతితే కస్మాన్మామనార్యనిరీక్షితః	18
తస్య ధర్మాత్మనః పత్నీమ్ సుషామ్ దశరథస్య చ కథమ్ వ్యాహరతో మామ్ తే న జిహ్వో పాప శీర్యతే	19
అసన్దేశాత్తు రామస్య తపసశ్చానుపాలనాత్ న త్వామ్ కుర్మి దశగ్రీవ భస్మ భస్మార్హతేజసా	20
నాపహర్తుమహమ్ శక్యా తస్య రామస్య ధీమతః విధిస్తవ వధారథాయ విహితో నాత్ర సమ్మయః	21
శూరేణ ధనదబ్రాతా బలైః సముదితేన చ అపోహ్య రామమ్ కస్మాద్ధి దారచాఉర్యమ్ త్వయా క్షీర్తమ్	22
సీతాయా వచనమ్ శ్రుత్వా రావణో రాక్షసాధిపః విప్రుత్య నయసే క్రూరే జానకీమన్వవైక్షత	23
నీలజీమూతసజ్కాశో మహాభుజశిరోధరః సిమ్హసత్త్వగతిః శ్రీమాన్దీప్తజిహ్వోగ్రలోచనః	24
చలాగ్రమకుటుః ప్రాముఖ్యశ్చిత్రమాల్యానులేపనః రక్తమాల్యామ్బరధరస్తప్తాజ్గదవిభూషణః	25
శ్రోణీసూత్రేణ మహతా మేకకేన సుసమ్మృతః అమ్ముతోత్పాదనద్దేన భుజజ్ఞేనేవ మన్దరః	26
తరుణాదిత్యవర్ణాభ్యామ్ కుణ్డాలాభ్యామ్ విభూషితః రక్తపల్లవపుష్పాభ్యామశోకాభ్యామివాచలః	27
అపేక్షమాణో వైదేహీమ్ కోపసమ్మక్తలోచనః ఉవాచ రావణః సీతామ్ భుజఙ్గ ఇవ నిఃశ్వుసన్	28
అనయేనాభిసమ్మన్నమర్థహీనమనువుతే నాశయామ్యహమద్య త్వామ్ సూర్యః సన్ద్యామివౌజసా	29

- ఇత్యుక్త్వా మైథిలీమ్ రాజా రావణః శత్రురావణః ।
సన్నిదేశ తతః సర్వా రాక్షసీర్హోరదర్శనాః ॥ 30॥
- ఏకాక్షీమీకకర్ణామ్ చ కర్ణప్రావరణామ్ తథా ।
గోకర్ణీమ్ హస్తికర్ణీమ్ చ లంబుకర్ణీమకర్ణికామ్ ॥ 31॥
- హస్తిపద్య శ్యపద్యౌ చ గోపదీమ్ పాదచూలికామ్ ।
ఏకాక్షీమీకపాదీమ్ చ పుఢుపాదీమపాదికామ్ ॥ 32॥
- అతిమాత్రశిరోగ్రీవామతిమాత్రకుచోదరీమ్ ।
అతిమాత్రాస్యనేత్రామ్ చ దీర్ఘజిహ్వమజిహ్వికామ్ ।
అనాసికామ్ సిమ్హముఖీమ్ గోముఖీమ్ సూకరీముఖీమ్ ॥ 33॥
- యథా మద్యశగా సీతా క్షిప్రమ్ భవతి జానకీ ।
తథా కురుత రాక్షస్యః సర్వాః క్షిప్రమ్ సమేత్య చ ॥ 34॥
- ప్రతిలోమానులోమైశ్చ సామదానాదిభేదసైః ।
ఆవర్తయత వైదేహీమ్ దణ్డస్యోద్యమనేన చ ॥ 35॥
- ఇతి ప్రతిసమాదిశ్య రాక్షసీన్తః పునః పునః ।
కామమన్యపరీతాత్మా జానకీమ్ పర్యతర్జయత్ ॥ 36॥
- ఉపగమ్య తతః క్షిప్రమ్ రాక్షసీ ధాన్యమాలినీ ।
పరిష్పజ్య దశగ్రీవమిదమ్ వచనమబ్రవీత్ ॥ 37॥
- మయా క్రీడ మహారాజసీతయా కిమ్ తవానయా ।
అకామామ్ కామయానస్య శరీరముపతప్యతే ।
ఇచ్ఛన్తీమ్ కామయానస్య ప్రీతిర్భవతి శోభనా ॥ 38॥
- ఏవముక్తస్తు రాక్షస్యా సముత్క్లిష్టస్తతో బలీ ।
జ్వలద్భాస్కరవర్ణాభమ్ ప్రవివేశ నివేశనమ్ ॥ 39॥
- దేవగన్ధర్వకన్యాశ్చ నాగకన్యాశ్చ తాస్తతః ।
పరివార్య దశగ్రీవమ్ వివిశుస్తద్గుహోత్తమమ్ ॥ 40॥
- స మైథిలీమ్ ధర్మపరామవస్థితామ్
ప్రవేపమానామ్ పరిభర్త్యై రావణః ।
విహాయ సీతామ్ మదనేన మోహితః
స్వమేవ వేశ్య ప్రవివేశ భాస్కరమ్ ॥ 41॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ పర్ణమ్ 20 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥
॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 21 ॥

- ఇత్యుక్త్వా మైథిలీమ్ రాజా రావణః శత్రురావణః ।
సన్దిశ్య చ తతః సర్వా రాక్షసీర్నిర్జగామ హ ॥ 1॥
- నిష్క్రాన్తే రాక్షసేస్తే తు పునరన్తఃపురమ్ గతే ।
రాక్షస్యో భీమరూపాస్తాః సీతామ్ సమభిదుద్రువుః ॥ 2॥
- తతః సీతాముపాగమ్య రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః ।
పరమ్ పరుషయా వాచా వైదేహీమ్ ఇదమబ్రువన్ ॥ 3॥
- పౌలస్త్యస్య వరిష్ఠస్య రావణస్య మహాత్మనః ।
దశగ్రీవస్య భార్యాత్వమ్ సీతే న బహు మన్యసే ॥ 4॥
- తతస్త్వేకజటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ।
ఆమస్త్య క్రోధతామ్రాక్షీ సీతామ్ కరతలోదరీమ్ ॥ 5॥
- ప్రజాపతీనామ్ షణ్ణామ్ తు చతుర్థో యః ప్రజాపతిః ।
మానసో బ్రహ్మణః పుత్రః పులస్త్య ఇతి విశ్రుతః ॥ 6॥
- పులస్త్యస్య తు తేజస్వీ మహర్షిర్మానసః సుతః ।
నామ్నా స విశ్రవా నామ ప్రజాపతిసమప్రభః ॥ 7॥
- తస్య పుత్రో విశాలాక్షి రావణః శత్రురావణః ।
తస్య త్వమ్ రాక్షసేస్తస్య భార్యా భవితుమర్హసి ।
మయోక్తమ్ చారుసర్వాజ్ఞి వాక్యమ్ కిమ్ నానుమన్యసే ॥ 8॥
- తతో హరిజటా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ।
విప్రుత్య నయసే కోపాన్మార్జారసద్రుశేక్షణా ॥ 9॥
- యేన దేవాస్త్రయస్త్రిమ్బుద్ధేవరాజశ్చ నిర్జితః ।
తస్య త్వమ్ రాక్షసేస్తస్య భార్యా భవితుమర్హసి ॥ 10॥
- వీర్యోత్సిక్తస్య శూరస్య సజ్జామేష్వనివర్తినః ।
బలినో వీర్యయుక్తస్యా భార్యాత్వమ్ కిమ్ న లప్స్యసే ॥ 11॥
- ప్రియామ్ బహుమతామ్ భార్యామ్ త్యక్త్వా రాజా మహాబలః ।
సర్వాసామ్ చ మహాభాగామ్ త్వాముపైష్యతి రావణః ॥ 12॥

సమ్ముద్ధమ్ స్త్రీసహస్రేణ నానారత్నోపశోభితమ్ । ఆన్తఃపురమ్ సముత్సుజ్య త్వామువైష్యతి రావణః ॥	13
ఆసక్తుద్దేవతా యుద్ధే నాగగన్ధర్వదానవాః । నిర్జితాః సమరే యేన స తే పార్శ్వముపాగతః ॥	14
తస్య సర్వసమ్ముద్ధస్యా రావణస్య మహాత్మనః । కిమర్థమ్ రాక్షసేస్తస్య భార్యాత్వమ్ నేచ్ఛసే-ధమే ॥	15
యస్య సూర్యో న తపతి భీతో యస్య చ మారుతః । న వాతి స్మాయతాపాజ్ఞే కిమ్ త్వమ్ తస్య న తిష్ఠసి ॥	16
పుష్పపుష్టిమ్ చ తరవో ముముచుర్యస్య వై భయాత్ । శైలాశ్చ సుభ్రు పానీయమ్ జలదాశ్ చ యదేచ్ఛతి ॥	17
తస్య వైర్నుతరాజస్య రాజరాజస్య భామిని । కిమ్ త్వమ్ న కురుషే బుద్ధిమ్ భార్యార్థే రావణస్య హి ॥	18
సాధు తే తత్త్వతో దేవి కథితమ్ సాధు భామిని । గ్రుహాణ సుస్మితే వాక్యమన్యథా న భవిష్యసి ॥	19

॥ ఇతి సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 21 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 22 ॥

తతః సీతాముపాగమ్య రాక్షస్యో విక్రుతాననాః । పరుషమ్ పరుషా నార్య ఊచుస్తా వాక్యమప్రియమ్ ॥	1
కిమ్ త్వమన్తఃపురే సీతే సర్వభూతమనోహరే । మహార్హశయనోపేతే న వాసమనుమన్యసే ॥	2
మానుషీ మానుషస్యైవ భార్యాత్వమ్ బహు మన్యసే । ప్రత్యాహర మనో రామాన్న త్వమ్ జాతు భవిష్యసి ॥	3
మానుషీ మానుషమ్ తమ్ తు రామమిచ్ఛసి శోభసే । రాజ్యాద్భ్రష్టమసిద్ధార్థమ్ విక్లవమ్ తమనిన్దితే ॥	4
రాక్షసీనామ్ వచః శ్రుత్వా సీతా పద్మనిభేక్షణా ।	

నేత్రాభ్యామశ్చపూర్ణాభ్యామిదమ్ వచనమబ్రవీత్	5
యదిదమ్ లోకవిద్విష్టముదాహరణ సజ్గతాః నైతన్మనసి వాక్యమ్ మే కిల్బిషమ్ ప్రతితిష్ఠతి	6
న మానుషీ రాక్షసస్య భార్యా భవతుమర్హతి కామమ్ ఖాదత మామ్ సర్వా న కరిష్యామి వో వచః దీనో వా రాజ్యహీనో వా యో మే భర్తా స మే గురుః	7
సీతాయా వచనమ్ శ్చుత్వా రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః భర్త్యయన్తి స్మ పరువైర్వాక్యై రావణచోదితాః	8
అవలీనః స నిర్వాక్యో హనుమాశ్శమ్భుపాద్యుమే సీతామ్ సన్తర్జయన్తిస్తా రాక్షసీరశ్చణోత్మపిః	9
తామభిక్రమ్య సప్రుబ్ధా వేపమానామ్ సమన్తతః భ్రుశమ్ సమ్మిలిహుర్దిష్టాన్పులమ్బదశనచ్ఛదాన్	10
ఊచుశ్చ పరమక్రుద్ధాః ప్రగ్రుహ్యోశు పరశ్శధాన్ సేయమర్హతి భర్తారమ్ రావణమ్ రాక్షసాధిపమ్	11
సా భర్త్యమానా భీమాభీ రాక్షసీభిర్వరాననా సా బాష్పమపమార్జన్తి శిమ్భుపామ్ తాముపాగమత్	12
తతస్తామ్ శిమ్భుపామ్ సీతా రాక్షసీభిః సమావుతా అభిగమ్య విశాలాక్షీ తస్థౌ శోకపరిపుతా	13
తామ్ క్రుశామ్ దీనవదనామ్ మలినామ్బరధారిణీమ్ భర్త్యయామ్ చక్రిరే భీమా రాక్షస్యస్తాః సమన్తతః	14
తతస్తామ్ వినతా నామ రాక్షసీ భీమదర్శనా అబ్రవీత్కుపితాకారా కరాలా నిర్ణతోదరీ	15
సీతే పర్యాప్తమేతావద్భర్తృస్నేహో నిదర్శితః సర్వత్రాతిక్రుతమ్ భద్రే వ్యసనాయోపకల్పతే	16
పరితుష్టాస్మి భద్రమ్ తే మానుషస్తే క్షుతో విధిః మమాపి తు వచః పథ్యమ్ బ్రువన్త్యాః కురు మైథిలి	17
రావణమ్ భజ భర్తారమ్ భర్తారమ్ సర్వరక్షసామ్ విక్రాన్తమ్ రూపవన్తమ్ చ సురేశమివ వాసవమ్	18

దక్షిణమ్ త్యాగశీలమ్ చ సర్వస్య ప్రియవాదినమ్ మానుషమ్ కృపణమ్ రామమ్ త్యక్త్వా రావణమాశ్రయ	19
దివ్యాఙ్గరాగా వైదేహి దివ్యాభరణభూషితా అద్య ప్రభృతి సర్వేషామ్ లోకానామీశ్వరీ భవ అగ్నిః స్వాహా యథా దేవీ శచీవేన్ద్రస్య శోభనే	20
కిమ్ తే రామేణ వైదేహి కృపణేన గతాయుషా	21
ఏతదుక్తమ్ చ మే వాక్యమ్ యది త్వమ్ న కరిష్యసి అస్మిన్ముహూర్తే సర్వాస్త్వామ్ భక్షయిష్యామహే వయమ్	22
అన్యా తు వికటా నామ లమ్బమానపయోధరా అబ్రవీత్కుపితా సీతామ్ ముష్టిముద్యమ్య గర్జతీ	23
బహూన్యప్రతిరూపాణి వచనాని సుదుర్మతే అనుక్రోశాన్ముదుత్వాచ్చ సోఢాని తవ మైథిలి న చ నః కురుషే వాక్యమ్ హితమ్ కాలపురస్కృతమ్	24
ఆనీతాసి సముద్రస్య పారమన్వైర్మరాసదమ్ రావణాన్తఃపురమ్ ఘోరమ్ ప్రవిష్టా చాసి మైథిలి	25
రావణస్య గృహీ రుధా అస్మాభిస్తు సురక్షితా న త్వామ్ శక్తః పరిత్రాతుమపి సాక్షాత్పురన్దరః	26
కురుప్య హితవాదిన్యా వచనమ్ మమ మైథిలి అలమశ్చుప్రపాతేన త్యజ శోకమనర్థకమ్	27
భజ ప్రీతిమ్ ప్రహర్షమ్ చ త్యజైతామ్ నిత్యదైన్యతామ్ సీతే రాక్షసరాజీన సహ క్రీడ యథాసుఖమ్	28
జానాసి హి యథా భీరు స్త్రీణామ్ యౌవనమధృవమ్ యావన్న తే వ్యతిక్రామేత్తావత్సుఖమవాప్నుహి	29
ఉద్యానాని చ రమ్యాణి పర్వతోపవనాని చ సహ రాక్షసరాజీన చర త్వమ్ మదిరేక్షణీ	30
స్త్రీసహస్రాణి తే సప్త వశే స్థాస్యన్తి సున్దరి రావణమ్ భజ భర్తారమ్ భర్తారమ్ సర్వరక్షసామ్	31
ఉత్పాట్య వా తే హృదయమ్ భక్షయిష్యామి మైథిలి	

- యది మే వ్యాహృతమ్ వాక్యమ్ న యథావత్కరిష్యసి || 32||
- తతశ్శణ్డోదరీ నామ రాక్షసీ క్రూరదర్శనా ।
భ్రామయన్తీ మహాచూలమిదమ్ వచనమబ్రవీత్ || 33||
- ఇమామ్ హరిణలోకాక్షీమ్ త్రాసోత్కమ్పయోధరామ్ ।
రావణీన హృతామ్ ద్రుష్ట్వా దౌర్భ్రదో మే మహానభూత్ || 34||
- యక్కుత్స్లీహమథోత్సీడమ్ హృదయమ్ చ సబన్ధనమ్ ।
అన్త్యాణ్యపి తథా శీర్షమ్ ఖాదేయమితి మే మతిః || 35||
- తతస్తు ప్రఘసా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ।
కణ్డమస్యా స్త్రుశమ్సాయాః పీడయామః కిమాస్యతే || 36||
- నిపేద్యతామ్ తతో రాజో మానుషీ సా మ్ముతేతి హ ।
నాత్ర కశ్చన సన్దేహః ఖాదతేతి స వక్ష్యతి || 37||
- తతస్త్వజాముఖీ నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ।
విశస్యేమామ్ తతః సర్వాన్సమాన్కురుత పీలుకాన్ || 38||
- విభజామ తతః సర్వా వివాదో మే న రోచతే ।
వేయమానీయతామ్ క్షిప్రమ్ మాల్యమ్ చ వివిధమ్ బహు || 39||
- తతః శూర్పణఖా నామ రాక్షసీ వాక్యమబ్రవీత్ ।
అజాముఖా యదుక్తమ్ హి తదేవ మమ రోచతే || 40||
- సురా చానీయతామ్ క్షిప్రమ్ సర్వశోకవినాశినీ ।
మానుషమ్ మామ్సమాసాద్య స్త్రుత్యామో-థ నికుమ్బిలామ్ || 41||
- ఏవమ్ సమ్భర్త్యమానా సా సీతా సురసుతోపమా ।
రాక్షసీభిః సుఘోరాభిర్దైర్ధ్యముత్సృజ్య రోదితి || 42||

|| ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 22 ||

|| శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ||

|| సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 23 ||

- తథా తాసామ్ వదన్తీనామ్ పరుషమ్ దారుణమ్ బహు ।
రాక్షసీనామసౌమ్యానామ్ రురోద జనకాత్మజా || 1||

ఏవముక్తా తు వైదేహీ రాక్షసీభిర్మనస్వినీ । ఉవాచ పరమత్రస్తా బాష్పగద్గదయా గిరా ॥	2॥
న మానుషీ రాక్షసస్య భార్యా భవతుమర్హతి । కామమ్ ఖాదత మామ్ సర్వా న కరిష్యామి వో వచః ॥	3॥
సా రాక్షసీ మధ్యగతా సీతా సురసుతోపమా । న శర్మ లేభే దుఃఖార్తా రావణీన చ తర్జితా ॥	4॥
వేపతే స్మాధికమ్ సీతా విశన్తీవాఙ్మమాత్మనః । వసే యూథపరిభ్రష్టా మ్ముగీ కోకైరివార్ధితా ॥	5॥
సా త్వశోకస్య విపులామ్ శాఖామాలమ్భ్య పుష్పితామ్ । చింతయామాస శోకేన భర్తారమ్ భగ్నుమానసా ॥	6॥
సా స్నాపయన్తీ విపులౌ స్తనౌ నేత్రజలస్రవైః । చింతయన్తీ న శోకస్య తదాన్తమధిగచ్ఛతి ॥	7॥
సా వేపమానా పతితా ప్రవాతే కదలీ యథా । రాక్షసీనామ్ భయత్రస్తా వివర్ణవదనాభవత్ ॥	8॥
తస్యా సా దీర్ఘవిపులా వేపన్త్యాః సీతయా తదా । దద్రుశే కమ్పినీ వేణీ వ్యాలీవ పరిసర్పతీ ॥	9॥
సా నిఃశ్వసన్తీ దుఃఖార్తా శోకోపహతచేతనా । ఆర్తా వ్యస్రుజదశ్రూణి మైథిలీ విలలాప హ ॥	10॥
హా రామేతి చ దుఃఖార్తా పునర్త్వ లక్ష్మణీతి చ । హా శ్వశ్రు మమ కౌసత్యే హా సుమిత్రేతి భావిని ॥	11॥
లోకవ్రవాదః సత్యో-యమ్ పణ్డితైః సముదాహృతః । అకాలే దుర్లభో మ్ముత్యుః స్త్రియా వా పురుషస్య వా ॥	12॥
యత్రాహమాభిః క్రూరాభీ రాక్షసీభిరిహార్ధితా । జీవామి హీనా రామేణ ముహూర్తమపి దుఃఖితా ॥	13॥
ఏషాల్పపుణ్యా క్షుపణా వినశిష్యామ్యనాథవత్ । సముద్రమధ్యే నౌ పూర్ణా వాయువేగైరివాహతా ॥	14॥
భర్తారమ్ తమపశ్యన్తీ రాక్షసీవశమాగతా । సీదామి ఖలు శోకేన కూలమ్ తోయహతమ్ యథా ॥	15॥

తమ్ పద్మదలపత్నాక్షమ్ సిమ్మవిక్రాంతగామినమ్ । ధన్యాః పశ్యన్తి మే నాథమ్ కృతఞ్ణమ్ ప్రియవాదినమ్ ॥	16
సర్వథా తేన హీనాయా రామేణ విదితాత్మనా । తీష్ణమ్ విషమివాస్వాద్య దుర్లభమ్ మమ జీవితమ్ ॥	17
కీద్రుశమ్ తు మయా పాపమ్ పురా దేహాంతరే కృతమ్ । యేనేదమ్ ప్రాప్యతే దుఃఖమ్ మయా ఘోరమ్ సుదారుణమ్ ॥	18
జీవితమ్ త్యక్తుమిచ్ఛామి శోకేన మహతా వృతా । రాక్షసీభిశ్చ రక్షన్త్యా రామో నాసాద్యతే మయా ॥	19
ధిగస్తు ఖలు మానుష్యమ్ ధిగస్తు పరవశ్యతామ్ । న శక్యమ్ యత్పరిత్యక్తుమాత్మచ్ఛస్థేన జీవితమ్ ॥	20

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 23 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 24 ॥

ప్రసక్తాశ్రుముఖీత్యేవమ్ బ్రువన్తి జనకాత్మజా । అధోముఖముఖీ బాలా విలపుముపచక్రమే ॥	1
ఉన్మత్తేవ ప్రమత్తేవ భ్రాన్తచిత్తేవ శోచతీ । ఉపావృత్తా కిశోరీవ వివేష్వన్తి మహితలే ॥	2
రాఘవస్యాప్రమత్తస్య రక్షసా కామరూపిణా । రావణీన ప్రమథ్యాహమానీతా క్రోశతీ బలాత్ ॥	3
రాక్షసీ వశమాపన్నా భర్త్యమానా సుదారుణమ్ । చిన్తయన్తి సుదుఃఖార్తా నాహమ్ జీవితముత్సహే ॥	4
న హి మే జీవితేనార్థో నైవార్థైర్న చ భూషణైః । వసన్త్యా రాక్షసీ మధ్యే వినా రామమ్ మహారథమ్ ॥	5
ధిజ్ఞామనార్యామసతీమ్ యాహమ్ తేన వినా కృతా । ముహూర్తమపి రక్షామి జీవితమ్ పాపజీవితా ॥	6
కా చ మే జీవితే శ్రద్ధా సుఖే వా తమ్ ప్రియమ్ వినా ।	

భర్తారమ్ సాగరాంతాయా వసుధాయాః ప్రియమ్ వదమ్	7
భిద్యతామ్ భక్త్యతామ్ వాపి శరీరమ్ విసుజామ్యహమ్ న చాప్యహమ్ చిరమ్ దుఃఖమ్ సహాయమ్ ప్రియవర్జితా	8
చరణేనాపి సవ్యేన న సుశ్రీయమ్ నిశాచరమ్ రావణమ్ కిమ్ పునరహమ్ కామయేయమ్ విగర్హితమ్	9
ప్రత్యాఖ్యాతమ్ న జానాతి నాత్మానమ్ నాత్మనః కులమ్ యా నృశమ్న స్వభావేన మామ్ ప్రార్థయితుమిచ్ఛతి	10
భిన్నా భిన్నా విభక్తా వా దీప్తీ వాగ్నో వ్రదీపితా రావణమ్ నోపతిష్ఠేయమ్ కిమ్ ప్రలాపేన వశే చిరమ్	11
ఖ్యాతః ప్రాణః కృతఞ్శస్స సానుక్రోశశ్చ రాఘవః సద్భృత్యో నిరనుక్రోశః శజ్కే మద్భాగ్యసంకృష్టయాత్	12
రాక్షసానామ్ జనస్థానే సహస్రాణి చతుర్దశ యేనైకేన నిరస్తాని స మామ్ కిమ్ నాభివద్యతే	13
నిరుద్ధా రావణేనాహమల్పవీర్యేణ రక్షసా సమర్థః ఖలు మే భర్తా రావణమ్ హన్తుమాహవే	14
విరాధో దణ్డకారణ్యే యేన రాక్షసపుంజవః రణే రామేణ నిహతః స మామ్ కిమ్ నాభివద్యతే	15
కామమ్ మధ్యే సముద్రస్య లక్ష్మీయమ్ దుష్పృథర్షణా న తు రాఘవబాణానామ్ గతిరోధీ హ విద్యతే	16
కిమ్ ను తత్కారణమ్ యేన రామో ద్రుఢపరాక్రమః రక్షసాపహృతామ్ భార్యామిష్టామ్ నాభ్యవపద్యతే	17
ఇహస్థామ్ మామ్ న జానీతే శజ్కే లక్ష్మణపూర్వజః జానన్నపి హి తేజస్వీ ధర్షణామ్ మర్షయిష్యతి	18
హృతీతి యో-ధిగత్వా మామ్ రాఘవాయ నివేదయేత్ గృధ్రరాజో-పి స రణే రావణేన నిపాతితః	19
కృతమ్ కర్మ మహత్తేన మామ్ తదాభ్యవపద్యతా తిష్ఠతా రావణదృష్ట్యే పుద్ధేనాపి జటాయుషా	20

యది మామిహ జానీయాద్వర్తమానామ్ స రాఘవః । అద్య బాణైరభిక్రుద్ధః కుర్యాల్లోకమరాక్షసమ్ ॥	21
విధమేచ్ఛ పురీమ్ లజ్కామ్ శోషయేచ్ఛ మహోదధిమ్ । రావణస్య చ నీచస్య కీర్తిమ్ నామ చ నాశయేత్ ॥	22
తతో నిహతనథానామ్ రాక్షసీనామ్ గృహే గృహే । యథాహమేవమ్ రుదతీ తథా భూయో న సమ్మయః । అన్విష్య రక్షసామ్ లజ్కామ్ కుర్యాద్దామః సలక్ష్మణాః ॥	23
న హి తాభ్యామ్ రిపుర్బుష్టో ముహూతమపి జీవతి । చితా ధూమాకులపథా గృధ్రమణ్డలసజ్కలా । అచిరేణ తు లజ్కీయమ్ శ్మశానసదృశీ భవేత్ ॥	24
అచిరేణైవ కాలేన ప్రాప్స్యామ్యేవ మనోరథమ్ । దుష్టుస్థానో-యమాఖ్యాతి సర్వేషామ్ వో విపర్యయః ॥	25
యాదృశాని తు దృశ్యస్తే లజ్కాయామశుభాని తు । అచిరేణైవ కాలేన భవిష్యతి హతప్రభా ॥	26
నూనమ్ లజ్కా హతే పాపే రావణీ రాక్షసాధిపే । శోషమ్ యాస్యతి దుర్ధర్షా ప్రమదా విధవా యథా ॥	27
పుష్కోత్సవసమ్బుద్ధా చ నష్టభర్త్రీ సరాక్షసా । భవిష్యతి పురీ లజ్కా నష్టభర్త్రీ యథాజ్ఞనా ॥	28
నూనమ్ రాక్షసకన్యానామ్ రుదన్తీనామ్ గృహే గృహే । శ్రోష్యామి నచిరాదేవ దుఃఖార్తానామ్ ఇహ ధ్వనిమ్ ॥	29
సాన్ధకారా హతద్యోతా హతరాక్షసపుజ్గవా । భవిష్యతి పురీ లజ్కా నిర్దగ్ధా రామసాయకైః ॥	30
యది నామ స శూరో మామ్ రామో రక్తాన్తలోచనః । జానీయాద్వర్తమానామ్ హి రావణస్య నివేశనే ॥	31
అసేన తు నృశమేన రావణీనాధమేన మే । సమయా యస్తు నిర్దిష్టస్తస్య కాలో-యమాగతః ॥	32
అకార్యమ్ యే న జానన్తి నైర్బుతాః పాపకారిణాః । అధర్మాత్తు మహోత్పాతో భవిష్యతి హి సామృతమ్ ॥	33

- సైతే ధర్మమ్ విజానన్తి రాక్షసాః పిశితాశనాః ।
ధ్రువమ్ మామ్ ప్రాతరాశార్థే రాక్షసః కల్పయిష్యతి ॥ 34||
- సాహమ్ కథమ్ కరిష్యామి తమ్ వినా ప్రియదర్శనమ్ ।
రామమ్ రక్తాన్తనయనమపశ్యన్తీ సుదుఃఖితా ॥ 35||
- యది కశ్చిత్ప్రదాతా మే విషస్యాద్య భవేదిహ ।
క్షిప్రమ్ వైవస్వతమ్ దేవమ్ పశ్యేయమ్ పతినా వినా ॥ 36||
- నాజానాజ్జీవతీమ్ రామః స మామ్ లక్ష్మణపూర్వజః ।
జానన్తా తౌ న కుర్యాతామ్ నోర్వ్యామ్ హి మమ మార్గణమ్ ॥ 37||
- నూనమ్ మమైవ శోకేన స వీరో లక్ష్మణాగ్రజః ।
దేవలోకమితో యాతస్త్వక్వా దేహమ్ మహీతతే ॥ 38||
- ధన్యా దేవాః సగన్ధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ।
మమ పశ్యన్తి యే నాథమ్ రామమ్ రాజీవలోచనమ్ ॥ 39||
- అథ వా న హి తస్యార్థే ధర్మకామస్య ధీమతః ।
మయా రామస్య రాజర్షేర్భార్యయా పరమాత్మనః ॥ 40||
- ద్రుశ్యమాసే భవేత్ప్రీతః సౌహృదమ్ నాస్త్వపశ్యతః ।
నాశయన్తి కృతఘ్రాస్తు న రామో నాశయిష్యతి ॥ 41||
- కిమ్ ను మే న గుణాః కే చిత్కిమ్ వా భాగ్య క్షయో హి మే ।
యాహమ్ సీతా వరాహ్వాణ హీనా రామేణ భామినీ ॥ 42||
- శ్రీయో మే జీవితాన్మర్తమ్ విహీనా యా మహాత్మనా ।
రామాదక్లిష్టచారిత్రాచ్ఛూరాచ్ఛత్ప్రనిబర్హణాత్ ॥ 43||
- అథ వా న్యస్తశస్త్రా తౌ వసే మూలఫలాశనౌ ।
భ్రాతరో హి నర శ్రేష్ఠౌ చరన్తా వనగోచరౌ ॥ 44||
- అథ వా రాక్షసేస్త్రీణ రావణీన దురాత్మనా ।
చద్మనా ఘాతితౌ శూరౌ భ్రాతరో రామలక్ష్మణౌ ॥ 45||
- సాహమీవజ్ఞతే కాలే మర్తమిచ్ఛామి సర్వథా ।
న చ మే విహితో మృత్యురస్మిన్మఃఖే-పి వర్తతి ॥ 46||
- ధన్యాః ఖలు మహాత్మానో మునయః సత్యసమ్మతాః ।
జితాత్మానో మహాభాగా యేషామ్ న స్తః ప్రియాప్రియే ॥ 47||

ప్రియాన్న సమ్భవేద్దుఃఖమప్రియాదధికమ్ భయమ్ |
తాభ్యామ్ హి యే వియుజ్యస్తే నమస్తేషామ్ మహాత్మానామ్ || 48||

సాహమ్ త్యక్తా ప్రియేణేహ రామేణ విదితాత్మానా |
ప్రాణామ్స్యక్త్యామి పాపస్య రావణస్య గతా వశమ్ || 49||

|| ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 24 ||

|| శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ||

|| సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 25 ||

ఇత్యుక్తాః సీతయా ఘోరమ్ రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః |
కాశ్చిజ్జగ్ముస్తదాఖ్యాతుమ్ రావణస్య తరస్వినః || 1||

తతః సీతాముపాగమ్య రాక్షస్యోః ఘోరదర్శనాః |
పునః పరుషమేకార్థమనర్థార్థమథాబ్రువన్ || 2||

హస్తేదానీమ్ తవానార్యే సీతే పాపవినిశ్చయే |
రాక్షస్యో భక్షయిష్యన్తి మామ్సుమేతద్యథాసుఖమ్ || 3||

సీతామ్ తాభిరనార్యాభిర్బ్రుష్త్వా సన్తర్జితామ్ తదా |
రాక్షసీ త్రిజటాపుద్గా శయానా వాక్యమబ్రవీత్ || 4||

ఆత్మానమ్ ఖాదతానార్యా న సీతామ్ భక్షయిష్యథ |
జనకస్య సుతామిష్టామ్ సుషామ్ దశరథస్య చ || 5||

స్వప్నో హ్యద్య మయా ద్రుష్టో దారుణో రోమహర్షణః |
రాక్షసానామభావాయ భర్తురస్యా భవాయ చ || 6||

ఏవముక్తాస్త్రీజటయా రాక్షస్యః క్రోధమూర్ఛితాః |
సర్వా ఏవాబ్రువన్భీతాస్త్రీజటామ్ తామిదమ్ వచః || 7||

కథయస్య త్వయా ద్రుష్టః స్వప్నే-యమ్ కీద్రుశో నిశి || 8||

తాసామ్ శ్రుత్వా తు వచనమ్ రాక్షసీనామ్ ముఖోద్గతమ్ |
ఉవాచ వచనమ్ కాలే త్రిజటాస్వప్నసమ్మితమ్ || 9||

గజదన్తమయీమ్ దివ్యామ్ శిబికామన్తరిక్షగామ్ |
యుక్తామ్ వాజిసహస్రేణ స్వయమాస్థాయ రాఘవః || 10||

స్వప్నే చాద్య మయా ద్రుష్టా సీతా శుక్లామ్బరావృతా । సాగరేణ పరిక్షిప్తమ్ శ్వేతపర్వతమాస్థితా । రామేణ సజ్గతా సీతా భాస్కరేణ ప్రభా యథా ॥	11
రాఘవశ్చ మయా ద్రుష్టశ్చతుర్దంతమ్ మహాగజమ్ । ఆరూఢః శైలసజ్గాశమ్ చచార సహలక్ష్మణః ॥	12
తతస్తా నరశార్దూలౌ దీప్యమానౌ స్వతేజసా । శుక్లమాల్యామ్బరధరౌ జానకీమ్ పర్యుపస్థితౌ ॥	13
తతస్తస్య నగస్యాగ్రే ఆకాశస్థస్య దన్తినః । భర్తా పరిగ్రహీతస్య జానకీ స్కన్ధమాశ్రితా ॥	14
భర్తురజ్కాత్సముత్పత్య తతః కమలలోచనా । చన్ద్రసూర్యౌ మయా ద్రుష్టౌ పాణిభ్యామ్ పరిమార్జితీ ॥	15
తతస్తాభ్యామ్ కుమారాభ్యామాస్థితః స గజోత్తమః । సీతయా చ విశాలాక్ష్యా లజ్కాయా ఉపరి స్థితః ॥	16
పాణ్డురర్షభయుక్తేన రథేనాష్టయుజా స్వయమ్ । శుక్లమాల్యామ్బరధరో లక్ష్మణేన సమాగతః । లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా సహ భార్యయా ॥	17
విమానాత్పుష్పకాదద్య రావణః పతితో భువి । కృష్ణపాణః స్త్రియా ద్రుష్టో ముణ్డః కృష్ణామ్బరః పునః ॥	18
రథేన ఖరయుక్తేన రక్తమాల్యానులేపనః । ప్రయాతో దక్షిణామాశామ్ ప్రవిష్టః కర్దమమ్ హృదమ్ ॥	19
కణ్ఠే బద్ధ్వా దశగ్రీవమ్ ప్రమదా రక్తవాసినీ । కాలీ కర్దమలిప్తాజ్ఞీ దిశమ్ యామ్యామ్ ప్రకర్షతి ॥	20
వరాహేణ దశగ్రీవః శిమ్ముమారేణ చేన్ద్రజిత్ । ఉష్ఠేణ కుమ్భకర్ణశ్చ ప్రయాతో దక్షిణామ్ దిశమ్ ॥	21
సమాజశ్చ మహాన్యత్తో గీతవాదిత్రనిఃస్వనః । పిబతామ్ రక్తమాల్యానామ్ రక్షసామ్ రక్తవాససామ్ ॥	22
లజ్కా చేయమ్ పురీ రమ్యా సవాజిరథసజ్కలా । సాగరే పతితా ద్రుష్టా భగ్నగోపురతోరణా ॥	23

పీత్వ తైలమ్ ప్రస్తుత్తాశ్చ ప్రహసన్త్యో మహాస్యనాః । లజ్కాయామ్ భస్మరూక్షాయామ్ సర్వా రాక్షసయోషితః ॥	24
కుమ్భకర్ణాదయశ్చేమే సర్వే రాక్షసపుష్పవాః । రక్తమ్ నివసనమ్ గృహ్య ప్రవిష్టా గోమయహ్లాదే ॥	25
అపగచ్ఛత నశ్యద్ధమ్ సీతామాప్నోతి రాఘవః । ఘాతయేత్పరమామర్షీ సర్వైః సార్థమ్ హి రాక్షసైః ॥	26
ప్రియామ్ బహుమతామ్ భార్యామ్ వనవాసమనువ్రతామ్ । భర్త్యంతామ్ తర్జితామ్ వాపి నానుమమ్యుతి రాఘవః ॥	27
తదలమ్ క్రూరవాక్యైర్వ్యః సాన్త్వమేవాభిధీయతామ్ । అభియాచామ వైదేహీమ్ ఏతద్ధి మమ రోచతే ॥	28
యస్యా ప్యేవమ్ విధః స్వప్నో దుఃఖితాయాః ప్రద్రుశ్యతే । సా దుఃఖైర్బహుభిర్ముక్తా ప్రియమ్ ప్రాప్నోత్యనుత్తమమ్ ॥	29
భర్త్యంతామపి యాచద్ధమ్ రాక్షస్యః కిమ్ వివక్షయా । రాఘవాద్ధి భయమ్ ఘోరమ్ రాక్షసానామ్ ఉపస్థితమ్ ॥	30
ప్రణిపాత ప్రసన్నా హి మైథిలీ జనకాత్మజా । అలమేషా పరిత్రాతుమ్ రాక్షస్యో మహతో భయాత్ ॥	31
అపి చాస్యా విశాలాక్ష్యా న కిమ్ చిదుపలక్షయే । విరుద్ధమపి చాజ్ఞేషు సుసూక్ష్మమపి లక్ష్మణమ్ ॥	32
ఛాయా వైగుణ్య మాత్రమ్ తు శజ్కే దుఃఖముపస్థితమ్ । అదుఃఖార్వామిమామ్ దేవీమ్ వైహాయసముపస్థితామ్ ॥	33
అర్థసిద్ధిమ్ తు వైదేహ్యోః పశ్యామ్యుహముపస్థితామ్ । రాక్షసేన్ద్రవినాశమ్ చ విజయమ్ రాఘవస్య చ ॥	34
నిమిత్తభూతమేతత్తు శ్రోతుమస్యా మహత్ప్రియమ్ । ద్రుశ్యతే చ స్ఫురచ్ఛక్తుః పద్మపత్రమివాయతమ్ ॥	35
ఈషచ్ఛ హృషితో వాస్యా దక్షిణాయా హ్యదక్షిణః । అకస్మాదేవ వైదేహ్యో బాహురేకః ప్రకమ్పతే ॥	36
కరేణుహస్తప్రతిమః సవ్యశోరురనుత్తమః । వేపన్నాచయతీవాస్యా రాఘవమ్ పురతః స్థితమ్ ॥	37

పక్షీ చ శాఖా నిలయమ్ ప్రవిష్టః
పునః పునశ్శోత్తమసాన్తవదీ ।
సుఖాగతామ్ వాచముదీరయాణః
పునః పునశ్శోదయతీవ హృష్టః ॥

38॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 25 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 26 ॥

సా రాక్షసేన్ద్రస్య వచో నిశమ్య
తద్రావణస్యాప్రియమప్రియార్తా ।
సీతా వితత్రాస యథా వనాన్తే
సీమాభివన్నా గజరాజకన్యా ॥

1॥

సా రాక్షసీ మధ్యగతా చ భీరుర్
వాగ్భిర్బృశమ్ రావణతర్జితా చ ।
కాన్తారమధ్యే విజనీ విసుష్టా
బాలేవ కన్యా విలలాప సీతా ॥

2॥

సత్యమ్ బతేదమ్ ప్రవదన్తి లోకి
నాకాలముత్యర్భవతీతి సన్తః ।
యత్రాహమేవమ్ పరిభర్త్యమానా
జీవామి కిమ్ చిత్కణమప్యపుణ్యా ॥

3॥

సుఖాద్విహీనమ్ బహుదుఃఖపూర్ణమ్
ఇదమ్ తు నూనమ్ హృదయమ్ స్థిరమ్ మే ।
విదీర్యతే యన్న సహస్రధాద్య
వజ్రాహతమ్ శ్రుజ్ఞమివాచలస్య ॥

4॥

నైవాస్తి నూనమ్ మమ దోషమత్ర
వధ్యాహమస్యాప్రియదర్శనస్య ।
భావమ్ న చాస్యాహమనుప్రదాతుమ్
అలమ్ ద్విజో మన్తమివాద్విజాయ ॥

5॥

నూనమ్ మమాజ్ఞాన్యచిరాదనార్యః
శన్తైః శితైశ్చేత్యతి రాక్షసేన్ద్రః ।
తస్మిన్ననాగచ్ఛతి లోకనాథే
గర్భస్థజన్తోరివ శల్యక్రున్తః ॥

6॥

దుఃఖమ్ బతేదమ్ మమ దుఃఖితాయా
మాసౌ చిరాయాభిగమిష్యతో ద్వౌ ।
బద్ధస్య వధ్యస్య యథా నిశాస్తే
రాజాపరాధాదివ తస్కరస్య ॥ 7॥

హో రామ హో లక్ష్మణ హో సుమిత్రే
హో రామ మాతః సహ మే జనన్యా ।
ఏషా విపద్యామ్యహమల్పభాగ్యా
మహార్ణవే నౌరివ మూఢ వాతా ॥ 8॥

తరస్వినౌ ధారయతా మ్ముగస్య
సత్త్విన రూపమ్ మనుజేన్ద్రపుత్రౌ ।
నూనమ్ విశస్తౌ మమ కారణాత్తా
సిమ్హర్షభౌ ద్వావివ వైద్యుతేన ॥ 9॥

నూనమ్ స కాలో మ్ముగరూపధారీ
మామల్పభాగ్యామ్ లులుభే తదానీమ్ ।
యత్రార్యపుత్రమ్ విససర్జ మూఢా
రామానుజమ్ లక్ష్మణపూర్వకమ్ చ ॥ 10॥

హో రామ సత్యవ్రత దీర్ఘవాహో
హో పూర్ణచన్ద్రప్రతిమానవక్త్ర ।
హో జీవలోకస్య హితః ప్రియశ్ చ
వధ్యామ్ న మామ్ వేత్సి హి రాక్షసానామ్ ॥ 11॥

అనన్యదేవత్వమియమ్ క్షమా చ
భూమౌ చ శయ్యా నియమశ్ చ ధర్మే ।
పతివ్రతాత్వమ్ విఫలమ్ మమేదమ్
క్రుతమ్ క్రుతఘ్నేష్వివ మానుషాణామ్ ॥ 12॥

మోఘా హి ధర్మశ్చరితో మమాయమ్
తథైకపత్నీత్వమిదమ్ నిరర్థమ్ ।
యా త్వామ్ న పశ్యామి క్రుశా వివర్ణా
హీనా త్వయా సజ్గమనే నిరాశా ॥ 13॥

పితుర్నిర్దేశమ్ నియమేన క్రుత్వా
వనాన్నిపుత్తశ్చరితవ్రతశ్ చ ।
స్త్రీభిస్తు మన్యే విపులేక్షణాభిః
సమ్రమ్యసే వీతభయః క్రుతార్థః ॥ 14॥

అహమ్ తు రామ త్వయి జాతకామా

చిరమ్ వినాశాయ నిబద్ధభావా ।
 మోఘమ్ చరిత్వాథ తపోవ్రతమ్ చ
 త్యక్త్యామి ధిగ్జీవితమల్పభాగ్యా ॥ 15॥

సా జీవితమ్ క్షిప్రమహమ్ త్యజేయమ్
 విషేణ శస్త్రేణ శితేన వాపి ।
 విషస్య దాతా న తు మే-స్తి కశ్ చిచ్
 ఛస్తస్య వా వేశ్మని రాక్షసస్య ॥ 16॥

శోకాభితప్తా బహుధా విచిన్త్య
 సీతాథ వేణ్యుద్ధృథనమ్ గృహీత్వా ।
 ఉద్బద్ధ్య వేణ్యుద్ధృథసేన శీఘ్రమ్
 ఆహమ్ గమిష్యామి యమస్య మూలమ్ ॥ 17॥

ఇతీవ సీతా బహుధా విలప్య
 సర్వాత్మనా రామమనుస్మరన్తీ ।
 ప్రవేపమానా పరిశుష్కవక్త్రా
 నగోత్తమమ్ పుష్పితమాససాద ॥ 18॥

ఉపస్థితా సా మ్ముదుర్నర్వగాత్రీ
 శాఖామ్ గృహీత్వాథ నగస్య తస్య ।
 తస్యాస్తు రామమ్ ప్రవిచిన్తయన్త్యా
 రామానుజమ్ స్వమ్ చ కులమ్ శుభాఙ్గాః ॥ 19॥

శోకానిమిత్తాని తదా బహూని
 ధైర్యార్జితాని ప్రవరాణి లోకే ।
 ప్రాదుర్నిమిత్తాని తదా బభూవుః
 పురాపి సిద్ధాన్యపలక్షితాని ॥ 20॥

॥ ఇతి సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 26 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 27 ॥

తథాగతామ్ తామ్ వృథితామనిన్దితామ్
 వ్యవేతహర్షామ్ పరిదీనమానసామ్ ।
 శుభామ్ నిమిత్తాని శుభాని భేజిరే
 నరమ్ శ్రియా జుష్టమివోపజీవినః ॥ 1॥

- తస్యా: శుభమ్ వామమరాలపక్ష్మ
రాజీవుతమ్ కృష్ణవిశాలశుక్లమ్ ।
ప్రాప్తస్తైకమ్ నయనమ్ సుకేశ్యా
వీనాహతమ్ పద్మమివాభితామమ్ ॥ 2॥
- భుజశ్చ చార్వశ్చోతపీనపుత్త:
పరార్థ్య కాలాగురుచన్దనార్హ: ।
అనుత్తమేనాధ్యుషిత: ప్రియేణ
చిరేణ వామ: సమవేపతాశు ॥ 3॥
- గజేన్ద్రహస్తప్రతిమశ్చ పీనన్
తయోర్ద్వయో: సమ్మతయో: సుజాత: ।
ప్రస్పన్దమాన: పునరూరురస్యా
రామమ్ పురస్తాత్స్థితమాచచక్షే ॥ 4॥
- శుభమ్ పునర్హేమసమానవర్ణమ్
ఈషద్రజోధ్వస్తమివామలాక్ష్మ్యా: ।
వాస: స్థితాయా: శిఖరాగ్రదన్త్యా:
కిమ్ చిత్పరిస్రమ్యత చారుగాత్ర్యా: ॥ 5॥
- ఏత్తైర్నిమిత్తైరపరైశ్చ సుభ్రా:
సమ్బోధితా ప్రాగపి సాధుసిద్ధై: ।
వతాతపక్లాన్తమివ ప్రనష్టమ్
వరేణ బీజమ్ ప్రతిసజ్జహర్ష ॥ 6॥
- తస్యా: పునర్భిమ్బుఫలోపమౌష్ణమ్
స్వక్ష్మీభృకేశాన్తమరాలపక్ష్మ ।
వక్త్రమ్ బభాసే సితశుక్లదమ్బుమ్
రాహోర్ముఖాచ్ఛన్త ఇవ ప్రముక్త: ॥ 7॥
- సా వీతశోకా వ్యవనీతతన్త్రీ
శాన్తజ్వరా హర్షవిబుద్ధసత్త్వా ।
అశోభతార్యా వదనేన శుక్లే
శీతాన్కునా రాత్రిరివోదితేన ॥ 8॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 27 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥
॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 28 ॥

హనుమానపి విక్రాంత: సర్వమ్ శుశ్రావ తత్త్వతః । సీతాయాస్త్రిజటాయాశ్చ రాక్షసీనామ్ చ తర్జనమ్ ॥	1
అవేక్షమాణస్తామ్ దేవీమ్ దేవతామ్ ఇవ నన్దనే । తతో బహువిధామ్ చింతామ్ చిన్తయామాస వానరః ॥	2
యామ్ కపీనామ్ సహస్రాణి సుబహూన్యయుతాని చ । దిక్షు సర్వాసు మార్గస్తే సేయమాసాదితా మయా ॥	3
చారేణ తు సుయుక్తేన శత్రోః శక్తిమవేక్షితా । గూఢేన చరతా తావదవేక్షితమిదమ్ మయా ॥	4
రాక్షసానామ్ విశేషశ్చ పురీ చేయమవేక్షితా । రాక్షసాధిపతీరస్య ప్రభావో రావణస్య చ ॥	5
యుక్తమ్ తస్యాప్రమేయస్య సర్వసత్త్వదయావతః । సమాశ్వాసయితుమ్ భార్యామ్ పతిదర్శనకాఙ్క్షిణీమ్ ॥	6
అహమాశ్వాసయామ్యేనామ్ పూర్ణచన్త్రనిభాననామ్ । అద్రుష్టదుఃఖామ్ దుఃఖస్య న హ్యన్తమధిగచ్ఛతీమ్ ॥	7
యది హ్యహమిమామ్ దేవీమ్ శోకోపహతచేతనామ్ । అనాశ్వాస్య గమిష్యామి దోషవద్గమనమ్ భవేత్ ॥	8
గతే హి మయి తత్రేయమ్ రాజపుత్రీ యశస్వినీ । పరిత్రాణమవిన్దన్తీ జానకీ జీవితమ్ త్యజేత్ ॥	9
మయా చ స మహాబాహుః పూర్ణచన్త్రనిభాననః । సమాశ్వాసయితుమ్ న్యాయ్యః సీతాదర్శనలాలసః ॥	10
నిశాచరీణామ్ ప్రత్యక్షమక్షమమ్ చాభిభాషణామ్ । కథమ్ ను ఖలు కర్తవ్యమిదమ్ కృచ్ఛ గతో హ్యహమ్ ॥	11
అసేన రాత్రిశేషేణ యది నాశ్వాస్యతే మయా । సర్వథా నాస్తి సస్తేహః పరిత్యక్త్యతీ జీవితమ్ ॥	12
రామశ్చ యది పుచ్ఛేన్మామ్ కిమ్ మామ్ సీతాబ్రవీద్వచః । కిమహమ్ తమ్ ప్రతిబ్రాయామసమ్భావ్య సుమధ్యమామ్ ॥	13
సీతాసస్తేశరహితమ్ మామితస్త్వరయా గతమ్ । నిర్దహేదపి కాకుత్స్థః కృద్ధస్తీవ్రేణ చక్షుషా ॥	14

యది చేద్యోజయిష్యామి భర్తారమ్ రామకారణాత్ వ్యర్థమాగమనమ్ తస్య ససైన్యస్య భవిష్యతి	15
అన్తరమ్ త్వహమాసాద్య రాక్షసీనామిహ స్థితః శసైరాశ్వాసయిష్యామి సన్తాపబహులామిమామ్	16
అహమ్ హ్యతితనుశ్చైవ వనరశ్చ విశేషతః వాచమ్ చోదాహరిష్యామి మానుషీమిహ సమ్సుక్రతామ్	17
యది వాచమ్ ప్రదాస్యామి ద్విజాతిరివ సమ్సుక్రతామ్ రావణమ్ మన్యమానా మామ్ సీతా భీతా భవిష్యతి	18
అవశ్యమేవ వక్తవ్యమ్ మానుషమ్ వాక్యమర్థవత్ మయా సాన్త్యయితుమ్ శక్యా నాన్యథేయమనిన్దితా	19
సీయమాలోక్య మే రూపమ్ జానకీ భాషితమ్ తథా రక్షోభిస్త్రాసితా పూర్వమ్ భూయస్త్రాసమ్ గమిష్యతి	20
తతో జాతపరిత్రాసా శబ్దమ్ కుర్యాన్మనస్వినీ జానమానా విశాలాక్షీ రావణమ్ కామరూపిణమ్	21
సీతయా చ కృతే శబ్దే సహసా రాక్షసీగణః నానాప్రహరణో ఘోరః సమీయాదన్తకోపమః	22
తతో మామ్ సమ్పురిక్షిష్య సర్వతో విక్రతాననాః వధే చ గ్రహణే చైవ కుర్యుర్యత్నమ్ యథాబలమ్	23
తమ్ మామ్ శాఖాః ప్రశాఖాశ్చ స్కన్ధామ్యోచితమశాఖినామ్ దుష్ట్యా విపరిధావన్తమ్ భవేయుర్భయశజ్జితాః	24
మమ రూపమ్ చ సమ్ప్రీక్త్య వనమ్ విచరతో మహత్ రాక్షస్యో భయవిత్రస్తా భవేయుర్విక్రతాననాః	25
తతః కుర్యుః సమాహ్వనమ్ రాక్షస్యో రక్షసామ్ అపి రాక్షసేన్ద్రనియుక్తానామ్ రాక్షసేన్ద్రనివేశసే	26
తే శూలశరనిస్త్రిమ్ము వివిధాయుధపాణయః ఆపతేయుర్విమర్దే-స్మిన్వేగేనోద్భిగ్నకారిణః	27
సజ్కర్మధైర్యైస్తా పరితో విధమన్తక్షసామ్ బలమ్ శక్నుయమ్ న తు సమ్ప్రాప్తుమ్ పరమ్ పారమ్ మహోదధేః	28

మామ్ వా గ్రుహ్ణీయురాపుత్త్య బహవః శీఘ్రకారిణః । స్యాదియమ్ చాగ్రహీతార్థా మమ చ గ్రహణమ్ భవేత్ ॥	29
హిమ్నాభిరుచయో హిమ్మురిమామ్ వా జనకాత్మజామ్ । విపన్నమ్ స్యాత్తతః కార్యమ్ రామసుగ్రీవయోరిదమ్ ॥	30
ఉద్దేశీ నష్టమార్గే-స్మిన్తాక్షస్థైః పరివారితే । సాగరేణ పరిక్షిప్తే గుప్తే వసతి జానకీ ॥	31
విశస్తే వా గ్రుహీతే వా రక్షోభిర్మయి సమ్ముగే । నాన్యమ్ పశ్యామి రామస్య సహాయమ్ కార్యసాధనే ॥	32
విమ్ముశమ్ము న పశ్యామి యో హతే మయి వానరః । శతయోజనవిస్తీర్ణమ్ లజ్ఘయేత మహోదధిమ్ ॥	33
కామమ్ హన్తుమ్ సమర్థో-స్మి సహస్రాణ్యపి రక్షసామ్ । న తు శక్త్యామి సమ్ప్రాప్తుమ్ పరమ్ పారమ్ మహోదధేః ॥	34
అసత్యాని చ యుద్ధాని సమ్ముయో మే న రోచతే । కశ్చ నిఃసమ్ముయమ్ కార్యమ్ కుర్యాత్ప్రాణః ససమ్ముయమ్ ॥	35
ఏష దోషో మహాన్త్వి స్యాన్మమ సీతాభిభాషణే । ప్రాణత్యాగశ్చ వైదేహ్యో భవేదనభిభాషణే ॥	36
భూతాశ్చార్థా వినశ్యన్తి దేశకాలవిరోధితాః । విక్లవమ్ దూతమాసాద్య తమః సూర్యోదయే యథా ॥	37
అర్థానర్థాన్తరే బుద్ధిర్నిశ్చితాపి న శోభతే । ఘాతయన్తి హి కార్యాణి దూతాః పణ్డితమానినః ॥	38
న వినశ్యేత్కథమ్ కార్యమ్ వైక్లవ్యమ్ న కథమ్ భవేత్ । లజ్ఘనమ్ చ సముద్రస్య కథమ్ ను న వృథా భవేత్ ॥	39
కథమ్ ను ఖలు వాక్యమ్ మే శ్రుణుయాన్నోద్విజిత చ । ఇతి సశ్చిన్త్య హనుమామ్ముకార మతిమాన్మతిమ్ ॥	40
రామమక్లిష్టకర్మాణమ్ స్వబన్దుమనుకీర్తయన్ । సైనాముద్వేజయిష్యామి తద్భస్మగతమానసామ్ ॥	41
ఇక్ష్వాకూణామ్ పరిష్కస్య రామస్య విదితాత్మనః । శుభాని ధర్మయుక్తాని వచనాని సమర్పయన్ ॥	42

శ్రావయిష్యామి సర్వాణి మధురామ్ ప్రబ్రువన్గిరమ్ ।
శ్రద్ధాస్యతి యథా హీయమ్ తథా సర్వమ్ సమాదధే ॥ 43॥

ఇతి స బహువిధమ్ మహానుభావో
జగతిపతే: ప్రమదామవేక్షమాణః ।
మధురమవితథమ్ జగాద వాక్యమ్
ద్రుమవిటపాన్తరమాస్థితో హనూమాన్ ॥ 44॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 28 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 29 ॥

ఏవమ్ బహువిధామ్ చిన్తామ్ చిన్తయిత్వ మహాకపిః ।
సమ్ప్రవే మధురమ్ వాక్యమ్ వైదేహ్య వ్యాజహార హ ॥ 1॥

రాజా దశరథో నామ రథకుఞ్జరవాజినామ్ ।
పుణ్యశీలో మహాకీర్తిర్బ్రజరాసీన్మహాయశాః ।
చక్రవర్తికులే జాతః పురన్దరసమా బలే ॥ 2॥

అహిమానతిరక్షుద్రో ఘ్నుణీ సత్యపరాక్రమః ।
ముఖ్యశ్చేక్ష్వాకువమ్భుస్య లక్ష్మీవామ్లక్ష్మీవర్ధనః ॥ 3॥

పార్థివవ్యఙ్గానైర్మృక్తః పుథుశ్రీః పార్థివర్షభః ।
పుథివ్యామ్ చతురన్తయామ్ విశ్రుతః సుఖదః సుఖీ ॥ 4॥

తస్య పుత్రః ప్రియో జ్యేష్ఠస్తారాధిపనిభాననః ।
రామో నామ విశేషణః శ్రేష్ఠః సర్వధనుష్ఠతామ్ ॥ 5॥

రక్షితా స్వస్య పుత్రస్య స్వజనస్యాపి రక్షితా ।
రక్షితా జీవలోకస్య ధర్మస్య చ పరన్తపః ॥ 6॥

తస్య సత్యాభినన్దస్య పుర్ధస్య వచనాత్పితః ।
సభార్యః సహ చ భ్రాత్రా వీరః ప్రవ్రజితో వనమ్ ॥ 7॥

తేన తత్ర మహారణ్యే మృగయామ్ పరిధావతా ।
జనస్థానవధమ్ శ్రుత్వా హతౌ చ ఖరదూషణౌ ।
తతస్త్వమర్షాపహృతా జానకీ రావణేన తు ॥ 8॥

యథారూపామ్ యథావర్ణామ్ యథాలక్ష్మీమ్ వినిశ్చితామ్ ।
అశ్రౌపమ్ రాఘవస్యాహమ్ సేయమాసాదితా మయా ॥ 9॥

విరరాపైవముక్త్యాసౌ వాచమ్ వానరపుజ్గవః ।
జానకీ చాపి తచ్చుత్వా విస్మయమ్ పరమమ్ గతా ॥ 10॥

తతః సా వక్రకేశాంతా సుకేశీ కేశసమ్మృతమ్ ।
ఉన్నమ్య వదనమ్ భీరుః శిమ్భుపావుక్ష్మైక్షత ॥ 11॥

సా తిర్యగూర్ధ్వమ్ చ తథాప్యధస్తాన్
నిరీక్షమాణా తమచిన్త్య బుద్ధిమ్ ।
దదర్శ పిఙ్గాధిపతీరమాత్యమ్
వతాత్మజమ్ సూర్యమివోదయస్యమ్ ॥ 12॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 29 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 30 ॥

తతః శాఖాన్తరే లీనమ్ ద్రుష్ట్వా చలితమానసా ।
సా దదర్శ కపిమ్ తత్ర ప్రశ్రితమ్ ప్రియవాదినమ్ ॥ 1॥

సా తు ద్రుష్ట్వా హరిశ్రేష్ఠమ్ వినీతవదుపస్థితమ్ ।
మైథిలీ చిన్తయామాస స్వప్నో-యమితి భామినీ ॥ 2॥

సా తమ్ సమీక్ష్యైవ భృశమ్ విసమాఙ్గా
గతాసుకల్పేవ బభూవ సీతా ।
చిరేణ సమాఙ్గామ్ ప్రతిలభ్య చైవ
విచిన్తయామాస విశాలనేత్రా ॥ 3॥

స్వప్నో మయాయమ్ విక్రుతో-ద్య ద్రుష్ఠః
శాఖామ్ముగః శాస్త్రగణైర్నిషిద్ధః ।
స్వస్యస్త్తు రామాయ సలక్ష్మణాయ
తథా పితుర్మే జనకస్య రాజః ॥ 4॥

స్వప్నో-పి నాయమ్ న హి మే-స్తి నిద్రా
శోకేన దుఃఖేన చ పీడితాయాః ।
సుఖమ్ హి మే నాస్తి యతో-స్మి హీనా
తేనేన్దుపూర్ణప్రతిమానసేన ॥ 5॥

అహమ్ హి తస్యాద్య మనో భవేన
సమ్పీడితా తద్గతసర్వభావా ।
విచింతయన్తీ సతతమ్ తమేవ
తద్దైవ పశ్యామి తథా శ్రుణోమి ॥ 6॥

మనోరథః స్యాదితి చింతయామి
తథాపి బుద్ధ్యా చ వితర్కయామి ।
కిమ్ కారణమ్ తస్య హి నాస్తి రూపమ్
సువ్యక్తరూపశ్చ వదత్యయమ్ మామ్ ॥ 7॥

నమో-స్తు వాచస్పతయే సవజ్రిణే
స్వయమ్భువే చైవ హుతాశనాయ ।
అసేన చోక్తమ్ యదిదమ్ మమాగ్రతో
వనౌకసా తచ్చ తథాస్తు నాన్యథా ॥ 8॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 30 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥
॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 31 ॥

తామబ్రవీన్మహాతేజా హనూమాన్మారుతాత్మజః ।
శిరస్యఞ్జలిమాధాయ సీతామ్ మధురయా గిరా ॥ 1॥

కా ను పద్మపలాశాక్షీ క్లిష్టకౌశేయవాసినీ ।
ద్రుమస్య శాఖామాలమ్భ్య తిష్ఠసి త్వమనిన్దితా ॥ 2॥

కిమర్థమ్ తవ నేత్రాభ్యామ్ వారి స్తవతి శోకజమ్ ।
పుణ్డరీకపలాశాభ్యామ్ విప్రకీర్ణమివోదకమ్ ॥ 3॥

సురాణామసురాణామ్ చ నాగగన్ధర్వరక్షసామ్ ।
యక్షాణామ్ కిమ్నూరాణామ్ చ కా త్వమ్ భవసి శోభసే ॥ 4॥

కా త్వమ్ భవసి రుద్రాణామ్ మరుతామ్ వా వరానసే ।
వసూనామ్ వా వరారోహీ దేవతా ప్రతిభాసి మే ॥ 5॥

కిమ్ ను చన్ద్రమసా హీనా పతితా విబుధాలయాత్ ।
రోహిణీ జ్యోతిషామ్ శ్రేష్ఠా శ్రేష్ఠా సర్వగుణాన్వితా ॥ 6॥

కోపాద్వాయది వా మోహాద్భర్తారమసితేక్షణా । వసిష్ఠమ్ కోపయిత్వా త్వమ్ నాసి కల్యాణ్యరున్ధతీ ॥	7॥
కో నౌ పుత్రః పితా భ్రాత భర్తా వా తీ సుమధ్యమే । అస్మాల్లోకాదముమ్ లోకమ్ గతమ్ త్వమనుశోచసి ॥	8॥
వృష్ణానాని హి తే యాని లక్షణాని చ లక్షయే । మహిషీ భూమిపాలస్య రాజకన్యాసి మే మతా ॥	9॥
రావణీన జనస్థానాద్బలాదపహృతా యది । సీతా త్వమసి భద్రమ్ తే తన్మమాచక్ష్య పుచ్ఛతః ॥	10॥
సా తస్య వచనమ్ శ్రుత్వా రామకీర్తనహర్షితా । ఉవాచ వాక్యమ్ వైదేహీ హనూమన్తమ్ ద్రుమాశ్రితమ్ ॥	11॥
దుహితా జనకస్యాహమ్ వైదేహస్య మహాత్మనః । సీతా చ నామ నామ్నాహమ్ భార్యా రామస్య ధీమతః ॥	12॥
సమా ద్వాదశ తత్రాహమ్ రాఘవస్య నివేశినీ । భుష్ణానా మానుషాన్భోగాన్సర్వకామసమ్ముద్ధినీ ॥	13॥
తతస్త్రయోదశే వర్షే రాజ్యేనేక్ష్యాకునన్దనమ్ । అభిషేచయితుమ్ రాజా సోపాధ్యాయః ప్రచక్రమే ॥	14॥
తస్మిన్సమ్ప్రయమాణే తు రాఘవస్యాభిషేచినీ । కైకీయీ నామ భర్తారమ్ దేవీ వచనమబ్రవీత్ ॥	15॥
న పిబేయమ్ న ఖాదేయమ్ ప్రత్యహమ్ మమ భోజనమ్ । ఏష మే జీవితస్యాన్తో రామో యద్యభిషిచ్ఛతే ॥	16॥
యత్తదుక్తమ్ త్వయా వాక్యమ్ ప్రీత్యా స్తుపతిసత్తమ । తచ్ఛేన్న వితథమ్ కార్యమ్ వనమ్ గచ్ఛతు రాఘవః ॥	17॥
స రాజా సత్యవాగ్మేవ్యా వరదానమనుస్మరన్ । ముమోహా వచనమ్ శ్రుత్వా కైకీయ్యాః క్రూరమప్రియమ్ ॥	18॥
తతస్తు స్థవిరో రాజా సత్యధర్మే వ్యవస్థితః । జ్యేష్ఠమ్ యశస్వినమ్ పుత్రమ్ రుదన్రాజ్యమయాచత ॥	19॥
స పితుర్వచనమ్ శ్రీమానభిషేకాత్పరమ్ ప్రియమ్ । మనసా పూర్వమాసాద్య వాచా ప్రతిగ్రహీతవాన్ ॥	20॥

దద్యాన్న ప్రతిగ్రహ్నియాన్న బ్రూయత్కిమ్ చిదప్రియమ్ । ఆపి జీవితహితోర్హి రామః సత్యపరాక్రమః ॥	21॥
స విహాయోత్తరీయాణి మహార్వాణి మహాయశాః । విస్రుజ్య మనసా రాజ్యమ్ జనస్యై మామ్ సమాదిశత్ ॥	22॥
సాహమ్ తస్యాగ్రతస్త్వార్ణమ్ ప్రస్థితా వనచారిణీ । న హి మే తేన హీనాయా వాసః స్వర్గే-పి రోచతే ॥	23॥
ప్రాగేవ తు మహాభాగః సౌమిత్రిర్మిత్రనన్దనః । పూర్వజస్యానుయాత్పార్థే ద్రుమచీరైరలజ్కృతః ॥	24॥
తే వయమ్ భర్తురాదేశమ్ బహు మాన్యద్రుఢవ్రతాః । ప్రవిష్టాః స్మ పురాద్భ్రష్టమ్ వనమ్ గమ్భీరదర్శనమ్ ॥	25॥
వసతో దణ్డకారణ్యే తస్యాహమమితౌజసః । రక్షసాపహృతా భార్యా రావణీన దురాత్మనా ॥	26॥
ద్వౌ మాసౌ తేన మే కాలో జీవితానుగ్రహః కృతః । ఊర్ధ్వమ్ ద్వాభ్యామ్ తు మాసాభ్యామ్ తతస్త్వక్ష్మామి జీవితమ్ ॥	27॥

॥ ఇతి సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 31 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 32 ॥

తస్యాస్తద్వచనమ్ శ్చత్వా హనూమాన్తరియూథపః । దుఃఖాద్దుఃఖాభిభూతాయాః సాన్తముత్తరమబ్రవీత్ ॥	1॥
అహమ్ రామస్య సన్దేశాద్దేవి దూతస్తవాగతః । వైదేహి కుశలీ రామస్త్వామ్ చ కౌశలమబ్రవీత్ ॥	2॥
యో బ్రాహ్మమస్తమ్ వేదామ్భు వేద వేదవిదామ్ వరః । స త్వామ్ దాశరథీ రామో దేవి కౌశలమబ్రవీత్ ॥	3॥
లక్ష్మణశ్చ మహాతేజా భర్తుస్తే-నుచరః ప్రియః । కృతవాఙ్శోకసన్తప్తః శిరసా తే-భివాదనమ్ ॥	4॥
సా తయోః కుశలమ్ దేవీ నిశమ్య నరసిమ్హయోః ।	

ప్రీతిసమ్ముష్టసర్వాజ్ఞీ హనూమాన్తమథాబ్రవీత్	5
కల్యాణీ బత గథేయమ్ లొకికీ ప్రతిభాతి మే ఏహి జీవన్తమానదో నరమ్ వర్షశతాదపి	6
తయోః సమాగమే తస్మిన్ప్రీతిరుత్పాదితాద్భుతా పరస్పరేణ చాలాపమ్ విశ్వస్థౌ తౌ ప్రచక్రతుః	7
తస్యాస్తద్వచనమ్ శ్రుత్వా హనూమాన్హరియూథపః సీతాయాః శోకదీనాయాః సమీపముపచక్రమే	8
యథా యథా సమీపమ్ స హనూమానుపసర్పతి తథా తథా రావణమ్ సా తమ్ సీతా పరిశబ్దతే	9
అహో ధిగ్ధిక్కుతమిదమ్ కథితమ్ హి యదస్య మే రూపాన్తరముపాగమ్య స ఏవాయమ్ హి రావణః	10
తామశోకస్య శాఖామ్ సా విముక్త్యా శోకకర్షితా తస్యామేవానవద్యాజ్ఞీ ధరణ్యామ్ సముపావిశత్	11
అవన్తత మహాబాహుస్తతస్తామ్ జనకాత్మజామ్ సా చైనమ్ భయవిత్తస్తా భూయో నైవాభ్యుదైక్షత	12
తమ్ ద్రుష్ట్వా వన్తమానమ్ తు సీతా శశినిభాననా అబ్రవీద్ధీర్ఘముచ్ఛ్వస్య వానరమ్ మధురస్వరా	13
మాయామ్ ప్రవిష్టో మాయావీ యది త్వమ్ రావణః స్వయమ్ ఉత్పాదయసి మే భూయః సన్తాపమ్ తన్న శోభనమ్	14
స్వమ్ పరిత్యజ్య రూపమ్ యః పరివ్రాజకరూపధృత్ జనస్థానే మయా ద్రుష్టస్త్వమ్ స ఏవాసి రావణః	15
ఉపవాసక్రుశామ్ దీనామ్ కామరూప నిశాచర సన్తాపయసి మామ్ భూయః సన్తాపమ్ తన్న శోభనమ్	16
యది రామస్య దూతస్త్వమాగతో భద్రమస్తు తే పుచ్ఛామి త్వామ్ హరిశ్రేష్ఠ ప్రియా రామ కథా హి మే	17
గుణాన్రామస్య కథయ ప్రియస్య మమ వానర చిత్తమ్ హరసి మే సౌమ్య నదీకూలమ్ యథా రయః	18

అహో స్వప్నస్య సుఖతా యాహమేవమ్ చిరాహ్చుతా । ప్రేషితమ్ నామ పశ్యామి రాఘవేణ వనాకసమ్ ॥	19
స్వప్నే-పి యద్యహమ్ వీరమ్ రాఘవమ్ సహలక్ష్మణమ్ । పశ్యేయమ్ నావసీదేయమ్ స్వప్నో-పి మమ మత్సరీ ॥	20
నాహమ్ స్వప్నమిమమ్ మస్యే స్వప్నే ద్రుష్ట్యా హి వానరమ్ । న శక్యో-భ్యదయః ప్రాప్తుమ్ ప్రాప్తశ్చాభ్యదయో మమ ॥	21
కిమ్ ను స్యాచ్చిత్తమోహో-యమ్ భవేద్వాతగతిస్త్వియమ్ । ఉన్మాదజో వికారో వా స్యాదియమ్ మృగత్పక్ష్ణికా ॥	22
అథ వా నాయమున్మాదో మోహో-ప్యన్మాదలక్ష్మణః । సమ్బుధ్యే చాహమాత్మానమిమమ్ చాపి వనాకసమ్ ॥	23
ఇత్యేవమ్ బహుధా సీతా సమ్బుధార్య బలాబలమ్ । రక్షసామ్ కామరూపత్వాస్మీనే తమ్ రాక్షసాధిపమ్ ॥	24
ఏతామ్ బుద్ధిమ్ తదా కృత్వా సీతా సా తనుమధ్యమా । న ప్రతివ్యాజహారాథ వానరమ్ జనకాత్మజా ॥	25
సీతాయాశ్చిన్తితమ్ బుద్ధ్యా హనూమాన్మారుతాత్మజః । శ్రోత్రానుకూలైర్వచనైస్తదా తామ్ సమ్ప్రహర్షయత్ ॥	26
ఆదిత్య ఇవ తేజస్వీ లోకకాంతః శశీ యథా । రాజా సర్వస్య లోకస్య దేవో వైశ్రవణో యథా ॥	27
విక్రమేణోపపన్నశ్చ యథా విష్ణుర్మహాయశాః । సత్యవాదీ మధురవాగ్దేవో వాచస్పతిర్యథా ॥	28
రూపవాన్సుభగః శ్రీమాన్కున్దర్ప ఇవ మూర్తిమాన్ । స్థానక్రోధప్రహర్తా చ శ్రేష్ఠో లోకే మహారథః । బాహుచ్ఛాయామవష్టబ్ధో యస్య లోకో మహాత్మనః ॥	29
అపకృప్యాశ్రమపదాన్ముగరూపేణ రాఘవమ్ । శూన్యే యేనాపనీతాసి తస్య ద్రక్ష్యసి యత్ఫలమ్ ॥	30
నచిరాద్ద్రావణమ్ సజ్జ్యే యో వధిష్యతి వీర్యవాన్ । రోషప్రముక్తైరిమభిర్జ్వలద్భిరివ పావళైః ॥	31
తేనాహమ్ ప్రేషితో దూతస్త్వత్సకాశమిహాగతః ।	

త్వద్వియోగేన దుఃఖార్తః స త్వామ్ కౌశలమబ్రవీత్	32
లక్ష్మణశ్చ మహాతేజాః సుమిత్రానన్దవర్ధనః అభివాద్య మహాబాహుః సో-పి కౌశలమబ్రవీత్	33
రామస్య చ సఖా దేవి సుగ్రీవో నామ వానరః రాజా వానరముఖ్యానామ్ స త్వామ్ కౌశలమబ్రవీత్	34
నిత్యమ్ స్మరతి రామస్త్వామ్ ససుగ్రీవః సలక్ష్మణః దిష్ట్యా జీవసి వైదేహి రాక్షసీ వశమాగతా	35
నచిరాద్రక్ష్యసి రామమ్ లక్ష్మణమ్ చ మహారథమ్ మధ్యే వానరకోటినామ్ సుగ్రీవమ్ చామితౌజసమ్	36
అహమ్ సుగ్రీవసచివో హనూమాన్నామ వానరః ప్రవిష్టో నగరీమ్ లజ్కామ్ లజ్ఘ్విత్వా మహోదధిమ్	37
క్రుత్వా మూర్ధ్ని పదన్యాసమ్ రావణస్య దురాత్మనః త్వామ్ ద్రష్టుముపయాతో-హమ్ సమాశ్రిత్య పరాక్రమమ్	38
నాహమస్మి తథా దేవి యథా మామ్ అవగచ్ఛసి విశజ్కా త్యజ్యతామేషా శ్రద్ధత్స్వ వదతో మమ	39

|| ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 32 ||

|| శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ||

|| సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 33 ||

తామ్ తు రామ కథామ్ శ్రుత్వా వైదేహీ వానరర్షభాత్ ఉవాచ వచనమ్ సాన్త్వమిదమ్ మధురయా గిరా	1
క్య తే రామేణ సమ్వర్గః కథమ్ జానాసి లక్ష్మణమ్ వానరాణామ్ నరాణామ్ చ కథమాసీత్సమాగమః	2
యాని రామస్య లిజ్గాని లక్ష్మణస్య చ వానర తాని భూయః సమాచక్ష్య న మామ్ శోకః సమావిశేత్	3
కీద్రుశమ్ తస్య సమ్స్థానమ్ రూపమ్ రామస్య కీద్రుశమ్ కథమూరూ కథమ్ బాహూ లక్ష్మణస్య చ శమ్న మే	4

ఏవముక్తస్తు వైదేహ్యో హనూమాన్మారుతాత్మజః । తతో రామమ్ యథాతత్త్వమాఖ్యాతుముపచక్రమే ॥	5
జానన్తీ బత దిష్ట్యా మామ్ వైదేహి పరిపుచ్చసి । భర్తుః కమలపత్రాక్షీ సజ్ఞ్యానమ్ లక్ష్మణస్య చ ॥	6
యాని రామస్య చిహ్నాని లక్ష్మణస్య చ యాని వై । లక్ష్మితాని విశాలాక్షీ వదతః శృణు తాని మే ॥	7
రామః కమలపత్రాక్షః సర్వభూతమనోహరః । రూపదాక్షిణ్యసంపున్నః ప్రసూతో జనకాత్మజే ॥	8
తేజసాదిత్యసజ్ఞాశః క్షమయా పుథివీసమః । బ్రుహస్పతిసమా బుద్ధ్యా యశసా వాసవోపమః ॥	9
రక్షితా జీవలోకస్య స్వజనస్య చ రక్షితా । రక్షితా స్వస్య పుత్రస్య ధర్మస్య చ పరస్తపః ॥	10
రామో భామిని లోకస్య చాతుర్వర్ణ్యస్య రక్షితా । మర్యాదానామ్ చ లోకస్య కర్తా కారయితా చ సః ॥	11
ఆర్పిష్ఠానర్పితో-త్యర్థమ్ బ్రహ్మచర్యవ్రతే స్థితః । సాధూనాముపకారణః ప్రచారణశ్చ కర్మణామ్ ॥	12
రాజవిద్యావినీతశ్చ బ్రాహ్మణానాముపాసితా । శ్రుతవాణ్శీలసంపున్నో వినీతశ్చ పరస్తపః ॥	13
యజుర్వేదవినీతశ్చ వేదవిద్భిః సుపూజితః । ధనుర్వేదే చ వేదే చ వేదాజ్ఞేషు చ నిష్ఠితః ॥	14
విపులామ్సో మహాబాహుః కమ్బుగ్రీవః శుభాననః । గూఢజత్రుః సుతామ్రాక్షో రామో దేవి జనైః శ్రుతః ॥	15
దున్దుభిస్వననిర్ఘోషః స్నిగ్ధవర్ణః ప్రతాపవాన్ । సమః సమవిభక్తాజ్ఞో వర్ణమ్ శ్యామమ్ సమాశ్రితః ॥	16
త్రిస్థిరస్త్రిప్తలమ్బుశ్చ త్రిసమస్త్రిమ చోన్నతః । త్రివలీవామ్స్త్ర్యవణతశ్చతుర్వ్యజ్ఞస్త్రిశీర్షవాన్ ॥	17
చతుష్కులశ్చతుర్లైఖశ్చతుష్కిష్కుశ్చతుఃసమః । చతుర్దశసమద్వంద్వశ్చతుర్షశ్చతుర్గతిః ॥	18

మహాష్టహనునాసశ్చ పఞ్చస్నిగ్ధో-ష్టవమ్భవాన్ । దశవద్యో దశబ్రుహత్త్రిభిర్వ్యాప్తో ద్విశుక్లవాన్ । షడున్నతో నవతనుస్త్రీభిర్వ్యాప్నోతి రాఘవః ॥	19
సత్యధర్మపరః శ్రీమాన్సజ్జహానుగ్రహే రతః । దేశకాలవిభాగః సర్వలోకప్రియమ్పదః ॥	20
భ్రాతా చ తస్య ద్వైమాత్రః సౌమిత్రరపరాజితః । అనురాగేణ రూపేణ గుణైశ్చైవ తథావిధః ॥	21
త్వామేవ మార్గమాణో తౌ విచరంతా వసున్దరామ్ । దదర్శతుర్ముగపతిమ్ పూర్వజీనావరోపితమ్ ॥	22
రుశ్యమూకస్య పుష్టి తు బహుపాదపసంజులే । భ్రాతుర్భార్యార్తమాసీనమ్ సుగ్రీవమ్ ప్రియదర్శనమ్ ॥	23
వయమ్ తు హరిరాజమ్ తమ్ సుగ్రీవమ్ సత్యసంకరమ్ । పరిచర్యామహి రాజ్యాత్పూర్వజీనావరోపితమ్ ॥	24
తతస్తా చీరవసనౌ ధనుఃప్రవరపాణినౌ । రుశ్యమూకస్య శైలస్య రమ్యమ్ దేశముపాగతౌ ॥	25
స తౌ ద్దుష్ష్వా నరవ్యాఘ్రౌ ధన్వినౌ వానరర్షభః । అభిఘ్నతో గిరేస్తస్య శిఖరమ్ భయమోహితః ॥	26
తతః స శిఖరే తస్మిన్వానరేన్ద్రో వ్యవస్థితః । తయోః సమీపమ్ మామేవ ప్రేషయామాస సత్వరః ॥	27
తావహమ్ పురుషవ్యాఘ్రౌ సుగ్రీవచనాత్ప్రభూ । రూపలక్షణసంపన్నౌ కృతాఞ్జలిరుపస్థితః ॥	28
తౌ పరిఞాతతత్త్వార్థౌ మయా ప్రీతిసమన్వితౌ । పుష్కమారోఘ్య తమ్ దేశమ్ ప్రాపితౌ పురుషర్షభ ॥	29
నివేదితౌ చ తత్త్వీన సుగ్రీవాయ మహాత్మనే । తయారన్యోన్యసమ్భాషాద్బుశమ్ ప్రీతిరజాయత ॥	30
తత్ర తౌ కీర్తిసంపన్నౌ హరీశ్వరనరేశ్వరౌ । పరస్పరకృతాశ్వాసౌ కథయా పూర్వపుత్రయా ॥	31
తమ్ తతః సాన్త్వయామాస సుగ్రీవమ్ లక్ష్మణాగ్రజః ।	

స్త్రీహేతోర్వాలినా భ్రాత్రా నిరస్తమురు తేజసా ॥	32॥
తతస్త్వన్నాశజమ్ శోకమ్ రామన్యాక్లిష్టకర్మణః । లక్ష్మణో వానరేన్ద్రాయ సుగ్రీవాయ న్యవేదయత్ ॥	33॥
స శ్రుత్వా వానరేన్ద్రస్తు లక్ష్మణేనేరితమ్ వచః । తదాసీన్నిపుభో-త్యర్థమ్ గ్రహగ్రస్త ఇవామ్ముమాన్ ॥	34॥
తతస్త్వద్గత్తశోభీని రక్షసా హ్రియమాణయా । యాన్యాభరణజాలాని పాతితాని మహీతలే ॥	35॥
తాని సర్వాణి రామాయ ఆనీయ హరియాథపాః । సమ్ప్రప్తా దర్శయామాసుర్గతిమ్ తు న విదుస్తవ ॥	36॥
తాని రామాయ దత్తాని మయైవోపహృతాని చ । స్వనవస్త్వవకీర్ణన్తి తస్మిన్విహతచేతసి ॥	37॥
తాన్యజ్ఞే దర్శనీయాని కృత్వా బహువిధమ్ తతః । తేన దేవప్రకాశేన దేవేన పరిదేవితమ్ ॥	38॥
పశ్యతస్తస్యా రుదతస్తామ్యతశ్చ పునః పునః । ప్రాదీపయన్దాశరథేస్తాని శోకహుతాశనమ్ ॥	39॥
శయితమ్ చ చిరమ్ తేన దుఃఖార్తేన మహాత్మనా । మయాపి వివిధైర్వాక్యైః కృచ్ఛాదుత్థాపితః పునః ॥	40॥
తాని ద్రుష్ట్వా మహార్వాణి దర్శయిత్వా ముహుర్ముహుః । రాఘవః సహసౌమిత్రిః సుగ్రీవే స న్యవేదయత్ ॥	41॥
స తవాదర్శనాదార్యే రాఘవః పరితప్యతే । మహతా జ్వలతా నిత్యమగ్నినేవాగ్నివర్పతః ॥	42॥
త్వత్కృతే తమనిద్రా చ శోకశ్చిన్తా చ రాఘవమ్ । తాపయన్తి మహాత్మానమగ్న్యూగారమివాగ్నయః ॥	43॥
తవాదర్శనశోకేన రాఘవః ప్రవిచాల్యతే । మహతా భూమికమ్పేన మహానివ శిలోచ్ఛయః ॥	44॥
కానానాని సురమ్యాణి నదీప్రస్రవణాని చ । చరన్న్ రతిమాప్నోతి త్వమపశ్యన్ముపాత్మజే ॥	45॥

స త్వామ్ మనుజశార్దూలః క్షిప్రమ్ ప్రాప్స్యతి రాఘవః ।
సమిత్రబాన్ధవమ్ హత్వా రావణమ్ జనకాత్మజీ ॥ 46॥

సహితౌ రామసుగ్రీవాపుభావకురుతామ్ తదా ।
సమయమ్ వాలినమ్ హన్తుమ్ తవ చాస్వీషణమ్ తథా ॥ 47॥

తతో నిహత్య తరసా రామో వాలినమాహవే ।
సర్వర్షహారిసంఘానామ్ సుగ్రీవమకరోత్పతిమ్ ॥ 48॥

రామసుగ్రీవయోరైక్యమ్ దేవ్యేవమ్ సమజాయత ।
హనూమన్తమ్ చ మామ్ విద్ధి తయోర్దాతమిహోగతమ్ ॥ 49॥

స్వరాజ్యమ్ ప్రాప్య సుగ్రీవః సమనీయ మహాహరీన్ ।
త్వదర్థమ్ ప్రేషయామాస దిశో దశ మహాబలాన్ ॥ 50॥

ఆదిష్టా వానరేస్త్రేణ సుగ్రీవేణ మహౌజసః ।
అద్రిరాజప్రతీకాశాః సర్వతః ప్రస్థితా మహీమ్ ॥ 51॥

అఙ్గదో నామ లక్ష్మీవాన్వాలిసూనుర్మహాబలః ।
ప్రస్థితః కపిశార్దూలస్త్రీభాగబలసమ్పృతః ॥ 52॥

తేషామ్ నో విప్రనష్టానామ్ విన్ద్యే పర్వతసత్తమే ।
భ్రుశమ్ శోకపరీతనామహోరాత్రగణా గతాః ॥ 53॥

తే వయమ్ కార్యసైరాశ్యాత్కాలస్యాతిక్రమేణ చ ।
భయాచ్ఛ కపిరాజస్య ప్రాణామ్స్మృక్తుమ్ వ్యవస్థితాః ॥ 54॥

విచిత్య వనదుర్గాణి గిరిప్రస్రవణాని చ ।
అనాసాద్య పదమ్ దేవ్యాః ప్రాణామ్స్మృక్తుమ్ వ్యవస్థితాః ॥ 55॥

భ్రుశమ్ శోకార్ణవే మగ్నః పర్వదేవయదఙ్గదః ।
తవ నాశమ్ చ వైదేహి వాలినశ్చ తథా వధమ్ ।
ప్రాయోపవేశమస్మాకమ్ మరణమ్ చ జటాయుషః ॥ 56॥

తేషామ్ నః స్వామిసన్దేశాన్నిరాశానామ్ ముమూర్షతామ్ ।
కార్యహేతోరివాయాతః శకునిర్వీర్యవాన్మహాన్ ॥ 57॥

గుర్ధరాజస్య సోదర్యః సమ్పాతిర్నామ గుర్ధరాట్ ।
శ్రుత్వా భ్రాతృవధమ్ కోపాదిదమ్ వచనమబ్రవీత్ ॥ 58॥

యవీయాస్మీన మే భ్రాతా హతః క్వ చ వినాశితః ।

ఏతదాఖ్యాతుమిచ్ఛామి భవద్భిర్వానరోత్తమాః ॥	59
అజ్గదో-కథయత్తస్య జనస్థానే మహద్వధమ్ । రక్షసా భీమరూపేణ త్వాముద్దిశ్య యథాతథమ్ ॥	60
జటాయోస్తు వధమ్ శ్రుత్వా దుహితః సో-రుణాత్మజః । త్వామాహ స వరారోహీ వసన్తిమ్ రావణాలయే ॥	61
తస్య తద్వచనమ్ శ్రుత్వా సమ్నాతేః ప్రీతివర్ధనమ్ । అజ్గదప్రముఖాః సర్వే తతః సమృస్థితా వయమ్ । త్వద్దర్శనక్రుతోత్సాహో హృష్టాస్తుష్టాః ప్లవజ్గమాః ॥	62
అథాహమ్ హరిపైస్యస్య సాగరమ్ ద్రుశ్య సీదతః । వ్యవధూయ భయమ్ తీవ్రమ్ యోజనానామ్ శతమ్ ప్లుతః ॥	63
లజ్కా చాపి మయా రాత్రౌ ప్రవిష్టా రాక్షసాకులా । రావణశ్చ మయా ద్రుష్టస్త్వమ్ చ శోకనిపీడితా ॥	64
ఏతత్తే సర్వమాఖ్యాతమ్ యథాపుత్తమనిందితే । అభిభాషస్య మామ్ దేవి దూతో దాశరథీరహమ్ ॥	65
త్వమ్ మామ్ రామక్రుతోద్యోగమ్ త్వన్నిమిత్తమిహాగతమ్ । సుగ్రీవ సచివమ్ దేవి బుధ్యస్య పవనాత్మజమ్ ॥	66
కుశలీ తవ కాకుత్స్థః సర్వశస్త్రభ్రుతామ్ వరః । గురోరారాధసే యుక్తో లక్ష్మణశ్చ సులక్షణః ॥	67
తస్య వీర్యవతో దేవి భర్తుస్తవ హితే రతః । అహమేకస్తు సమ్నాప్తః సుగ్రీవవచనాదిహ ॥	68
మయేయమసహాయేన చరతా కామరూపిణా । దక్షిణా దిగనుక్రాంతా త్వన్మార్గవిచయైషిణా ॥	69
దిష్ట్యాహమ్ హరిసైన్యానామ్ త్వన్నాశమనుశోచతామ్ । అపనేష్యామి సన్తాపమ్ తవాభిగమశమ్ననాత్ ॥	70
దిష్ట్యా హి న మమ వ్యర్థమ్ దేవి సాగరలజ్జనమ్ । ప్రాప్స్యామ్యహమిదమ్ దిష్ట్యా త్వద్దర్శనక్రుతమ్ యశః ॥	71
రాఘవశ్చ మహావీర్యః క్షిప్రమ్ త్వామ్ అభిపత్యతే । సమిత్రబాన్ధవమ్ హత్యా రావణమ్ రాక్షసాధిపమ్ ॥	72

కౌరజో నామ వైదేహి గిరీణాముత్తమో గిరిః । తతో గచ్ఛతి గోకర్ణమ్ పర్వతమ్ కేసరీ హరిః ॥	73
స చ దేవరిభిర్బ్రష్టః పితా మమ మహాకపిః । తీర్థే నదీపతేః పుణ్యే శమ్బుసాదనముద్ధరత్ ॥	74
తస్యాహమ్ హరిణః క్షీత్రే జాతో వాతేన మైథిలి । హనూమానితి విఖ్యాతో లోకే స్వేనైవ కర్మణా । విశ్వాసార్థమ్ తు వైదేహి భర్తురుక్తా మయా గుణాః ॥	75
ఏవమ్ విశ్వాసితా సీతా హేతుభిః శోకకర్పితా । ఉపపన్నైరభిషానైర్మాతమ్ తమవగచ్ఛతి ॥	76
అతులమ్ చ గతా హర్షమ్ ప్రహర్షేణ తు జానకీ । సేత్రాభ్యామ్ వక్రవక్త్రాభ్యామ్ ముమోచానన్దజమ్ జలమ్ ॥	77
చారు తచ్ఛాననమ్ తస్యాస్తామృశుక్లాయతేక్షణమ్ । అశోభత విశాలాక్యాయ రాహుముక్త ఇవోడురాట్ । హనూమన్తమ్ కపిమ్ వ్యక్తమ్ మన్యతే నాన్యథేతి సా ॥	78
అథోవాచ హనూమామ్నాముత్తరమ్ ప్రియదర్శనామ్ ॥	79
హతే-సురే సమ్యతి శమ్బుసాదసే కపిప్రవీరేణ మహర్షిచోదనాత్ । తతో-స్మి వాయుప్రభవో హి మైథిలి ప్రభావతస్తత్ప్రతిమశ్చ వానరః ॥	80

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 33 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 34 ॥

భూయ ఏవ మహాతేజా హనూమాన్మారుతాత్మజః । అబ్రవీత్ప్రశ్రితమ్ వాక్యమ్ సీతాప్రత్యయకారణాత్ ॥	1
వానరో-హమ్ మహాభాగే దూతో రామస్య ధీమతః । రామనామాఙ్కితమ్ చేదమ్ పశ్య దేవ్యఙ్గలీయకమ్ । సమాశ్వాసహి భద్రమ్ తే క్షీణదుఃఖఫలా హ్యసి ॥	2

గ్రుహీత్వా ప్రేక్షమాణా సా భర్తుః కరవిభూషణమ్ । భర్తారమివ సమ్ప్రాప్తా జానకీ ముదితాభవత్ ॥	3
చారు తద్వదనమ్ తస్యాస్తామృశుక్లాయతేక్షణమ్ । బభూవ ప్రహరోదగ్రమ్ రాహుముక్త ఇవోడురాట్ ॥	4
తతః సా హ్రీమతీ బాలా భర్తుః సన్దేశహర్షితా । పరితుట్వా ప్రియమ్ శృత్వా ప్రాశమ్సత మహాకపిమ్ ॥	5
విక్రాంతస్త్వమ్ సమర్థస్త్వమ్ ప్రాశాంతస్త్వమ్ వానరోత్తమ । యేనేదమ్ రాక్షసపదమ్ త్వయైకేన ప్రధర్షితమ్ ॥	6
శతయోజనవిస్తీర్ణః సాగరో మకరాలయః । విక్రమశ్లాఘనీయేన క్రమతా గోష్పదీక్రుతః ॥	7
న హి త్వామ్ ప్రాక్రుతమ్ మన్యే వనరమ్ వనరర్షభ । యస్య తే నాస్తి సన్తాసో రావణాన్నాపి సమ్భ్రమః ॥	8
అర్హనే చ కపిశ్రేష్ఠ మయా సమభిభాషితుమ్ । యద్ద్యసి ప్రేషితస్తేన రామేణ విదితాత్మనా ॥	9
ప్రేషయిష్యతి దుర్ధర్షో రామో న హ్యపరీక్షితమ్ । పరాక్రమమవిభాయ మత్సకాశమ్ విశేషతః ॥	10
దిష్ట్యా చ కుశలీ రామో ధర్మాత్మా ధర్మవత్సలః । లక్ష్మణశ్చ మహాతేజాః సుమిత్రానన్దవర్ధనః ॥	11
కుశలీ యది కాకుత్స్థః కిమ్ ను సాగరమేఖలామ్ । మహిమ్ దహతి కోపేన యుగాన్తాగ్నిరివోత్థితః ॥	12
అథ వా శక్తిమన్తౌ తౌ సురాణామ్ అపి నిగ్రహే । మమైవ తు న దుఃఖానామస్తి మన్యే విపర్యయః ॥	13
కచ్చిచ్చ వ్యథతే రామః కచ్చిన్న పరిపత్యతే । ఉత్తరాణి చ కార్యాణి కురుతే పురుషోత్తమః ॥	14
కచ్చిన్న దీనః సమ్భ్రాంతః కార్యేషు చ న ముహ్యతి । కచ్చిన్నురుషకార్యాణి కురుతే స్తువతేః సుతః ॥	15
ద్వివిధమ్ త్రివిధోపాయముపాయమపి నేవతే । విజిగీషుః సుహృత్కచ్చిన్మిత్రేషు చ పరస్తవః ॥	16

కచ్చిన్నిత్రాణి లభతే మిత్రైశ్చావ్యభిగమ్యతే । కచ్చిత్కల్యాణమిత్రశ్చ మిత్రైశ్చాపి పురస్కృతః ॥	17
కచ్చిదాశాస్తి దేవానామ్ ప్రసాదమ్ పార్థివాత్మజః । కచ్చిత్పురుషకారమ్ చ ధైవమ్ చ ప్రతిపద్యతే ॥	18
కచ్చిన్న విగతస్నేహో వివాసాన్మయి రాఘవః । కచ్చిన్మామ్ వ్యసనాదస్మాన్కోక్షయిష్యతి వానరః ॥	19
సుఖానాముచితో నిత్యమసుఖానామనూచితః । దుఃఖముత్తరమాసాద్య కచ్చిద్రామో న సీదతి ॥	20
కౌసల్యయాస్తథా కచ్చిత్సుమిత్రాయాస్తథైవ చ । అభీక్షమ్ శూయతే కచ్చిత్కుశలమ్ భరతస్య చ ॥	21
మన్నిమిత్రేన మానార్హః కచ్చిచ్ఛోకేన రాఘవః । కచ్చిన్నాన్యమనా రామః కచ్చిన్మామ్ తారయిష్యతి ॥	22
కచ్చిదక్షాహిమీమ్ భీమామ్ భరతో భ్రాతుర్వత్సలః । ధ్వజినీమ్ మన్త్రిభిర్గుప్తామ్ ప్రేషయిష్యతి మత్కృతే ॥	23
వానరాధిపతిః శ్రీమాన్సుగ్రీవః కచ్చిదేష్యతి । మత్కృతే హరిభిర్వీరైర్వృతో దన్తనఖాయుధైః ॥	24
కచ్చిచ్చ లక్ష్మణః శూరః సుమిత్రానన్దవర్ధనః । అస్త్రవిచ్ఛరజాలేన రాక్షసాన్విధమిష్యతి ॥	25
రౌద్రేణ కచ్చిదస్త్రేణ రామేణ నిహతమ్ రణే । ద్రక్ష్యామ్యశ్రేణ కాశేన రావణమ్ ససుహృజ్జనమ్ ॥	26
కచ్చిన్న తద్దేమసమానవర్ణమ్ తస్యాననమ్ పద్మసమానగన్ధి । మయా వినా శుష్యతి శోకదీనమ్ జలక్షయే పద్మమివాతపేన ॥	27
ధర్మాపదేశాత్త్యజతశ్చ రాజ్యామ్ మామ్ చాప్యరణ్యమ్ నయతః పదాతిమ్ । నాసీద్వ్యథా యస్య న భీర్న శోకః కచ్చిత్స ధైర్యమ్ హృదయే కరోతి ॥	28
న చాస్య మాతా న పితా న చాన్యః	

స్నేహోద్విగ్నిష్టో-స్త్రీ మయా సమో వా ।
తావద్ద్యహమ్ దూతజిజీవిషేయమ్
యావత్ప్రవృత్తిమ్ శ్రుణుయామ్ ప్రియస్య ॥ 29॥

ఇతీవ దేవీ వచనమ్ మహార్థమ్
తమ్ వానరేస్తమ్ మధురార్థముక్త్వా ।
శ్రోతుమ్ పునస్తస్య వచో-భిరామమ్
రామార్థయుక్తమ్ విరరామ రామా ॥ 30॥

సీతాయా వచనమ్ శ్రుత్వా మారుతిర్భీమవిక్రమః ।
శిరస్యఞ్జలిమాధాయ వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ ॥ 31॥

న త్వామిహస్థామ్ జానీతీ రామః కమలలోచనః ।
శ్రుత్వైవ తు వచో మహ్యమ్ క్షిప్రమేష్యతి రాఘవః ॥ 32॥

చమూమ్ ప్రకర్షన్మహతీమ్ హర్యుష్కగణసజ్కలామ్ ।
విష్టమ్బయిత్వా బాణౌఘైరక్షోభ్యమ్ వరుణాలయమ్ ।
కరిష్యతి పురీమ్ లజ్కామ్ కాకుత్స్థః శాన్తరాక్షసామ్ ॥ 33॥

తత్ర యద్యన్తరా మ్ముత్యర్యది దేవాః సహోసురాః ।
స్థాస్యన్తి పథి రామస్య స తానపి వధిష్యతి ॥ 34॥

తవాదర్శనజీనార్యే శోకేన స పరిప్లుతః ।
న శర్మ లభతీ రామః సిమ్హార్దిత ఇవ ద్విపః ॥ 35॥

దర్శరేణ చ తే దేవి శపే మూలఫలేన చ ।
మలయేన చ విస్థేన మేరుణా మన్దరేణ చ ॥ 36॥

యథా సునయనమ్ వల్గ బిహ్నోష్ఠమ్ చారుకుణ్డలమ్ ।
ముఖమ్ ద్రక్ష్యసి రామస్య పూర్ణచన్ద్రమివోదితమ్ ॥ 37॥

క్షిప్రమ్ ద్రక్ష్యసి వైదేహి రామమ్ ప్రసవణీ గిరౌ ।
శతక్రతుమివాసీనమ్ నాకపుష్కస్య మూర్ధని ॥ 38॥

న మామ్యమ్ రాఘవో భుజ్కే న చాపి మధుసేవతే ।
వన్యమ్ సువిహితమ్ నిత్యమ్ భక్తమశ్నాతి పఞ్చమమ్ ॥ 39॥

నైవ దమ్మాన్న మశకాన్న కీటాన్న సరీస్రుపాన్ ।
రాఘవో-పనయేద్గత్వాత్వద్గతేనాన్తరాత్మనా ॥ 40॥

నిత్యమ్ ధ్యానపరో రామో నిత్యమ్ శోకపరాయణః ।

- నాన్యచ్చిన్తయతే కిమ్ చిత్స తు కామవశమ్ గతః ॥ 41॥
- అనిద్రః సతతమ్ రామః సుప్తో-పి చ నరోత్తమః ।
సీతేతి మధురామ్ వాణీమ్ వ్యాహరన్ప్రతిబుధ్యతే ॥ 42॥
- ద్రుష్ట్వా ఫలమ్ వా పుష్పమ్ వా యచ్ఛాన్యత్సీమనోహరమ్ ।
బహుశో హా ప్రియేత్యేవమ్ శ్వసన్స్వామభిభాషతే ॥ 43॥
- స దేవి నిత్యమ్ పరితప్యమానస్
త్వామేవ సీతేత్యభిభాషమాణః ।
ధ్రుతవ్రతో రాజసుతో మహాత్మా
తపైవ లాభాయ కృతప్రయత్నః ॥ 44॥
- సా రామసక్కిర్తనవీతశోకా
రామస్య శోకేన సమానశోకా ।
శరన్ముఖేనామ్బుదశేషచన్ద్రా
నిశేవ వైదేహసుతా బభూవ ॥ 45॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 34 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 35 ॥

- సీతా తద్వచనమ్ శ్చుత్వా పూర్ణచన్ద్రనిభాననా ।
హనూమన్తమువాచేదమ్ ధర్మార్థసహితమ్ వచః ॥ 1॥
- అమ్ముతమ్ విషసమ్ముష్టమ్ త్వయా వానరభాషితమ్ ।
యచ్ఛ నాన్యమనా రామో యచ్ఛ శోకపరాయణః ॥ 2॥
- ఐశ్వర్యే వా సువిస్తీర్ణే వ్యసనే వా సుదారుణే ।
రజ్జ్వేవ పురుషమ్ బద్ధ్వా కృతాన్తః పరికర్షతి ॥ 3॥
- విధిర్నానమసమ్హార్యః ప్రాణినామ్ ప్లవగోత్తమ ।
సామిత్రిమ్ మామ్ చ రామమ్ చ వ్యసనైః పశ్య మోహితాన్ ॥ 4॥
- శోకస్యాస్య కదా పారమ్ రాఘవో-ధిగమిష్యతి ।
ప్లవమానః పరిశ్రాన్తో హతనౌః సాగరే యథా ॥ 5॥
- రాక్షసానామ్ క్షయమ్ కృత్వా సూదయిత్వా చ రావణమ్ ।

లక్కామున్నూలితామ్ క్వుత్వా కదా ద్రక్ష్యతి మామ్ పతిః ॥	6
స వాచ్యః సన్త్వరస్వేతి యావదేవ న పూర్యతే । అయమ్ సమ్పత్సరః కాలస్తావద్ధి మమ జీవితమ్ ॥	7
వర్తతే దశమో మాసో ద్వా తు శేషో ప్లవజ్గమ । రావణీన న్సుశమ్సేన సమయా యః క్వుతో మమ ॥	8
విభీషణీన చ భ్రాత్రా మమ నిర్యాతనమ్ ప్రతి । అనునీతః ప్రయత్నేన న చ తత్కురుతే మతిమ్ ॥	9
మమ ప్రతిప్రదానమ్ హి రావణస్య న రోచతే । రావణమ్ మార్గతే సజ్జ్యే మ్ముత్యుః కాలవశమ్ గతమ్ ॥	10
జ్యేష్ఠా కన్యానలా నమ విభీషణసుతా కపే । తయా మమైతదాఖ్యాతమ్ మాత్రా ప్రహితయా స్వయమ్ ॥	11
అవిన్ద్యో నామ మేధావీ విద్వాన్రాక్షసపుజ్జవః । ధృతిమాశ్శీలవాన్పుద్ధో రావణస్య సుసమ్మతః ॥	12
రామాత్క్యమనుప్రాప్తమ్ రక్షసామ్ ప్రత్యచోదయత్ । న చ తస్యాపి దుష్టాత్మా శ్రుణోతి వచనమ్ హితమ్ ॥	13
ఆశమ్సేతి హరిశ్రేష్ఠ క్షిప్రమ్ మామ్ ప్రాప్యతే పతిః । అన్తరాత్మా హి మే శుద్ధస్తస్మిమ్ముచ్చ బహవో గుణాః ॥	14
ఉత్సాహః పౌరుషమ్ సత్త్వమాన్సుశమ్స్యమ్ క్వుతఞ్చతా । విక్రమశ్చ ప్రభావశ్చ సన్తి వానరరాఘవే ॥	15
చతుర్దశసహస్రాణి రాక్షసానామ్ జఘాన యః । జనస్థానే వినా భ్రాత్రా శత్రుః కస్తస్య నోద్విజేత్ ॥	16
న స శక్యస్తులయితుమ్ వ్యసనైః పురుషర్షభః । అహమ్ తస్యానుభావఞా శక్రస్యేవ పులోమజా ॥	17
శరజాలామ్ముమాఞ్శారః కపే రామదివాకరః । శత్రురక్షోమయమ్ తోయముపశోషమ్ నయిష్యతి ॥	18
ఇతి సఞ్జల్పమానామ్ తామ్ రామార్థే శోకకర్పితామ్ । అశ్రుసమ్పూర్ణవదనామువాచ హనుమాన్మపిః ॥	19

శ్రుత్వైవ తు వచో మహ్యమ్ క్షిప్రమేష్యతి రాఘవః । చమూమ్ ప్రకర్షన్మహతీమ్ హర్యక్షగణసజ్కలామ్ ॥	20
అథ వా మోచయిష్యామి తామద్యైవ హి రాక్షసాత్ । అస్మాద్దుఃఖాదుపారోహ మమ పుష్కమనిన్దితీ ॥	21
త్వమ్ హి పుష్కగతామ్ కృత్వా సన్దరిష్యామి సాగరమ్ । శక్తిరస్తి హి మే వోఢుమ్ లజ్కామపి సరావణామ్ ॥	22
అహమ్ ప్రస్తవణస్థాయ రాఘవాయాద్య మైథిలి । ప్రాపయిష్యామి శక్రాయ హవ్యమ్ హుతమివానలః ॥	23
ద్రక్ష్యస్యద్యైవ వైదేహి రాఘవమ్ సహలక్ష్మణమ్ । వ్యవసాయ సమాయుక్తమ్ విష్ణుమ్ దైత్యవధే యథా ॥	24
త్వద్దర్శనకృతోత్సాహమాశ్రమస్థమ్ మహాబలమ్ । పురన్దరమివాసీనమ్ నాగరాజస్య మూర్ధని ॥	25
పుష్కమారోహ మే దేవి మా వికాఙ్కస్వ శోభనే । యోగమన్విచ్ఛ రామేణ శశాఙ్గీనేవ రోహిణీ ॥	26
కథయన్తీవ చస్త్రేణ సూర్యేణీవ సువర్చలా । మత్పుష్కమధిరుహ్య త్వమ్ తరాకాశమహార్ణవమ్ ॥	27
న హి మే సమృయాతస్య త్వామితో నయతో-ఙ్గనే । అనుగన్తుమ్ గతిమ్ శక్తాః సర్వే లజ్కానివాసినః ॥	28
యథైవాహమిహ ప్రాప్తస్తథైవాహమసమ్మయమ్ । యాస్యామి పశ్య వైదేహి త్వాముద్యమ్య విహాయసమ్ ॥	29
మైథిలీ తు హరిశ్రీష్యాచ్చృత్వా వచనమద్భుతమ్ । హర్షవిస్మితసర్వాఙ్గీ హనూమస్తమథాబ్రవీత్ ॥	30
హనూమన్దారమధ్వనమ్ కథమ్ మామ్ వోఢుమిచ్ఛసి । తదేవ ఖలు తే మస్యే కపిత్వమ్ హరియూథవ ॥	31
కథమ్ వాల్మశరీరస్త్వమ్ మామ్ ఇతో నేతుమిచ్ఛసి । సకాశమ్ మానవేన్ద్రస్య భర్తుర్మే ప్లవగర్భభ ॥	32
సీతాయా వచనమ్ శ్రుత్వా హనూమాన్మారుతాత్మజః । చిన్తయామాస లక్ష్మీవాన్నవమ్ పరిభవమ్ కృతమ్ ॥	33

న మే జానాతి సత్త్వమ్ వా ప్రభావమ్ వాసితేక్షణా । తస్మాత్ప్రశ్యతు వైదేహీ యద్యూపమ్ మమ కామతః ॥	34
ఇతి సశ్శాన్త్య హనుమామ్నదా ప్లవగసత్తమః । దర్శయామాస వైదేహ్యః స్వరూపమరిమర్దనః ॥	35
స తస్మాత్పాదపాద్మీమానాఘ్నత్య ప్లవగర్షభః । తతో వర్షితుమారేభే సీతాప్రత్యయకారణాత్ ॥	36
మేరుమందారసజ్కాశో బభౌ దీప్తానలప్రభః । అగ్రతో వ్యవతస్థే చ సీతాయా వానరర్షభః ॥	37
హరిః పర్వతసజ్కాశస్తామ్రవక్త్రో మహాబలః । వజ్రదమ్భునఖో భీమో వైదేహీమిదమబ్రవీత్ ॥	38
సపర్వతవనోద్దేశామ్ సాట్టప్రాకారతోరణామ్ । లజ్కామిమామ్ సనథామ్ వా నయితుమ్ శక్తిరస్తి మే ॥	39
తదవస్థాప్య తామ్ బుద్ధిరలమ్ దేవి వికాఙ్క్షయా । విశోకమ్ కురు వైదేహీ రాఘవమ్ సహలక్ష్మణమ్ ॥	40
తమ్ ద్రుష్ట్వాచలసజ్కాశమువాచ జనకాత్మజా । పద్మపత్రవిశాలాక్షీ మారుతస్యారసమ్ సుతమ్ ॥	41
తవ సత్త్వమ్ బలమ్ చైవ విజానామి మహాకపే । వాయోరివ గతిమ్ చాపి తేజశ్చాగ్నిరివాద్యుతమ్ ॥	42
ప్రాక్రుతో-న్యః కథమ్ చేమామ్ భూమిమాగన్తుమర్హతి । ఉదధేరప్రమేయస్య పారమ్ వానరపుఙ్గవ ॥	43
జానామి గమనే శక్తిమ్ నయనే చాపి తే మమ । అవశ్యమ్ సామ్ప్రధార్యాశు కార్యసిద్ధిరిహాత్మనః ॥	44
అయుక్తమ్ తు కపిశ్రేష్ఠ మయా గన్తుమ్ త్వయా సహ । వాయువేగసవేగస్య వేగో మామ్ మోహయేత్తవ ॥	45
అహమాకాశమాసక్తా ఉపర్యుపరి సాగరమ్ । ప్రవతేయమ్ హి తే పుష్కాద్భయాద్వేగేన గచ్ఛతః ॥	46
పతితా సాగరే చాహమ్ తిమినక్తరుషాకులే । భయేయమాశు వివశా యాదసామ్ అన్నముత్తమమ్ ॥	47

న చ శక్త్యే త్వయా సార్థమ్ గన్తుమ్ శత్రువినాశన । కలత్రవతి సన్దేహస్త్వయ్యపి స్యాదసమ్భయమ్ ॥	48
ప్రియమాణామ్ తు మామ్ ద్రుష్ట్వా రాక్షసా భీమవిక్రమాః । అనుగచ్ఛేయురాదిష్టా రావణేన దురాత్మనా ॥	49
తైస్త్వమ్ పరివృతః శూరైః శూలముద్గర పాణిభిః । భవేస్త్వమ్ సమ్భయమ్ ప్రాప్తో మయా వీర కలత్రవాన్ ॥	50
సాయుధా బహవో వ్యోమ్ని రాక్షసాస్త్వమ్ నిరాయుధః । కథమ్ శక్యసి సమ్యాతుమ్ మామ్ చైవ పరిరక్షితుమ్ ॥	51
యుధ్యమానస్య రక్షోభిస్తతస్తైః క్రూరకర్మభిః । ప్రపతేయమ్ హి తే పుష్కద్భయార్తా కపిసత్తమ ॥	52
అథ రక్షామ్ని భీమాని మహాన్తి బలవన్తి చ । కథమ్ చిత్సామ్పరాయే త్వామ్ జయేయుః కపిసత్తమ ॥	53
అథ వా యుధ్యమానస్య పతేయమ్ విముఖస్య తే । పతితామ్ చ గ్రుహీత్వా మామ్ నయేయుః పాపరాక్షసాః ॥	54
మామ్ వా హరేయుస్త్వద్ధస్తాద్విశనేయురథాపి వా । అవ్యవస్థా హి ద్రుశ్యేతే యుద్ధే జయపరాజయౌ ॥	55
అహమ్ వాపి విపద్యేయమ్ రక్షోభిరభితర్జితా । త్వత్ప్రయత్నో హరిశ్రేష్ఠ భవేన్నిష్ఫల ఏవ తు ॥	56
కామమ్ త్వమపి పర్యాప్తో నిహన్తుమ్ సర్వరాక్షసాన్ । రాఘవస్య యశో హీయేత్త్వయా శస్తైస్తు రాక్షసైః ॥	57
అథ వాదాయ రక్షామ్ని స్యస్యేయుః సమ్ప్రతీ హి మామ్ । యత్ర తే నాభిజానీయుర్హరయో నాపి రాఘవః ॥	58
ఆరమ్భస్తు మదర్థో-యమ్ తతస్తవ నిరర్థకః । త్వయా హి సహ రామస్య మహానాగమనే గుణః ॥	59
మయి జీవితమాయత్తమ్ రాఘవస్య మహాత్మనః । భ్రాతృఈణామ్ చ మహాబాహో తవ రాజకులస్య చ ॥	60
తౌ నిరాశౌ మదర్థే తు శోకసన్తాపకర్మితౌ । సహ సర్వర్కషాహరిభిస్త్వక్ష్మతః ప్రాణసజ్జహమ్ ॥	61

భర్తుర్భక్తిమ్ పురస్కృత్య రామాదన్యస్య వానర ।
నాహమ్ స్పృష్టుమ్ పదా గాత్రమిచ్ఛేయమ్ వానరోత్తమ ॥ 62॥

యదహమ్ గాత్రసమ్స్పృర్భమ్ రావణస్య గతా బలాత్ ।
అనీశా కిమ్ కరిష్యామి వినాథా వివశా సతీ ॥ 63॥

యది రామో దశగ్రీవమిహ హత్వా సరాక్షసమ్ ।
మామితో గ్రహ్య గచ్ఛేత తత్తస్య సద్రుశమ్ భవేత్ ॥ 64॥

శ్చుతా హి ద్రుష్టాశ్చ మయా పరాక్రమా
మహాత్మనస్తస్య రణావమర్దినః ।
న దేవగన్ధర్వభుజ్జరాక్షసా
భవన్తి రామేణ సమా హి సమ్యుగే ॥ 65॥

సమీక్ష్య తమ్ సమ్యతి చిత్రకార్ముకమ్
మహాబలమ్ వాసవతుల్యవిక్రమమ్ ।
సలక్ష్మణమ్ కో విషహేత రాఘవమ్
హుతాశనమ్ దీప్తమివానిలేరితమ్ ॥ 66॥

సలక్ష్మణమ్ రాఘవమాజిమర్దనమ్
దిశాగజమ్ మత్తమివ వ్యవస్థితమ్ ।
సహేత కో వానరముఖ్య సమ్యుగే
యుగాన్తసూర్యప్రతిమమ్ శరార్పిషమ్ ॥ 67॥

స మే హరిశ్రేష్ఠ సలక్ష్మణమ్ పతిమ్
సయూథపమ్ క్షిప్రమిహోపపాదయ ।
చిరాయ రామమ్ ప్రతి శోకకర్షితామ్
కురుష్వ మామ్ వానరముఖ్య హర్షితామ్ ॥ 68॥

॥ ఇతి సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 35 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 36 ॥

తతః స కపిశార్దూలస్తేన వాక్యేన హర్షితః ।
సీతామువాచ తచ్ఛ్రుత్వా వాక్యమ్ వాక్యవిశారదః ॥ 1॥

యుక్తరూపమ్ త్వయా దేవి భాషితమ్ శుభదర్శనే ।
సద్రుశమ్ స్త్రీస్వభావస్య సాధ్వీనామ్ వినయస్య చ ॥ 2॥

స్త్రీత్వమ్ న తు సమర్థమ్ హి సాగరమ్ వృతివర్తితుమ్ । మామధిష్ఠాయ విస్తీర్ణమ్ శతయోజనమాయతమ్ ॥	3॥
ద్వితీయమ్ కారణమ్ యచ్చ బ్రవీషి వినయాన్వితే । రామాదన్యస్య నార్హామి సమ్సర్పమితి జానకి ॥	4॥
ఏతత్తే దేవి సద్రుశమ్ పత్న్యాస్తస్య మహాత్మనః । కా హ్యన్యా త్వాముతే దేవి బ్రూయాద్వచనమీద్రుశమ్ ॥	5॥
శ్రోష్యతే చైవ కాకుత్స్థః సర్వమ్ నిరవశీషతః । చేష్ఠితమ్ యత్త్వయా దేవి భాషితమ్ మమ చాగ్రతః ॥	6॥
కారణైర్బహుభిర్దేవి రామ ప్రియచికిర్షయా । స్నేహప్రస్కన్నమనసా మయైతత్సముదీరితమ్ ॥	7॥
లజ్కాయా దుష్ప్రవేశత్వాద్దుస్తరత్వాన్మహోదధేః । సామర్థ్యాదాత్మనశ్చైవ మయైతత్సముదాహృతమ్ ॥	8॥
ఇచ్ఛామి త్వామ్ సమానేతుమద్యైవ రఘుబన్ధనా । గురుస్నేహేన భక్త్యా చ నాన్యథా తదుదాహృతమ్ ॥	9॥
యది నోత్సహసే యాతుమ్ మయా సార్థమనిన్వితే । అభిఞానమ్ ప్రయచ్చ త్వమ్ జానీయాద్రాఘవో హి యత్ ॥	10॥
ఏవముక్తా హనుమతా సీతా సురసుతోపమా । ఉవాచ వచనమ్ మన్దమ్ బాష్పప్రగ్రథితాక్షరమ్ ॥	11॥
ఇదమ్ శ్రీష్ఠమభిఞానమ్ బ్రూయాస్త్వమ్ తు మమ ప్రియమ్ । శైలస్య చిత్రకూటస్య పాదే పూర్వోత్తరే తదా ॥	12॥
తాపసాశ్రమవాసిన్యాః ప్రాజ్యమూలఫలోదకే । తస్మిన్సిద్ధాశ్రమే దేశే మన్దాకిన్యా అదూరతః ॥	13॥
తస్యోపవనపణ్డీషు నానాపుష్పసుగన్ధిషు । విహృత్య సలిలక్లిన్నా తవాజ్ఞే సముపావిశమ్ ॥	14॥
పర్యాయేణ ప్రసుప్తశ్చ మమాజ్ఞే భరతాగ్రజః ॥	15॥
తతో మామ్నసమాయుక్తో వాయసః పర్యతుణ్డయత్ । తమహమ్ లోష్ఠముద్యమ్య వారయామి స్మ వాయసమ్ ॥	16॥

దారయన్సు చ మామ్ కాకస్తత్తైవ పరిలీయతే । న చాప్యపరమన్మామాద్భక్షార్థి బలిభోజనః ॥	17
ఉత్కర్షన్త్యామ్ చ రశనామ్ క్షుద్ధాయామ్ మయి పక్షిణీ । ప్రమ్నమాసే చ వసనే తతో ద్రుష్ట్యా త్వయా హ్యహమ్ ॥	18
త్వయా విహసితా చాహమ్ క్షుద్ధా సమ్మజ్జితా తదా । భక్త్య గ్రుద్ధేన కాలేన దారితా త్వాముపాగతా ॥	19
ఆసీనస్య చ తే శ్రాన్తా పునరుత్సంభావిశమ్ । క్రుద్ధ్యస్తీ చ ప్రహృష్టేన త్వయాహమ్ పరిసాన్వితా ॥	20
బాష్పపూర్ణముఖీ మన్దమ్ చక్షుషీ పరిమార్జితీ । లక్ష్మితాహమ్ త్వయా నాథ వాయసేన ప్రకోపితా ॥	21
ఆశీవిష ఇవ క్రుద్ధః శ్వసాన్వాక్యమభాషథాః । కేన తే నాగనాసోరు విక్షతమ్ వై స్తనాన్తరమ్ । కః క్రీడతి సరోషేణ పశ్చావక్త్రేణ భోగినా ॥	22
వీక్షమాణస్తతస్తమ్ వై వాయసమ్ సమవైక్షథాః । నఖైః సరుధిరైస్తీక్ష్ణైర్మామేవాభిముఖమ్ స్థితమ్ ॥	23
పుత్రః కిల స శక్రస్య వాయసః పతతామ్ వరః । ధరాన్తరచరః శీఘ్రమ్ పవనస్య గతౌ సమః ॥	24
తతస్తస్మిన్మహాబాహుః కోపసమ్పర్తితేక్షణః । వాయసే క్రుతవాన్కూరామ్ మతిమ్ మతిమతామ్ వర ॥	25
స దర్శసమ్నూరార్ద్రుహ్య బ్రహ్మణో-స్త్రీణ యోజయః । స దీప్త ఇవ కాలాగ్నిరజ్జ్వాలాభిముఖో ద్విజమ్ ॥	26
చిక్షేపిథ ప్రదీప్తామ్ తామిషికామ్ వాయసమ్ ప్రతి । అనుస్రుష్వస్తదా కాలో జగామ వివిధామ్ గతిమ్ । త్రాణకామ ఇమమ్ లోకమ్ సర్వమ్ వై విచచార హ ॥	27
స పిత్రా చ పరిత్యక్తః సురైః సర్వైర్మహర్షిభిః । త్రీమిశ్లకాన్సమ్పరిక్రమ్య త్వామేవ శరణమ్ గతః ॥	28
తమ్ త్వమ్ నిపతితమ్ భూమౌ శరణ్యః శరణాగతమ్ । వధార్థమపి కాకుత్స్థ కృపయా పర్యపాలయః । న శర్మ లబ్ధ్యా లోకేషు త్వామేవ శరణమ్ గతః ॥	29

- పరిద్యూనమ్ విషణ్ణమ్ చ స త్వమాయాన్తముక్తవాన్ |
మోఘమ్ కర్మమ్ న శక్యమ్ తు బ్రాహ్మమస్త్రమ్ తదుచ్యతామ్ || 30||
- తతస్తస్యాక్షి కాకస్య హినస్తి స్మ స దక్షిణమ్ || 31||
- స తే తదా నమస్కృత్వా రాజో దశరథాయ చ |
త్వయా వీర విస్సుష్టస్తు ప్రతిపేదే స్వమాలయమ్ || 32||
- మత్కృతీ కాకమాత్రే-పి బ్రహ్మస్త్రమ్ సముదీరితమ్ |
కస్మాద్యో మామ్ హరత్త్వత్తః క్షమసే తమ్ మహిపతీ || 33||
- స కురుష్య మహోత్సాహమ్ కృపామ్ మయి నరర్షభ |
ఆస్మశమ్యమ్ పరో ధర్మస్త్వత్త ఏవ మయా శ్చుతః || 34||
- జానామి త్వామ్ మహావీర్యమ్ మహోత్సాహమ్ మహాబలమ్ |
అపారపారమక్షోభ్యమ్ గామ్భీర్యాత్సాగరోపమమ్ |
భర్తారమ్ ససముద్రాయా ధరణ్యా వాసవోపమమ్ || 35||
- ఏవమస్తవిదామ్ శ్రేష్ఠః సత్త్వవాన్మలవానపి |
కిమర్థమస్త్రమ్ రక్షఃసు న యోజయసి రాఘవ || 36||
- న నాగా నాపి గన్ధర్వా నాసురా న మరుద్గణాః |
రామస్య సమరే వేగమ్ శక్తాః ప్రతి సమాధితుమ్ || 37||
- తస్యా వీర్యవతః కశ్చిద్యద్యస్తి మయి సమ్భ్రమః |
కిమర్థమ్ న శరైస్తీక్షణైః క్షయమ్ నయతి రాక్షసాన్ || 38||
- భ్రాతురాదేశమాదాయ లక్ష్మణో వా పరన్తపః |
కస్య హేతోర్న మామ్ వీరః పరిత్రాతి మహాబలః || 39||
- యది తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ వాయిన్త్రసమతేజసౌ |
సురాణామపి దుర్ధరో క్షిమర్థమ్ మామువేక్షతః || 40||
- మమైవ దుష్కృతమ్ కిమ్ చిన్మహదస్తి న సమ్భయః |
సమర్థావపి తౌ యన్మామ్ నావేక్షేతే పరన్తపౌ || 41||
- కౌసల్యా లోకభర్తారమ్ సుషువే యమ్ మనస్వినీ |
తమ్ మమార్థే సుఖమ్ పుచ్చ శిరసా చాభివాదయ || 42||
- ప్రజశ్చ సర్వరత్నాని ప్రియా యాశ్చ వరాఙ్గానాః |
ఐశ్వర్యమ్ చ విశాలాయామ్ పుణివ్యామ్ అపి దుర్లభమ్ || 43||

పితరమ్ మాతరమ్ చైవ సమ్మాన్యాభిప్రసాద్య చ |
ఆనుప్రవ్రజితో రామమ్ సుమిత్రా యేన సుప్రజాః |
ఆనుకూల్యేన ధర్మాత్మా త్యక్త్వా సుఖమనుత్తమమ్ || 44||

ఆనుగచ్ఛతి కాకుత్స్థమ్ భ్రాతరమ్ పాలయన్వనే |
సిమ్హస్కన్ధో మహాబాహుర్మనస్వీ ప్రియదర్శనః || 45||

పితృవద్వర్తతే రామే మాతృవన్మామ్ సమాచరన్ |
హ్రియమాణామ్ తదా వీరో న తు మామ్ వేద లక్ష్మణః || 46||

పుద్గోపసేవీ లక్ష్మీవాణ్యక్తో న బహుభాషితా |
రాజపుత్రః ప్రియశ్రేష్ఠః సద్గుణః శ్శశురస్య మే || 47||

మత్తః ప్రియతరో నిత్యమ్ భ్రాతా రామస్య లక్ష్మణః |
నియుక్తో ధురి యస్యామ్ తు తాముద్వహతి వీర్యవాన్ || 48||

యమ్ ద్వుష్ట్యా రాఘవో వైవ పుద్ధమార్గమనుస్మరత్ |
స మమార్థాయ కుశలమ్ వక్తవ్యో వచనాన్మమ |
ముదుర్నిత్యమ్ శుచిర్దక్షః ప్రియో రామస్య లక్ష్మణః || 49||

ఇదమ్ బ్రూయాశ్చ మే నాథమ్ శూరమ్ రామమ్ పునః పునః |
జీవితమ్ ధారయిష్యామి మాసమ్ దశరథాత్మజ |
ఊర్ధ్వమ్ మాసాన్న జీవేయమ్ సత్యేనాహమ్ బ్రవీమి తే || 50||

రావణీనోపరుద్ధామ్ మామ్ నిక్రుత్యా పాపకర్మణా |
త్రాతుమర్హసి వీర త్వమ్ పాతాలాదివ కౌశికీమ్ || 51||

తతో వస్త్రగతమ్ ముక్త్వా దివ్యమ్ చూడామణిమ్ శుభమ్ |
ప్రదేయో రాఘవాయేతి సీతా హనుమతే దదౌ || 52||

ప్రతిగ్రుహ్య తతో వీరో మణిరత్నమనుత్తమమ్ |
అజ్ఞాన్యో యోజయామాస న హ్యస్యా ప్రాభవద్బుజః || 53||

మణిరత్నమ్ కపివరః ప్రతిగ్రుహ్యోభివాద్య చ |
సీతామ్ ప్రదక్షిణమ్ కృత్వా ప్రణతః పార్శ్వతః స్థితః || 54||

హర్షేణ మహతా యుక్తః సీతాదర్శనజేన సః |
హృదయేన గతో రామమ్ శరీరేణ తు విష్ఠితః || 55||

మణివరముపగ్రుహ్య తమ్ మహార్థమ్
జనకస్రుపాత్మజయా ధృతమ్ ప్రభావాత్ |

గిరివరపవనావధూతముక్త:

సుఖితమనా: ప్రతిసజ్జమమ్ ప్రవేదే ||

56||

|| ఇతి సున్దర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 36 ||

|| శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ||

|| సున్దర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 37 ||

మణిమ్ దత్త్వా తతః సీతా హనూమన్తమథాబ్రవీత్ |

అభిజానమభిజాతమేతద్రామస్య తత్త్వతః ||

1||

మణిమ్ తు ద్రుష్ట్వా రామో వై త్రయాణామ్ సమ్స్మరిష్యతి |

వీరో జనన్యా మమ చ రాజో దశరథస్య చ ||

2||

స భూయస్త్వమ్ సముత్సాహీ చోదితో హరిసత్తమ |

అస్మిన్కార్యసమారమ్భే ప్రచిన్తయ యదుత్తరమ్ ||

3||

త్వమస్మిన్కార్యనిర్వోగే ప్రమాణమ్ హరిసత్తమ |

తస్య చిన్తయ యో యతో దుఃఖక్షయకరో భవేత్ ||

4||

స తథేతి ప్రతిజాయ మారుతిర్భిమవిక్రమః |

శిరసావన్య వైదేహీమ్ గమనాయోపచక్రమే ||

5||

ఇత్వా సప్సుస్థితమ్ దేవీ వానరమ్ మారుతాత్మజమ్ |

బాష్పగద్గదయా వాచా వైధిలీ వాక్యమబ్రవీత్ ||

6||

కుశలమ్ హనుమన్బ్రూయాః సహితౌ రామలక్ష్మణౌ |

సుగ్రీవమ్ చ సహమాత్యమ్ పుద్గాన్సర్వామ్సు వానరాన్ ||

7||

యథా చ స మహాబాహుర్మామ్ తారయతి రాఘవః |

అస్మాద్బుఃఖామ్బుసమ్ప్రాధాత్త్వమ్ సమాధాతుమర్హసి ||

8||

జీవన్మీమ్ మామ్ యథా రామః సమ్భావయతి కీర్తిమాన్ |

తత్త్వయా హనుమన్వాచ్యమ్ వాచా ధర్మమవాప్నుహి ||

9||

నిత్యముత్సాహాయుక్తాశ్చ వాచః శ్రుత్వా మయేరితాః |

వర్ధిష్యతే దాశరథేః పౌరుషమ్ మదవాప్తయే ||

10||

మత్సన్దేశయుతా వాచస్త్వత్తః శ్రుత్వైవ రాఘవః |

పరాక్రమవిధిమ్ వీరో విధివత్సమిద్ధాస్యతి ॥	11
సీతాయాస్తద్వచః శ్రుత్వా హనుమాన్మారుతాత్మజః । శిరస్యఞ్జలిమాధాయ వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ ॥	12
క్షిప్రమేష్యతి కాకుత్స్థో హర్యుక్తప్రవరైర్వృతః । యస్తే యుధి విజిత్యారీఞ్శోకమ్ వ్యపనయిష్యతి ॥	13
న హి పశ్యామి మర్త్యేషు నామరేష్యసురేషు వా । యస్తస్య వమతో బాణాన్సాత్తుముత్సహతే-గ్రతః ॥	14
అవ్యర్కమపి పర్జన్యమపి వైవస్వతమ్ యమమ్ । స హి సోఢుమ్ రణే శక్తస్తవహితోర్విశేషతః ॥	15
స హి సాగరపర్యన్తామ్ మహీమ్ శాసితమీహతే । త్వన్నిమిత్తో హి రామస్య జయో జనకనన్దిని ॥	16
తస్య తద్వచనమ్ శ్రుత్వా సమ్యక్సత్యమ్ సుభాషితమ్ । జానకీ బహు మేనే-థ వచనమ్ చేదమబ్రవీత్ ॥	17
తతస్తమ్ ప్రస్థితమ్ సీతా వీక్షమాణా పునః పునః । భర్తుః స్నేహాన్వితమ్ వాక్యమ్ సౌహార్దాదనుమానయత్ ॥	18
యది వా మన్యసే వీర వసైకాహమరిన్దమ । కస్మిమ్మిచ్ఛతస్ముత్రే దేశే విశ్రాంతః శ్వో గమిష్యసి ॥	19
మమ చేదల్పభాగ్యాయాః సామ్నిధ్యాత్తవ వీర్యవాన్ । అస్య శోకస్య మహతో ముహూర్తమ్ మోక్షణమ్ భవేత్ ॥	20
గతే హి హరిశార్దుల పునరాగమనాయ తు । ప్రాణానామపి సన్దేహో మమ స్యాన్నాత్ర సమ్యయః ॥	21
తవాదర్శనజః శోకో భూయో మామ్ పరితాపయేత్ । దుఃఖాద్దుఃఖపరాముష్ణామ్ దీపయన్నివ వానర ॥	22
అయమ్ చ వీర సన్దేహాస్తిష్యతీవ మమాగ్రతః । సుమహామ్నూత్సహాయేషు హర్యుక్షేషు హరీశ్వర ॥	23
కథమ్ ను ఖలు దుష్పారమ్ తరిష్యన్తి మహోదధిమ్ । తాని హర్యుక్తస్యైన్యాని తౌ వా నరవరాత్మజౌ ॥	24

త్రయాణామీవ భూతానామ్ సాగరస్యేహ లజ్ఘనే । శక్తిః స్యాద్దైవనతేయస్య తవ వా మారుతస్య వా ॥	25
తదస్మిన్కార్యనిర్వోగే వీరైవమ్ దురతిక్రమే । కిమ్ పశ్యసి సమాధానమ్ త్వమ్ హి కార్యవిదామ్ వరః ॥	26
కామమస్య త్వమేపైకః కార్యస్య పరిసాధనే । పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్యస్తే బలోదయః ॥	27
బలైః సమగ్నైర్వది మామ్ రావణమ్ జిత్య సమ్ముగే । విజయీ స్వపురమ్ యాయాత్తత్త మే స్యాద్యశస్కరమ్ ॥	28
బలైస్తు సజ్కలామ్ కృత్వా లజ్కామ్ పరబలార్ధనః । మామ్ నయేద్యది కాకుత్స్థస్తత్తస్య సద్దుశమ్ భవేత్ ॥	29
తద్యథా తస్య విక్రాంతమనురూపమ్ మహాత్మనః । భవేదాహవ శూరస్య తథా త్వముపపాదయ ॥	30
తదర్థోపహితమ్ వాక్యమ్ సహితమ్ హేతుసమ్మితమ్ । నిశమ్య హనుమాశ్శోషమ్ వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ ॥	31
దేవి హర్ష్యక్షస్యైన్యానామీశ్వరః ప్లవతామ్ వరః । సుగ్రీవః సత్త్వసమ్పన్నస్తవార్థే కృతనిశ్చయః ॥	32
స వానరసహస్రాణామ్ కోటిభిరభిసమ్మృతః । క్షిప్రమేష్యతి వైదేహి రాక్షసానామ్ నిబర్హణః ॥	33
తస్య విక్రమసమ్పన్నాః సత్త్వవన్తో మహాబలాః । మనఃసంజ్ఞల్పసమ్పాతా నిదేశీ హరయః స్థితాః ॥	34
యేషామ్ నోపరి నాధస్తాన్న తిర్యక్సజ్జతే గతిః । న చ కర్మసు సీదన్తి మహత్స్వమితతిజసః ॥	35
అసక్తుత్తైర్మహోత్సహైః ససాగరధరాధరా । ప్రదక్షిణీకృతా భూమిర్వాయుమార్గానుసారిభిః ॥	36
మద్విశిష్టాశ్చ తుల్యాశ్చ సన్తి తత్ర వనోకసః । మత్తః ప్రత్యవరః కశ్చిన్నాన్తి సుగ్రీవసమ్మిధౌ ॥	37
అహమ్ తావదిహ ప్రాప్తః కిమ్ పునస్తే మహాబలాః । న హి ప్రకృష్టాః ప్రేష్యస్తే ప్రేష్యస్తే హీతరే జనాః ॥	38

తదలమ్ పరితాపేన దేవి శోకో వ్యవైతు తే । ఏకోత్పాతేన తే లజ్కామేష్యన్తి హరియూథపాః ॥	39
మమ పుష్పగతౌ తౌ చ చన్త్రసూర్యావివోదితౌ । త్వత్సకాశమ్ మహాసత్త్వా న్నుసిమ్హావాగమిష్యతః ॥	40
తౌ హి వీరౌ నరవరౌ సహితౌ రామలక్ష్మణౌ । ఆగమ్య నగరీమ్ లజ్కామ్ సాయకైర్విధమిష్యతః ॥	41
సగణమ్ రావణమ్ హత్వా రాఘవో రఘునన్దనః । త్వామాదాయ వరారోహే స్వపురమ్ ప్రతియాస్యతి ॥	42
తదాశ్వసిహి భద్రమ్ తే భవ త్వమ్ కాలకాఙ్కిణీ । నచిరాద్రక్ష్యసి రామమ్ ప్రజ్జజన్తమివానిలమ్ ॥	43
నిహతే రాక్షసేస్త్రే చ సపుత్రామాత్యబాన్ధవే । త్వమ్ సమేష్యసి రామేణ శశాఙ్కేనేవ రోహిణీ ॥	44
క్షిప్రమ్ త్వమ్ దేవి శోకస్య పారమ్ యాస్యసి మైథిలి । రావణమ్ చైవ రామేణ నిహతమ్ ద్రక్ష్యసి-చిరాత్ ॥	45
ఏవమాశ్వస్య వైదేహీమ్ హనూమాన్మారుతాత్మజః । గమనాయ మతిమ్ క్రుత్వా వైదేహీమ్ పునరబ్రవీత్ ॥	46
తమరిఘ్నమ్ క్రుతాత్మానమ్ క్షిప్రమ్ ద్రక్ష్యసి రాఘవమ్ । లక్ష్మణమ్ చ ధనుష్పాణిమ్ లజ్కాద్వారముపస్థితమ్ ॥	47
నఖదమ్భాయుధాన్వీరాన్సిమ్హశార్కూలవిక్రమాన్ । వానరాన్వారణేన్ద్రాభాన్కిప్రమ్ ద్రక్ష్యసి సఙ్గతాన్ ॥	48
శైలామ్బుదనికాశానామ్ లజ్కామలయసానుషు । నర్దతామ్ కపిముఖ్యానామార్యే యూథాన్యసేకశః ॥	49
స తు మర్మణి ఘోరేణ తాడితో మన్మథేషుణా । న శర్మ లభతే రామః సిమ్హార్దిత ఇవ ద్విపః ॥	50
మా రుదో దేవి శోకేన మా భూత్తే మనసో-ప్రియమ్ । శచీవ పథ్యా శక్రేణ భర్తా నాథవతీ హ్యసి ॥	51
రామాద్విశిష్టః కో-న్యో-స్తి కశ్చిత్సామిత్రిణా సమః । అగ్నిమారుతకల్పౌ తౌ భ్రాతరో తవ సమ్మయౌ ॥	52

నాస్మిమ్మిప్పరమ్ వత్స్యసి దేవి దేశే
 రక్షోగణైరధ్యుషితో-తిరాద్రే ।
 న తే చిరాదాగమనమ్ ప్రియస్య
 క్షమస్య మత్సజ్గమకాలమాత్రమ్ ॥

53॥

॥ ఇతి సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 37 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 38 ॥

శ్చుత్వా తు వచనమ్ తస్య వాయుసూనోర్మహాత్మనః ।
 ఉవాచాత్మహితమ్ వాక్యమ్ సీతా సురసుతోపమా ॥

1॥

త్వామ్ ద్రుష్ట్వా ప్రియవక్తారమ్ సమృహ్నుష్యామి వానర ।
 అర్ధసంజ్ఞాతసస్యేవ వృష్టిమ్ ప్రాప్య వసున్ధరా ॥

2॥

యథా తమ్ పురుషవ్యాఘ్రమ్ గాత్తైః శోకాభికర్షితైః ।
 సమ్స్పృశేయమ్ సకామాహమ్ తథా కురు దయామ్ మయి ॥

3॥

అభిజ్ఞానమ్ చ రామస్య దత్తమ్ హరిగణోత్తమ ।
 క్షిప్తామీషికామ్ కాకస్య కోపాదేకాక్షిణాతనీమ్ ॥

4॥

మనఃశిలాయాస్తికలో గణ్డపార్శ్వే నివేశితః ।
 త్వయా ప్రనష్టే తిలకే తమ్ కిల స్మర్తుమర్హసి ॥

5॥

స వీర్యవాన్మథమ్ సీతామ్ హృతామ్ సమనుమన్యసే ।
 వసన్తీమ్ రక్షసామ్ మధ్యే మహేన్ద్రవరుణోపమా ॥

6॥

ఏష చూడామణిర్దివ్యో మయా సుపరిరక్షితః ।
 ఏతమ్ ద్రుష్ట్వా ప్రహృష్యామి వ్యసనే త్వామివానఘ ॥

7॥

ఏష నిర్భాతితః శ్రీమాన్మయా తే వారిసమ్భవః ।
 ఆతః పరమ్ న శక్య్యామి జీవితమ్ శోకలాలసా ॥

8॥

అసహ్యోని చ దుఃఖాని వాచశ్చ హృదయచ్ఛిదః ।
 రాక్షసీనామ్ సుఘోరాణామ్ త్వత్కృతే మర్షయామ్యహమ్ ॥

9॥

ధారయిష్యామి మాసమ్ తు జీవితమ్ శత్రుసూదన ।
 మాసాదూర్ధ్వమ్ న జీవిష్యే త్వయా హీనా నృపాత్మజ ॥

10॥

- ఘోరో రాక్షసరాజో-యమ్ దృష్టిశ్చ న సుఖా మయి ।
త్వామ్ చ శ్చుత్వా విపద్యంతమ్ న జీవేయమహమ్ క్షణమ్ ॥ 11॥
- పైదేహ్యో వచనమ్ శ్చుత్వా కరుణమ్ సాశ్చుభాషితమ్ ।
అథాబ్రవీన్నహతేజా హనుమాన్మారుతాత్మజః ॥ 12॥
- త్వచ్ఛోకవిముఖో రామో దేవి సత్యేన తే శపే ।
రామే శోకాభిభూతే తు లక్ష్మణః పరితప్యతే ॥ 13॥
- దృష్ట్వా కథమ్ చిద్భవతీ న కాలః పరిశోచితుమ్ ।
ఇమమ్ ముహూర్తమ్ దుఃఖానామంతమ్ ద్రక్ష్యసి భామిని ॥ 14॥
- తావుభౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ రాజపుత్రావనిన్దితౌ ।
త్వద్ధర్మనక్రుతోత్సాహౌ లజ్కామ్ భస్మీకరిష్యతః ॥ 15॥
- హత్వా తు సమరే క్యూరమ్ రావణమ్ సహ బాన్ధవమ్ ।
రాఘవౌ త్వామ్ విశాలాక్షి స్వామ్ పురీమ్ ప్రాపయిష్యతః ॥ 16॥
- యత్తు రామో విజానీయాదభిఞానమనిన్దితే ।
ప్రీతిసంజ్ఞాననమ్ తస్య భూయస్త్వమ్ దాతుమర్హసి ॥ 17॥
- సాబ్రవీద్ధత్తమేవేహ మయాభిఞానముత్తమమ్ ।
ఏతదేవ హి రామస్య దృష్ట్వా మత్కేశభూషణమ్ ।
శ్రద్ధేయమ్ హనుమన్వాక్యమ్ తవ వీర భవిష్యతి ॥ 18॥
- స తమ్ మణివరమ్ గృహ్య శ్రీమాన్ప్లవగసత్తమః ।
ప్రణమ్య శిరసా దేవీమ్ గమనాయోపచక్రమే ॥ 19॥
- తముత్పాతక్రుతోత్సాహమవేక్ష్య హరిపుంజనమ్ ।
వర్ధమానమ్ మహావేగమువాచ జనకాత్మజా ।
అశ్రుపూర్ణముఖీ దీనా బాష్పగద్గదయా గిరా ॥ 20॥
- హనూమన్నిమ్నసజ్కాశౌ భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ ।
సుగ్రీవమ్ చ సహమాత్యమ్ సర్వాన్బ్రూయా అనామయమ్ ॥ 21॥
- యథా చ స మహాబాహుర్మామ్ తారయతి రాఘవః ।
అస్మాద్బుఃఖామ్బుసమ్మోధాత్తత్సమాధాతుమర్హసి ॥ 22॥
- ఇమమ్ చ తీవ్రమ్ మమ శోకపేగమ్
రక్షోభిరేభిః పరిభర్తనమ్ చ ।
బ్రూయాస్తు రామస్య గతః సమీపమ్

శివశ్చ తే-ధ్యాస్తు హరిప్రవీర ॥	23॥
స రాజపుత్ర్యా ప్రతివేదితార్థః కపిః క్షుతార్థః పరిహృష్టచేతాః । తదల్పశేషమ్ ప్రసమీక్ష్య కార్యమ్ దిశమ్ హ్యూదీచీమ్ మనసా జగామ ॥	24॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 38 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥
॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 39 ॥

స చ వాగ్భిః ప్రశస్తాభిర్గమిష్యన్పూజితస్తయా । తస్మాద్దేశాదపక్రమ్య చింతయామాస వానరః ॥	1॥
అల్పశేషమిదమ్ కార్యమ్ దృష్టేయమసితేక్షణా । త్రీనుపాయానతిక్రమ్య చతుర్థ ఇహ దృశ్యతే ॥	2॥
న సామ రక్షఃసు గుణాయ కల్పతే న దనమర్థోపచితేషు వర్తతే । న భేదసాధ్యా బలదర్పితా జనాః పరాక్రమస్త్యేష మమేహ రోచతే ॥	3॥
న వాస్య కార్యస్య పరాక్రమాద్దుతే వినిశ్చయః కశ్ చిదిహోపపద్యతే । హృతప్రవీరాస్తు రణే హి రాక్షసాః కథమ్ చిదీయుర్యదిహోద్య మార్దవమ్ ॥	4॥
కార్యే కర్మణి నిర్దిష్టో యో బహూన్యపి సాధయేత్ । పూర్వకార్యవిరోధేన స కార్యమ్ కర్తుమర్హతి ॥	5॥
న హ్యేకః సాధకో హేతుః స్వల్పస్యాపీహ కర్మణః । యో హ్యర్థమ్ బహుధా వేద స సమర్థో-ర్థసాధనే ॥	6॥
ఇహైవ తావత్కృతనిశ్చయా హ్యహమ్ యది ప్రజీయమ్ ప్లవగేశ్వరాలయమ్ । పరాత్మసమ్మూర్త విశేషతత్త్వవిత్ తతః కృతమ్ స్యాన్నమ భర్తుశాసనమ్ ॥	7॥

- కథమ్ ను ఖల్వద్య భవేత్సుఖాగతమ్
 ప్రసహ్య యుద్ధమ్ మమ రాక్షసైః సహ |
 తథైవ ఖల్వాత్మబలమ్ చ సారవత్
 సమానయేన్మామ్ చ రణే దశానసః || 8||
- ఇదమస్య నృశమ్సస్య నన్దనోపమముత్తమమ్ |
 వనమ్ సేత్రమనఃకాన్తమ్ నానాద్రుమలతాయుతమ్ || 9||
- ఇదమ్ విధ్యమ్నయిష్యామి శుష్కమ్ వనమివానలః |
 ఆస్మిన్పగ్నీ తతః కోపమ్ కరిష్యతి స రావణః || 10||
- తతో మహత్సాశ్వమహారథద్విపమ్
 బలమ్ సమానేష్వపి రాక్షసాధిపః |
 త్రిశూలకాలాయసపట్టిశాయుధమ్
 తతో మహద్వృద్ధమిదమ్ భవిష్యతి || 11||
- అహమ్ తు తైః సమృతి చణ్డవిక్రమైః
 సమేత్య రక్షోభిరసన్గవిక్రమః |
 నిహత్య తద్రావణచోదితమ్ బలమ్
 సుఖమ్ గమిష్యామి కపీశ్వరాలయమ్ || 12||
- తతో మారుతవత్కృద్ధో మారుతిర్భీమవిక్రమః |
 ఊరువేగేన మహతా ద్రుమాస్కీప్తుమథారభత్ || 13||
- తతస్తద్దనుమాన్వీరో బభిష్ణు ప్రమదావనమ్ |
 మత్తద్విజసమాఘుష్టమ్ నానాద్రుమలతాయుతమ్ || 14||
- తద్వనమ్ మథితైర్వృక్షైర్భిన్నైశ్చ సలిలాశయైః |
 చూర్ణితైః పర్వతాగ్నైశ్చ బభూవాప్రియదర్శనమ్ || 15||
- లతాగుహైశ్చిత్రగుహైశ్చ నాశితైర్
 మహోరగైర్వ్యాలముగైశ్చ నిర్మతైః |
 శిలాగుహైరున్మథితైస్తథా గ్రుహైః
 ప్రనష్టరూపమ్ తదభూన్మహద్వనమ్ || 16||
- స తస్య కృత్వార్థపతేర్మహాకపిర్
 మహద్వ్యలీకమ్ మనసో మహాత్మనః |
 యుయుత్సురేకో బహుభిర్మహాబలైః
 శ్రియా జ్వలమ్సారణమాశ్రితః కపిః || 17||

|| ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 39 ||

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥
॥ సున్దర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 40 ॥

- తతః పక్షినినాదేన వృక్షభజస్థనేన చ ।
బభూవుస్తాసనమ్భున్తాః సర్వే లజ్కానివాసినః ॥ 1॥
- విద్రుతాశ్చ భయత్రస్తా విసేదుర్ముగవక్షుణః ।
రక్షసామ్ చ నిమిత్తాని క్రూరాణి ప్రతిపేదిరే ॥ 2॥
- తతో గతాయామ్ నిద్రాయామ్ రాక్షస్యో విక్రుతాననాః ।
తద్వనమ్ దద్రుశుర్భగ్నమ్ తమ్ చ వీరమ్ మహాకపిమ్ ॥ 3॥
- స తా ద్రుష్ట్య మహాబాహుర్మహాసత్త్వో మహాబలః ।
చకార సుమహద్దూపమ్ రాక్షసీనామ్ భయావహమ్ ॥ 4॥
- తతస్తమ్ గిరిసజ్కాశమతికాయమ్ మహాబలమ్ ।
రాక్షస్యో వానరమ్ ద్రుష్ట్వా పప్రచ్ఛర్జనకాత్మజామ్ ॥ 5॥
- కో-యమ్ కస్య కుతో వాయమ్ కిమ్నిమిత్తమిహాగతః ।
కథమ్ త్వయా సహాసేన సమ్పాదః క్రుత ఇత్యుత ॥ 6॥
- ఆచక్ష్య నో విశాలాక్షి మా భూత్తే సుభగే భయమ్ ।
సమ్పాదమసితాపాణ్ణే త్వయా కిమ్ క్రుతవానయమ్ ॥ 7॥
- అథాబ్రవీత్తదా సాధ్వీ సీతా సర్వాజ్గళోభనా ।
రక్షసామ్ కామరూపాణామ్ విభాసే మమ కా గతిః ॥ 8॥
- యూయమేవాస్య జానీత యో-యమ్ యద్వా కరిష్యతి ।
అహిరేవ అహేః పాదాన్విజానాతి న సమ్మయః ॥ 9॥
- అహమప్యస్య భీతాస్మి నైనమ్ జానామి కో-న్వయమ్ ।
వేద్మి రాక్షసమేపైనమ్ కామరూపిణమాగతమ్ ॥ 10॥
- వైదేహ్యో వచనమ్ శ్చుత్వా రాక్షస్యో విద్రుతా ద్రుతమ్ ।
స్థితాః కాశ్చిద్గతాః కాశ్చిద్ద్రావణాయ నివేదితుమ్ ॥ 11॥
- రావణస్య సమీపే తు రాక్షస్యో విక్రుతాననాః ।
విరూపమ్ వానరమ్ భీమమాఖ్యతుముపచక్రముః ॥ 12॥
- అశోకవనికా మధ్యే రాజన్భీమవపుః కపిః ।

సీతయా కృతసమ్పాదస్తివ్యత్యమితవిక్రమః ॥	13
న చ తమ్ జానకీ సీతా హరిమ్ హరిణలోచణా । అస్మాభిర్బహుధా పుష్పా నివేదయితుమిచ్ఛతి ॥	14
వాసవస్య భవేద్దూతో దూతో వైశ్రవణస్య వా । ప్రేషితో వాపి రామేణ సీతాస్వేషణకాఙ్కయా ॥	15
తేన త్వద్భూతరూపేణ యత్తత్తవ మనోహరమ్ । నానాముగగణాకీర్ణమ్ ప్రముష్ణమ్ ప్రమదావనమ్ ॥	16
న తత్ర కశ్చిదుద్దేశో యస్తేన న వినాశితః । యత్ర సా జానకీ సీతా స తేన న వినాశితః ॥	17
జానకీరక్షణార్థమ్ వా శ్రమాద్వా నోపలభ్యతే । అథ వా కః శ్రమస్తస్య సైవ తేనాభిరక్షితా ॥	18
చారుపల్లవపత్రాఢ్యమ్ యమ్ సీతా స్వయమాస్థితా । ప్రవృద్ధః శిమ్భుపాపుక్షః స చ తేనాభిరక్షితః ॥	19
తస్యోగ్రరూపస్యోగ్రమ్ త్వమ్ దణ్డమాశాతుమర్హసి । సీతా సమ్భాషితా యేన తద్దనమ్ చ వినాశితమ్ ॥	20
మనఃపరిగ్రహీతామ్ తామ్ తవ రక్షగణేశ్వర । కః సీతామభిభాషేత యా న స్యాత్త్యక్తజీవితః ॥	21
రాక్షసీనామ్ వచః శ్రుత్వా రావణో రాక్షసేశ్వరః । హుతాగిరివ జజ్జ్వాల కోపసమ్పర్తితేక్షణః ॥	22
ఆత్మనః సద్రుశాఞ్శారాన్కిజ్జురాన్నామ రాక్షసాన్ । వ్యాదిదేశ మహాతేజా నిగ్రహార్థమ్ హనూమతః ॥	23
తేషామశీతిసాహస్రమ్ కింకరాణామ్ తరస్వినామ్ । నిర్యయుర్భవనాత్తస్మాత్కాటముద్గరపాణయః ॥	24
మహోదరా మహోదమ్భ్రా ఘోరరూపా మహాబలాః । యుద్ధాభిమనసః సర్వే హనూమద్రహణోన్ముఖాః ॥	25
తే కపిమ్ తమ్ సమాసాద్య తోరణస్థమవస్థితమ్ । అభివేతుర్మహాపేగాః పతజ్గా ఇవ పావకమ్ ॥	26

తే గదాభిర్విచిత్రాభిః పరిఘైః కాఞ్చనాఙ్గదైః । ఆజఘ్నుర్వానరశ్రేష్ఠమ్ శరైరాదిత్యసమ్మిభైః ॥	27
హనూమానపి తేజస్వీ శ్రీమాన్సర్వతసమ్మిభః । క్షీతావావిధ్య లాఙ్గాలమ్ ననాద చ మహాస్వనమ్ ॥	28
తస్య సమ్నాదశబ్దేన తే-భవన్మయశఙ్కితాః । దద్రుశుశ్చ హనూమన్తమ్ సన్ధ్యామేఘమివోన్నతమ్ ॥	29
స్వామిసన్తేశనిఃశఙ్కాస్తతస్తే రాక్షసాః కపిమ్ । చిత్తైః ప్రహరణైర్భిషైరభిపేతుస్తతస్తతః ॥	30
స త్తైః పరిపుతః శూరైః సర్వతః స మహాబలః । ఆససాదాయసమ్ భీమమ్ పరిఘమ్ తోరణాశ్రితమ్ ॥	31
స తమ్ పరిఘమాదాయ జఘాన రజనీచరాన్ ॥	32
స పన్నగమివాదాయ స్ఫురన్తమ్ వినతాసుతః । విచచారామ్బురే వీరః పరిగ్రహ్య చ మారుతిః ॥	33
స హత్వా రాక్షసాన్వీరః కిఙ్కరాన్మారుతాత్మజః । యుద్ధాకాఙ్క్ష్మీ పునర్వీరస్తోరణమ్ సముపస్థితః ॥	34
తతస్తస్మాద్భయాన్ముక్తాః కతి చిత్తత్ర రాక్షసాః । నిహతాన్కిఙ్కరాన్సర్వాన్ప్రణామయ న్యవేదయన్ ॥	35
స రాక్షసానామ్ నిహతమ్ మహాబలమ్ నిశమ్య రాజా పరిపుత్రలోచనః । సమాదిదేశప్రతిమమ్ పరాక్రమే ప్రహస్తపుత్రమ్ సమరే సుదుర్జయమ్ ॥	36

॥ ఇతి సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 40 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 41 ॥

తతః స కిఙ్కరాన్స్తత్వా హనూమాన్ధ్యానమాస్థితః । వనమ్ భగ్నమ్ మయా చైత్యప్రాసాదో న వినాశితః । తస్మాత్ప్రాసాదమవ్యేవమిమమ్ విధ్వంసయామ్యహమ్ ॥	1
--	---

ఇతి సజ్ఞాన్త్య హనుమాన్మనసా దర్శయన్మలమ్ । చైత్యప్రాసాదమాప్లుత్య మేరుశ్శుభ్గమివోన్నతమ్ । ఆరురోహ హరిశ్రేష్ఠో హనూమాన్మారుతాత్మజః ॥	2
సమ్పృద్భుష్య చ దుర్ధర్షశ్చైత్యప్రాసాదమున్నతమ్ । హనూమాన్పజ్జలమ్లక్ష్మ్యా పారియాత్రోపమో-భవత్ ॥	3
స భూత్వా తు మహాకాయో హనూమాన్మారుతాత్మజః । ధృష్టమాస్ఫోటయామాస లజ్కామ్ శబ్దేన పూరయన్ ॥	4
తస్యాస్ఫోటితశబ్దేన మహతా శ్రోత్రఘాతినా । వేతుర్విహజ్గ గగనాదుచై శ్చేదమఘోషయత్ ॥	5
జయత్యతిబలో రామో లక్ష్మణశ్చ మహాబలః । రాజా జయతి సుగ్రీవో రాఘవేణాభిపాలితః ॥	6
దాసో-హమ్ కోసలేన్తస్య రామస్యాక్లిష్టకర్మణః । హనుమాశ్శుత్తుసైన్యానామ్ నిహంతా మారుతాత్మజః ॥	7
న రావణసహస్రమ్ మే యుద్ధే ప్రతిబలమ్ భవేత్ । శిలాభిస్తు ప్రహరతః పాదపైశ్చ సహస్రశః ॥	8
అర్దయిత్వా పురీమ్ లజ్కామభివాద్య చ మైథిలీమ్ । సమ్బుద్ధార్థో గమిష్యామి మిషతామ్ సర్వరక్షసామ్ ॥	9
ఏవముక్త్వా విమానస్థశ్చైత్యస్థాన్తరిపుజ్గవః । ననాద భీమనిర్త్రాదో రక్షసామ్ జనయన్భయమ్ ॥	10
తేన శబ్దేన మహతా చైత్యపాలాః శతమ్ యయుః । గృహీత్వా వివిధానస్త్రాన్ప్రాసాన్ఫణ్డాన్పరశ్శృధాన్ । విస్రుజన్తో మహాక్షయా మారుతిమ్ పర్యవారయన్ ॥	11
ఆవర్త ఇవ గజ్గాయాస్తోయస్య విపులో మహాన్ । పరిక్షిప్య హరిశ్రేష్ఠమ్ స బభౌ రక్షసామ్ గణః ॥	12
తతో వాతాత్మజః క్రుద్ధో భీమరూపమ్ సమాస్థితః ॥	13
ప్రాసాదస్య మహామ్నుస్య స్తమ్భమ్ హేమపరిమ్మృతమ్ । ఉత్పాటయిత్వా వేగేన హనూమాన్మారుతాత్మజః । తతస్తమ్ భ్రామయామాస శతధారమ్ మహాబలః ॥	14

స రాక్షసశతమ్ హత్వా వజ్రేణీన్ద్ర ఇవాసురాన్ । ఆన్తరిక్షస్థితః శ్రీమానిదమ్ వచనమబ్రవీత్ ॥	15
మాద్యుశానామ్ సహస్రాణి విస్సుష్టాని మహాత్మనామ్ । బలినామ్ వానరేన్ద్రాణామ్ సుగ్రీవవశవర్తినామ్ ॥	16
శత్రైః శతసహస్రైశ్చ కౌటీభిరయుతైరపి । ఆగమివ్యతి సుగ్రీవః సర్వేషామ్ వో నిమాదనః ॥	17
నేయమస్తి పురీ లజ్కా న యూయమ్ న చ రావణః । యస్మాదిక్ష్యాకునాథీన బద్ధమ్ పైరమ్ మహాత్మనా ॥	18

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 41 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 42 ॥

సన్దిష్టో రాక్షసేస్త్రీణ ప్రహస్తస్య సుతో బలీ । జమ్బుమాళీ మహాదమ్పా నిర్జగామ ధనుర్ధరః ॥	1
రక్తమాల్యామ్బరధరః స్రగ్వీ రుచిరకుణ్డలః । మహాన్విప్రుత్తనయనశ్శణ్డః సమరదుర్జయః ॥	2
ధనుః శక్రధనుః ప్రఖ్యమ్ మహద్భుచిరసాయకమ్ । విస్ఫారయాణో వేగేన వజ్రాశనిసమస్పనమ్ ॥	3
తస్య విస్ఫారఘోషేణ ధనుషో మహతా దిశః । ప్రదిశశ్చ నభశ్చైవ సహసా సమపూర్యత ॥	4
రథీన ఖరయుక్తేన తమాగతముదీక్ష్య సః । హనూమాస్యేగసమ్పన్నో జహర్ష చ ననాద చ ॥	5
తమ్ తోరణవిటంజుస్థమ్ హనూమన్తమ్ మహాకపిమ్ । జమ్బుమాళీ మహాబాహుర్వివ్యాధ నిశితైః శరైః ॥	6
అర్ధచస్త్రేణ వదనే శిరస్యేకేన కర్ణినా । బాహ్వోర్వివ్యాధ నారాచైర్దశభిస్తమ్ కపీశ్వరమ్ ॥	7
తస్య తచ్ఛుశుభే తామ్రమ్ శరేణాభిహతమ్ ముఖమ్ ।	

శరదీవామ్బుజమ్ పుల్లమ్ విధ్దమ్ భాస్కరరశ్మినా ॥	8॥
చుకోప బాణాభిహతో రాక్షసస్య మహాకపిః । తతః పార్శ్వే-తివిపులామ్ దదర్శ మహతీమ్ శిలామ్ ॥	9॥
తరసా తామ్ సముత్పాట్య చిక్షేప బలవద్బలీ । తామ్ శరైర్దశభిః క్రుద్ధస్తాడయామాస రాక్షసః ॥	10॥
విపన్నమ్ కర్మ తద్బ్రష్ట్యా హనూమామ్బుష్ణవిక్రమః । సాలమ్ విపులముత్పాట్య భ్రామయామాస వీర్యవాన్ ॥	11॥
భ్రామయంతమ్ కపిమ్ ద్రుష్ట్యా సాలవుక్షమ్ మహాబలమ్ । చిక్షేప సుబహూన్బాణాణ్ణామ్బుమాలీ మహాబలః ॥	12॥
సాలమ్ చతుర్భిర్చిచ్ఛేద వానరమ్ పఞ్చాభిర్బుజీ । ఉరస్యేకేన బాణేన దశభిస్తు స్తనాన్తరే ॥	13॥
స శరైః పూరితతనుః క్రోధేన మహతా వృతః । తమేవ పరిఘమ్ గ్రుహ్య భ్రామయామాస వేగితః ॥	14॥
అతివేగో-తివేగేన భ్రామయిత్వా బలోత్కటః । పరిఘమ్ పాతయామాస జమ్బుమాలేర్మహోరసి ॥	15॥
తస్య చైవ శిరో నాస్తి న బాహూ న చ జానునీ । న ధనుర్న రథో నాశ్వాస్త్రాద్రుశ్యస్త నేషవః ॥	16॥
స హతస్తరసా తేన జమ్బుమాలీ మహారథః । పపాత నిహతో భూమౌ చూర్ణితాఙ్గవిభూషణః ॥	17॥
జమ్బుమాలిమ్ చ నిహతమ్ కిఙ్కరామ్బు మహాబలాన్ । చుక్రోధ రావణః శ్రుత్వా కోపసమృక్తలోచనః ॥	18॥
స రోషసమ్పర్జితతామ్రలోచనః ప్రహస్తపుత్రే నిహతే మహాబలే । అమాత్యపుత్రానతివీర్యవిక్రమాన్ సమాదిదేశాశు నిశాచరేశ్వరః ॥	19॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 42 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుస్థర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 43 ॥

- తతస్తే రాక్షసేస్త్రేణ చోదితా మన్త్రిణః సుతాః ।
నిర్యయుర్భవనాత్తస్మాత్సప్త సప్తార్పివర్చసః ॥ 1॥
- మహాబలపరీవారా ధనుష్మన్తో మహాబలాః ।
కృతాస్త్రాస్త్రవిదామ్ శ్రేష్ఠాః పరస్పరజయిషిణః ॥ 2॥
- హేమజాలపరిక్షిప్తైర్ధ్వజవద్భిః పతాకిభిః ।
తోయదస్వననిర్ఘోషైర్వాజియుక్తైర్మహారథైః ॥ 3॥
- తప్తకాశ్చానచిత్రాణి చాపాన్యమితవిక్రమాః ।
విస్ఫారయన్తః సమ్ప్రష్టాస్తడిద్వన్త ఇవామ్బుదాః ॥ 4॥
- జనన్యస్తాస్తతస్తేషామ్ విదిత్వా కింకరాన్స్తతాన్ ।
బభూవుః శోకసమ్భూన్తాః సబాన్ధవసుహృజ్ఞనాః ॥ 5॥
- తే పరస్పరసంజ్ఞరాస్తప్తకాశ్చానభూషణాః ।
అభిపేతుర్హనూమన్తమ్ తోరణస్థమవస్థితమ్ ॥ 6॥
- స్రుజన్తో బాణపుష్టిమ్ తే రథగర్జితనిఃస్వనాః ।
పుష్టిమన్త ఇవామ్బుదా విచేరుర్నైర్నృతర్షభాః ॥ 7॥
- అవకీర్ణస్తతస్తాభిర్హనూమాశ్శారపుష్టిభిః ।
అభవత్సమ్ప్రతాకారః శైలరాడివ పుష్టిభిః ॥ 8॥
- స శరాన్వశ్చాయామాస తేషామాశుచరః కపిః ।
రథవేగామ్బు వీరాణామ్ విచరన్విమలే-మ్బరే ॥ 9॥
- స తైః క్రీడన్తనుష్కద్భిర్వ్యోమ్ని వీరః ప్రకాశతే ।
ధనుష్కద్భిర్వృణా మేఘైర్మారుతః ప్రభురమ్బరే ॥ 10॥
- స కృత్వా నినదమ్ ఘోరమ్ త్రాసయమ్నామ్ మహాచమూమ్ ।
చకార హనుమాన్వేగమ్ తేషు రక్షఃసు వీర్యవాన్ ॥ 11॥
- తలేనాభిహనత్కామ్ని త్రాప్తాదైః కామ్ని త్పరస్తపః ।
ముష్టినాభ్యహనత్కామ్ని త్పన్నభైః కామ్ని త్పద్భ్యదారయత్ ॥ 12॥
- ప్రమమాథోరసా కామ్ని త్పదూరుభ్యామపరాన్కపిః ।

కే చిత్తస్యైవ నాదేన తత్తైవ పతితా భువి	13
తతస్తేష్వపసన్నేషు భూమౌ నిపతితేషు చ తత్తైస్యమగమత్సర్వమ్ దిశో దశభయార్దితమ్	14
వినేదుర్విస్వరమ్ నాగా నిపేతుర్భువి వాజినః భగ్నునీడధ్వజచ్ఛత్రైర్భూశ్చ కీర్ణాభవద్రథైః	15
స తాన్పుష్పద్ధాన్వినిహత్య రాక్షసాన్ మహాబలశ్శృణ్ణపరాక్రమః కపిః యుయుత్సురస్యైః పునరేవ రాక్షసైన్ తదేవ వీరో-భిజగామ తోరణమ్	16

|| ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 43 ||

|| శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ||
|| సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 44 ||

హతాన్మన్త్రిసుతాన్పుద్ద్వా వానరేణ మహాత్మనా రావణః సమ్ముతాకారశ్చకార మతిముత్తమామ్	1
స విరూపాక్షయూపాక్షౌ దుర్ధరమ్ చైవ రాక్షసమ్ ప్రఘసమ్ భాసకర్ణమ్ చ పఞ్చసేనాగ్రనాయకాన్	2
సన్దిదేశ దశగ్రీవో వీరాన్మయవిశారదాన్ హనూమద్భ్రహణీ వ్యగ్రాన్వాయువేగసమాన్యుధి	3
యాత సేనాగ్రగాః సర్వే మహాబలపరిగ్రహాః సవాజిరథమాతజ్ఞాః స కపిః శాస్యతామ్ ఇతి	4
యత్తైశ్చ ఖలు భావ్యమ్ స్యాత్తమాసాద్య వనాలయమ్ కర్మ చాపి సమాధేయమ్ దేశకాలవిరోధితమ్	5
న హ్యహమ్ తమ్ కపిమ్ మస్యే కర్మణా ప్రతితర్కయన్ సర్వథా తన్మహద్భూతమ్ మహాబలపరిగ్రహమ్ భవేదిస్త్రీణ వా స్పృష్టమస్మదర్థమ్ తపోబలాత్	6
సనాగయక్షగన్ధర్వా దేవాసురమహర్షయః యుష్మాభిః సహితైః సర్వైర్మయా సహ వినిర్జితాః	7

తైరవశ్యమ్ విధాతవ్యమ్ వ్యలీకమ్ కిమ్ చిదేవ నః । తదేవ నాత్ర సస్థేహః ప్రసహ్య పరిగ్రహ్యతామ్ ॥	8
నావమన్యో భవద్భిశ్చ హరిః క్రూరపరాక్రమః । ద్రుష్టా హి హరయః శీఘ్రా మయా విపులవిక్రమాః ॥	9
వాలీ చ సహ సుగ్రీవో జామ్బవామ్బు మహాబలః । నీలః సేనాపతిశ్చైవ యే చాన్యో ద్వివిదాదయః ॥	10
నైవ తేషామ్ గతిర్భీమా న తేజో న పరాక్రమః । న మతిర్న బలోత్సాహో న రూపపరికల్పనమ్ ॥	11
మహాత్వత్స్వమిదమ్ శోయమ్ కపిరూపమ్ వ్యవస్థితమ్ । ప్రయత్నమ్ మహదాస్థాయ క్రియతామస్య నిగ్రహః ॥	12
కామమ్ లోకాస్తయః సేన్త్రాః ససురాసురమానవాః । భవతామగ్రతః స్థాతుమ్ న పర్యాప్తా రణాజిరే ॥	13
తథాపి తు నయశ్చేన జయమాకాఙ్కతా రణే । ఆత్మారక్త్యః ప్రయత్నేన యుద్ధసిద్ధిర్హి చఞ్చలా ॥	14
తే స్వామివచనమ్ సర్వే ప్రతిగ్రహ్య మహాజసః । సముత్పేతుర్మహావేగా హుతాశసమతేజసః ॥	15
రథైశ్చ మత్తిర్నాగైశ్చ వాజిభిశ్చ మహాజపైః । శస్త్రైశ్చ వివిధైస్తీక్షణైః సర్వైశ్చోపచితా బలైః ॥	16
తతస్తమ్ దద్రుశుర్వీరా దీప్యమానమ్ మహాకపిమ్ । రశ్మిమస్తమివోద్యస్తమ్ స్వతేజోరశ్మిమాలినమ్ ॥	17
తోరణస్థమ్ మహావేగమ్ మహాసత్త్వమ్ మహాబలమ్ । మహామతిమ్ మహోత్సాహమ్ మహాకాయమ్ మహాబలమ్ ॥	18
తమ్ సమీక్ష్యైవ తే సర్వే దిక్షు సర్వాస్వపస్థితాః । తైస్తైః ప్రహరణైర్భీమైరభిపేతుస్తతస్తతః ॥	19
తస్య పఞ్చాయసాస్తీక్షణైః సితాః పీతముఖాః శరాః । శిరస్త్వత్ఫలపత్రాభా దుర్ధరేణ నిపాతితాః ॥	20
స తైః పఞ్చభిరావిద్యః శరైః శిరసి వానరః । ఉత్పాత నదన్యోమిన్ని దిశో దశ వినాదయన్ ॥	21

తతస్తు దుర్ధరో వీరః సరథః సజ్జకార్ముకః । కిరణ్ణరశత్తైర్నైకైరభివేదే మహాబలః ॥	22
స కపిర్వారయామాస తమ్ వ్యోమ్ని శరవర్షిణమ్ । పుష్టిమస్తమ్ పయోదాస్తే పయోదమివ మారుతః ॥	23
అర్ధమానస్తతస్తేన దుర్ధరేణానిలాత్మజః । చకార నినదమ్ భూయో వ్యవర్ధత చ వేగవాన్ ॥	24
స దూరమ్ సహసోత్పత్య దుర్ధరస్య రథే హరిః । నిపపాత మహావేగో విద్యుద్వాశిర్గిరావివ ॥	25
తతస్తమ్ మథితాష్టాశ్వమ్ రథమ్ భగ్నాక్షకూవరమ్ । విహాయ న్యపతద్భూమౌ దుర్ధరస్త్వక్తజీవితః ॥	26
తమ్ విరూపాక్షయూపాక్షౌ ద్రుష్ట్వా నిపతితమ్ భువి । సణ్ణాతరోషౌ దుర్ధరాప్నత్యేతతురరిన్దమౌ ॥	27
స తాభ్యామ్ సహసోత్పత్య విష్టితో విమలే-మ్బరే । ముద్గరాభ్యామ్ మహాబాహుర్వక్షస్యభిహతః కపిః ॥	28
తయోర్వేగవతోర్వేగమ్ వినిహత్య మహాబలః । నిపపాత పునర్భూమౌ సువర్ణసమవిక్రమః ॥	29
స సాలపుక్షమాసాద్య సముత్పాట్య చ వానరః । తాపుభౌ రాక్షసౌ వీరౌ జఘాన పవనాత్మజః ॥	30
తతస్తామ్స్త్రీన్తతాణ్ణాత్వా వానరేణ తరస్వినా । అభివేదే మహావేగః ప్రసహ్య ప్రఘసో హరిమ్ ॥	31
భాసకర్ణశ్చ సజ్కర్ణః శూలమాదాయ వీర్యవాన్ । ఏకతః కపిశారూలమ్ యశస్వినమవస్థితౌ ॥	32
పట్టిశేన శితాగ్రేణ ప్రఘసః ప్రత్యపోధయత్ । భాసకర్ణశ్చ శూలేన రాక్షసః కపిసత్తమమ్ ॥	33
స తాభ్యామ్ విక్షత్తైర్కాత్తైరస్సుగ్ధిగ్ధతనూరుహః । అభవద్వానరః క్రుద్ధో బాలసూర్యసమప్రభః ॥	34
సముత్పాట్య గిరేః శ్రుజ్ఞమ్ సముగవ్యాలపాదపమ్ । జఘాన హనుమాన్వీరో రాక్షసౌ కపికుణ్డరః ॥	35

తతస్తేష్టవసన్నేషు సేనాపతిషు పఞ్చసు ।
బలమ్ తదవశిషమ్ తు నాశయామాస వానరః ॥ 36॥

అశ్వైరశ్వాన్గజైర్నాగాన్యోధైర్యోధాన్రథై రథాన్ ।
స కపిర్నాశయామాస సహస్రాక్ష ఇవాసురాన్ ॥ 37॥

హత్తైర్నాగైశ్చ తురగైర్బుగ్నాక్షైశ్చ మహారథైః ।
హత్తైశ్చ రాక్షసైర్బాహుమీ రుద్ధమార్గా సమన్తతః ॥ 38॥

తతః కపిస్తాన్ద్వజినీపతీన్వణీ
నిహత్య వీరాన్సబలాన్సవాహనాన్ ।
తదేవ వీరః పరిగ్రుహ్య తోరణమ్
కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే ॥ 39॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 44 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 45 ॥

సేనాపతీన్పఞ్చ స తు ప్రమాపితాన్
హనూమతా సానుచరాన్సవాహనాన్ ।
సమీక్ష్య రాజా సమరోద్ధతోన్ముఖమ్
కుమారమక్షమ్ ప్రసమైక్షతాక్షతమ్ ॥ 1॥

స తస్య ద్రుష్ట్యర్పణసమ్ప్రచోదితః
ప్రతాపవాన్కాఞ్చనచిత్రకారుకః ।
సముత్పప్సాతాథ సదస్యదీరితో
ద్విజాతిముఖైర్వర్షవిషేవ పావకః ॥ 2॥

తతో మహద్బాలదివాకరప్రభమ్
ప్రతప్తజామ్బూనదజాలసన్తతమ్ ।
రథామ్ సమాస్థాయ యయౌ స వీర్యవాన్
మహాహరిమ్ తమ్ ప్రతి నైర్రుతర్రభః ॥ 3॥

తతస్తపఃసజ్భహసఞ్చయార్జితమ్
ప్రతప్తజామ్బూనదజాలశోభితమ్ ।
పతాకినమ్ రత్నవిభూషితధ్వజమ్
మనోజవాష్టాశ్వవరైః సుయోజితమ్ ॥ 4॥

సురాసురాధృప్యమసజ్గచారిణమ్
 రవిప్రభమ్ వ్యోమచరమ్ సమాహితమ్ ।
 సతూణామష్టాసినిబద్ధబన్ధరమ్
 యథాక్రమావేశితశక్తితోమరమ్ ॥ 5॥

విరాజమానమ్ ప్రతిపూర్ణవస్తునా
 సహేమదామ్నా శశిసూర్యవర్వసా ।
 దివాకరాభమ్ రథమాస్థితస్తతః
 స నిర్జ్ఞామామరతుల్యవిక్రమః ॥ 6॥

స పూరయన్ఘమ్ చ మహీమ్ చ సాచలామ్
 తురజ్గమతజ్గమహారథస్వనైః ।
 బల్లైః సమేత్తైః స హి తోరణస్థితమ్
 సమర్థమాసీనముపాగమత్కపిమ్ ॥ 7॥

స తమ్ సమాసాద్య హరిమ్ హరీక్షణో
 యుగాన్తకాలాగ్నిమివ ప్రజాక్షయే ।
 అవస్థితమ్ విస్మితజాతసమ్భవః
 సమైక్షతాక్షో బహుమానచక్షుషా ॥ 8॥

స తస్య వేగమ్ చ కవేర్మహాత్మనః
 పరాక్రమమ్ చారిషు పార్శ్వివాత్మజః ।
 విచారయన్ఘమ్ చ బలమ్ మహాబలో
 హిమక్షయే సూర్య ఇవాభివర్ధతే ॥ 9॥

స జాతమన్యుః ప్రసమీక్ష్య విక్రమమ్
 స్థిరః స్థితః సమ్యతి దుర్నివారణమ్ ।
 సమాహితాత్మా హనుమన్తమాహవే
 ప్రచోదయామాస శరైస్త్రిభిః శితైః ॥ 10॥

తతః కపిమ్ తమ్ ప్రసమీక్ష్య గర్వితమ్
 జితశ్రమమ్ శత్రుపరాజయోర్జితమ్ ।
 ఆవైక్షతాక్షః సముదీర్ణమానసః
 సబాణపాణిః ప్రగ్రహీతకార్ముకః ॥ 11॥

స హేమనిష్కాఙ్గదచారుకుణ్డలః
 సమాససాదాశు పరాక్రమః కపిమ్ ।
 తయోర్భూభూవాప్రతిమః సమాగమః
 సురాసురాణామపి సమ్భ్రమప్రదః ॥ 12॥

రరాస భూమిర్న తతాప భానుమాన్

- వవౌ న వాయుః ప్రచచాల చాచలః ।
కపిః కుమారస్య చ వీక్య సమ్యుగమ్
ననాద చ ద్యౌరుదధిశ్చ చుక్షుభే ॥ 13॥
- తతః స వీరః సుముఖాన్పుత్రత్రినః
సువర్ణపుజ్ఞాన్సవిషానివోరగాన్ ।
సమాధిసమ్యాగవిమోక్షతత్త్వవిచ్
ఛరానథ త్రీన్కపిముర్ధ్నాపాతయత్ ॥ 14॥
- స త్తైః శరైర్మూర్ధ్ని సమమ్ నిపాతితైః
క్షరన్నస్సుగ్ధిగ్ధవిపుత్తలోచనః ।
నవోదితాదిత్యనిభః శరామ్ముమాన్
వ్యరాజతాదిత్య ఇవామ్ముమాలికః ॥ 15॥
- తతః స పిజ్గాధిపమన్త్రిసత్తమః
సమీక్య తమ్ రాజవరాత్మజమ్ రణే ।
ఉదగ్రచిత్రాయుధచిత్రకార్ముకమ్
జహర్ష చాపూర్యత చాహవోన్ముఖః ॥ 16॥
- స మన్దరాగ్రస్య ఇవామ్ముమాలీ
విపుద్ధకోపో బలవీర్యసమ్యుతః ।
కుమారమక్షమ్ సబలమ్ సవాహనమ్
దదాహ నేత్రాగ్నిమరీచిభిస్తదా ॥ 17॥
- తతః స బాణాసనశక్రకార్ముకః
శరప్రవర్షో యుధి రాక్షసామ్బుదః ।
శరాన్ముమోచాశు హరీశ్వరాచలే
బలాహకో వృష్టిమివాచలోత్తమే ॥ 18॥
- తతః కపిస్తమ్ రణచణ్డవిక్రమమ్
విపుద్ధతేజోబలవీర్యసాయకమ్ ।
కుమారమక్షమ్ ప్రసమీక్య సమ్యుగే
ననాద హర్షాద్ద్వనతుల్యవిక్రమః ॥ 19॥
- స బాలభావాద్యుధి వీర్యదర్పితః
ప్రవృద్ధమన్యః క్షతజోపమీక్షణః ।
సమాససాదాప్రతిమమ్ రణే కపిమ్
గజో మహాకూపమివాన్పుతమ్ త్ప్రణైః ॥ 20॥
- స తీన బాణైః ప్రసభమ్ నిపాతితైక్
చకార నాదమ్ ఘననాదనిఃస్పనః ।

సముత్పపాతాశు నభః స మారుతిర్
భుజోరువిక్షిపణ ఘోరదర్శనః ॥ 21||

సముత్పతన్తమ్ సమభిద్రవద్భలీ
స రాక్షసానామ్ ప్రవరః ప్రతాపవాన్ ।
రథీ రథశ్రీష్ఠతమః కిరణ్ణరైః
పయాధరః శైలమివాశ్మవుష్టిభిః ॥ 22||

స తాఞ్శరామ్నుస్య విమోక్షయన్కపిశ్
చచార వీరః పథి వాయుసేవితే ।
శరాన్తరే మారుతవద్వినిష్ఠతన్
మనోజవః సమ్యుతి చణ్ణవిక్రమః ॥ 23||

తమాత్తబాణాసనమాహవోన్ముఖమ్
ఖమాస్త్త్రుణన్తమ్ వివిధైః శరోత్తమైః ।
అపైక్షతాక్షమ్ బహుమానచక్షుషా
జగామ చిన్తామ్ చ స మారుతాత్మజః ॥ 24||

తతః శరైర్భిన్నభుజాన్తరః కపిః
కుమారవర్షేణ మహాత్మనా నదన్ ।
మహాభుజః కర్మవిశేషతత్త్వవిద్
విచిన్తయామాస రణే పరాక్రమమ్ ॥ 25||

అబాలవద్బాలదివాకరప్రభః
కరోత్యయమ్ కర్మ మహాన్మహాబలః ।
న చాస్య సర్వాహవకర్మశోభినః
ప్రమావణీ మే మతిరత్ర జాయతే ॥ 26||

అయమ్ మహాత్మా చ మహామ్బుచ్చ వీర్యతః
సమాహితశ్చాతిసహశ్చ సమ్యుగే ।
అసమ్భయమ్ కర్మగుణోదయాదయమ్
సనాగయక్షైర్మునిభిశ్చ పూజితః ॥ 27||

పరాక్రమోత్సాహవిపుర్దమానసః
సమీక్షతే మామ్ ప్రముఖాగతః స్థితః ।
పరాక్రమో హ్యస్య మనామ్ని కమ్పయేత్
సురాసురాణామపి శీఘ్రకారిణః ॥ 28||

న ఖల్వయమ్ నాభిభవేదుషేక్షితః
పరాక్రమో హ్యస్య రణే వివర్ధతే ।
ప్రమావణమ్ త్వేవ మమాస్య రోచతే

న వర్ధమానో-గ్నిరువేక్షితుమ్ క్షమః ॥	29
ఇతి ప్రవేగమ్ తు పరస్య తర్కయన్ స్యకర్మయోగమ్ చ విధాయ వీర్యవాన్ । చకార వేగమ్ తు మహాబలస్తదా మతిమ్ చ చక్రే-స్య వధే మహాకపిః ॥	30
స తస్య తానష్టహయాన్మహాజవాన్ సమాహితాన్భారసహన్వివర్తనే । జఘాన వీరః పథి వాయుసేవితే తలప్రహాలైః పవనాత్మజః కపిః ॥	31
తతస్తలేనాభిహతో మహారథః స తస్య పిఙ్గాధిపమన్త్రినిర్జితః । స భగ్నునీడః పరిముక్తకూబరః పపాత భూమౌ హతవాజిరమ్పూర్తత్ ॥	32
స తమ్ పరిత్యజ్య మహారథో రథమ్ సకార్ముకః ఖడ్గధరః ఖముత్పతత్ । తపో-భియోగాద్దుషిరుగ్రవీర్యవాన్ విహాయ దేహమ్ మరుతామివాలయమ్ ॥	33
తతః కపిస్తమ్ విచరంతమమ్బురే పతత్త్రిరాజానిలసిద్ధసేవితే । సమేత్య తమ్ మారుతవేగవిక్రమః క్రమేణ జగ్రాహ చ పాదయోర్మథమ్ ॥	34
స తమ్ సమావిధ్య సహస్రశః కపిర్ మహోరగమ్ గృహ్య ఇవాన్డాజేశ్వరః । ముమోచ వేగాత్ప్రతుల్యవిక్రమో మహితలే సమ్యతి వానరోత్తమః ॥	35
స భగ్నుబాహూరుకటీశిరో ధరః క్షరన్నస్సున్నిర్మూఢితాస్థిలోచనః । స భిన్నసన్ధిః ప్రవిక్రీర్ణబన్ధనో హతః క్షితౌ వాయుసుతీన రాక్షసః ॥	36
మహాకపిర్భూమితలే నిపీడ్య తమ్ చకార రక్షో-ధిపతేర్మహద్భయమ్ ॥	37
మహర్షిభిశ్చక్రచరైర్మహావ్రతైః	

సమీత్య భూతైశ్చ సయక్షపన్నగైః ।
 సురైశ్చ సేన్తైర్బ్రుశజాతవిస్మయైర్
 హతీ కుమారే స కపిర్నిరీక్షితః ॥ 38॥

నిహత్య తమ్ వజ్రసుతోపమవృభమ్
 కుమారమక్షమ్ క్షతజోపమీక్షణమ్ ।
 తదేవ వీరో-భిజగామ తోరణమ్
 కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే ॥ 39॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 45 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 46 ॥

తతస్తు రక్షో-ధిపతిర్మహాత్మా
 హనూమతాక్షీ నిహతీ కుమారే ।
 మనః సమాధాయ తదేన్ద్రకల్పమ్
 సమాదిదేశేన్ద్రజితమ్ స రోషాత్ ॥ 1॥

త్వమస్త్రవిచ్ఛస్త్రభృతామ్ వరిష్యః
 సురాసురాణామపి శోకదాతా ।
 సురేషు సేన్తేషు చ ద్రుష్టకర్మా
 పితామహారాధనసంశ్చితాస్త్రః ॥ 2॥

తవాస్త్రబలమాసాద్య నాసురా న మరుద్గణాః ।
 న కశ్చిత్త్రిషు లోకేషు సమ్ముగే న గతశ్రమః ॥ 3॥

భుజవీర్యాభిగుప్తశ్చ తపసా చాభిరక్షితః ।
 దేశకాలవిభాగశ్చ స్వమేవ మతిసత్తమః ॥ 4॥

న తీ-స్త్యశక్యమ్ సమరేషు కర్మణా
 న తీ-స్త్యకార్యమ్ మతిపూర్వమన్తణే ।
 న సో-స్తి కశ్చిత్త్రిషు సజ్జహేషు వై
 న వేద యస్తీ-స్త్రబలమ్ బలమ్ చ తే ॥ 5॥

మమానురూపమ్ తపసో బలమ్ చ తే
 పరాక్రమశ్చాస్త్రబలమ్ చ సమ్ముగే ।
 న త్వామ్ సమాసాద్య రణావమర్దే
 మనః శ్రమమ్ గచ్ఛతి నిశ్చితార్థమ్ ॥ 6॥

నిహతా ఇబ్బరా: సర్వే జమ్బుమాలీ చ రాక్షసః ।
అమాత్యపుత్రా వీరాశ్చ పఞ్చ సేనాగ్రయాయిసః ॥ 7॥

సహోదరస్తే దయితః కుమారో-క్షశ్చ సూదితః ।
న తు తేషేవ మే సారో యస్త్వయ్యరినిమాదన ॥ 8॥

ఇదమ్ హి ద్దుష్ట్యా మతిమన్మహద్బలమ్
కపేః ప్రభావమ్ చ పరాక్రమమ్ చ ।
త్వమాత్మనశ్చాపి సమీక్ష్య సారమ్
కురుష్వ వేగమ్ స్వబలానురూపమ్ ॥ 9॥

బలావమర్దస్త్వయి సమ్మిక్కుష్టే
యథా గతే శామ్యతి శాన్తశత్రౌ ।
తథా సమీక్ష్యాత్మబలమ్ పరమ్ చ
సమారభస్వాస్తవిదామ్ వరిష్ఠ ॥ 10॥

న ఖల్వియమ్ మతిః శ్రేష్ఠా యత్త్వామ్ సమీప్రయామ్యహమ్ ।
ఇయమ్ చ రాజధర్మాణామ్ క్షత్రస్య చ మతిర్మతా ॥ 11॥

నానాశస్త్రైశ్చ సజ్జామే వైశారద్యమరిన్దమ ।
అవశ్యమేవ బోధ్యమ్ కామ్యశ్చ విజయో రణే ॥ 12॥

తతః పితుస్తద్వచనమ్ నిశమ్య
ప్రదక్షిణమ్ దక్షసుతప్రభావః ।
చకార భర్తారమదీనసత్త్వే
రణాయ వీరః ప్రతిపన్నబుద్ధిః ॥ 13॥

తతస్తైః స్వగణైరిష్టైరిన్ద్రజిత్ప్రతిపూజితః ।
యుద్ధోద్ధతక్రుతోత్సాహః సజ్జామమ్ ప్రతిపద్యత ॥ 14॥

శ్రీమాన్పద్మపలాశాక్షో రాక్షసాధిపతేః సుతః ।
నిర్ణగామ మహాతేజాః సముద్ర ఇవ పర్వసు ॥ 15॥

స పక్షి రాజోపమతుల్యవేగైర్
వ్యాల్లిశ్చతుర్భిః సితతీక్ష్ణదమైశ్చుః ।
రథమ్ సమాయుక్తమసంజగేగమ్
సమారురోహేన్ద్రజిదిన్ద్రకల్పః ॥ 16॥

స రథీ ధన్వినామ్ శ్రేష్ఠః శస్త్రణో-స్తవిదామ్ వరః ।
రథేనాభియయౌ క్షిప్రమ్ హనూమాన్యత్ర సో-భవత్ ॥ 17॥

స తస్య రథనిర్ఘోషమ్ జ్యోస్వనమ్ కార్ముకస్య చ ।
నిశమ్య హరివీరో-సౌ సమ్ప్రహృష్టతరో-భవత్ ॥ 18॥

సుమహచ్ఛాపమాదాయ శితశల్యామ్న సాయకాన్ ।
హనూమంతమభివ్రేత్య జగామ రణవణ్డితః ॥ 19॥

తస్మిమ్నతః సమ్యతి జాతహర్షే
రణాయ నిర్గచ్ఛతి బాణపాణౌ ।
దిశశ్చ సర్వాః కలుషా బభూవుర్
ముగాశ్చ రౌద్రా బహుధా వినేదుః ॥ 20॥

సమాగతాస్తత్ర తు నాగయక్షా
మహర్షయశ్చక్రచరాశ్చ సిద్ధాః ।
నభః సమావుత్య చ పక్షిసజ్ఘా
వినేదురుచైః పరమప్రహృష్టాః ॥ 21॥

ఆయంతమ్ సరథమ్ ద్రుష్ట్వా తూర్ణమిన్ద్రజితమ్ కపిః ।
విననాద మహానాదమ్ వ్యవర్ధత చ వేగవాన్ ॥ 22॥

ఇన్ద్రజిత్తు రథమ్ దివ్యమాస్థితశ్చిత్రకార్ముకః ।
ధనుర్విస్ఫారయామాస తడిదూర్జితనిఃస్వనమ్ ॥ 23॥

తతః సమేతావతితీక్ష్ణవేగౌ
మహాబలౌ తౌ రణనిర్విశజ్కౌ ।
కపిశ్చ రక్షో-ధిపతేశ్చ పుత్రః
సురాసురేన్ద్రావివ బద్ధవైరౌ ॥ 24॥

స తస్య వీరస్య మహారథస్యా
ధనుష్ఠతః సమ్యతి సమ్మతస్య ।
శరప్రవేగమ్ వ్యహనత్ప్రవృద్ధశ్చ
చచార మార్గే పితురప్రమేయః ॥ 25॥

తతః శరానాయతతీక్ష్ణశల్యాన్
సుపత్రిణః కాశ్చానచిత్రపుజ్ఘాన్ ।
ముమోచ వీరః పరవీరహన్తా
సుసన్తతాన్వజ్రనిపాతవేగాన్ ॥ 26॥

స తస్య తత్యన్దననిఃస్వనమ్ చ
ముదజ్గభేరీపటహస్వనమ్ చ ।
విక్రుప్యమాణస్య చ కార్ముకస్య
నిశమ్య ఘోషమ్ పునరుత్పాత ॥ 27॥

శరాణామస్తరేష్వాశు వ్యవర్తత మహాకపిః । హరిస్తస్యాభిలక్షస్య మోక్షయమ్లక్ష్మ్యసజ్జహమ్ ॥	28
శరాణామగ్రతస్తస్య పునః సమభివర్తత । ప్రసార్య హస్తా హనుమానుత్పపాతానిలాత్మజః ॥	29
తావుభౌ వేగసమ్పన్నౌ రణకర్మవిశారదౌ । సర్వభూతమనోగ్రాహి చక్రతుర్యుద్ధముత్తమమ్ ॥	30
హనూమతో వేద న రాక్షసో-స్తరమ్ న మారుతిస్తస్య మహాత్మనో-స్తరమ్ । పరస్పరమ్ నిర్విషహౌ బభూవతుః సమేత్య తౌ దేవసమానవిక్రమౌ ॥	31
తతస్తు లక్ష్మ్యే స విహన్యమాసే శరేషు మోషేషు చ సమ్మతత్సు । జగామ చింతామ్ మహాతీమ్ మహాత్మా సమాధిసమ్మోగసమాహితాత్మా ॥	32
తతో మతిమ్ రాక్షసరాజసూనుశ్ చకార తస్మిన్తా రివీరముఖ్యే । ఆవధ్యతామ్ తస్య కపిః సమీక్ష్య కథమ్ నిగచ్ఛేదితి నిగ్రహార్థమ్ ॥	33
తతః పైతామహామ్ వీరః సో-స్త్రమస్త్రవిదామ్ వరః । సన్దధే సుమహాతీజాస్తమ్ హరిప్రవరమ్ ప్రతి ॥	34
ఆవధ్యో-యమితి ఞాత్వా తమస్త్రేణాస్త్రతత్త్వవిత్ । నిజగ్రాహ మహాబాహుర్మారుతాత్మజమిన్ద్రజిత్ ॥	35
తేన బద్ధస్తతో-స్త్రేణ రాక్షసేన స వానరః । ఆభవన్నిర్విచేష్టశ్చ పపాత చ మహీతలే ॥	36
తతో-థ బుద్ధ్వా స తదాస్త్రబన్ధమ్ ప్రభోః ప్రభావాద్విగతాల్పవేగః । పితామహానుగ్రహమాత్మనశ్ చ విచిన్తయామాస హరిప్రవీరః ॥	37
తతః స్వాయముఖైర్మస్త్రైర్మహోస్త్రమభిమన్త్రితమ్ । హనూమామ్నిచ్ఛన్తయామాస వరదానమ్ పితామహాత్ ॥	38

- న మే-స్త్రబన్ధస్య చ శక్తిరస్తి
 విమోక్షణీ లోకగురోః ప్రభావాత్ |
 ఇత్యేవమేవమిహితో-స్త్రబన్ధో
 మయాత్మయోసేరనువర్తితవ్యః || 39||
- స వీర్యమస్త్రస్య కపిర్విచార్య
 పితామహానుగ్రహమాత్మనశ్ చ |
 విమోక్షశక్తిమ్ పరిచిన్తయిత్వా
 పితామహాశామ్ అనువర్తతే స్మ || 40||
- ఆస్త్రేణాపి హి బద్ధస్య భయమ్ మమ న జాయతే |
 పితామహమహేన్ద్రాభ్యామ్ రక్షితస్యానిలేన చ || 41||
- గ్రహణీ చాపి రక్షోభిర్మహాస్మే గుణదర్శనమ్ |
 రాక్షసేస్త్రేణ సమ్పాదస్త్రస్మాద్బ్రుహ్మన్త మామ్ పరే || 42||
- స నిశ్చితార్థః పరవీరహన్తా
 సమీక్ష్య కరీ వినిపుత్తచేష్టః |
 పరైః ప్రసహ్యభిగత్తైర్నిగ్రహ్య
 ననాద త్రైస్తైః పరిభర్త్యమానః || 43||
- తతస్తమ్ రాక్షసా ద్బ్రుష్టా నిర్విచేష్టమరిన్ధమమ్ |
 బబన్ధుః శణవలైశ్చ ద్రుమచీరైశ్చ సమ్వృత్తైః || 44||
- స రోచయామాస పరైశ్చ బన్ధనమ్
 ప్రసహ్య వీరైరభినిగ్రహమ్ చ |
 కౌతూహలాన్మామ్ యది రాక్షసేన్ద్రో
 ద్రుష్టుమ్ వ్యవస్యేదితి నిశ్చితార్థః || 45||
- స బద్ధస్తేన వల్కేన విముక్తో-స్త్రేణ వీర్యవాన్ |
 అస్త్రబన్ధః స చాన్యమ్ హి న బన్ధమనువర్తతే || 46||
- అథేన్ద్రజిత్తమ్ ద్రుమచీరబన్ధమ్
 విచార్య వీరః కపిసత్తమమ్ తమ్ |
 విముక్తమస్త్రేణ జగామ చిన్తామ్
 ఆన్యేన బద్ధో హ్యనువర్తతే-స్త్రమ్ || 47||
- అహో మహాత్కర్మ కృతమ్ నిరర్థకమ్
 న రాక్షసైర్మన్తగతిర్విముష్టా |
 ప్రసక్య నాస్త్రే విహితే-స్త్రమన్యత్
 ప్రవర్తతే సమ్మయితాః స్మ సర్వే || 48||

- అస్త్రీణ హనుమాన్ముక్తో నాత్మానమవబుధ్యతే ।
కృష్ణమాణస్తు రక్షోభిస్తైశ్చ బస్తైర్నిపీడితః ॥ 49॥
- హన్యమానస్తతః క్రూరై రాక్షసైః కాష్టముష్టిభిః ।
సమీపమ్ రాక్షసేన్ద్రస్య ప్రాక్రుష్వత స వానరః ॥ 50॥
- అథేన్ద్రజిత్తమ్ ప్రసమీక్ష్య ముక్తమ్
అస్త్రీణ బద్ధమ్ ద్రుమచీరసూత్రైః ।
వ్యదర్శయత్తత్ర మహాబలమ్ తమ్
హరిప్రవీరమ్ సగణాయ రాజో ॥ 51॥
- తమ్ మత్తమివ మాతఙ్గమ్ బద్ధమ్ కపివరోత్తమమ్ ।
రాక్షసా రాక్షసేన్ద్రాయ రావణాయ న్యవేదయన్ ॥ 52॥
- కో-యమ్ కస్య కుతో వాపి కిమ్ కార్యమ్ కో వ్యపాశ్రయః ।
ఇతి రాక్షసవీరాణామ్ తత్ర సఙ్గాఙ్గీరే కథాః ॥ 53॥
- హన్యతామ్ దహ్యతామ్ వాపి భక్ష్యతామితి చాపరే ।
రాక్షసాస్తత్ర సఙ్కాదాః పరస్పరమథాబ్రువన్ ॥ 54॥
- అతీత్య మార్గమ్ సహసా మహాత్మా
స తత్ర రక్షో-ధిపపాదమూలే ।
దదర్శ రాజః పరిచారపుద్గాన్
గృహమ్ మహారత్నవిభూషితమ్ చ ॥ 55॥
- స దదర్శ మహాతీజా రావణః కపిసత్తమమ్ ।
రక్షోభిర్విక్రూతాకారైః కృష్ణమాణమితస్తతః ॥ 56॥
- రాక్షసాధిపతిమ్ చాపి దదర్శ కపిసత్తమః ।
తేజోబలసమాయుక్తమ్ తపస్తమివ భాస్కరమ్ ॥ 57॥
- స రోషసమృర్జితతామృద్దుష్టిర్
దశాననస్తమ్ కపిమన్వపేక్ష్య ।
అథోపవిష్టాన్కులశీలపుద్గాన్
సమాదిశత్తమ్ ప్రతి మన్తముఖ్యాన్ ॥ 58॥
- యథాక్రమమ్ తైః స కపిశ్చ పుష్టః
కార్యార్థమర్థస్య చ మూలమాదౌ ।
నివేదయామాస హరిశ్చరస్య
దూతః సకాశాదహమాగతో-స్మి ॥ 59॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 46 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 47 ॥

తతః స కర్మణా తస్య విస్మితో భీమవిక్రమః । హనుమానోపతామ్రాక్షో రక్షో-ధిపమపైక్షత ॥	1॥
భాజమానమ్ మహార్హేణ కాఞ్చనేన విరాజతా । ముక్తాజాలావృతేనాథ ముకుటేన మహాద్యుతిమ్ ॥	2॥
వజ్రసమ్యోగసమ్ముక్తైర్మహార్హమణివిగ్రహైః । హైహైరాభరణైశ్చిత్రైర్మనసేవ ప్రకల్పితైః ॥	3॥
మహార్హక్షౌమసమీతమ్ రక్తచన్దనరూపితమ్ । స్వనులిప్తమ్ విచిత్రాభిర్వివిధభిశ్చ భక్తిభిః ॥	4॥
విపులైర్దర్శనీయైశ్చ రక్షాక్షేర్భీమదర్శనైః । దీప్తతీక్ష్ణమహాదప్తైః పులమ్బదశనచ్ఛదైః ॥	5॥
శిరోభిర్దశభిర్వీరమ్ భ్రాజమానమ్ మహాజనమ్ । నానావ్యాలసమాకీర్ణైః శిఖరైరివ మందరమ్ ॥	6॥
నీలాఞ్జనచయ ప్రఖ్యమ్ హరేణోరసి రాజతా । పూర్ణచన్ద్రాభవక్రీణ సబలాకమివామ్బుదమ్ ॥	7॥
బాహుభిర్బద్ధకియూరైశ్చన్దనోత్తమరూపితైః । భ్రాజమానాఙ్గదైః పీసైః పఞ్చశీర్షైర్షోరగైః ॥	8॥
మహతి స్ఫాటికే చిత్రే రత్నసమ్యోగసమ్ముగ్రతే । ఉత్తమాస్తరణాస్తీర్ణే ఉపవిష్టమ్ వరాససే ॥	9॥
అలఙ్కృతాభిరత్యర్థమ్ ప్రమదాభిః సమన్తతః । వాలవ్యజనహస్తాభిరారాత్సముపసేవితమ్ ॥	10॥
దుర్ధరేణ ప్రహస్తేన మహాపార్శ్వేన రక్షసా । మన్త్రిభిర్మన్త్రతత్త్వజ్ఞోర్నికుమ్భేన చ మన్త్రిణా ॥	11॥
ఉపోపవిష్టమ్ రక్షోభిశ్చతుర్భుర్బలదర్పితైః ।	

కుత్తై న్న: పరివుతమ్ లోకమ్ చతుర్భిరివ సాగరై:	12
మన్త్రిభిర్మన్త్రితత్త్వజైరస్యైశ్చ శుభబుద్ధిభి: అన్వాస్యమానమ్ సచిపై: సురైరివ సురేశ్వరమ్	13
అపశ్యద్రాక్షసపతిమ్ హనూమానతితీజసమ్ విష్ణితమ్ మేరుశిఖరే సతోయమివ తోయదమ్	14
స తై: సమ్పీడ్యమానో-పి రక్షోభిర్భీమవిక్రమై: విస్మయమ్ పరమమ్ గత్వా రక్షో-ధిపమపైక్షత	15
భ్రాజమానమ్ తతో ద్రుష్ట్వా హనుమానాక్షసేశ్వరమ్ మనసా చిన్తయామాస తేజసా తస్య మోహిత:	16
అహో రూపమహో ధైర్యమహో సత్త్వమహో ద్యుతి: అహో రాక్షసరాజస్య సర్వలక్షణయుక్తతా	17
యద్యధర్మో న బలవాన్స్యాదయమ్ రాక్షసేశ్వర: స్యాదయమ్ సురలోకస్య సశక్రస్యాపి రక్షితా	18
తేన బిభ్యతి ఖల్వస్మాల్లోకా: సామరదానవా: అయమ్ హ్యుత్సహతే క్రుద్ధ: కర్మమేకార్ణవమ్ జగత్	19
ఇతి చిన్తామ్ బహువిధామకరోన్మతిమాన్మపి: ద్రుష్ట్వా రాక్షసరాజస్య ప్రభావమమితౌజస:	20

|| ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 47 ||

|| శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ||

|| సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 48 ||

తముద్వీక్య మహాబాహు: పిజ్గాక్షమ్ పురత: స్థితమ్ రోషేణ మహతావిష్టో రావణో లోకరావణ:	1
స రాజా రోషతామ్రాక్ష: ప్రహస్తమ్ మన్త్రిసత్తమమ్ కాలయుక్తమువాచేదమ్ వచో విపులమర్థవత్	2
దురాత్మా పుచ్ఛ్యతామేష కుత: కిమ్ వాస్య కారణమ్ వనభజ్గీ చ కో-స్యార్థో రాక్షసీనామ్ చ తర్జనీ	3

రావణస్య వచః శ్రుత్వా ప్రహస్తో వాక్యమబ్రవీత్ సమాశ్వాసిహి భద్రమ్ తే న భీః కార్యా త్వయా కపి	4
యది తావత్త్వమిన్ద్రేణ ప్రేషితో రావణాలయమ్ తత్త్వమాఖ్యాసి మా తే భూద్భయమ్ వానర మోక్ష్యసే	5
యది వైశ్రవణస్య త్వమ్ యమస్య వరుణస్య చ చారురూపమిదమ్ కృత్వా యమస్య వరుణస్య చ	6
విష్ణునా ప్రేషితో వాపి దూతో విజయకాఙ్క్షిణా న హి తే వానరమ్ తేజో రూపమాత్రమ్ తు వానరమ్	7
తత్త్వతః కథయస్వాద్య తతో వానర మోక్ష్యసే అనుతమ్ వదతశ్చాపి దుర్లభమ్ తవ జీవితమ్	8
అథ వా యన్నిమిత్తస్తే ప్రవేశో రావణాలయే	9
ఏవముక్తో హరివరస్తదా రక్షోగణేశ్వరమ్ అబ్రవీన్నాస్మి శక్రస్య యమస్య వరుణస్య వా	10
ధనదేన న మే సఖ్యమ్ విష్ణునా నాస్మి చోదితః జాతిరేవ మమ త్వేషా వానరో-హమిహాగతః	11
దర్శసే రాక్షసేన్ద్రస్య దుర్లభే తదిదమ్ మయా వనమ్ రాక్షసరాజస్య దర్శనార్థే వినాశితమ్	12
తతస్తే రాక్షసాః ప్రాప్తా బలినో యుద్ధకాఙ్క్షిణః రక్షణార్థమ్ చ దేహస్య ప్రతియుద్ధా మయా రణే	13
ఆస్త్రపాశైర్న శక్యో-హమ్ బద్ధమ్ దేవాసురైరపి పితామహాదేవ వరో మమాప్యేషో-భ్యుపాగతః	14
రాజానమ్ ద్రష్టుకామేన మయాస్త్రమనువర్తితమ్ విముక్తో అహమిన్ద్రేణ రాక్షసైన్ద్రైఃపీడితః	15
దూతో-హమితి విణోయో రాఘవస్యామితౌజసః శ్చూయతామ్ చాపి వచనమ్ మమ పథ్యమిదమ్ ప్రభో	16

|| ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 48 ||

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥
॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 49 ॥

- తమ్ సమీక్య మహాసత్త్వమ్ సత్త్వవాన్తారిసత్తమః ।
వాక్యమర్థవదవ్యగ్రస్తమువాచ దశాననమ్ ॥ 1॥
- అహమ్ సుగ్రీవసన్దేశాదిహ ప్రాప్తస్తవాలయమ్ ।
రాక్షసేన్ద్ర హరీశస్త్వామ్ భ్రాతా కుశలమబ్రవీత్ ॥ 2॥
- భ్రాతుః శ్రుణు సమాదేశమ్ సుగ్రీవస్య మహాత్మనః ।
ధర్మార్థోపహితమ్ వాక్యమిహ చాముత్ర చ క్షమమ్ ॥ 3॥
- రాజా దశరథో నామ రథకుఞ్జరవాజిమాన్ ।
పితేవ బన్ధుర్లోకస్య సురేశ్వరసమద్యుతిః ॥ 4॥
- జ్యేష్ఠస్తస్య మహాబాహుః పుత్రః ప్రియకరః ప్రభుః ।
పితుర్నిదేశాన్నిష్ఠాన్తః ప్రవిష్టో దణ్డకావనమ్ ॥ 5॥
- లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సీతయా చాపి భార్యయా ।
రామో నామ మహాతేజా ధర్మ్యమ్ పన్థానమాశ్రితః ॥ 6॥
- తస్య భార్యా వనే నష్టా సీతా పతిమనువ్రతా ।
వైదేహస్య సుతా రాజో జనకస్య మహాత్మనః ॥ 7॥
- స మార్గమాణస్తామ్ దేవీమ్ రాజపుత్రః సహానుజః ।
రుశ్యమూకమనుప్రాప్తః సుగ్రీవేణ చ సజ్గతః ॥ 8॥
- తస్య తేన ప్రతిశాతమ్ సీతాయాః పరిమార్గణమ్ ।
సుగ్రీవస్యాపి రామేణ హరిరాజ్యమ్ నివేదితమ్ ॥ 9॥
- తతస్తేన మృధే హత్వా రాజపుత్రేణ వాలినమ్ ।
సుగ్రీవః స్థాపితో రాజ్యే హర్యుక్షాణామ్ గణేశ్వరః ॥ 10॥
- స సీతామార్గణే వ్యగ్రః సుగ్రీవః సత్యసజ్గరః ।
హరీన్సప్రేషయామాస దిశః సర్వా హరీశ్వరః ॥ 11॥
- తామ్ హరీణామ్ సహస్రాణి శతాని నియుతాని చ ।
దిక్షు సర్వాసు మార్గస్తే అధశోపరి చామ్బరే ॥ 12॥
- వైసతేయ సమాః కే చిత్కే చిత్తత్రానిలోపమాః ।

అసజ్గతయః శీఘ్రా హరివీరా మహాబలాః ॥	13
అహమ్ తు హనుమాన్నామ మారుతస్యారసః సుతః । సీతాయాస్తు కృతీ తూర్ణమ్ శతయోజనమాయతమ్ । సముద్రమ్ లఙ్ఘయిత్వైవ తామ్ దిద్దుక్షురిహాగతః ॥	14
తద్భవాస్తుష్టధర్మార్థస్తపః కృతపరిగ్రహః । పరదారాన్మహాప్రాణ నోపరోద్ధమ్ త్వమర్హసి ॥	15
న హి ధర్మవిరుద్ధేషు బహ్వాపాయేషు కర్మసు । మూలఘాతిషు సజ్జన్తీ బుద్ధిమన్తో భవద్విధాః ॥	16
కశ్చ లక్ష్మణముక్తానామ్ రామకోపానువర్తినామ్ । శరాణామగ్రతః స్థాతుమ్ శక్తో దేవాసురేష్వపి ॥	17
న చాపి త్రిషు లోకేషు రాజన్విద్యేత కశ్ చన । రాఘవస్య వ్యలీకమ్ యః కృత్వా సుఖమవాప్నుయాత్ ॥	18
తత్త్రికాలహితమ్ వాక్యమ్ ధర్మ్యమర్థానుబన్ధి చ । మన్యస్య నరదేవాయ జానకీ ప్రతిదీయతామ్ ॥	19
ద్రుష్టా హీయమ్ మయా దేవీ లబ్ధమ్ యదిహ దుర్లభమ్ । ఉత్తరమ్ కర్మ యచ్ఛేషమ్ నిమిత్తమ్ తత్ర రాఘవః ॥	20
లక్ష్మితీయమ్ మయా సీతా తథా శోకపరాయణా । గృహ్య యామ్ నాభిజానాసి పఞ్చాస్యామివ పన్నగీమ్ ॥	21
నేయమ్ జరయితుమ్ శక్యా సాసురైరమరైరపి । విషసమ్ముష్టమత్యర్థమ్ భుక్తమన్నమివౌజసా ॥	22
తపఃసన్తాపలబ్ధస్తే యో-యమ్ ధర్మపరిగ్రహః । న స నాశయితుమ్ న్యాయ్య ఆత్మప్రాణపరిగ్రహః ॥	23
అవధ్యతామ్ తపోభిర్యామ్ భవాన్సమనుపశ్యతి । ఆత్మనః సాసురైర్దేవైర్దేతుస్తత్రాప్యయమ్ మహాన్ ॥	24
సుగ్రీవో న హి దేవో-యమ్ నాసురో న చ మానుషః । న రాక్షసో న గన్ధర్వో న యక్షో న చ పన్నగః ॥	25
మానుషో రాఘవో రాజన్సుగ్రీవశ్చ హరీశ్వరః । తస్మాత్ప్రాణపరిత్రాణమ్ కథమ్ రాజన్కరిష్యసి ॥	26

న తు ధర్మోపసమ్మారమధర్మఫలసమ్మితమ్ । తదేవ ఫలమస్మేతి ధర్మశ్చాధర్మనాశనః ॥	27
ప్రాప్తమ్ ధర్మఫలమ్ తావద్భవతా నాత్ర సమ్మయః । ఫలమస్యావ్యధర్మస్య క్షిప్రమేవ ప్రపత్స్యసే ॥	28
జనస్థానవధమ్ బుద్ధ్వా బుద్ధ్వా వాలివధమ్ తథా । రామసుగ్రీవసఖ్యమ్ చ బుద్ధ్యస్య హితమాత్మనః ॥	29
కామమ్ ఖల్వహమవ్యేకః సవాజిరథకుఞ్చరామ్ । లజ్కామ్ నాశయితుమ్ శక్తస్తస్యైష తు వినిశ్చయః ॥	30
రామేణ హి ప్రతిఞాతమ్ హర్యుక్షగణసమ్మిధౌ । ఉత్సాదనమమిత్రాణామ్ సీతా యోస్తు ప్రధర్షితా ॥	31
అపకుర్వన్తి రామస్య సాక్షాదపి పురస్థరః । న సుఖమ్ ప్రాప్నుయాదన్యః కిమ్ పునస్త్యద్విధో జనః ॥	32
యామ్ సీతేత్యభిజానాసి యేయమ్ తిష్ఠతి తే వశే । కాలరాత్రీతి తామ్ విద్ధి సర్వలజ్కావినాశినీమ్ ॥	33
తదలమ్ కాలపాశేన సీతా విగ్రహరూపిణా । స్వయమ్ సున్ధావసక్తీన క్షమమాత్మని చిన్త్యతామ్ ॥	34
సీతాయాస్తేజసా దగ్ధామ్ రామకోపప్రపీడితామ్ । దహ్యామనామిమామ్ పశ్య పురీమ్ సాట్టప్రతోలికామ్ ॥	35
స సౌష్ఠవోపేతమదీనవాదినః కపేర్నిశమ్యాప్రతిమో-ప్రియమ్ వచః । దశాననః కోపవిప్రుత్తలోచనః సమాదిశత్తస్య వధమ్ మహాకపిః ॥	36

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 49 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 50 ॥

తస్య తద్వచనమ్ శ్చుత్వా వానరస్య మహాత్మనః । ఆఞాపయద్వధమ్ తస్య రావణః క్రోధమూర్ఛితః ॥	1
---	---

వధే తస్య సమాశాప్తే రావణీన దురాత్మనా ।
నివేదితవతో దౌత్యమ్ నానుమేనే విభీషణః ॥ 2॥

తమ్ రక్షో-ధిపతిమ్ కృద్ధమ్ తచ్చ కార్యముపస్థితమ్ ।
విదిత్యా చింతయామాస కార్యమ్ కార్యవిధౌ స్థితః ॥ 3॥

నిశ్చితార్థస్తతః సామ్నాపూజ్య శత్రుజిదగ్రజమ్ ।
ఉవాచ హితమత్యర్థమ్ వాక్యమ్ వాక్యవిశారదః ॥ 4॥

రాజన్దర్శవిరుద్ధమ్ చ లోకపుత్తీశ్ చ గర్హితమ్ ।
తవ చాసదృశమ్ వీర కవేరస్య ప్రమాపణమ్ ॥ 5॥

అసమ్మయమ్ శత్రురయమ్ ప్రపుర్ధః
కృతమ్ హ్యసేనాప్రియమప్రమేయమ్ ।
న దూతవధ్యామ్ ప్రవదన్తి సన్తో
దూతస్య ద్రుష్టా బహవో హి దణ్డాః ॥ 6॥

వైరాప్యామజ్జేషు కశాభిఘాతో
మౌణ్యమ్ తథా లక్ష్మణసమ్నిపాతః ।
ఏతాన్హి దూతే ప్రవదన్తి దణ్డాన్
వధస్తు దూతస్య న నః శ్రుతో-పి ॥ 7॥

కథమ్ చ ధర్మార్థవినీతబుద్ధిః
పరావరప్రత్యయనిశ్చితార్థః ।
భవద్విధః కోపవశే హి తిషేత్
కోపమ్ నియచ్ఛన్తి హి సత్త్వవన్తః ॥ 8॥

న ధర్మవాదే న చ లోకపుత్తీ
న శాస్త్రబుద్ధిగ్రహణేషు వాపి ।
విద్యేత కశ్చిత్తవ వీరతుల్యన్
త్వమ్ హ్యుత్తమః సర్వసురాసురాణామ్ ॥ 9॥

న చాప్యస్య కపేర్హితే కమ్ చిత్తృశ్యామ్యహమ్ గుణమ్ ।
తీష్ఠయమ్ పాత్యతామ్ దణ్డో యైరయమ్ ప్రేషితః కపిః ॥ 10॥

సాధుర్వా యది వాసాధుర్వరైరేష సమర్పితః ।
బ్రువన్సురార్థమ్ పరవాన్సు దూతో వధమర్హతి ॥ 11॥

అపి చాస్మిన్హతే రాజన్నాన్యమ్ పశ్యామి భేచరమ్ ।
ఇహ యః పునరాగచ్ఛేత్పరమ్ పారమ్ మహోదధిః ॥ 12॥

తస్మాన్నాస్య వధే యత్నః కార్యః పరపురణ్జయః ।
భవాస్సేస్త్రీషు దేవేషు యత్నమాస్థాతుమర్హతి ॥ 13॥

అస్మిన్వినష్టే న హి దూతమన్యమ్
పశ్యామి యస్తౌ నరరాజపుత్రౌ ।
యుద్ధాయ యుద్ధప్రియదుర్విసీతావ్
ఉద్యోజయేద్దీర్ఘపథావరుద్ధౌ ॥ 14॥

పరాక్రమోత్సాహమనస్సినామ్ చ
సురాసురాణామ్ అపి దుర్జయేన ।
త్వయా మనోనన్దన సైర్నుతానామ్
యుద్ధాయతిర్నాశయితుమ్ న యుక్తా ॥ 15॥

హితాశ్చ కూరాశ్చ సమాహితాశ్ చ
కులేషు జాతాశ్చ మహాగుణేషు ।
మనస్వినః శస్త్రభ్రుతామ్ పరిషాః
కోట్యగ్రశస్త్రీ సుభ్రుతాశ్చ యోధాః ॥ 16॥

తదేకదేశేన బలస్య తావత్
కే చిత్తవాదేశక్రతో-పయాన్తు ।
తౌ రాజపుత్రౌ వినిగ్రుహ్య మూఢౌ
పరేషు తే భావయితుమ్ ప్రభావమ్ ॥ 17॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 50 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 51 ॥

తస్య తద్వచనమ్ శ్చుత్వా దశగ్రీవో మహాబలః ।
దేశకాలహితమ్ వాక్యమ్ భ్రాతురుత్తమమబ్రవీత్ ॥ 1॥

సమ్యగుక్తమ్ హి భవతా దూతవధ్యా విగర్హితా ।
అవశ్యమ్ తు వధాదస్యః క్రియతామస్య నిగ్రహః ॥ 2॥

కపీనామ్ కిల లాజ్కాలమిష్టమ్ భవతి భూషణమ్ ।
తదస్య దీప్యతామ్ శీఘ్రమ్ తేన దగ్ధేన గచ్ఛతు ॥ 3॥

తతః పశ్యన్త్విమమ్ దీనమజ్గపైరూప్యకర్మితమ్ ।
సమిత్రా ఇతయః సర్వే బాన్ధవాః ససుహృజ్జనాః ॥ 4॥

అజాపయద్రాక్షసేస్త్ర: పురమ్ సర్వమ్ సచత్వరమ్ । లాజ్గాలేన ప్రదీప్తేన రక్షోభి: పరిణీయతామ్ ॥	5
తస్య తద్వచనమ్ శ్చుత్వా రాక్షసా: కోపకర్కశా: । వేష్టస్తే తస్య లాజ్గాలమ్ జీర్ణై: కార్పాసికై: పటై: ॥	6
సమ్మేష్ట్యమాసే లాజ్గాలే వ్యవర్ధత మహాకపి: । శుష్కమిన్దనమాసాద్య వసేష్వివ హుతాశన: ॥	7
తైలేన పరిషిచ్యాథ తే-గ్నిమ్ తత్రావపాతయన్ ॥	8
లాజ్గాలేన ప్రదీప్తేన రాక్షసామ్నానపాతయత్ । రోషామర్షపరీతాత్మా బాలసూర్యసమానన: ॥	9
స భూయ: సజ్గతై: క్రూరై రాకసైర్హరిసత్తమ: । నిబద్ధ: కృతవాన్వీరస్తత్కాలసద్దుశీమ్ మతిమ్ ॥	10
కామమ్ ఖలు న మే శక్తా నిబధస్యాపి రాక్షసా: । ఛిత్వా పాశాన్సముత్పత్య హన్యామహమిమాన్సున: ॥	11
సర్వేషామేవ పర్యాప్తో రాక్షసానామహమ్ యుధి । కిమ్ తు రామస్య ప్రీత్యర్థమ్ విషహిష్యే-హమీద్రుశమ్ ॥	12
లజ్గా చరయితవ్యా మే పునరేవ భవేదితి । రాత్రౌ న హి సుద్రుష్టా మే దుర్గకర్మవిధానత: । అవశ్యమేవ ద్రష్టవ్యా మయా లజ్గా నిశాక్షయే ॥	13
కామమ్ బన్దైశ్చ మే భూయ: పుచ్చస్యోద్ధీపనేన చ । పీడామ్ కుర్వన్తు రక్షామ్సి న మే-స్తి మనస: శ్రమ: ॥	14
తతస్తే సమ్ప్రతాకారమ్ సత్త్వవన్తమ్ మహాకపిమ్ । పరిగ్రహ్య యయుర్పృష్టా రాక్షసా: కపికుఞ్జరమ్ ॥	15
శజ్జభేరీనినాదైస్తైర్హోషయన్త: స్వకర్మభి: । రాక్షసా: క్రూరకర్మాణశ్చారయన్తి స్మ తామ్ పురీమ్ ॥	16
హనుమామ్నా చరయామాస రాక్షసానామ్ మహాపురీమ్ । అథాపశ్యద్విమానాని విచిత్రాణి మహాకపి: ॥	17
సమ్ప్రతాన్భూమిభాగామ్నా సువిభక్తామ్నా చత్వరాన్ । రథ్యాశ్చ గృహసమ్బాధా: కపి: శ్చుజ్గాటకాని చ ॥	18

చత్వరేషు చతుష్కేషు రాజమార్గే తథైవ చ । ఘోషయన్తి కపిమ్ సర్వే చారీక ఇతి రాక్షసాః ॥	19
దీప్యమానే తతస్తస్య లాజ్గాలాగ్రే హనూమతః । రాక్షస్యస్తా విరూపాక్ష్యః శమ్సుర్దేవ్యాస్తదప్రియమ్ ॥	20
యస్త్వయా కృతసమ్బాధః సీతే తామ్రముఖః కపిః । లాజ్గాలేన ప్రదీప్తేన స ఏష పరిణీయతే ॥	21
శ్చుత్వా తద్వచనమ్ క్రూరమాత్మాపహరణోపమమ్ । వైదేహీ శోకసంతప్తా హుతాశనముపాగమత్ ॥	22
మజ్గలాభిముఖీ తస్య సా తదాసీన్మహాకపిః । ఉపతస్థే విశాలాక్షీ ప్రయతా హవ్యవాహనమ్ ॥	23
యద్యస్తి పతిశుక్రాషా యద్యస్తి చరితమ్ తపః । యది చాస్త్యేకపత్నీత్వమ్ శీతో భవ హనూమతః ॥	24
యది కశ్చిదనుక్రోశస్తస్య మయ్యస్తి ధీమతః । యది వా భాగ్యశేషమ్ మే శీతో భవ హనూమతః ॥	25
యది మామ్ పుత్రసమ్పన్నామ్ తత్సమాగమలాలసామ్ । స విజానాతి ధర్మాత్మా శీతో భవ హనూమతః ॥	26
యది మామ్ తారయత్యార్యః సుగ్రీవః సత్యసంకరః । అస్మాద్బుఃఖాన్మహాబాహుః శీతో భవ హనూమతః ॥	27
తతస్తీక్ష్ణార్పిరవ్యగ్రః ప్రదక్షిణాశిఖో-నలః । జజ్వాల మ్ముగళావాక్త్యాః శమ్సున్నివ శివమ్ కపిః ॥	28
దహ్యమానే చ లాజ్గాలే చిన్తయామాస వానరః । ప్రదీప్తో-గ్నిరయమ్ కస్మాన్న మామ్ దహతి సర్వతః ॥	29
ద్రుశ్యతే చ మహాజ్వాలః కరోతి చ న మే రుజమ్ । శిశిరస్యేవ సమ్పాతో లాజ్గాలాగ్రే ప్రతిష్ఠితః ॥	30
అథ వా తదిదమ్ వ్యక్తమ్ యద్బుష్టమ్ ప్లవతా మయా । రామప్రభావదాశ్చర్యమ్ పర్వతః సరితామ్ పతౌ ॥	31
యది తావత్సముద్రస్య ఘైనాకస్య చ ధీమథ । రామార్థమ్ సమ్ప్రమస్తాద్భుక్తిమగ్నిర్న కరిష్యతి ॥	32

సీతాయాశ్చాన్తుశమ్స్యేన తేజసా రాఘవస్య చ । పితుశ్చ మమ సఖ్యేన న మామ్ దహతి పావకః ॥	33
భూయః స చిన్తయామాస ముహూర్తమ్ కపికుఞ్జరః । ఉత్పాతాథ వేగేన ననాద చ మహాకపిః ॥	34
పురద్వారమ్ తతః శ్రీమాఞ్జలశ్చుఙ్గమివోన్నతమ్ । విభక్తరక్తఃసమ్బాధమాససాదానిలాత్మజః ॥	35
స భూత్వా శైలసఙ్కాశః క్షణేన పునరాత్మవాన్ । హ్రస్వతామ్ పరమామ్ ప్రాప్తో బన్ధనాన్యవశాతయత్ ॥	36
విముక్తశ్చాభవచ్చీమాన్పునః పర్వతసమ్మిభః । వీక్షమాణశ్చ దద్రుశే పరిఘమ్ తోరణాశ్రితమ్ ॥	37
స తమ్ గ్రుహ్య మహాబాహుః కాలాయసపరిష్కృతమ్ । రక్షిణస్తాన్పునః సర్వాన్సూదయామాస మారుతిః ॥	38
స తాన్నిహత్వా రణచణ్డవిక్రమః సమీక్షమాణః పునరేవ లఙ్కామ్ । ప్రదీప్తలాఙ్గాలక్ష్మతార్పిణీమాళీ ప్రకాశతాదిత్య ఇవాముమాళీ ॥	39

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 51 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥
॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 52 ॥

వీక్షమాణస్తతో లఙ్కామ్ కపిః కృతమనోరథః । వర్ధమానసముత్సాహః కార్యశేషమచిన్తయత్ ॥	1
కిమ్ ను ఖల్వవిశిష్టమ్ మే కర్తవ్యమిహ సామృతమ్ । యదేషామ్ రక్షసామ్ భూయః సన్తాపజననమ్ భవేత్ ॥	2
వనమ్ తావత్ప్రమథితమ్ ప్రకృష్టా రాక్షసా హతాః । బలైకదేశః క్షపితః శేషమ్ దుర్గవినాశనమ్ ॥	3
దుర్గే వినాశితే కర్మ భవేత్సుఖపరిశ్రమమ్ । అల్పయత్నీన కార్యే-స్మిన్మమ స్యాత్సఫలః శ్రమః ॥	4

యో హ్యాయమ్ మమ లాజ్ఘలే దీప్యతే హవ్యనాహనః । ఆస్య సంతర్పణమ్ న్యాయ్యమ్ కర్తమేభిర్భుహోత్తమైః ॥	5
తతః ప్రదీప్తలాజ్ఘాలః సవిద్యుదివ తోయదః । భవనాగ్రేషు లజ్ఘాయా విచచార మహాకపిః ॥	6
ముమోచ హనుమానగ్నిమ్ కాలానలశిఖోపమమ్ ॥	7
శ్వసనేన చ సమ్యోగాదతిపేగో మహాబలః । కాలాగ్నిరివ జజ్ఘాల ప్రావర్ధత హుతాశనః ॥	8
ప్రదీప్తమగ్నిమ్ పవనస్తేషు వేశ్మసు చారయత్ ॥	9
తాని కాఞ్చనజాలాని ముక్తామణిమయాని చ । భవనాన్యవశీర్యస్త రత్నవన్తి మహాన్తి చ ॥	10
తాని భగ్నువిమానాని నిపేతుర్వసుధాతలే । భవనానీవ సిద్ధానామమ్బరాత్పుణ్యసంక్రమ్యే ॥	11
వజ్రవిద్రుమవైదూర్యముక్తారజతసమ్మితాన్ । విచిత్రాన్భవనాద్ధాతూస్యస్తమానాన్దదర్శ సః ॥	12
నాగ్నిస్తుప్యతి కాష్ఠానామ్ త్రుణానామ్ చ యథా తథా । హనూమానాక్రసేన్ద్రాణామ్ వధే కిమ్ చిన్న త్రుప్యతి ॥	13
హుతాశనజ్ఘాలసమాప్రుతా సా హతప్రవీరా పరిపుత్తయోధా । హనూమాతః క్రోధబలాభిభూతా బభూవ శాపోపహతేవ లజ్ఘా ॥	14
ససమ్భ్రమమ్ త్రస్తవిషణ్ణరాక్షసామ్ సముజ్జ్వలజ్ఘాలహుతాశనాజ్ఘితామ్ । దదర్శ లజ్ఘామ్ హనుమాన్మహామనాః స్వయమ్భుకోపోపహతామివావనిమ్ ॥	15
స రాక్షసామ్నాన్సుబహూమ్భు హత్వా వనమ్ చ భజ్క్వా బహుపాదపమ్ తత్ । విస్రుజ్య రక్షో భవనేషు చాగ్నిమ్ జగామ రామమ్ మనసా మహాత్మా ॥	16
లజ్ఘామ్ సమస్తామ్ సన్దీప్య లాజ్ఘాలాగ్నిమ్ మహాకపిః ।	

నిర్వాపయామాస తదా సముద్రే హరిసత్తమః ॥

17||

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 52 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 53 ॥

సన్నీప్యమానామ్ విధ్వస్తామ్ త్రస్తరక్షో గణామ్ పురీమ్ |
ఆవేక్ష్య హానుమామ్లజ్జామ్ చింతయామాస వానరః ॥

1||

తస్యాభూత్సుమహామాస్త్రసః కుత్సా చాత్మన్యజాయత |
లజ్జామ్ ప్రదహతా కర్మ కిమ్పిత్కృతమిదమ్ మయా ॥

2||

ధన్యాస్తే పురుషశ్రేష్ఠ యే బుద్ధ్యా కోపముత్థితమ్ |
నిరున్ధన్తి మహాత్మానో దీప్తమగ్నిమివామ్బుసా ॥

3||

యది దగ్ధా త్వియమ్ లజ్జా నూనమార్యాపి జానకీ |
దగ్ధా తేన మయా భర్తుర్హతమ్ కార్యమజానతా ॥

4||

యదర్థమయమారమ్భస్తత్కార్యమవసాదితమ్ |
మయా హి దహతా లజ్జామ్ న సీతా పరిరక్షితా ॥

5||

ఈషత్కార్యమిదమ్ కార్యమ్ క్రుతమాసీన్న సమ్యయః |
తస్య క్రోధాభిభూతేన మయా మూలక్షయః క్రుతః ॥

6||

వినష్టా జానకీ వ్యక్తమ్ న హ్యదగ్ధః ప్రద్రుశ్యతే |
లజ్జాయాః కశ్చిదుద్దేశః సర్వా భస్మీకృతా పురీ ॥

7||

యది తద్విహతమ్ కార్యమ్ మయా ప్రజావిపర్యయాత్ |
ఇహైవ ప్రాణసమ్ప్యాసో మమాపి హ్యతిరోచతే ॥

8||

కిమగ్నా నిపతామ్యద్య ఆహోస్విద్యడవాముఖే |
శరీరమాహో సత్త్వానామ్ దద్మి సాగరవాసినామ్ ॥

9||

కథమ్ హి జీవతా శక్యో మయా ద్రష్టుమ్ హరీశ్వరః |
తా వా పురుషశార్దూలౌ కార్యసర్వస్వఘాతినా ॥

10||

మయా ఖలు తదేవేదమ్ రోషదోషాత్ప్రదర్శితమ్ |
ప్రథితమ్ త్రిషు లోకేషు కపితమనవస్థితమ్ ॥

11||

ధిగస్తు రాజసమ్ భావమనీశమనవస్థితమ్ । ఈశ్వరేణాపి యద్దాగాన్మయా సీతా న రక్షితా ॥	12
వినష్టాయామ్ తు సీతాయామ్ తావుభౌ వినశిష్యతః । తయోర్వివాశే సుగ్రీవః సబన్ధుర్వినశిష్యతి ॥	13
ఏతదేవ వచః శ్రుత్వా భరతో భ్రాతువత్సలః । ధర్మాత్మా సహశత్రుఘ్నః కథమ్ శక్యతి జీవితమ్ ॥	14
ఇక్షాకువమ్మే ధర్మిష్ఠే గతే నాశమసమ్మయమ్ । భవిష్యన్తి ప్రజాః సర్వాః శోకసంతాపపీడితాః ॥	15
తదహమ్ భాగ్యరహితో లుప్తధర్మార్థసంభ్రహః । రోషదోషపరితాత్మా వ్యక్తమ్ లోకవినాశనః ॥	16
ఇతి చిన్తయతస్తస్య నిమిత్తాన్మృపవేదిరే । పూరమప్యపలబ్ధాని సాక్షాత్పనరచిన్తయత్ ॥	17
అథ వా చారుసర్వాజ్ఞీ రక్షితా స్వీన తేజసా । న నశిష్యతి కల్యాణీ నాగ్నిరగ్నా ప్రవర్తతే ॥	18
న హి ధర్మాన్మనస్తస్య భార్యామమితతేజసః । స్వచారిత్రాభిగుప్తామ్ తామ్ సృష్టుమర్హతి పావకః ॥	19
నూనమ్ రామప్రభావేన వైదేహ్యః సుక్రుతేన చ । యన్మామ్ దహనకర్మాయమ్ నాదహద్ధవ్యవాహనః ॥	20
త్రయాణామ్ భరతాదీనామ్ భ్రాత్ఈణామ్ దేవతా చ యా । రామస్య చ మనఃకాంతా సా కథమ్ వినశిష్యతి ॥	21
యద్వా దహనకర్మాయమ్ సర్వత్ర ప్రభురవ్యయః । న మే దహతి లాజ్ఞాలమ్ కథమార్యామ్ ప్రధక్యతి ॥	22
తపసా సత్యవాక్యేన అనన్యత్వాచ్చ భర్తరి । అపి సా నిర్దహేదగ్నిమ్ న తామగ్నిః ప్రధక్యతి ॥	23
స తథా చిన్తయమ్నత్ర దేవ్యా ధర్మపరిగ్రహమ్ । శుశ్రావ హనుమాన్వాక్యమ్ చారణానామ్ మహాత్మనామ్ ॥	24
అహో ఖలు కృతమ్ కర్మ దుర్విషహ్యమ్ హనుమతా । అగ్నిమ్ విస్రుజతాభీక్ష్ణమ్ భీమమ్ రాక్షససద్మని ॥	25

దగ్గేయమ్ నగరీ లజ్కా సాట్టప్రాకారతోరణా ।
జానకీ న చ దగ్గేతి విస్మయో-ద్బుత ఏవ నః ॥ 26॥

స నిమిత్తైశ్చ ద్దుష్టార్థైః కారణైశ్చ మహాగుణైః ।
రుషివాక్యైశ్చ హనుమానభవత్రీతమానసః ॥ 27॥

తతః కపిః ప్రాప్తమనోరథార్థస్
తామక్షతామ్ రాజసుతామ్ విదిత్వా ।
ప్రత్యక్షతస్తామ్ పునరేవ ద్దుష్టా
ప్రతిప్రయాణాయ మతిమ్ చకార ॥ 28॥

॥ ఇతి సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 53 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 54 ॥

తతస్తు శిష్యుపామూలే జానకీమ్ పర్యవస్థితామ్ ।
అభివాద్యాబ్రవీద్దిష్ట్యా పశ్యామి త్వామిహాక్షతామ్ ॥ 1॥

తతస్తమ్ ప్రస్థితమ్ సీతా వీక్షమాణా పునః పునః ।
భర్తృస్నేహాన్వితమ్ వాక్యమ్ హనూమస్తమభాషత ॥ 2॥

కామమస్య త్వమేవైకః కార్యస్య పరిసాధనే ।
పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్యస్తే బలోదయః ॥ 3॥

బలైస్తు సజ్కలామ్ కృత్వా లజ్కామ్ పరబలార్దనః ।
మామ్ నయేద్దృది కాకుత్స్థస్తస్య తత్సాద్గుణమ్ భవేత్ ॥ 4॥

తద్యథా తస్య విక్రాంతమనురూపమ్ మహాత్మనః ।
భవత్యాహవశూరస్య తత్త్వమేవోపపాదయ ॥ 5॥

తదర్థోపహితమ్ వాక్యమ్ ప్రశ్రితమ్ హేతుసమ్మితమ్ ।
నిశమ్య హనుమామ్నస్యా వాక్యముత్తరమబ్రవీత్ ॥ 6॥

క్రీప్రమేష్యతి కాకుత్స్థో హర్యక్షప్రవరైర్పుతః ।
యస్తే యుధి విజిత్యారీఞ్శోకమ్ వ్యపనయిష్యతి ॥ 7॥

ఏవమాశ్వాస్య వైదేహీమ్ హనూమాన్మారుతాత్మజః ।
గమనాయ మతిమ్ కృత్వా వైదేహీమభ్యవాదయత్ ॥ 8॥

తతః స కపిశార్దూలః స్వామిసన్దర్శనోత్సుకః । ఆరురోహ గిరిశ్రీష్ఠమరిష్ఠమరిమర్దనః ॥	9॥
తుఙ్గపద్మకజుష్టాభిర్నీలాభిర్వనరాజిభిః । సాలతాలాశ్వకర్ణైశ్చ వమైశ్చ బహుభిర్వృతమ్ ॥	10॥
లతావితానైర్వితతైః పుష్పవద్భిరలజ్కృతమ్ । నానామ్రుగగణాకీర్ణమ్ ధాతునిష్ఠ్యన్దభూషితమ్ ॥	11॥
బహుప్రస్తవణోపేతమ్ శిలాసఞ్చయసజ్కటమ్ । మహర్షియక్షగన్ధర్వకిమ్నరోరగసేవితమ్ ॥	12॥
లతాపాదపసమ్బాధమ్ సిమ్హాకులితకన్దరమ్ । వ్యాఘ్రుసఙ్ఖసమాకీర్ణమ్ స్వాదుమూలఫలద్రుమమ్ ॥	13॥
తమారురోహాతిబలః పర్వతమ్ ప్లవగోత్తమః । రామదర్శనశీఘ్రేణ ప్రహర్షేణాభిచోదితః ॥	14॥
తేన పాదతలాక్రాంతా రమ్యేషు గిరిసానుషు । సఘోషాః సమశీర్షన్త శిలాశూర్ణీక్రుతాస్తతః ॥	15॥
స తమారుహ్య శైలేన్ద్రమ్ వ్యవర్ధత మహాకపిః । దక్షిణాదుత్తరమ్ పారమ్ ప్రార్థయమ్లవణామ్బుసః ॥	16॥
అధిరుహ్య తతో వీరః పర్వతమ్ పవనాత్మజః । దదర్శ సాగరమ్ భీమమ్ మీనోరగనిషేవితమ్ ॥	17॥
స మారుత ఇవాకాశమ్ మారుతస్యాత్మసమ్భవః । ప్రవేదే హరిశార్దూలో దక్షిణాదుత్తరామ్ దిశమ్ ॥	18॥
స తదా పీడితస్తేన కపినా పర్వతోత్తమః । రరాస సహ తైర్బ్రూతైః ప్రావిశద్వసుధాతలమ్ । కమృమానైశ్చ శిఖరైః పతద్భిరపి చ ద్రుపైః ॥	19॥
తస్యోరుపేగాన్మథితాః పాదపాః పుష్పశాలినః । నిషేతుర్భూతలే రుగ్ణాః శక్రాయుధహతా ఇవ ॥	20॥
కన్దరోదరసమ్స్థానామ్ పీడితానామ్ మహాజసామ్ । సిమ్హానామ్ నినదో భీమో నభో భిన్దన్స శుశ్రువే ॥	21॥
ప్రస్తవ్యావిద్ధవసనా వ్యాకులీక్రుతభూషణా ।	

విద్యాధర్యః సముత్పేతుః సహసా ధరణీధరాత్	22
అతిప్రమాణా బలినో దీప్తజిహ్వో మహావిషాః నిపీడితశిరోగ్రీవా వ్యవేష్టంత మహాహయః	23
కిమ్నరోరగగన్ధర్వయక్షవిద్యాధరాస్తథా పీడితమ్ తమ్ నగవరమ్ త్యక్త్వా గగనమాస్థితాః	24
స చ భూమిధరః శ్రీమాన్బలినా తేన పీడితః సపుక్షశిఖరోదగ్రాః ప్రవిపేశ రసాతలమ్	25
దశయోజనవిస్తారస్త్రిమృద్యోజనముచ్చితః ధరణ్యామ్ సమతామ్ యాతః స బభూవ ధరాధరః	26

|| ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 54 ||

|| శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ||

|| సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 55 ||

సచన్త్రకుముదమ్ రమ్యమ్ సార్కకారణ్డవమ్ శుభమ్ తివ్యశ్రవణకదమ్బమభ్రశైవలశాద్వలమ్	1
పునర్వసు మహామీనమ్ లోహితాన్గమహాగ్రహమ్ ఐరావతమహాద్వీపమ్ స్వాతీహమ్సవిలోడితమ్	2
వాతసజ్ఘాతజాతోర్మిమ్ చన్త్రామ్ముశిరామ్బుమత్ భుజజ్ఘయక్షగన్ధర్వప్రబుద్ధకమలోత్పలమ్	3
గ్రసమాన ఇవాకాశమ్ తారాధిపమివాలిఖన్ హరన్నివ సనక్షత్రమ్ గగనమ్ సార్కమణ్డలమ్	4
మారుతస్యాలయమ్ శ్రీమాన్కపిర్వ్యోమచరో మహాన్ హనూమాస్మేఘజాలాని వికర్షన్నివ గచ్ఛతి	5
పాణ్డూరారుణవర్ణాని నీలమాణ్డేశ్వకాని చ హరితారుణవర్ణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే	6
ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్కమమ్ము పునః పునః ప్రచ్ఛన్నశ్చ ప్రకాశశ్చ చన్త్రమా ఇవ లక్ష్మతే	7

నదన్నాదేన మహతా మేఘస్వనమహాస్వనః । ఆజగామ మహాతేజాః పునర్మధ్యేన సాగరమ్ ॥	8॥
పర్వతేన్ద్రమ్ సునాభమ్ చ సముపస్సుశ్య వీర్యవాన్ । జ్యముక్త ఇవ నారాచో మహావేగో-భ్యుపాగతః ॥	9॥
స కిమ్ చిదనుసమ్ప్రాప్తః సమాలోక్య మహాగిరిమ్ । మహేన్ద్రమేఘసజ్కాశమ్ ననాద హరిపుఙ్గవః ॥	10॥
నిశమ్య నదతో నాదమ్ వానరాస్తే సమన్తతః । బభూవురుత్సూకాః సర్వే సుహృద్దర్శనకాఙ్కిణః ॥	11॥
జామ్బవాన్స హరిశ్రేష్ఠః ప్రీతిసమ్ప్రొష్ఠమానసః । ఉపామన్త్య హరీన్సర్వానిదమ్ వచనమబ్రవీత్ ॥	12॥
సర్వథా కృతకార్యో-సౌ హనూమాన్నాత్మ సమ్మయః । న హ్యస్యాకృతకార్యస్య నాద ఏవమ్విధో భవేత్ ॥	13॥
తస్యా బాహూరువేగమ్ చ నినాదమ్ చ మహాత్మనః । నిశమ్య హరయో హృష్టాః సముత్పేతుస్తతస్తతః ॥	14॥
తే నగాగ్రాన్సగ్రాణి శిఖరాచ్ఛిఖరాణి చ । ప్రహృష్టాః సమపద్యంత హనూమన్తమ్ దిదుక్షవః ॥	15॥
తే ప్రీతాః పాదపాగ్రేషు గ్రుహ్య శాఖాః సుపుష్పితాః । వాసామ్నీవ ప్రకాశాని సమావిధ్యంత వానరాః ॥	16॥
తమభ్రువునసజ్కాశమాపతన్తమ్ మహాకపిమ్ । ద్రుష్ట్వా తే వానరాః సర్వే తస్యః ప్రాఙ్జలయన్తదా ॥	17॥
తతస్తు వేగవామ్నస్య గిరేర్గిరినిభః కపిః । నిపపాత మహేన్ద్రస్య శిఖరే పాదపాకులే ॥	18॥
తతస్తే ప్రీతమనసః సర్వే వానరపుఙ్గవాః । హనూమన్తమ్ మహాత్మానమ్ పరివార్యోపతస్థిరే ॥	19॥
పరివార్య చ తే సర్వే పరామ్ ప్రీతిముపాగతాః । ప్రహృష్టవదనాః సర్వే తమరోగముపాగతమ్ ॥	20॥
ఉపాయనాని చాదాయ మూలాని చ ఫలాని చ । ప్రత్యర్చయన్సరిశ్రేష్ఠమ్ హరయో మారుతాత్మజమ్ ॥	21॥

- విసేదుర్ముదితాః కే చిచ్చక్రు: కిల కిలామ్ తథా ।
హ్రాష్టా: పాదపశాఖాశ్చ ఆనిన్యర్వానరర్షభా: ॥ 22॥
- హనూమామ్ము గురూన్యద్ధాఞ్జామ్మవత్ప్రముఖామ్నదా ।
కుమారమఙ్గదమ్ చైవ సో-వన్దత మహాకపి: ॥ 23॥
- స తాభ్యామ్ పూజిత: పూజ్య: కపిభిశ్చ ప్రసాదిత: ।
ద్రుష్టా దేవీతి విక్రాంత: సజ్కేషేణ న్యవేదయత్ ॥ 24॥
- నిషసాద చ హస్తేన గ్రుహీత్వా వాలిన: సుతమ్ ।
రమణీయే వనోద్దేశే మహేన్ద్రస్య గిరేస్తదా ॥ 25॥
- హనూమానబ్రవీద్బ్రుష్టస్తదా తాన్వానరర్షభాన్ ।
అశోకవనికాసమ్నా ద్రుష్టా సా జనకాత్మజా ॥ 26॥
- రక్షమాణా సుఘోరాభీ రాక్షసీభిరనిన్దితా ।
ఏకవేణీధరా బాలా రామదర్శనలాలసా ।
ఉపవాసపరిశ్రాంతా మలినా జటిలా క్షుణ్ణా ॥ 27॥
- తతో ద్రుష్టేతి వచనమ్ మహార్థమముతోపమమ్ ।
నిశమ్య మారుతే: సర్వే ముదితా వానరా భవన్ ॥ 28॥
- క్షేడన్త్యస్యే నదన్త్యస్యే గర్జన్త్యస్యే మహాబలా: ।
చక్రు: కిల కిలామస్యే ప్రతిగర్జన్తి చాపరే ॥ 29॥
- కే చిదుచ్చిత్రలాఙ్గాలా: పుహ్రాష్టా: కపికుఙ్కరా: ।
అశ్చితాయతదీర్ఘాణి లాఙ్గాలాని ప్రవివృధు: ॥ 30॥
- అపరే తు హనూమన్తమ్ వానరా వారణోపమమ్ ।
ఆప్లుత్య గిరిశ్రుజ్గేభ్య: సమ్స్పృశన్తి స్మ హర్షితా: ॥ 31॥
- ఉక్తవాక్యమ్ హనూమన్తమఙ్గదస్తు తదాబ్రవీత్ ।
సర్వేషామ్ హరివీరాణామ్ మధ్యే వాచమనుత్తమామ్ ॥ 32॥
- సత్త్వీ వీర్యే న తే కశ్చిత్సమో వానరవిద్యతే ।
యదవప్లుత్య విస్తీర్ణమ్ సాగరమ్ పునరాగత: ॥ 33॥
- దిష్ట్యా ద్రుష్టా త్వయా దేవీ రామపత్నీ యశస్వినీ ।
దిష్ట్యా త్యక్త్యతి కాకుత్స్థ: శోకమ్ సీతా వియోగజమ్ ॥ 34॥
- తతో-ఙ్గదమ్ హనూమన్తమ్ జామ్బవన్తమ్ చ వానరా: ।

పరివార్య ప్రముదితా భేజిరే విపులాః శిలాః ॥ 35॥

శ్రోతుకామాః సముద్రస్య లఙ్ఘనమ్ వానరోత్తమాః ।
దర్శనమ్ చాపి లఙ్ఘాయాః సీతాయా రావణస్య చ ।
తస్యః ప్రాఙ్ఘాలయః సర్వే హనూమద్వదనోన్ముఖాః ॥ 36॥

తస్మా తత్రాఙ్ఘదః శ్రీమాన్వానరైర్బహుభిర్వృతః ।
ఉపాస్యమానో విబుధైర్దివి దేవపతిర్యథా ॥ 37॥

హనూమతా కీర్తిమతా యశస్వినా
తథాఙ్ఘదేనాఙ్ఘదబద్ధబాహునా ।
ముదా తదాధ్యాసితమున్నతమ్ మహాన్
మహీధరాగ్రమ్ జ్వలితమ్ శ్రియాభవత్ ॥ 38॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 55 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 56 ॥

తతస్తస్య గిరీః శ్శుజ్ఞే మహేన్ద్రస్య మహాబలాః ।
హనుమత్ప్రముఖాః ప్రీతిమ్ హరయో జగ్మురుత్తమామ్ ॥ 1॥

తమ్ తతః ప్రతిసమ్ప్రస్తుః ప్రీతిమంతమ్ మహాకపిమ్ ।
జామ్బవాన్కార్యవృత్తాన్తమపుచ్చదనిలాత్మజమ్ ॥ 2॥

కథమ్ ద్రుష్టా త్వయా దేవీ కథమ్ వా తత్ర వర్తతే ।
తస్యామ్ వా స కథమ్ పుత్రః క్రూరకర్మా దశానసః ॥ 3॥

తత్త్వతః సర్వమేతన్నః ప్రబ్రూహి త్వమ్ మహాకపే ।
శ్శ్రుతార్థాశ్చిన్తయిష్యామో భూయః కార్యవినిశ్చయమ్ ॥ 4॥

యశ్చార్థస్తత్ర వక్తవ్యో గతైరస్మాభిరాత్మవాన్ ।
రక్షితవ్యమ్ చ యత్తత్ర తద్భవాన్వ్యాకరోతు సః ॥ 5॥

స నియుక్తస్తతస్తేన సమ్ప్రహృష్టతనూరుహః ।
నమస్యశ్శిరసా దేప్యై సీతాయై ప్రత్యభాషత ॥ 6॥

ప్రత్యక్షమేవ భవతామ్ మహేన్ద్రాగ్రాత్థమాఘతః ।
ఉదధేర్దక్షిణమ్ పారమ్ కాఙ్ఘమాణః సమాహితః ॥ 7॥

గచ్ఛతశ్చ హి మే ఘోరమ్ విఘ్నరూపమివాభవత్ కాఞ్చనమ్ శిఖరమ్ దివ్యమ్ పశ్యామి సుమనోహరమ్	8
స్థితమ్ పన్ధానమాపుత్య మేనే విఘ్నమ్ చ తమ్ నగమ్	9
ఉపసంక్లమ్య తమ్ దివ్యమ్ కాఞ్చనమ్ నగసత్తమమ్ కృతా మే మనసా బుద్ధిర్భేత్తవ్యో-యమ్ మయేతి చ	10
ప్రహతమ్ చ మయా తస్య లాఙ్గాలీన మహాగిరీః శిఖరమ్ సూర్యసంకాశమ్ వ్యశీర్యత సహస్రధా	11
వ్యవసాయమ్ చ మే బుద్ధ్వా స హోవాచ మహాగిరిః పుత్రేతి మధురామ్ బాణీమ్ మనఃప్రహ్లాదయన్నివ	12
పితృవ్యమ్ చాపి మామ్ విద్ధి సఖాయమ్ మాతరిశ్వనః మైనాకమితి విఖ్యాతమ్ నివసంతమ్ మహోదధౌ	13
పక్ష్యవన్తః పురా పుత్ర బభూవుః పర్వతోత్తమాః ఛన్దతః పుథివీమ్ చేరుర్బాధమానాః సమన్తతః	14
శ్రుత్వా నగానామ్ చరితమ్ మహేన్ద్రః పాకశాసనః చిచ్ఛేద భగవాన్పక్షాన్వజ్రేణైషామ్ సహస్రశః	15
అహమ్ తు మోక్షితస్తస్మాత్తవ పిత్రా మహాత్మనా మారుతేన తదా వత్స ప్రక్షిప్తో-స్మి మహార్ణవే	16
రామస్య చ మయా సాహ్యే వర్తితవ్యమరిన్దమ రామో ధర్మభృతామ్ శ్రేష్ఠో మహేన్ద్ర సమవిక్రమః	17
ఏతచ్ఛృత్వా మయా తస్య మైనాకస్య మహాత్మనః కార్యమాసేద్య తు గిరేరుద్ధతమ్ చ మనో మమ	18
తేన చాహమనుజాతో మైనాకేన మహాత్మనా ఉత్తమమ్ జవమాస్థాయ శేషమధ్వానమాస్థితః	19
తతో-హమ్ సుచిరమ్ కాలమ్ వేగేనాభ్యగమమ్ పథి తతః పశ్యామ్యహమ్ దేవీమ్ సురసామ్ నాగమాతరమ్	20
సముద్రమధ్యే సా దేవీ వచనమ్ మామభాషత మమ భక్త్యః ప్రదిష్వస్త్వమమారైర్హరిసత్తమమ్ తతస్తాప్వమ్ భక్షయిష్యామి విహితస్త్వమ్ చిరస్య మే	21

ఏవముక్త: సురసయా ప్రాణ్ణలి: ప్రణత: స్థిత: వివర్ణవదనో భూత్వా వాక్యమ్ చేదముదీరయమ్	22
రామో దాశరథి: శ్రీమాన్ప్రవిష్టో దణ్డకావనమ్ లక్ష్మణీన సహ భ్రాత్రా సీతయా చ పరస్తవ:	23
తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణీన దురాత్మనా తస్యా: సకాశమ్ దూతో-హమ్ గమిష్యే రామశాసనాత్	24
కర్మమర్హసి రామస్య సాహ్యమ్ విషయవాసిని	25
అథ వా మైథిలీమ్ ద్రుష్ట్వా రామమ్ చాక్లిష్టకారిణమ్ ఆగమిష్యామి తే వక్త్రమ్ సత్యమ్ ప్రతిశ్రుణోతి మే	26
ఏవముక్తా మయా సా తు సురసా కామరూపిణీ అబ్రవీన్నాతివర్తేత కశ్చిదేష వరో మమ	27
ఏవముక్త: సురసయా దశయోజనమాయత: తతో-ర్థగుణవిస్తారో బభూవాహమ్ క్షణీన తు	28
మత్ప్రమాణానురూపమ్ చ వ్యాదితమ్ తన్ముఖమ్ తయా తద్ద్రుష్ట్వా వ్యాదితమ్ త్వాస్యమ్ హృస్వమ్ హ్యకరవమ్ వపు:	29
తస్మిన్ముహూర్తే చ పునర్బభూవాఙ్గష్టసమ్మిత: అభివత్యాశు తద్వక్త్రమ్ నిర్గతో-హమ్ తత: క్షణాత్	30
అబ్రవీత్సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ మామ్ పున: అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రీష్ట గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖమ్	31
సమానయ చ వైదేహీమ్ రాఘవేణ మహాత్మనా సుఖీ భవ మహాబాహో ప్రీతాస్మి తవ వానర	32
తతో-హమ్ సాధు సాధ్వీతి సర్వభూతై: ప్రశమ్సిత: తతో-స్తరిక్షమ్ విపులమ్ ప్లుతో-హమ్ గరుడో యథా	33
ఛాయా మే నిగ్రహీతా చ న చ పశ్యామి కిమ్ చన సో-హమ్ విగతవేగస్తు దిశో దశ విలోకయన్ న కిమ్ చిత్తత్ర పశ్యామి యేన మే-పహృతా గతి:	34
తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా కిమ్ నామ గమనే మమ ఈద్రుశో విఘ్న ఉత్పన్నో రూపమ్ యత్ర న ద్రుశ్యతే	35

అధో భాగేన మే ద్రుష్టిః శోచతా పాతితా మయా । తతో-ద్రాక్షమహమ్ భీమామ్ రాక్షసీమ్ సలిలీ శయామ్ ॥	36
ప్రహస్య చ మహానాదముక్తో-హమ్ భీమయా తయా । అవస్థితమసమ్భ్రాంతమిదమ్ వాక్యమశోభనమ్ ॥	37
క్వాసి గన్తా మహాకాయ క్షుధితాయా మమేష్పితః । భక్షః ప్రీణయ మే దేహమ్ చిరమాహారవర్జితమ్ ॥	38
బాఢమిత్యేవ తామ్ వాణీమ్ ప్రత్యగ్గుహ్లామహమ్ తతః । ఆస్య ప్రమాణాదధికమ్ తస్యాః కాయమపూరయమ్ ॥	39
తస్యాశ్వాస్యమ్ మహద్భీమమ్ వర్ధతే మమ భక్షణీ । న చ మామ్ సా తు బుబుధే మమ వా విక్రుతమ్ కృతమ్ ॥	40
తతో-హమ్ విపులమ్ రూపమ్ సజ్కిప్య నిమిషాన్తరాత్ । తస్యా హృదయమాదాయ ప్రవతామి నభస్తలమ్ ॥	41
సా విసుష్టభుజా భీమా పపాత లవణామ్బుసి । మయా పర్వతసజ్కాశా నిక్రుత్తహృదయా సతీ ॥	42
శ్రుణోమి ఖగతానామ్ చ సిద్ధానామ్ చారణైః సహ । రాక్షసీ సిమ్హికా భీమా క్షిప్రమ్ హనుమతా హృతా ॥	43
తామ్ హత్వా పునరేవాహమ్ కృత్యమాత్యయికమ్ స్మరన్ । గత్వా చ మహదధ్వానమ్ పశ్యామి నగమణ్డీతమ్ । దక్షిణమ్ తీరముదధేర్లజ్కా యత్ర చ సా పురీ ॥	44
అస్తమ్ దినకరే యాతే రక్షసామ్ నిలయమ్ పురీమ్ । ప్రవిష్టో-హమవిఞాతో రక్షోభిర్భీమవిక్రపైః ॥	45
తత్రాహమ్ సర్వరాత్రమ్ తు విచిన్వజ్ఞానకాత్మజామ్ । రావణాన్తఃపురగతో న చాపశ్యమ్ సుమధ్యమామ్ ॥	46
తతః సీతామపశ్యమున్మ రావణస్య నివేశనే । శోకసాగరమాసాద్య న పారముపలక్షయే ॥	47
శోచతా చ మయా ద్రుష్టమ్ ప్రాకారేణ సమావృతమ్ । కాఞ్చనేన విక్రుష్టేన గృహోపవనముత్తమమ్ ॥	48
స ప్రాకారమవప్నుత్య పశ్యామి బహుపాదపమ్ ॥	49

అశోకవనికామధ్యే శిమ్మపాపాదపో మహాన్ తమారుహ్య చ పశ్యామి కాఞ్చనమ్ కదలీ వనమ్	50
అదూరాచ్ఛిమ్మపాపుక్షాత్పశ్యామి వనవర్ణినీమ్ శ్యామామ్ కమలపత్నాక్షీముపవాసక్రుశాననామ్	51
రాక్షసీభిర్విరూపాభిః క్రూరాభిరభిసమ్మృతామ్ మామ్సుశోణితభక్ష్యాభిర్వ్యాఘ్రిభిర్హరిణీమ్ యథా	52
తామ్ ద్రుష్ట్వా తాద్రుశీమ్ నారీమ్ రామపత్నీమనిన్దితామ్ తత్తైవ శిమ్మపాపుక్షే పశ్యన్నహమవస్థితః	53
తతో హలహలాశబ్దమ్ కాఞ్చీనూపురమిశ్రితమ్ శ్రుణోమ్యధికగమ్భీరమ్ రావణస్య నివేశసే	54
తతో-హమ్ పరమోద్విగ్నః స్వరూపమ్ ప్రత్యసమ్హరమ్ అహమ్ చ శిమ్మపాపుక్షే పక్షీవ గహసే స్థితః	55
తతో రావణదారాశ్చ రావణశ్చ మహాబలః తమ్ దేశమ్ సమనుప్రాప్తా యత్ర సీతాభవత్స్థితా	56
తమ్ ద్రుష్ట్వాథ వరారోహా సీతా రక్షోగణేశ్వరమ్ సజ్కచ్యోరూ స్తనౌ పీనౌ బాహుభ్యామ్ పరిరభ్య చ	57
తామువాచ దశగ్రీవః సీతామ్ పరమదుఃఖితామ్ అవాక్పిరాః ప్రపతితో బహు మన్యస్య మామ్ ఇతి	58
యది చేత్త్వమ్ తు మామ్ దర్శాన్నాభినన్దసి గర్వితే ద్విమాసానన్తరమ్ సీతే పాస్యామి రుధిరమ్ తవ	59
ఏతచ్ఛ్రుత్వా వచస్తస్య రావణస్య దురాత్మనః ఉవాచ పరమక్రుద్ధా సీతా వచనముత్తమమ్	60
రాక్షసాధమ రామస్య భార్యామమితతేజసః ఇక్ష్యాకుకులనాథస్య సుషామ్ దశరథస్య చ అవాచ్యమ్ వదతో జిహ్వా కథమ్ న పతితా తవ	61
కిమ్పిద్విర్భయమ్ తవానార్య యో మామ్ భర్తురసమ్నిధౌ అపహ్నాత్యాగతః పాప తేనాద్రుష్టో మహాత్మనా	62

న త్వమ్ రామస్య సద్గుణో దాస్యే-ప్యస్యా న యుజ్యసే ।
యశోయః సత్యవాక్యైవ రణశ్లాఘీ చ రాఘవః ॥ 63॥

జానక్యా పరుషమ్ వాక్యమేవముక్తో దశాననః ।
జజ్ఞాల సహసా కోపాచ్చితాస్థ ఇవ పావకః ॥ 64॥

విప్రుత్య నయనే క్రూరే ముష్టిముద్యమ్య దక్షిణమ్ ।
మైథిలీమ్ హన్తుమారబ్ధః స్త్రీభిర్వాహాకృతమ్ తదా ॥ 65॥

స్త్రీణామ్ మధ్యాత్సముత్పత్య తస్య భార్యా దురాత్మనః ।
వరా మనోదరీ నామ తయా స ప్రతిషేధితః ॥ 66॥

ఉక్తశ్చ మధురామ్ వాణీమ్ తయా స మదనార్ధితః ।
సీతయా తవ కిమ్ కార్యమ్ మహేన్ద్రసమవిక్రమ ।
మయా సహ రమస్వాద్య మద్విశిష్టా న జానకీ ॥ 67॥

దేవగన్ధర్వకన్యాభిర్యక్షకన్యాభిరేవ చ ।
సార్థమ్ ప్రభో రమస్వేహ సీతయా కిమ్ కరిష్యసి ॥ 68॥

తతస్తాభిః సమేతాభిర్నారీభిః స మహాబలః ।
ఉత్థాప్య సహసా నీతో భవనమ్ స్వమ్ నిశాచరః ॥ 69॥

యాతే తస్మిన్దశగ్రీవే రాక్షస్యో విక్రుతాననాః ।
సీతామ్ నిర్భర్త సయామాసుర్వాక్యైః క్రూరైః సుదారుణైః ॥ 70॥

త్రుణవద్భాషితమ్ తాసామ్ గణయామాస జానకీ ।
తర్జితమ్ చ తదా తాసామ్ సీతామ్ ప్రాప్య నిరర్థకమ్ ॥ 71॥

వృథాగర్జితనిశ్చేష్టా రాక్షస్యః పిశితాశనాః ।
రావణాయ శశముస్తాః సీతావ్యవసితమ్ మహత్ ॥ 72॥

తతస్తాః సహితాః సర్వా విహతాశా నిరుద్యమాః ।
పరిక్షిప్య సమన్తాత్తామ్ నిద్రావశముపాగతాః ॥ 73॥

తాసు చైవ ప్రసుప్తాసు సీతా భర్తృహితే రతా ।
విలప్య కరుణమ్ దీనా ప్రశుశోచ సుదుఃఖితా ॥ 74॥

తామ్ చాహమ్ తాద్గుణీమ్ ద్రుష్ట్వా సీతాయా దారుణామ్ దశామ్ ।
చిన్తయామాస విశ్రాన్తో న చ మే నిర్వృతమ్ మనః ॥ 75॥

సమ్భాషణార్థే చ మయా జానక్యాశ్చిన్తితో విధిః ।

ఇక్ష్వాకుకులవమ్మస్తు తతో మమ పురస్కృతః ॥	76
శ్శుత్వా తు గదితామ్ వాచమ్ రాజర్షిగణపూజితామ్ । ప్రత్యభాషత మామ్ దేవీ బాష్పైః పిహితలోచనా ॥	77
కస్త్వమ్ కేన కథమ్ చేహ ప్రాప్తో వానరపుజ్గవ । కా చ రామేణ తే ప్రీతిస్తస్మే శమ్మితుమర్హసి ॥	78
తస్యాస్తద్వచనమ్ శ్శుత్వా అహమప్యబ్రువమ్ వచః । దేవి రామస్య భర్తుస్తే సహాయో భీమవిక్రమః । సుగ్రీవో నామ విక్రాంతో వానరేందో మహాబలః ॥	79
తస్య మామ్ విద్ధి భ్రుత్యమ్ త్వమ్ హనూమంతమిహాగతమ్ । భర్తాహమ్ ప్రహితస్తుభ్యమ్ రామేణాక్లిష్టకర్మణా ॥	80
ఇదమ్ చ పురుషవ్యాఘ్రః శ్రీమాన్దాశరథిః స్వయమ్ । అజ్గలీయమభిజ్ఞానమదాత్తుభ్యమ్ యశస్వినీ ॥	81
తదిచ్ఛామి త్వయాశ్శాప్తమ్ దేవి కిమ్ కరవాణ్యహమ్ । రామలక్ష్మణయోః పార్శ్వమ్ నయామి త్వామ్ కిముత్తరమ్ ॥	82
ఏతచ్ఛుత్వా విదిత్వా చ సీతా జనకనన్దినీ । అహ రావణముత్సాద్య రాఘవో మామ్ నయత్ప్వితీ ॥	83
ప్రణమ్య శిరసా దేవీమహామార్యామనిన్దితామ్ । రాఘవస్య మనోహ్లాదమభిజ్ఞానమయాచిషమ్ ॥	84
ఏవముక్తా వరారోహో మణిప్రవరముత్తమమ్ । ప్రాయచ్ఛత్పరమోద్విగ్నా వాచా మామ్ సన్దిదేశ హ ॥	85
తతస్తస్యై ప్రణమ్యాహమ్ రాజపుత్ర్యై సమాహితః । ప్రదక్షిణమ్ పరిక్రామమిహాభ్యుద్గతమానసః ॥	86
ఉత్తరమ్ పునరేవాహ నిశ్శిత్య మనసా తదా । హనూమన్మమ ప్పుత్తాన్తమ్ వక్తుమర్హసి రాఘవే ॥	87
యథా శ్శుత్వైవ నచిరాత్తాపుభౌ రామలక్ష్మణౌ । సుగ్రీవసహితౌ వీరావుపేయాతామ్ తథా కురు ॥	88
యద్యన్యథా భవేదేతద్వో మాసౌ జీవితమ్ మమ । న మామ్ ద్రక్ష్యతి కాకుత్స్థో మ్రియే సాహమనాథవత్ ॥	89

తచ్చుత్వా కరుణమ్ వాక్యమ్ క్రోధో మామ్ అభ్యవర్తత ఉత్తరమ్ చ మయా ద్రుష్టమ్ కార్యశేషమనన్తరమ్	90
తతో-వర్తత మే కాయస్తదా పర్వతసమ్మిభః యుద్ధకాక్ష్మీ వనమ్ తచ్చ వినాశయితమారభే	91
తద్భగ్గుమ్ వనషణ్డమ్ తు భ్రాన్తత్రస్తముగద్విజమ్ ప్రతిబుద్ధా నిరీక్షన్తే రాక్షస్యో విక్రుతాననాః	92
మామ్ చ ద్రుష్ట్వా వనే తస్మిన్సమాగమ్య తతస్తతః తాః సమభ్యాగతాః క్షిప్రమ్ రావణాయాచచక్షిరే	93
రాజన్వనమిదమ్ దుర్గమ్ తవ భగ్గుమ్ దురాత్మనా వానరేణ హ్యవిజాయ తవ వీర్యమ్ మహాబల	94
దుర్బుద్ధేస్తస్య రాజేన్త్ర తవ విప్రియకారిణః వధమాఞాపయ క్షిప్రమ్ యథాసౌ విలయమ్ వ్రజేత్	95
తచ్చుత్వా రాక్షసేన్స్త్రీణ విస్రుష్టా భృశదుర్జయాః రాక్షసాః కింకరా నామ రావణస్య మనో-నుగాః	96
తేషామశీతిసాహస్రమ్ శూలముద్గరపాణినామ్ మయా తస్మిన్వనోద్దేశే పరిఘేణ నిహాదితమ్	97
తేషామ్ తు హతశేషా యే తే గతా లఘువిక్రమాః నిహతమ్ చ మయా సైన్యమ్ రావణాయాచచక్షిరే	98
తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా చైత్యప్రాసాదమాక్రమమ్	99
తత్రస్థాన్తాక్షసాన్తత్వా శతమ్ స్తమ్భీన వై పునః లలామ భూతో లజ్కాయా మయా విధ్వమ్సితో రుషా	100
తతః ప్రహస్తస్య సుతమ్ జమ్బుమాలినమాదిశత్	101
తమహమ్ బలసమ్పన్నమ్ రాక్షసమ్ రణకోవిదమ్ పరిఘేణాతిఘోరేణ సూదయామి సహానుగమ్	102
తచ్చుత్వా రాక్షసేన్త్రస్తు మన్త్రిపుత్రాన్మహాబలాన్ పదాతిబలసమ్పన్నాన్ప్రేషయామాస రావణః పరిఘేణైవ తాస్సర్వాన్సయామి యమసాదనమ్	103

రాఘవో రణవిక్రాంతో మిత్రత్వమ్ సముపాగతః ॥	116
తేన మే కథితమ్ రాజన్బార్యా మే రక్షసా హృతా । తత్ర సాహాయ్యహేతోర్మే సమయమ్ కర్తమర్హసి ॥	117
వాలినా హృతరాజ్యేన సుగ్రీవేణ సహ ప్రభుః । చక్రీ-గ్నిసాక్షికమ్ సక్యమ్ రాఘవః సహలక్ష్మణః ॥	118
తేన వాలినముత్సాద్య శరేణైకేన సమ్ముగే । వానరాణామ్ మహారాజః క్రుతః సమ్ప్లవతామ్ ప్రభుః ॥	119
తస్య సాహాయ్యమస్మాభిః కార్యమ్ సర్వాత్మనా త్విహ । తేన ప్రస్థాపితస్తుభ్యమ్ సమీపమిహ ధర్మతః ॥	120
క్షీప్రమానీయతామ్ సీతా దీయతామ్ రాఘవస్య చ । యావన్న హరయో వీరా విధమన్తి బలమ్ తవ ॥	121
వానరాణామ్ ప్రభవో హి న కేన విదితః పురా । దేవతానామ్ సకాశమ్ చ యే గచ్ఛన్తి నిమన్తితాః ॥	122
ఇతి వానరరాజస్త్వామాహేత్యభిహితో మయా । మామైక్షత తతో రుష్షశ్చక్షుషా ప్రదహన్తివ ॥	123
తేన వధ్యో-హమాశుప్తో రక్షసా రౌద్రకర్మణా ॥	124
తతో విభీషణో నామ తస్య భ్రాతా మహామతిః । తేన రాక్షసరాజో-సౌ యాచితో మమ కారణాత్ ॥	125
దూతవధ్యా న ద్రుష్టా హి రాజశాస్త్రేషు రాక్షస । దూతేన వేదితవ్యమ్ చ యథార్థమ్ హితవాదినా ॥	126
సుమహత్యపరాధే-పి దూతస్యాతులవిక్రమః । విరూపకరణమ్ ద్రుష్టమ్ న వధో-స్తీహ శాస్త్రతః ॥	127
విభీషణేనైవముక్తో రావణః సన్నిదేశ తాన్ । రాక్షసానేతదేవాద్య లాజ్ఞాలమ్ దహ్యతామ్ ఇతి ॥	128
తతస్తస్య వచః శ్రుత్వా మమ పుచ్ఛమ్ సమన్తతః । వేష్టితమ్ శణవలై క్ష పటైః కార్పాసకైస్తథా ॥	129
రాక్షసాః సిద్ధసమ్నాహస్తతస్తే చణ్డవిక్రమాః ।	

తదాదీప్యస్త మే పుచ్చమ్ హనస్తః కాష్ఠముష్టిభిః ॥	130॥
బద్ధస్య బహుభిః పాశైర్యన్త్రితస్య చ రాక్షసైః । న మే పీడా భవేత్కా చిద్దిద్దుక్షోర్నగరీమ్ దివా ॥	131॥
తతస్తే రాక్షసాః శూరా బద్ధమ్ మామగ్నిసమ్ప్రతమ్ । అహోషయన్రాజమార్గే నగరద్వారమాగతాః ॥	132॥
తతో-హమ్ సుమహద్ద్రావమ్ సజ్కిష్ణ్య పునరాత్మనః । విమోచయిత్వా తమ్ బన్ధమ్ ప్రక్రుతిష్ఠః స్థితః పునః ॥	133॥
ఆయసమ్ పరిఘమ్ గ్రుహ్య తాని రక్షామ్యసూదయమ్ । తతస్తన్నగరద్వారమ్ వేగేనాప్నుతవానహమ్ ॥	134॥
పుచ్చేన చ ప్రదీప్తేన తామ్ పురీమ్ సాట్టగోపురామ్ । దహామ్యహమసమ్పాన్తో యుగాన్తాగ్నిరివ ప్రజాః ॥	135॥
దగ్ధ్వా లజ్కామ్ పునశ్చైవ శజ్కా మామ్ అభ్యవర్తత । దహతా చ మయా లజ్కామ్ దఘ్నా సీతా న సమ్మయః ॥	136॥
అథాహమ్ వాచమశ్రౌషమ్ చారణానామ్ శుభాక్షరామ్ । జానకీ న చ దగ్ధేతి విస్మయోదస్తభాషిణామ్ ॥	137॥
తతో మే బుద్ధిరుత్పన్నా శ్చుత్వా తామద్భుతామ్ గిరమ్ । పునర్భుష్టా చ వైదేహీ విస్సుష్టశ్చ తయా పునః ॥	138॥
రాఘవస్య ప్రభావేన భవతామ్ చైవ తేజసా । సుగ్రీవస్య చ కార్యార్థమ్ మయా సర్వమనుష్ఠితమ్ ॥	139॥
ఏతత్సర్వమ్ మయా తత్ర యథావదుపపాదితమ్ । అత్ర యన్న క్రుతమ్ శేషమ్ తత్సర్వమ్ క్రియతామ్ ఇతి ॥	140॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 56 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥
॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 57 ॥

ఏతదాఖ్యానమ్ తత్సర్వమ్ హనూమాన్మారుతాత్మజః । భూయః సముపచక్రామ వచనమ్ వక్తముత్తరమ్ ॥	1॥
--	----

సఫలో రాఘవోద్యోగః సుగ్రీవస్య చ సమ్భ్రమః । శీలమాసాద్య సీతాయా మమ చ ప్లవనమ్ మహత్ ॥	2॥
ఆర్యాయాః సద్రుశమ్ శీలమ్ సీతాయాః ప్లవగర్షభాః । తపసా ధారయేల్లోకాన్ముద్ధా వా నిర్దహేదపి ॥	3॥
సర్వథాతిప్రపుద్ధో-సౌ రావణో రాక్షసాధిపః । యస్య తామ్ స్పృశతో గాత్రమ్ తపసా న వినాశితమ్ ॥	4॥
న తదగ్నిశిఖా కుర్యాత్సమ్స్పృష్టా పాణినా సతీ । జనకస్యాత్మజా కుర్యాదుత్కోఢకలుషీకృతా ॥	5॥
అశోకవనికామధ్యే రావణస్య దురాత్మనః । అధస్తాచ్ఛిమ్భుపావుక్షే సాధ్వీ కరుణమాస్థితా ॥	6॥
రాక్షసీభిః పరివుతా శోకసంతాపకర్పితా । మేఘలేఖాపరివుతా చన్ద్రలేఖేవ నిష్పభా ॥	7॥
అచిన్తయన్తీ వైదేహీ రావణమ్ బలదర్పితమ్ । పతివుతా చ సుశ్రోణీ అవష్టభా చ జానకీ ॥	8॥
అనురక్తా హి వైదేహీ రామమ్ సర్వాత్మనా శుభా । అనన్యచిత్తా రామే చ పౌలోమీవ పురన్దరే ॥	9॥
తదేకవాసఃసమ్వీతా రజోధ్వస్తా తథైవ చ । శోకసంతాపదీనాఙ్గీ సీతా భర్తృహితే రతా ॥	10॥
సా మయా రాక్షసీ మధ్యే తర్జ్యమానా ముహూర్ముహూః । రాక్షసీభిర్విరూపాభిర్బ్రష్టా హి ప్రమదా వనే ॥	11॥
ఏకపేణీధరా దీనా భర్తృచిన్తాపరాయణా । అధఃశయ్యా వివర్ణాఙ్గీ పద్మినీవ హిమాగమే ॥	12॥
రావణాద్వినివుత్తార్థా మర్తవ్యక్రుతనిశ్చయా । కథమ్ చిన్ముగశావాక్షీ విశ్వాసముపపాదితా ॥	13॥
తతః సమ్భాషితా చైవ సర్వమర్థమ్ చ దర్శితా । రామసుగ్రీవసఖ్యమ్ చ శ్రుత్వా ప్రీతిముపాగతా ॥	14॥
నియతః సముదాచారో భక్తిర్భర్తరి చోత్తమా ॥	15॥

యన్న హన్తి దశగ్రీవమ్ స మహాత్మా దశాననః ।
నిమిత్తమాత్రమ్ రామస్తు వధే తస్య భవిష్యతి ॥ 16॥

ఏవమాస్తే మహాభాగా సీతా శోకపరాయణా ।
యదత్ర ప్రతికర్తవ్యమ్ తత్సర్వముపపాద్యతామ్ ॥ 17॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 57 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 58 ॥

తస్య తద్వచనమ్ శ్చుత్వా వాలిసూనురభాషత ।
జామ్బవత్ప్రముఖాస్సర్వాననుశాప్య మహాకపీన్ ॥ 1॥

అస్మిన్నేవజ్జతే కార్యే భవతామ్ చ నివేదితే ।
న్యాయ్యమ్ స్మ సహ వైదేహ్యో ద్రష్టుమ్ తౌ పార్థివాత్మజౌ ॥ 2॥

అహమేకో-పి పర్యాప్తః సరాక్షసగణామ్ పురీమ్ ।
తామ్ లజ్జామ్ తరసా హన్తుమ్ రావణమ్ చ మహాబలమ్ ॥ 3॥

కిమ్ పునః సహితో వీరైర్బలవద్భిః కృతాత్మభిః ।
కృతాస్తైః ప్లవగైః శక్తైర్బవద్భిర్విజయైషిభిః ॥ 4॥

అహమ్ తు రావణమ్ యుద్ధే ససైన్యమ్ సపురఃసరమ్ ।
సపుత్రమ్ విధమిష్యామి సహోదరయుతమ్ యుధి ॥ 5॥

బ్రాహ్మమైస్తమ్ చ రౌద్రమ్ చ వాయవ్యమ్ వారుణమ్ తథా ।
యది శక్రజితో-స్త్రాణి దుర్నిరీక్ష్మాణి సమ్ముగే ।
తాన్యహమ్ విధమిష్యామి నిహనిష్యామి రాక్షసాన్ ॥ 6॥

భవతామభ్యనుశాతో విక్రమో మే రుణద్ధి తమ్ ॥ 7॥

మయాతులా విసుష్టా హి శైలపుష్పిర్నిరస్తరా ।
దేవానపి రణే హన్యాత్కిమ్ పునస్తాన్నిశాచరాన్ ॥ 8॥

సాగరో-వృత్తియాద్వేలామ్ మందరః ప్రచలేదపి ।
న జామ్బవన్తమ్ సమరే కమ్పయేదరివాహినీ ॥ 9॥

సర్వరాక్షససజ్ఞానామ్ రాక్షసా యే చ పూర్వకాః ।

అలమేకో వినాశాయ వీరో వాయుసుతః కపిః ॥	10
పనసస్యోరువేగేన నీలస్య చ మహాత్మనః । మన్దరో-వ్యవశీర్యేత కిమ్ పునర్యుధి రాక్షసాః ॥	11
సదేవాసురయుద్దేషు గన్ధర్వోరగపక్షిషు । మైన్దస్య ప్రతియోద్ధారమ్ శమ్నత ద్వివిదస్య వా ॥	12
అశ్వీపుత్రౌ మహావేగావేతౌ ప్లవగసత్తమౌ । పితామహవరోత్సేకాత్పరమమ్ దర్పమాస్మితౌ ॥	13
అశ్వినోర్మాననార్థమ్ హి సర్వలోకపితామహాః । సర్వావధ్యత్పమతులమనయోర్ధత్తవాన్పురా ॥	14
వరోత్సేకేన మత్తై చ ప్రమధ్య మహాతీమ్ చమూమ్ । సురాణామమ్ముతమ్ వీరో పీతవన్తౌ ప్లవజ్గమౌ ॥	15
ఏతావేవ హి సజ్కృద్ధౌ సవాజిరథకుఞ్జరామ్ । లజ్కామ్ నాశయితుమ్ శక్తౌ సర్వే తిష్ఠన్తు వానరాః ॥	16
అయుక్తమ్ తు వినా దేవీమ్ ద్రుష్టబద్ధిః ప్లవజ్గమూః । సమీపమ్ గన్తుమస్మాభీ రాఘవస్య మహాత్మనః ॥	17
ద్రుష్టా దేవీ న చానీతా ఇతి తత్ర నిపేదనమ్ । అయుక్తమివ పశ్యామి భవద్భిః ఖ్యాతవిక్రమైః ॥	18
న హి పః ప్లవతే కశ్చిన్నాపి కశ్చిత్పరాక్రమే । తుల్యః సామరధైత్యేషు లోకేషు హరిసత్తమాః ॥	19
తేష్వేవమ్ హతవీరేషు రాక్షసేషు హనూమతా । కిమన్యదత్ర కర్తవ్యమ్ గ్రహీత్వా యామ జానకీమ్ ॥	20
తమేవమ్ క్రుతసజ్కల్పమ్ జామ్బవాన్హరిసత్తమః । ఉవాచ పరమప్రీతో వాక్యమర్థవదర్థవిత్ ॥	21
న తావదేషా మతిరక్షమా నో యథా భవాన్పశ్యతి రాజపుత్ర । యథా తు రామస్య మతిర్నివిష్టా తథా భవాన్పశ్యతు కార్యసిద్ధిమ్ ॥	22

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 58 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥
॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 59 ॥

తతో జామ్బవతో వాక్యమగుహ్లాన్త వనోకసః । అజ్గదప్రముఖా వీరా హనూమామ్భు మహాకపిః ॥	1
ప్రీతిమన్తస్తతః సర్వే వాయుపుత్రపురఃసరాః । మహేన్ద్రాగ్రమ్ పరిత్యజ్య పుష్పపుః ప్లవగర్భభాః ॥	2
మేరుమన్దరసజ్కాశా మత్తా ఇవ మహాగజాః । ఛాదయన్త ఇవాకాశమ్ మహాకాయా మహాబలాః ॥	3
సభాజ్యమానమ్ భూత్తిస్తమాత్మవన్తమ్ మహాబలమ్ । హనూమన్తమ్ మహావీగమ్ వహన్త ఇవ ద్రుష్టిభిః ॥	4
రాఘవే చార్థనిర్వుత్తిమ్ భర్తుశ్చ పరమమ్ యశః । సమాధాయ సమ్మదార్థాః కర్మసిద్ధిభిరున్నతాః ॥	5
ప్రియాఖ్యానోన్ముఖాః సర్వే సర్వే యుద్ధాభినన్దినః । సర్వే రామప్రతీకారే నిశ్చితార్థా మనస్వినః ॥	6
ప్లవమానాః ఖమాప్లుత్య తతస్మీ కాననోక్షకః । నన్దనోపమమాసీదుర్వనమ్ ద్రుమలతాయుతమ్ ॥	7
యత్తన్మధువనమ్ నామ సుగ్రీవస్యాభిరక్షితమ్ । అధ్రుష్టమ్ సర్వభూతానామ్ సర్వభూతమనోహరమ్ ॥	8
యద్రక్షతి మహావీర్యః సదా దధిముఖః కపిః । మాతులః కపిముఖ్యస్య సుగ్రీవస్య మహాత్మనః ॥	9
తే తద్వనముపాగమ్య బభూవుః పరమోత్మతాః । వానరా వానరేన్ద్రస్య మనఃకాన్తతమమ్ మహాత్ ॥	10
తతస్మీ వానరా హ్రుష్టా ద్రుష్ట్యా మధువనమ్ మహాత్ । కుమారమభ్యయాచన్త మధూని మధుపిఙ్గలాః ॥	11
తతః కుమారస్తాన్ప్రదాక్షాన్బువత్ప్రముఖాన్కపీన్ । అనుమాన్య దదౌ తేషామ్ నిసర్గమ్ మధుభక్షణే ॥	12
తతశ్చానుమతాః సర్వే సమ్ప్రహ్రుష్టా వనోకసః ।	

ముదితాశ్చ తతస్తి చ ప్రస్తుత్యన్తి తతస్తతః ॥ 13||

గాయన్తి కే చిత్ప్రణమన్తి కే చిన్
స్తుత్యన్తి కే చిత్ప్రహసన్తి కే చిత్ ।
పతన్తి కే చిద్విచరన్తి కే చిత్
ష్లవన్తి కే చిత్ప్రలపన్తి కే చిత్ ॥ 14||

పరస్పరమ్ కే చిదుపాశ్రయన్తే
పరస్పరమ్ కే చిదతిబ్బువన్తే ।
ద్రుమాద్ద్రుమమ్ కే చిదభిష్లవన్తే
క్షీతా నగాగ్రాన్నిపతన్తి కే చిత్ ॥ 15||

మహీతలాత్కే చిదుదీర్ణవేగా
మహాద్ద్రుమాగ్రాణ్యభిసమ్పతన్తే ।
గాయన్తమన్యః ప్రహసన్నువైతి
హసన్తమన్యః ప్రహసన్నువైతి ॥ 16||

రుదన్తమన్యః ప్రరుదన్నువైతి
నుదన్తమన్యః ప్రణుదన్నువైతి ।
సమాకులమ్ తత్కృపిసైన్యమాసీన్
మధుప్రపానోత్కట సత్త్వచేష్టమ్ ।
న చాత్ర కశ్చిన్న బభూవ మత్తో
న చాత్ర కశ్చిన్న బభూవ త్రుష్టో ॥ 17||

తతో వనమ్ తత్పరిభక్త్యమాణమ్
ద్రుమామ్బు విధ్వమ్పితపత్రపుష్పాన్ ।
సమీక్య కోపాద్దధివక్త్రనామా
నివారయామాస కపిః కపీమ్నాన్ ॥ 18||

స త్తైః ప్రపుద్దైః పరిభర్త్యమానో
వనస్య గోప్తా హరివీరపుద్ధః ।
చకార భూయో మతిముగ్రతేజా
వనస్య రక్షామ్ ప్రతి వానరేభ్యః ॥ 19||

ఉవాచ కామ్పిత్రుషాణి ధృష్టమ్
అసక్తమన్యామ్బు తల్లైర్జఘాన ।
సమీత్య కైశ్చిత్కలహమ్ చకార
తథైవ సామ్నోపజగామ కామ్పి చిత్ ॥ 20||

స త్తైర్మదాచ్ఛాప్రతివార్య వేగైర్
బలాచ్ఛ తేనాప్రతివార్యమాణైః ।

ప్రధర్షితస్త్యక్తభయైః సమేత్య
ప్రక్రుష్యతే చాప్యనపేక్ష్య దోషమ్ ॥ 21॥

నఖైస్తుదన్తో దశనైర్దశన్తస్
తల్లైశ్చ పాడైశ్చ సమాప్పువన్తః ।
మదాత్కపిమ్ తమ్ కపయః సమగ్రా
మహావనమ్ నిర్విషయమ్ చ చక్రుః ॥ 22॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 59 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 60 ॥

తానువాచ హరిశ్రేష్ఠో హనూమాన్వానరర్షభః ।
అవ్యగ్రమనసో యూయమ్ మధు సేవత వానరాః ॥ 1॥

శ్రుత్వా హనుమతో వాక్యమ్ హరీణామ్ ప్రవరో-జ్గదః ।
ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా పిబన్తు హరయో మధు ॥ 2॥

అవశ్యమ్ కృతకార్యస్య వాక్యమ్ హనుమతో మయా ।
అకార్యమపి కర్తవ్యమ్ కిమజ్ఞ పునరీద్రుశమ్ ॥ 3॥

అన్దగస్య ముఖాచ్చుత్వా వచనమ్ వానరర్షభాః ।
సాధు సాధ్వితి సమ్ప్రప్త్యా వానరాః ప్రత్యపూజయన్ ॥ 4॥

పూజయిత్వాజ్గదమ్ సర్వే వానరా వానరర్షభమ్ ।
జగ్ముర్మధువనమ్ యత్ర నదీపేగ ఇవ ద్రుతమ్ ॥ 5॥

తే ప్రహృష్టా మధువనమ్ పాలానాక్రమ్య వీర్యతః ।
అతిసర్గాచ్చ పటవో ద్రుష్ట్వా శ్రుత్వా చ మైథిలీమ్ ॥ 6॥

ఉత్పత్య చ తతః సర్వే వనపాలాన్సమాగతాః ।
తాడయన్తి స్మ శతశః సక్తాన్మధువనే తదా ॥ 7॥

మధూని ద్రోణమాత్రాణి బహుభిః పరిగృహ్య తే ।
ఘ్నన్తి స్మ సహితాః సర్వే భక్షయన్తి తథాపరే ॥ 8॥

కే చిత్ప్రీత్యాపవిధ్యన్తి మధూని మధుపిజ్జలాః ।
మధూచ్చిష్టేన కే చిచ్చ జఘ్నురన్యోన్యముత్కటాః ॥ 9॥

- అపరే పుక్షమూలేషు శాఖామ్ గ్రుహ్యా వ్యవస్థితః ।
అత్యర్థమ్ చ మదగ్లానాః పర్ణాన్యాస్తీర్మ్య శీరతే ॥ 10||
- ఉన్మత్తభూతాః ప్లవగా మధుమత్తాశ్చ హ్రుష్టవత్ ।
క్షీపన్త్యపి తథాన్యోన్యమ్ స్థలన్త్యపి తథాపరే ॥ 11||
- కే చిత్కేష్వడాన్మకుర్వన్తి కే చిత్కూజన్తి హ్రుష్టవత్ ।
హరయో మధునా మత్తాః కే చిత్సుప్తా మహీతలే ॥ 12||
- యే-వ్యత్ర మధుపాలాః స్యుః ప్రేష్యా దధిముఖస్య తు ।
తే-పి తైర్వానరైర్భిషైః ప్రతిషిద్ధా దిశో గతాః ॥ 13||
- జానుభిశ్చ ప్రకృష్టాశ్చ దేవమార్గమ్ చ దర్శితాః ।
అబ్రువన్పరమోద్విగ్నా గత్వా దధిముఖమ్ వచః ॥ 14||
- హనూమతా దత్తవర్తైర్హతమ్ మధువనమ్ బలాత్ ।
వయమ్ చ జానుభిః కృష్టా దేవమార్గమ్ చ దర్శితాః ॥ 15||
- తతో దధిముఖః కృద్దో వనపస్తత్ర వానరః ।
హతమ్ మధువనమ్ శ్రుత్వా సాన్త్యయామాస తాన్హరీన్ ॥ 16||
- ఏతాగచ్ఛత గచ్ఛామో వానరానతిదర్శితాన్ ।
బలేనావారయిష్యామో మధు భక్షయతో వయమ్ ॥ 17||
- శ్రుత్వా దధిముఖస్యేదమ్ వచనమ్ వానరర్షభాః ।
పునర్వీరా మధువనమ్ తేనైవ సహితా యయుః ॥ 18||
- మధ్యే చైషామ్ దధిముఖః ప్రగ్రుహ్య సుమహాతరుమ్ ।
సమభ్యధావద్వేగేనా తే చ సర్వే ప్లవఙ్గమాః ॥ 19||
- తే శిలాః పాదపామ్నాఽపి పాషాణామ్నాఽపి వానరాః ।
గ్రుహీత్వాభ్యాగమన్ముద్ధా యత్ర తే కపికుఙ్కరాః ॥ 20||
- తే స్వామివచనమ్ వీరా హ్రాదయేష్వవసజ్య తత్ ।
త్వరయా హ్యభ్యధావన్త సాలతాలశిలాయుధాః ॥ 21||
- పుక్షస్థామ్నా తలస్థామ్నా వానరాన్బలదర్శితాన్ ।
అభ్యక్రామన్త తే వీరాః పాలాస్తత్ర సహస్రశః ॥ 22||
- అథ ద్రుష్ట్యా దధిముఖమ్ కుర్దమ్ వానరపుఙ్గవాః ।
అభ్యధావన్త వేగేన హనూమత్ప్రముఖాస్తదా ॥ 23||

తమ్ సవుక్షమ్ మహాబాహుమాపతన్తమ్ మహాబలమ్ । ఆర్యకమ్ ప్రాహరత్తత్ర బాహుభ్యామ్ కుపితో-జ్గదః ॥	24
మదాన్దశ న వేదైనమార్యకో-యమ్ మమేతి సః । అదైనమ్ నిప్పివేషాశు వేగవద్యసుధాతలే ॥	25
స భగ్గుబాహుర్విముఖో విహ్వలః శోణితోక్షితః । ముమోహ సహసా వీరో ముహూర్తమ్ కపికుఞ్జరః ॥	26
స కథమ్ చిద్విముక్తస్తైర్వానరైర్వానరర్షభః । ఉవాచైకాన్తమాగమ్య భ్రుత్యామాన్మన్మముపాగతాన్ ॥	27
ఏతే తిష్ఠన్తు గచ్ఛామో భర్తా నో యత్ర వానరః । సుగ్రీవో విపులగ్రీవః సహ రామేణ తిష్ఠతి ॥	28
సర్వమ్ చైవాఙ్గదే దోషమ్ శ్రావయిష్యామి పార్థివ । అమర్షీ వచనమ్ శ్రుత్వా ఘాతయిష్యతి వానరాన్ ॥	29
ఇష్టమ్ మధువనమ్ హ్యేతత్సుగ్రీవస్య మహాత్మనః । పిత్రువైతామహమ్ దివ్యమ్ దేవైరపి దురాసదమ్ ॥	30
స వానరానిమాన్సర్వాన్మధులుబ్ధాన్గతాయుషః । ఘాతయిష్యతి దణ్డేన సుగ్రీవః ససుహృజ్ఞనాన్ ॥	31
వధ్యా హ్యేతే దురాత్మానో నృపాఞ్శా పరిభావినః । అమర్షప్రభవో రోషః సఫలో నో భవిష్యతి ॥	32
ఏవముక్త్యా దధిముఖో వనపాలాన్మహాబలః । జగామ సహసోత్పత్య వనపాలైః సమన్వితః ॥	33
నిమేషాన్తరమాత్రేణ స హి ప్రాప్తో వనాలయః । సహస్రామ్ముసుతో ధీమాన్సుగ్రీవో యత్ర వానరః ॥	34
రామమ్ చ లక్ష్మణమ్ చైవ ద్రుష్ట్వా సుగ్రీవమేవ చ । సమప్రతిష్ఠామ్ జగతీమాకాశాన్నిపపాత హ ॥	35
స నిపత్య మహావీర్యః సర్వైస్తైః పరివారితః । హరిర్దధిముఖః పాలైః పాలానామ్ పరమేశ్వరః ॥	36
స దీనవదనో భూత్వా కృత్వా శిరసి చాఙ్ఘలిమ్ । సుగ్రీవస్య శుభౌ మూర్ధ్నా చరణౌ ప్రత్యపీడయత్ ॥	37

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 60 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥
॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 61 ॥

తతో మూర్ధ్నా నిపతితమ్ వానరమ్ వానరర్షభః । దుష్ప్రైవోద్విగ్నహృదయో వాక్యమేతదువాచ హ ॥	111
ఉత్తిష్టోత్తిష్ట కస్మాత్త్వమ్ పాదయోః పతితో మమ । అభయమ్ తే భవేద్వీర సత్యమేవాభిధీయతామ్ ॥	211
స తు విశ్వాసితస్తేన సుగ్రీవేణ మహాత్మనా । ఉత్థాయ చ మహాప్రాణో వాక్యమ్ దధిముఖో-బ్రవీత్ ॥	311
నైవర్కరజసా రాజన్వ త్వయా నాపి వాలినా । వనమ్ నిస్తుష్టపూర్వమ్ హి భక్తితమ్ తత్తు వానరైః ॥	411
ఏభిః ప్రధర్షితాశ్చైవ వారితా వనరక్షిభిః । మధూన్యచింతయిత్వేమాన్భక్తయన్తి పిబన్తి చ ॥	511
శిష్టమత్రావవిధ్యన్తి భక్తయన్తి తథాపరే । నివార్యమాణాస్తే సర్వే భ్రువౌ వై దర్శయన్తి హి ॥	611
ఇమే హి సమృద్ధతరాస్తథా త్రైః సమృద్ధర్షితాః । వారయన్తో వనాత్తస్మాత్కృద్దైర్వానరపుంజుః ॥	711
తతస్త్వైర్బహుభిర్వీరైర్వానరైర్వానరర్షభాః । సమృక్తనయనైః క్రోధాద్ధరయః సమృచాలితాః ॥	811
పాణిభిర్నిహతాః కే చిత్కే చిజ్ఞానుభిరాహతాః । ప్రకృష్టాశ్చ యథాకామమ్ దేవమార్గమ్ చ దర్శితాః ॥	911
ఏవమేతే హతాః శూరాస్తస్వయి తిష్ఠతి భర్తరి । కృత్స్నమ్ మధువనమ్ చైవ ప్రకామమ్ త్రైః ప్రభక్త్యతే ॥	1011
ఏవమ్ విశాప్యమానమ్ తు సుగ్రీవమ్ వానరర్షభమ్ । అపుచ్ఛత్తమ్ మహాప్రాణో లక్ష్మణః పరవీరహా ॥	1111
కిమయమ్ వానరో రాజన్వనపః ప్రత్యుపస్థితః । కమ్ చార్థమభినిర్దిశ్య దుఃఖితో వాక్యమబ్రవీత్ ॥	1211

ఏవముక్తస్తు సుగ్రీవో లక్ష్మణేన మహాత్మనా । లక్ష్మణమ్ ప్రత్యువాచేదమ్ వాక్యమ్ వాక్యవిశారదః ॥	13
ఆర్య లక్ష్మణ సమ్ప్రాహ వీరో దధిముఖః కపిః । అజ్గదప్రముఖైర్వీర్వైర్వక్షితమ్ మధువానరైః ॥	14
సైషామక్రుతక్రుత్యానామీద్రుశః స్యాదుపక్రమః । వనమ్ యథాభివన్నమ్ తైః సాధితమ్ కర్మ వానరైః ॥	15
ద్రుష్టా దేవీ న సన్దేహో న చాన్యేన హనూమతా । న హ్యన్యః సాధనే హేతుః కర్మణో-స్య హనూమతః ॥	16
కార్యసిద్ధిర్హనుమతి మతిశ్చ హరిపుజ్గవ । వ్యవసాయశ్చ వీర్యమ్ చ శ్రుతమ్ చాపి ప్రతిష్ఠితమ్ ॥	17
జామ్బవాన్యత్ర నేతా స్యాదజ్గదస్య బలేశ్వరః । హనూమామ్భ్యాప్యధిష్ఠాతా న తస్య గతిరన్యథా ॥	18
అజ్గదప్రముఖైర్వీర్వైర్వక్షితమ్ మధువనమ్ కిల । విచిన్త్య దక్షిణామాశామాగత్తైర్హరిపుజ్గవైః ॥	19
ఆగతైశ్చ ప్రవిష్టమ్ తద్యథా మధువనమ్ హి తైః । ధర్మితమ్ చ వనమ్ కృత్స్నముపయుక్తమ్ చ వానరైః । వారితాః సహితాః పాలాస్తథా జానుభిరాహతాః ॥	20
ఏతదర్థమయమ్ ప్రాప్తో వక్తమ్ మధురవాగిహ । నామ్నా దధిముఖో నామ హరిః ప్రఖ్యాతవిక్రమః ॥	21
ద్రుష్టా సీతా మహాబాహో సౌమిత్రే పశ్య తత్త్వతః । ఆభిగమ్య యథా సర్వే పిబన్తి మధు వానరాః ॥	22
న చాప్యద్రుష్ట్యా వైదేహీమ్ విశ్రుతాః పురుషర్షభ । వనమ్ దాత్త వరమ్ దివ్యమ్ ధర్షయేయుర్వనౌకసః ॥	23
తతః ప్రహృష్టో ధర్మాత్మా లక్ష్మణః సహరాఘవః । శ్రుత్వా కర్ణసుఖామ్ వాణీమ్ సుగ్రీవవదనాచ్యుతామ్ ॥	24
ప్రాహృప్యత భృశమ్ రామో లక్ష్మణశ్చ మహాయశాః । శ్రుత్వా దధిముఖస్యేదమ్ సుగ్రీవస్తు ప్రహృప్య చ । వనపాలమ్ పునర్వాక్యమ్ సుగ్రీవః ప్రత్యభాషత ॥	25

ప్రీతో-స్మి సౌమ్య యద్భుక్తమ్ వనమ్ తైః కృతకర్మభిః ।
మర్షితమ్ మర్షణీయమ్ చ చేష్టితమ్ కృతకర్మణామ్ ॥ 26॥

ఇచ్ఛామి శీఘ్రమ్ హనుమత్ప్రధానాన్
శాఖామ్నుగామ్నాన్ముగరాజదర్పాన్ ।
ద్రష్టమ్ కృతార్థాన్సహ రాఘవాభ్యామ్
శ్రోతుమ్ చ సీతాధిగమే ప్రయత్నమ్ ॥ 27॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 61 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 62 ॥

సుగ్రీవేణైవముక్తస్తు హృష్టో దధిముఖః కపిః ।
రాఘవమ్ లక్ష్మణమ్ చైవ సుగ్రీవమ్ చాభ్యవదయత్ ॥ 1॥

స ప్రణమ్య చ సుగ్రీవమ్ రాఘవౌ చ మహాబలౌ ।
వానరైః సహితైః శూరైర్దివమీవోత్పపాత హ ॥ 2॥

స యథైవాగతః పూర్వమ్ తథైవ త్వరితో గతః ।
నిపత్య గగనాద్బాహౌ తద్వనమ్ ప్రవివేశ హ ॥ 3॥

స ప్రవిష్టో మధువనమ్ దదర్శ హరియూథపాన్ ।
విమదానుద్ధతాన్సర్వాస్మీహమానాన్మధూదకమ్ ॥ 4॥

స తానుపాగమద్వీరో బద్ధ్యా కరపుటాఞ్జలిమ్ ।
ఉవాచ వచనమ్ శ్లక్ష్యమిదమ్ హృష్టవదజ్గదమ్ ॥ 5॥

సౌమ్య రోషో న కర్తవ్యో యదేభిరభివారితః ।
అఞానాద్రక్షిభిః క్రోధాద్భవన్తః ప్రతిషేధితాః ॥ 6॥

యువరాజస్త్వమీశశ్చ వనస్యాస్య మహాబల ।
మౌర్ఖ్యాత్పూర్వమ్ కృతో దోషస్తద్భవాన్కన్తుమర్హతి ॥ 7॥

యథైవ హి పితా తీ-భూత్పూర్వమ్ హరిగణేశ్వరః ।
తథా త్వమపి సుగ్రీవో నాన్యస్తు హరిసత్తమ ॥ 8॥

అఖ్యాతమ్ హి మయా గత్వా పితృవ్యస్య తవానఘ ।
ఇహోపయానమ్ సర్వేషామేతేషామ్ వనచారిణామ్ ॥ 9॥

- స త్వదాగమనమ్ శ్రుత్వా సహైభిర్హరియూథపైః |
ప్రహృష్టో న తు రుష్టో-సౌ వనమ్ శ్రుత్వా ప్రధర్షితమ్ || 10||
- ప్రహృష్టో మామ్ పితృవ్యస్తే సుగ్రీవో వానరేశ్వరః |
శీఘ్రమ్ ప్రేషయ సర్వామాన్మనితి హోవాచ పార్థివః || 11||
- శ్రుత్వా దధిముఖస్యైతద్వచనమ్ శ్లక్ష్యమజ్ఞదః |
అబ్రవీత్తాన్హరిశ్రీష్టో వాక్యమ్ వాక్యవిశారదః || 12||
- శజ్జే శ్రుతో-యమ్ పుత్తాన్తో రామేణ హరియూథపాః |
తత్కృమమ్ నేహ నః స్థాతుమ్ కృతే కార్యే పరస్తపాః || 13||
- పీత్వా మధు యథాకామమ్ విశ్రాంతా వనచారిణః |
కిమ్ శేషమ్ గమనమ్ తత్ర సుగ్రీవో యత్ర మే గురుః || 14||
- సర్వే యథా మామ్ వక్ష్యన్తి సమేత్య హరియూథపాః |
తథాస్మి కర్తా కర్తవ్యే భవద్భిః పరవానహమ్ || 15||
- నాశాపయితుమీశో-హమ్ యువరాజో-స్మి యద్యపి |
అయుక్తమ్ కృతకర్మాణో యూయమ్ ధర్మయితుమ్ మయా || 16||
- బ్రువతశ్చాజ్గదశ్చైవమ్ శ్రుత్వా వచనమవ్యయమ్ |
ప్రహృష్టమనసో వాక్యమిదమూచుర్వనౌకసః || 17||
- ఏవమ్ వక్ష్యతి కో రాజస్త్వభుః సన్వానరర్షభ |
ఐశ్వర్యమదమత్తో హి సర్వో-హమితి మన్యతే || 18||
- తవ చేదమ్ సుసద్రుశమ్ వాక్యమ్ నాన్యస్య కస్య చిత్ |
సన్నతిర్హి తవాఖ్యాతి భవిష్యచ్ఛుభభాగ్యతామ్ || 19||
- సర్వే వయమపి ప్రాప్తాస్తత్ర గన్తుమ్ కృతక్షణాః |
స యత్ర హరివీరాణామ్ సుగ్రీవః పతిరవ్యయః || 20||
- త్వయా హ్యనుక్తైర్హరిభిర్నైవ శక్యమ్ పదాత్పదమ్ |
క్వ చిద్గన్తుమ్ హరిశ్రీష్ట బ్రూమః సత్యమిదమ్ తు తే || 21||
- ఏవమ్ తు వదతామ్ తేషామజ్ఞదః ప్రత్యభాషత |
బాఢమ్ గచ్ఛామ ఇత్యుక్త్వా ఉత్పాత మహీతలాత్ || 22||
- ఉత్పతన్తమనూత్పేతుః సర్వే తే హరియూథపాః |
కృత్వాకాశమ్ నిరాకాశమ్ యశ్నోత్క్లిష్టా ఇవానలాః || 23||

తే-మ్బరమ్ సహసోత్పత్య వేగవన్తః ప్లవజ్గమాః ।
వినదన్తో మహానాదమ్ ఘనా వాతేరితా యథా ॥ 24||

అజ్గదే హ్యననుప్రాప్తే సుగ్రీవో వానరాధిపః ।
ఉవాచ శోకోపహతమ్ రామమ్ కమలలోచనమ్ ॥ 25||

సమాశ్వసిహి భద్రమ్ తే ద్దుష్టా దేవీ న సమ్మయః ।
నాగన్తుమిహ శక్యమ్ తైరతీతే సమయే హి నః ॥ 26||

న మత్సకాశమాగచ్ఛేత్కృత్యే హి వినిపాతితే ।
యువరాజో మహాబాహుః ప్లవతామ్ ప్రవరో-జ్గదః ॥ 27||

యద్యప్యకృతకృత్యానామీదృశః స్యాదుపక్రమః ।
భవేత్త దీనవదనో భ్రాన్తవిప్లుతమానసః ॥ 28||

పితృవైతామహమ్ చైతత్సార్వకైరభిరక్షితమ్ ।
న మే మధువనమ్ హన్యాదహ్రాష్టః ప్లవగేశ్వరః ॥ 29||

కౌసల్యా సుప్రజా రామ సమాశ్వసిహి సువ్రత ।
ద్దుష్టా దేవీ న సన్దేహో న చాన్యేన హనూమతా ।
న హ్యన్యః కర్మణో హేతుః సాధనే తద్విధో భవేత్ ॥ 30||

హనూమతి హి సిద్ధిశ్చ మతిశ్ చ మతిసత్తమ ।
వ్యవసాయశ్చ వీర్యమ్ చ సూర్యే తేజ ఇవ ధృవమ్ ॥ 31||

జామ్బవాన్యత్ర నేతా స్యాదజ్గదశ్చ బలేశ్వరః ।
హనూమామ్నాప్యధిష్ఠాతా న తస్య గతిరన్యథా ॥ 32||

మా భూశ్శిన్తా సమాయుక్తః సమ్ప్రత్యమితవిక్రమ ॥ 33||

తతః కిల కిలా శబ్దమ్ శుశ్రావాసన్నమమ్బరే ।
హనూమత్కర్మద్దుష్టానామ్ నర్దతామ్ కాననాకసామ్ ।
కిష్కిన్దాముపయాతానామ్ సిద్ధిమ్ కథయతామ్ ఇవ ॥ 34||

తతః శ్చుత్వా నినాదమ్ తమ్ కపీనామ్ కపిసత్తమః ।
ఆయతాశ్చేతలాజ్గాలః సో-భవద్భ్రష్టమానసః ॥ 35||

ఆజగ్ముస్తే-పి హరయో రామదర్శనకాఙ్క్షిణః ।
అజ్గదమ్ పురతః కృత్వా హనూమన్తమ్ చ వానరమ్ ॥ 36||

తే-జ్గదప్రముఖా వీరాః ప్రహృష్టాశ్చ ముదాన్వితాః ।

నిపేతుర్వారిరాజస్య సమీపే రాఘవస్య చ ॥	37॥
హనూమామ్భుచ్చ మహాబహుః ప్రణమ్య శిరసా తతః । నియతామక్షతామ్ దేవీమ్ రాఘవాయ న్యవేదయత్ ॥	38॥
నిశ్చితార్థమ్ తతస్తస్మిన్సుగ్రీవమ్ పవనాత్మజే । లక్ష్మణః ప్రీతిమాన్వీతమ్ బహుమానాదపైక్షత ॥	39॥
ప్రీత్యా చ రమమాణో-థ రాఘవః పరవీరహా । బహు మాసేన మహతా హనూమంతమపైక్షత ॥	40॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 62 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 63 ॥

తతః ప్రసవణమ్ శైలమ్ తే గత్వా చిత్రకాననమ్ । ప్రణమ్య శిరసా రామమ్ లక్ష్మణమ్ చ మహాబలమ్ ॥	1॥
యువరాజమ్ పురస్కృత్య సుగ్రీవమభివాద్య చ । ప్రపుత్తమథ సీతాయాః ప్రవక్తముపచక్రముః ॥	2॥
రావణాన్తఃపురే రోధమ్ రాక్షసీభిశ్ చ తర్జనమ్ । రామే సమనురాగమ్ చ యశ్శాపి సమయః కృతః ॥	3॥
ఏతదాఖ్యాన్తి తే సర్వే హరయో రామ సమ్మిధౌ । వైదేహీమక్షతామ్ శ్రుత్వా రామస్తాత్తరమబ్రవీత్ ॥	4॥
క్య సీతా వర్తతే దేవీ కథమ్ చ మయి వర్తతే । ఏతన్నే సర్వమాఖ్యాత వైదేహీమ్ ప్రతి వానరాః ॥	5॥
రామస్య గదితమ్ శ్రుత్వ హరయో రామసమ్మిధౌ । చోదయన్తి హనూమంతమ్ సీతాపుత్రాన్తకోవిదమ్ ॥	6॥
శ్రుత్వా తు వచనమ్ తేషామ్ హనూమాన్మారుతాత్మజః । ఉవాచ వాక్యమ్ వాక్యఞః సీతాయా దర్శనమ్ యథా ॥	7॥
సముద్రమ్ లఙ్ఘయిత్వాహమ్ శతయోజనమాయతమ్ । అగచ్ఛమ్ జానకీమ్ సీతామ్ మార్గమాణో దిద్దుక్షయా ॥	8॥

తత్ర లక్ష్మీతి నగరీ రావణస్య దురాత్మనః । దక్షిణస్య సముద్రస్య తీరే వసతి దక్షిణే ॥	9॥
తత్ర ద్వుష్టా మయా సీతా రావణాన్తఃపురే సతీ । సమ్ప్యస్య త్వయి జీవన్తీ రామా రామ మనోరథమ్ ॥	10॥
ద్వుష్టా మే రాక్షసీ మధ్యే తర్జ్యమానా ముహుర్ముహుః । రాక్షసీభిర్విరూపాభీ రక్షితా ప్రమదావసే ॥	11॥
దుఃఖమాపద్యతే దేవీ తవదుఃఖోచితా సతీ । రావణాన్తఃపురే రుద్ధ్వా రాక్షసీభిః సురక్షితా ॥	12॥
ఏకపేణీధరా దీనా త్వయి చిన్తాపరాయణా । అధఃశయ్యా వివర్ణాజ్ఞీ పద్మినీవ హిమాగమే ॥	13॥
రావణాద్వినివృత్తార్థా మర్తవ్యక్రుతనిశ్చయా । దేవీ కథమ్ చిత్కాకుత్స్థ త్వన్మనా మార్గితా మయా ॥	14॥
ఇక్ష్వాకువమ్భవిఖ్యాతిమ్ శనైః కీర్తయతానఘు । స మయా నరశార్దూల విశ్వాసముపపాదితా ॥	15॥
తతః సమ్భాషితా దేవీ సర్వమర్థమ్ చ దర్శితా । రామసుగ్రీవసఖ్యమ్ చ శ్రుత్వా ప్రీతిముపాగతా ॥	16॥
నియతః సముదాచారో భక్తిశ్చాస్యాస్తథా త్వయి । ఏవమ్ మయా మహాభాగా ద్వుష్టా జనకనన్దినీ । ఉగ్రీణ తపసా యుక్తా త్వద్భక్త్యా పురుషర్షభ ॥	17॥
అభిజ్ఞానమ్ చ మే దత్తమ్ యథాపుత్తమ్ తవాన్తికే । చిత్రకూటే మహాప్రాణ వాయసమ్ ప్రతి రాఘవ ॥	18॥
విభాష్యశ్చ నర వ్యాఘ్రా రామో వాయుసుత త్వయా । అఖిలేనేహ యద్బ్రష్టమితి మామాహ జానకీ ॥	19॥
ఇదమ్ చాస్మై ప్రదాతవ్యమ్ యత్నాత్సపరిరక్షితమ్ । బ్రువతా వచనాన్యేవమ్ సుగ్రీవస్యోపశ్రుణ్వతః ॥	20॥
ఏష చూడామణిః శ్రీమాన్మయా తే యత్నరక్షితః । మనఃశిలాయాస్తికలస్తమ్ స్మరస్వేతి చాబ్రవీత్ ॥	21॥
ఏష నిర్యాతితః శ్రీమాన్మయా తే వారిసమ్భవః ।	

ఏతమ్ ద్రుష్ట్వా ప్రమోదిష్యే వ్యసనే త్వామివానఘు ॥	22॥
జీవితమ్ ధారయిష్యామి మాసమ్ దశరథాత్మజ । ఊర్ధ్వమ్ మాసాన్న జీవేయమ్ రక్షసామ్ వశమాగతా ॥	23॥
ఇతి మామబ్రవీత్సీతా కృశాజ్ఞీ ధర్మ చారిణీ । రావణాన్తఃపురే రుద్ధా మ్ముగీవోత్పల్లలోచనా ॥	24॥
ఏతదేవ మయాఖ్యాతమ్ సర్వమ్ రాఘవ యద్యథా । సర్వథా సాగరజలీ సన్తారః ప్రవిధీయతామ్ ॥	25॥
తౌ జాతాశ్వాసౌ రాజపుత్రౌ విదిత్వా తచ్ఛాభిఞానమ్ రాఘవాయ ప్రదాయ । దేవ్యా చాఖ్యాతమ్ సర్వమేవానుపూర్వ్యాద్ వాచా సమ్పూర్ణమ్ వాయుపుత్రః శశమ్న ॥	26॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 63 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 64 ॥

ఏవముక్తో హనుమతా రామో దశరథాత్మజః । తమ్ మణిమ్ హృదయే కృత్వా ప్రరురోద సలక్ష్మణః ॥	1॥
తమ్ తు ద్రుష్ట్వా మణిశ్రీష్ఠమ్ రాఘవః శోకకర్మితః । నేత్రాభ్యామశ్రుపూర్ణాభ్యామ్ సుగ్రీవమిదమబ్రవీత్ ॥	2॥
యథైవ ధేనుః ప్రవతి స్నేహోద్వత్సస్య వత్సలా । తథా మమాపి హృదయమ్ మణిరత్నస్య దర్శనాత్ ॥	3॥
మణిరత్నమిదమ్ దత్తమ్ వైదేహ్యః శ్వశురేణ మే । వధూకాలే యథా బద్ధమధికమ్ మూర్ధ్ని శోభతే ॥	4॥
అయమ్ హి జలసమ్భూతో మణిః ప్రవరపూజితః । యశో పరమతుష్టేన దత్తః శక్రేణ ధీమతా ॥	5॥
ఇమమ్ ద్రుష్ట్వా మణిశ్రీష్ఠమ్ తథా తాతస్య దర్శనమ్ । అద్యాస్మ్యవగతః సౌమ్య వైదేహస్య తథా విభోః ॥	6॥
అయమ్ హి శోభతే తస్యాః ప్రియాయా మూర్ధ్ని మే మణిః ।	

అద్యాస్య దర్శనేనాహమ్ ప్రాప్తామ్ తామ్ ఇవ చింతయే	7
కిమాహ సీతా వైదేహీ బ్రూహి సౌమ్య పునః పునః పరాసుమివ తోయేన సింహస్త్రీ వాక్యవారిణా	8
ఇతస్తు కిమ్ దుఃఖతరమ్ యదిమమ్ వారిసమ్భవమ్ మణిమ్ పశ్యామి సౌమిత్రే వైదేహీమాగతమ్ వినా	9
చిరమ్ జీవతి వైదేహీ యది మాసమ్ ధరిష్యతి క్షణమ్ సౌమ్య న జీవేయమ్ వినా తామసితేక్షణామ్	10
నయ మామపి తమ్ దేశమ్ యత్ర దృష్ట్వా మమ ప్రియా న తిష్ఠేయమ్ క్షణమపి ప్రపుత్తిముపలభ్య చ	11
కథమ్ సా మమ సుశ్రోణి భీరు భీరుః సతీ తదా భయావహానామ్ ఘోరాణామ్ మధ్యే తిష్ఠతి రక్షసామ్	12
శారదస్తిమిరోన్ముఖో నూనమ్ చన్ద్ర ఇవామ్బుడైః ఆవుతమ్ వదనమ్ తస్యా న విరాజతి రాక్షసైః	13
కిమాహ సీతా హనుమమ్స్తత్త్వతః కథయస్వ మే ఏతేన ఖలు జీవిష్యే భేషజీనాతురో యథా	14
మధురా మధురాలాపా కిమాహ మమ భామినీ మద్విహీనా వరారోహా హనుమన్కథయస్వ మే దుఃఖాద్దుఃఖతరమ్ ప్రాప్య కథమ్ జీవతి జానకీ	15

|| ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 64 ||

|| శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ||

|| సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 65 ||

ఏవముక్తస్తు హనుమాన్ప్రాఘవేణ మహాత్మనా సీతాయా భాషితమ్ సర్వమ్ స్యవేదయత రాఘవే	1
ఇదముక్తవతీ దేవీ జానకీ పురుషర్షభ పూర్వపుత్రమభిజ్ఞానమ్ చిత్రకూటే యథా తథమ్	2
సుఖసుప్తా త్వయా సార్థమ్ జానకీ పూర్వముత్థితా వాయసః సహసోత్పత్య విరరాద స్తనాన్తరే	3

పర్యాయేణ చ సుప్తస్త్వమ్ దేవ్యజ్యే భరతాగ్రజ । పునశ్చ కిల పక్షీ స దేవ్యా జనయతి వ్యథామ్ ॥	4
తతః పునరుపాగమ్య విరరాద భృశమ్ కిల । తతస్త్వమ్ బోధితస్తస్యాః శోణితేన సముక్షితః ॥	5
వాయసేన చ తేనైవ సతతమ్ బాధ్యమానయా । బోధితః కిల దేవ్యాస్త్వమ్ సుఖసుప్తః పరన్తవ ॥	6
తామ్ తు ద్రుష్ట్వా మహాబాహో రాదితామ్ చ స్తనాన్తరే । ఆశీవిష ఇవ క్రుద్ధో నిఃశ్వసన్నభ్యభాషథాః ॥	7
నఖాగ్నైః కేన తే భీరు దారితమ్ తు స్తనాన్తరమ్ । కః క్రీడతి సరోషేణ పశ్చావక్త్రేణ భోగినా ॥	8
నిరీక్షమాణః సహసా వాయసమ్ సమపైక్షతాః । నఖైః సరుధిరైస్తీక్ష్ణైర్కామేవాభిముఖమ్ స్థితమ్ ॥	9
సుతః కిల స శక్రస్య వాయసః పతతామ్ వరః । ధరాన్తరచరః శీఘ్రమ్ పవనస్య గతౌ సమః ॥	10
తతస్తస్మిన్నహాబాహో కోపసమ్పర్తితేక్షణః । వాయసే త్వమ్ క్రుత్వాః క్రూరామ్ మతిమ్ మతిమతామ్ వర ॥	11
స దర్భమ్ సమ్నూరాద్భుహ్య బ్రహ్మస్త్రేణ న్యయాజయః । స దీప్త ఇవ కాలాగ్నిర్జ్వాలాభిముఖః ఖగమ్ ॥	12
స త్వమ్ ప్రదీప్తమ్ చిక్షేప దర్భమ్ తమ్ వాయసమ్ ప్రతి । తతస్తు వాయసమ్ దీప్తః స దర్భో-నుజగామ హ ॥	13
స పిత్రా చ పరిత్యక్తః సురైః సర్వైర్మహర్షిభిః । త్రీమ్లొకాస్సమ్పరిక్రమ్య త్రాతారమ్ నాధిగచ్ఛతి ॥	14
తమ్ త్వమ్ నిపతితమ్ భూమౌ శరణ్యః శరణాగతమ్ । వధార్హమపి కాకుత్స్థ క్రుపయా పరిపాలయః ॥	15
మోఘమస్త్రమ్ న శక్యమ్ తు కర్మమిత్యేవ రాఘవ । తతస్తస్యాక్షికాకస్య హినస్తి స్మ స దక్షిణమ్ ॥	16
రామ త్వామ్ స నమస్కృత్వా రాజో దశరథస్య చ । విస్రుష్టస్తు తదా కాకః ప్రతివేదే ఖమాలయమ్ ॥	17

<p>ఏవమస్త్రవిదామ్ శ్రేష్ఠః సత్త్వవాఙ్శీలవానపి । కిమర్థమస్త్రమ్ రక్షఃసు న యోజయసి రాఘవ ॥</p>	<p>18 </p>
<p>న నాగా నాపి గన్ధర్వా నాసురా న మరుద్గణాః । తవ రామ ముఖే స్థాతుమ్ శక్తాః ప్రతినమాధితుమ్ ॥</p>	<p>19 </p>
<p>తవ వీర్యవతః కచ్చిన్మయి యద్యస్తి సమ్భ్రమః । క్షిప్రమ్ సునిశితైర్బాణైర్హస్త్యాత్మామ్ యుధి రావణః ॥</p>	<p>20 </p>
<p>భ్రాతురాదేశమాదాయ లక్ష్మణో వా పరస్తవః । స కిమర్థమ్ నరవరో న మామ్ రక్షతి రాఘవః ॥</p>	<p>21 </p>
<p>శక్తౌ తౌ పురుషవ్యాఘ్రౌ వాయ్వగ్నిసమతేజసౌ । సురాణామపి దుర్ధర్షౌ కిమర్థమ్ మాముషేక్షతః ॥</p>	<p>22 </p>
<p>మమైవ దుష్కృతమ్ కిమ్ చిన్మహదస్తి న సమ్మయః । సమర్థౌ సహితౌ యన్మామ్ నాపేక్షితే పరస్తపౌ ॥</p>	<p>23 </p>
<p>వైదేహ్యో వచనమ్ శ్రుత్వా కరుణామ్ సాశ్రుభాషితమ్ । పునరప్యహమార్యామ్ తామిదమ్ వచనమబ్రువమ్ ॥</p>	<p>24 </p>
<p>త్వచ్ఛోకవిముఖో రామో దేవి సత్యేన తే శవే । రామే దుఃఖాభిభూతే చ లక్ష్మణః పరితప్యతే ॥</p>	<p>25 </p>
<p>కథమ్ చిద్భవతీ ద్రుష్టా న కాలః పరిశోచితుమ్ । ఇమమ్ ముహూర్తమ్ దుఃఖానామంతమ్ ద్రక్ష్యసి భామిని ॥</p>	<p>26 </p>
<p>తావుభౌ నరశార్దూలౌ రాజపుత్రావరిస్తవౌ । త్వద్దర్శనకృతోత్సాహౌ లజ్కామ్ భస్మీకరిష్యతః ॥</p>	<p>27 </p>
<p>హత్వా చ సమరే రౌద్రమ్ రావణామ్ సహ బాన్ధవమ్ । రాఘవస్తాప్తామ్ మహాబాహుః స్వామ్ పురీమ్ నయతే ధ్రువమ్ ॥</p>	<p>28 </p>
<p>యత్తు రామో విజానీయాదభిజ్ఞానమనిన్దితే । ప్రీతినఙ్గాననమ్ తస్య ప్రదాతుమ్ తత్త్వమర్హసి ॥</p>	<p>29 </p>
<p>సాభివీక్య దిశః సర్వా వేణ్యుద్భృథనముత్తమమ్ । ముక్త్వా వస్త్రార్దదౌ మహ్యమ్ మణిమేతమ్ మహాబల ॥</p>	<p>30 </p>
<p>ప్రతిగ్రుహ్య మణిమ్ దివ్యమ్ తవ హేతో రఘూత్తమ । శిరసా సమ్ప్రణమ్యైనామహమాగమనే త్వరే ॥</p>	<p>31 </p>

గమనే చ కృతోత్సాహమవేక్ష్య వరవర్ణినీ ।
వివర్ధమానమ్ చ హి మామువాచ జనకాత్మజా ।
అశ్రుపూర్ణముఖీ దీనా బాష్పసన్నిగ్ధభాషిణీ ॥ 32॥

హనుమన్సిమ్హసజ్కాశౌ తావుభౌ రామలక్ష్మణౌ ।
సుగ్రీవమ్ చ సహమాత్యమ్ సర్వాన్బుయా అనామయమ్ ॥ 33॥

యథా చ స మహాబాహుర్మామ్ తారయతి రాఘవః ।
అస్మాద్భుఃఖామ్బుసమ్ప్రాధాత్తత్సమాధాతుమర్హసి ॥ 34॥

ఇమమ్ చ తీవ్రమ్ మమ శోకపేగమ్
రక్షోభిరేభిః పరిభర్తనమ్ చ ।
బ్రూయాస్తు రామస్య గతః సమీపమ్
శివశ్చ తే-ధ్వాస్తు హరిప్రవీర ॥ 35॥

ఏతత్తవార్యా న్మపరాజసిమ్హ
సీతా వచః ప్రాహ విషాదపూర్వమ్ ।
ఏతచ్ఛ బుద్ధ్వా గదితమ్ మయా త్వమ్
శ్రద్ధత్స్వ సీతామ్ కుశలామ్ సమగ్రామ్ ॥ 36॥

॥ ఇతి సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 65 ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥

॥ సున్నర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 66 ॥

అథాహముత్తరమ్ దేవ్యా పునరుక్తః ససమ్భ్రమమ్ ।
తవ స్నేహాన్నరవ్యాఘ్రు సౌహార్యాదనుమాన్య చ ॥ 1॥

ఏవమ్ బహువిధమ్ వాచ్యో రామో దాశరథిస్త్యయా ।
యథా మామాప్నుయాచ్ఛీఘ్రమ్ హత్వా రావణమాహవే ॥ 2॥

యది వా మన్యసే వీర వసైకాహమరిన్దమ ।
కస్మిమ్మిచ్చత్సమ్ప్రతే దేశే విశ్రాన్తః శోభో గమిష్యసి ॥ 3॥

మమ చాప్యల్పభాగ్యాయాః సామ్నిధ్యాత్తవ వాసర ।
అస్య శోకవిపాకస్య ముహూర్తమ్ స్యాద్విమోక్షణమ్ ॥ 4॥

గతే హి త్వయి విక్రాన్తే పునరాగమనాయ వై ।
ప్రాణానామపి సన్దేహో మమ స్యాన్నాత్త సమ్మయః ॥ 5॥

తవాదర్శనజః శోకో భూయో మామ్ పరితాపయేత్ దుఃఖాద్దుఃఖపరాభూతామ్ దుర్గతామ్ దుఃఖభాగినీమ్	6
అయమ్ తు వీరసన్దేహస్త్రిష్ఠతీవ మమాగ్రతః సుమహామ్స్త్వత్సహాయేషు హర్యుక్తేషు అసమ్మయః	7
కథమ్ ను ఖలు దుష్పారమ్ తరిష్యన్తి మహోదధిమ్ తాని హర్యుక్తస్సైన్యాని తౌ వా నరవరాత్మజౌ	8
త్రయాణామేవ భూతానామ్ సాగరస్యాస్య లజ్ఘినీ శక్తిః స్యాద్దైవనతేయస్య వాయోర్వా తవ వానఘు	9
తదస్మిన్కార్యనియోగే వీరైవమ్ దురతిక్రమే కిమ్ పశ్యసి సమాధానమ్ బ్రూహి కార్యవిదామ్ వర	10
కామమస్య త్వమేపైకః కార్యస్య పరిసాధనే పర్యాప్తః పరవీరఘ్న యశస్యస్తే బలోదయః	11
బలైః సమగ్నైర్వది మామ్ హత్వా రావణమాహవే విజయీ స్వామ్ పురీమ్ రామో నయేత్తత్స్యాద్యశస్కరమ్	12
యథాహమ్ తస్య వీరస్య వనాదుపధినా హ్రూతా రక్షసా తద్భయాదేవ తథా నార్హతి రాఘవః	13
బలైస్తు సజ్కలామ్ కృత్వా లజ్కామ్ పరబలార్దనః మామ్ నయేద్వది కాకుత్స్థస్తత్తస్య సద్మశమ్ భవేత్	14
తద్యథా తస్య విక్రాంతమనురూపమ్ మహాత్మనః భవత్యాహవశూరస్య తథా త్వముపపాదయ	15
తదర్థోపహితమ్ వాక్యమ్ ప్రశ్రితమ్ హేతుసమ్మితమ్ నిశమ్యాహమ్ తతః శేషమ్ వాక్యముత్తరమబ్రువమ్	16
దేవి హర్యుక్తస్సైన్యానామీశ్వరః ష్ణవతామ్ వరః సుగ్రీవః సత్త్వసమ్పన్నస్తవార్థే కృతనిశ్చయః	17
తస్య విక్రమసమ్పన్నాః సత్త్వవన్తో మహాబలాః మనఃసజ్కల్పసమ్పూతా నిదేశీ హరయః స్థితాః	18
యేషామ్ నోపరి నాధస్తాన్న తిర్యక్సజ్జతే గతిః న చ కర్మసు సీదన్తి మహత్స్వమితతేజసః	19

అసక్తుత్తైర్మహాభాగైర్వానరైర్బలసమ్ముతైః । ప్రదక్షిణీక్రుతా భూమిర్వాయుమార్గానుసారిభిః ॥	20
మద్విశిష్టాశ్చ తుల్యాశ్చ సన్ని తత్ర వనోకసః । మత్తః ప్రత్యవరః కశ్చిన్నాస్తి సుగ్రీవసమ్మిధౌ ॥	21
అహమ్ తావదిహ ప్రాప్తః కిమ్ పునస్తే మహాబలాః । న హి ప్రక్రుష్టాః ప్రేష్యస్తే ప్రేష్యస్తే హీతరే జనాః ॥	22
తదలమ్ పరితాపేన దేవి మన్యుర్వ్యవైతు తే । ఏకోత్పాతేన తే లజ్కామేష్యన్తి హరియూథపాః ॥	23
మమ ప్పుష్కగతౌ తౌ చ చన్తసూర్యావివోదితౌ । త్వత్సకాశమ్ మహాభాగే న్రుసిమ్హ్వాగమిష్యతః ॥	24
అరిఘ్నుమ్ సిమ్హసజ్కాశమ్ క్షిప్రమ్ ద్రక్ష్యసి రాఘవమ్ । లక్ష్మణమ్ చ ధనుష్పాణిమ్ లజ్కా ద్వారముపస్థితమ్ ॥	25
నఖదమ్మాయుధాన్వీరాన్సిమ్హశార్దూలవిక్రమాన్ । వానరాన్వానరేన్స్త్రాభాన్కిష్కప్రమ్ ద్రక్ష్యసి సజ్గతాన్ ॥	26
శైలామ్బుదన్నికాశానామ్ లజ్కామలయసాసుషు । నర్దతామ్ కపిముఖ్యానామచిరాచ్ఛోష్యసే స్వనమ్ ॥	27
నివుత్తవనవాసమ్ చ త్వయా సార్థమరిన్దమమ్ । అభిషిక్తమయోధ్యాయామ్ క్షిప్రమ్ ద్రక్ష్యసి రాఘవమ్ ॥	28
తతో మయా వాగ్బిరదీనభాషిణీ శివాభిరిష్టాభిరభిప్రసాదితా । జగామ శాన్తిమ్ మమ మైథిలాత్మజా తవాపి శోకేన తథాభిషిడితా ॥	29

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ సర్గమ్ 66 ॥

॥ ఇతి సుందర కాణ్డమ్ ॥

॥ శ్రీమద్ వాల్మీకి రామాయణమ్ ॥
॥ యుద్ధ కాణ్డమ్ సర్గమ్ 128 ॥

శిరస్యఞ్జలిమాదాయ కైకేయానన్దివర్ధనః । బభాషే భరతో జ్యేష్ఠన్ రామమ్ సత్యపరాక్రమమ్ ॥	1
పూజితా మామికా మాతా దత్తన్ రాజ్యమిదమ్ మమ । తద్దదామి పునస్తుభ్యన్ యథా త్వమదదా మమ ॥	2
ధురమేకాకినా న్యస్తామ్ముషభేణ బలీయసా । కిశోరవద్గురుమ్ భారమ్ న వోఢుమహముత్సహే ॥	3
వారివేగేన మహతా భిన్నః సేతురివ క్షరన్ । దుర్బన్ధనమిదమ్ మన్యే రాజ్యచ్ఛిద్రమసన్యుతమ్ ॥	4
గతిమ్ ఖర ఇవాశ్వస్య హన్యస్యేవ చ వాయసః । నాస్పేతుముత్సహే దేవ తవ మార్గమరిన్దమ ॥	5
యథా చ రోపితో వృక్షో జాతశ్చాన్తర్నివేశసే । మహామ్బు సుదురారోహో మహాస్కన్ధః ప్రశాఖాన్ ॥	6
శీర్శ్యేత పుష్పితో భూత్వా న ఫలాని ప్రదర్శయేత్ । తస్య నానుభవేదర్థన్ యస్య హేతోః స రోప్యతే ॥	7
ఏషోపమా మహాబాహో త్వమర్థన్ వేత్తుమర్హసి । యద్యస్మాన్మనుజేన్త్ర త్వమ్ భక్తాన్పుత్ర్యాన్ శాధి హి ॥	8
జగదద్యాభిషిక్తన్ త్వామనుపశ్యతు సర్వతః । ప్రతపన్తమివాదిత్యమ్ మధ్యాహ్ని దీప్తతేజసమ్ ॥	9
తూర్యసజ్ఞాతనిర్ఘోషైః కాశ్చీనూపురనిస్సపైః । మధురైర్గీతశబ్దైశ్చ ప్రతిబుధ్యస్య శేష్వ చ ॥	10
యావదావర్తతే చక్రన్ యావతీ చ వసున్ధరా । తావత్త్వమిహ సర్వస్య స్వామిత్వమభివర్తయ ॥	11
భరతస్య వచః శ్రుత్వా రామః పరపురణ్డయః । తథేతి ప్రతిజగ్రాహ నిషసాదాసనే శుభే ॥	12
తతః శత్రుఘ్నవచనాన్నిపుణాః శ్శుశ్రువర్ధకాః ।	

సుఖహస్తాః సుశీఘ్రాశ్చ రాఘవమ్ పర్యపాసత ॥	13
పూర్వన్ తు భరతే స్నాతే లక్ష్మణే చ మహాబలే । సుగ్రీవే వానరేస్త్రే చ రాక్షసేస్త్రే విభీషణే ॥	14
విశోధితజటః స్నాతశ్చిత్రమాల్యానులేపనః । మహార్హవసనోపేతస్తస్థా తత్ర శ్రియా జ్వలన్ ॥	15
ప్రతికర్మ చ రామస్య కారయామాస వీర్యవాన్ । లక్ష్మణస్య చ లక్ష్మీవానిక్ష్యాకుకులవర్ధనః ॥	16
ప్రతికర్మ చ సీతాయాః సర్వా దశరథస్త్రియః । ఆత్మవైవ తదా చక్రుర్మనస్విన్యో మనోహరమ్ ॥	17
తతో రాఘవపత్నీనాన్ సర్వాసామేవ శోభనమ్ । చకార యత్నాత్కౌసల్యా ప్రహ్లాషా పుత్రవత్సలా ॥	18
తతః శత్రుఘ్నవచనాత్సుమన్తో నామ సారథిః । యోజయిత్వాభిచక్రామ రథన్ సర్వాఙ్గశోభనమ్ ॥	19
అర్కమణ్డలసజ్కాశన్ దివ్యమ్ ద్రుష్ట్వా రథన్ స్థితమ్ । ఆరురోహ మహాబాహూ రామః సత్యపరాక్రమః ॥	20
సుగ్రీవో హనుమాస్యై స్థైవ మహేస్త్రసద్దుశద్యుతీ । స్నాతౌ దివ్యనిభైర్వస్త్రైర్జగ్ముతః శుభకుణ్డలౌ ॥	21
సర్వాభరణజుష్టాశ్చ యయుస్తాః శుభకుణ్డలాః । సుగ్రీవవత్స్యాః సీతా చ ద్రష్టుమ్ నగరముత్సుకాః ॥	22
అయోధ్యాయాన్ తు సచివా రాఙ్గో దశరథస్య చ । పురోహితమ్ పురస్కృత్య మస్త్రయామాసురర్థవత్ ॥	23
అశోకో విజయశ్చైవ సిద్ధార్థశ్చ సమాహితాః । మస్త్రయన్రామపుద్ధ్యర్థన్ పుత్ర్యర్థమ్ నగరస్య చ ॥	24
సర్వమేవాభిషేకార్థన్ జయార్హస్య మహాత్మనః । కర్తుమర్హథ రామస్య యద్యన్మజ్గలపూర్వకమ్ ॥	25
ఇతి తే మన్త్రిణః సర్వే సన్దిశ్య తు పురోహితమ్ నగరాన్నిర్భయస్సూర్ణన్ రామదర్శనబుద్ధయః ॥	26

హరియుక్తన్ సహస్రాక్షో రథమిన్ద్ర ఇవానఘః । ప్రయయౌ రథమాస్థాయ రామో నగరముత్తమమ్ ॥	27
జగ్రాహ భరతో రశ్మిశ్శాత్తుఘ్నుశ్శత్రమాదదే । లక్ష్మణో వ్యజనన్ తస్య మూర్ధ్ని సమృద్యవీజయత్ ॥	28
శ్యేతన్ చ వాలవ్యజనన్ సుగ్రీవో వానరేశ్వరః । అపరన్ చన్ద్రసజ్కాశన్ రాక్షసీన్ద్రో విభీషణః ॥	29
రుషిసజ్జైర్తదాకాశే దేపైశ్చ సమరుద్గణైః । స్తూయమానస్య రామస్య శుశ్రువే మధురధ్వనిః ॥	30
తతః శత్రుఙ్గాయమ్ నామ కుఙ్కరమ్ పర్వతోపమమ్ । ఆరురోహ మహాతీజాః సుగ్రీవో వానరేశ్వరః ॥	31
నవనాగసహస్రాణి యయురాస్థాయ వానరాః । మానుషన్ విగ్రహన్ క్రుత్వా సర్వాభరణభూషితాః ॥	32
శఙ్ఖశబ్దప్రణాదైశ్చ దున్దుభీనాన్ చ నిస్పనైః । ప్రయయూ పురుషవ్యాఘ్రస్తామ్ పురీన్ హర్మ్యమాలినీమ్ ॥	33
దద్రుశుస్తే సమాయాస్తన్ రాఘవమ్ సపురఃసరమ్ । విరాజమానన్ వపుషా రథేనాతిరథన్ తదా ॥	34
తే వర్ధయిత్వా కాకుత్స్థన్ రామేణ ప్రతినన్దితాః । అనుజగ్ముర్మహాత్మానమ్ భ్రాతృభిః పరివారితమ్ ॥	35
అమాత్యైర్బ్రాహ్మణైశ్చైవ తథా ప్రక్రుతిభిర్వృతః । శ్రియా విరురుచే రామో నక్షత్రైరివ చన్ద్రమాః ॥	36
స పురోగామిభిస్తూర్జ్యస్తాలస్పస్తికపాణిభిః । ప్రవ్యాహరద్భిర్ముదితైర్ముజ్గలాని యయౌ వృతః ॥	37
అక్షతన్ జాతరూపమ్ చ గావః కన్యాస్తథా ద్విజాః । నరా మోదకహస్తాశ్చ రామస్య పురతో యయుః ॥	38
సఖ్యన్ చ రామః సుగ్రీవే ప్రభావమ్ చానిలాత్మజే । వానరాణాన్ చ తత్కర్మ వ్యాచచక్షీఆథ మన్త్రిణామ్ ॥	39
శ్రుత్వా చ విస్మయన్ జగ్మురయోధ్యాపురవాసినః । వానరాణామ్ చ తత్కర్మ రాక్షసానామ్ చ తద్భులమ్ ॥	40

- విభీషణస్య సమ్యోగమాచచక్షే-థ మన్త్రిణామ్ |
 ద్యుతిమాసేతదాఖ్యాయ రామో వానరసన్యుతః ||
 హృష్టపుష్పజనాకీర్ణామయోధ్యామ్ ప్రవివేశ హ | 41||
- తతో హ్యభ్యుచ్చయన్సౌరాః పతాకాస్తే గ్రుహే గ్రుహే ||
 ఐక్ష్వాకాధ్యుషితన్ రమ్యమాససాద పితుర్బహుమ్ | 42||
- అథాబ్రవీద్రాజపుత్రో భరతమ్ ధర్మిణామ్ వరమ్ ||
 అర్థోపహితయా వాచా మధురమ్ రఘునన్దనః | 43||
- పితుర్భవనమాసాద్య ప్రవిశ్య చ మహాత్మనః ||
 కౌసల్యాన్ చ సుమిత్రామ్ చ కైకీయామ్ చాభ్యవదయత్ | 44||
- తచ్చ మద్భవనన్ శ్రేష్ఠమ్ సాశోకవనికమ్ మహత్ ||
 ముక్తావైదూర్యసజ్జీర్ణన్ సుగ్రీవస్య నివేదయ | 45||
- తస్య తద్వచనన్ శ్రుత్వా భరతః సత్యవిక్రమః ||
 హస్తే గ్రుహీత్వా సుగ్రీవమ్ ప్రవివేశ తమాలయమ్ | 46||
- తతస్త్వైలప్రదీపామ్బు పర్యణోకాస్తరణాని చ ||
 గ్రుహీత్వా వివిశుః క్షిప్రమ్ శత్రుఘ్నేన ప్రచోదితాః | 47||
- ఉవాచ చ మహాతేజాః సుగ్రీవన్ రాఘవానుజః ||
 అభిషేకాయ రామస్య దూతానాఞాపయ ప్రభో | 48||
- సౌవర్ణాన్వానరేన్ద్రాణాన్ చతుర్ణామ్ చతురో ఘటాన్ ||
 దదౌ క్షిప్రన్ స సుగ్రీవః సర్వరత్నవిభూషితాన్ | 49||
- యథా ప్రత్యూషసమయే చతుర్ణాన్ సాగరామ్బుసామ్ ||
 పూర్ణైర్ఘటైః ప్రతీక్షధ్వన్ తథా కురుత వానరాః | 50||
- ఏవముక్తా మహాత్మానో వానరా వారణోపమాః ||
 ఉత్పేతుర్గగనన్ శీఘ్రన్ గరుడా ఇవ శీఘ్రగాః | 51||
- జామ్బువామ్బు హనూమామ్బు వేగదర్శి చ వానరః ||
 రుషభశ్చైవ కలశాఞ్జలపూర్ణానథానయన్ | 52||
- నదీశతానామ్ పంచానాన్ జలే కుమ్భైర్బురుపాహరన్ ||
 పూర్వాత్సముద్రాత్కలశన్ జలపూర్ణమథానయత్ |
 సుషేణః సత్త్వసమ్బున్నః సర్వరత్నవిభూషితమ్ | 54||

రుషభో దక్షిణాత్కార్తాన్ సముద్రాజ్జలమాహరత్ |
రక్తచన్దనకర్పూరైః సన్మృతన్ కాఞ్చనమ్ ఘటమ్ || 55||

గవయః పశ్చిమాత్తోయమాజహార మహార్ణవాత్ |
రత్నకుమ్భేన మహతా శీతమ్ మారుతవిక్రమః || 56||

ఉత్తరాచ్ఛ జలన్ శీఘ్రన్ గరుడానిలవిక్రమః |
ఆజహార స ధర్మాత్మా నలః సర్వగుణాన్వితః || 57||

తతసైర్వానరశ్రేష్ఠైరానీతమ్ ప్రేక్ష్య తజ్జలమ్ |
అభిషేకాయ రామస్య శత్రుఘ్నః సచివైః సహ ||
పురోహితాయ శ్రేష్ఠాయ సుహృద్భ్యశ్ చ న్యవేదయత్ | 58||

తతః స ప్రయతో వృద్ధో వసిష్ఠో బ్రాహ్మణైః సహ ||
రామన్ రత్నమయా పీఠే సహసీతమ్ న్యవేశయత్ | 59||

వసిష్ఠో వామదేవశ్చ జాబాలిరథ కాశ్యపః ||
కాత్యాయనః సుయశ్శశ్చ గౌతమో విజయస్తథా | 60||

అభ్యషిఞ్చన్నరవ్యాఘ్రమ్ ప్రసన్నేన సుగన్ధినా ||
సలితేన సహస్రాక్షన్ వసవో వాసవమ్ యథా | 61||

రుత్విగ్భిర్బ్రాహ్మణైః పూర్వన్ కన్యాభిర్మన్త్రిభిస్తథా ||
యాడైశ్చైవనాభ్యషిఞ్చన్స్తే సమృహృష్టాః సనైగపైః | 62||

సర్వౌషధిరసైశ్చాపి దైవతైర్నుభసి స్థితైః ||
చతుర్హిర్లోకపాలైశ్చ సర్వైర్దేవైశ్చ సజ్గతైః | 63||

బ్రహ్మణా నిర్మితమ్ పూర్వమ్ కిరీటమ్ రత్నశోభితమ్ ||
అభిషిక్తః పురా యేన మనుస్తమ్ దీప్తతేజసమ్ | 64||

తస్యాన్యవాయే రాజానః క్రమాద్యేనాభిషేచితాః ||
సభాయామ్ హేమక్లుప్తాయామ్ శోభితాయామ్ మహాధనైః | 65||

రత్నైర్నానావిడైశ్చైవ చిత్రితాయామ్ సుశోభనైః ||
నానారత్నమయే పీఠే కల్పయిత్వా యథావిధి | 66||

కిరీటేన తతః పశ్చాద్వసిష్ఠేన మహాత్మనా ||
రుత్విగ్భిర్బ్రాహ్మణైశ్చైవ సమయోక్త్యత రాఘవః | 67||

ఛత్రమ్ తస్య చ జగ్రాహ శత్రుఘ్నః పాణ్డూరన్ శుభమ్ ||

శ్వేతన్ చ వాలవ్యజనన్ సుగ్రీవో వానరేశ్వరః ।	68
అపరన్ చన్ద్రసజ్కాశన్ రాక్షసేన్ద్రో విభీషణః ॥	69
మాలాన్ జ్వలన్తీన్ వపుషా కాఞ్చనీమ్ శతపుష్కరామ్ । రాఘవాయ దదౌ వాయుర్వాసవేన ప్రచోదితః ॥	70
సర్వరత్నసమాయుక్తమ్ మణిరత్నవిభూషితమ్ । ముక్తాహారమ్ నరేన్ద్రాయ దదౌ శక్రప్రచోదితః ॥	71
ప్రజగుర్దేవగన్ధర్వా నన్రుతుశ్చాప్సరో గణాః । అభిషేకే తదర్హస్య తదా రామస్య ధీమతః ॥	72
భూమిః సస్యవతీ చైవ ఫలవన్తశ్చ పాదపాః । గన్ధవన్తి చ పుష్పాణి బభూవూ రాఘవోత్సవే ॥	73
సహస్రశతమశ్వానాన్ ధీనూనామ్ చ గవామ్ తథా । దదౌ శతన్ పుషాన్పూర్వన్ ద్విజేభ్యో మనుజర్షభః ॥	74
త్రిమ్బుత్కేటీర్హిరణ్యస్య బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ పునః । నానాభరణవస్త్రాణి మహార్హాణి చ రాఘవః ॥	75
అర్కరశ్మిప్రతీకాశాన్ కాఞ్చనీమ్ మణివిగ్రహామ్ । సుగ్రీవాయ ప్రజన్ దివ్యామ్ ప్రాయచ్ఛన్మనుజర్షభః ॥	76
వైదూర్యమణిచిత్రే చ వజ్రరత్నవిభూషితే । వాలిపుత్రాయ ధృతిమానఙ్గదాయాఙ్గదే దదౌ ॥	77
మణిప్రవరజుష్ఠన్ చ ముక్తాహారమనుత్తమమ్ । సీతాయై ప్రదదౌ రామశ్చన్ద్రరశ్మిసమప్రభమ్ ॥ అరజే వాససీ దివ్యే శుభాన్యాభరణాని చ ।	78
అవేక్షమాణా వైదేహీ ప్రదదౌ వాయుసూనవే ॥ అవముచ్యాత్మనః కణ్ఠాద్ధారన్ జనకనన్దినీ ।	79
అపైక్షత హరీన్సర్వాన్భర్తారన్ చ ముహుర్ముహుః ॥	80
తామిఙ్గితఞః సమ్రేక్ష్య బభాషే జనకాత్మజామ్ । ప్రదేహి సుభగే హారన్ యస్య తుష్టాసి భామిని ॥	81
తేజో ధృతిర్యశో దాక్ష్యమ్ సామర్థ్యమ్ వినయో నయః ।	

పారుషన్ విక్రమా బుద్ధిర్యస్మిన్నేతాని నిత్యదా ॥	82॥
దదౌ సా వాయుపుత్రాయ తన్ హారమసితేక్షణా । హనూమాస్మీన హరేణ శుశుభే వానరర్షభః ॥ చన్ద్రాముచయగౌరేణ శ్వేతాభ్రేణ యథాచలః ।	83॥
సర్వే వానరపుద్గాశ్చ యే చాస్యే వానరోత్తమాః ॥ వాసోభిర్భూషణైశ్చైవ యథార్హమ్ ప్రతిపూజితాః ।	84॥
తతో ద్వివిద మైన్దాభ్యామ్ నీలాయ చ పరస్తపః ॥ సర్వాన్యామగుణాన్వీక్ష్య ప్రదదౌ వసుధాధిపః ।	85॥
విభీషణో-థ సుగ్రీవో హనుమాన్ జామ్బవామ్నుథా ॥ సర్వవానరపుద్గాశ్చ రామేణాక్లిష్టకర్మణా ।	86॥
యథార్హమ్ పూజితాః సర్వే కామై రత్తైశ్చ పుష్కలైర్ ॥ ప్రహృష్టమనసః సర్వే జగ్మురేవ యథాగతమ్ ।	87॥
నత్వా సర్వే మహాత్మానస్తతస్తే వానరర్షభాః ॥ విస్రుష్టాః పార్థివేస్త్రేణ కిష్కిన్దామ్ సముపాగమన్ ।	88॥
సుగ్రీవో వానరశ్రేష్ఠో ద్రుష్ట్యా రామాభిషేచనమ్ ॥ పూజితశ్చైవ రామేణ కిష్కిన్దామ్ ప్రావిశత్పురీమ్ ।	89॥
విభీషణో-పి ధ్రాత్మా సహ రైర్నైర్మతర్షభైః ॥ లబ్ధ్వా కులధనమ్ రాజా లణ్కామ్ ప్రాయాన్ మహాయశాః ।	90॥
స రాజ్యమఖిలమ్ శాసన్నిహతారిర్మహాయశాః ॥ రాఘవః పరమోదారః శశాస పరయా ముదా ।	91॥
ఉవాచ లక్ష్మణమ్ రామో ధర్మజ్ఞమ్ ధర్మవత్సలః ॥	92॥
ఆతిష్ఠ ధర్మజ్ఞ మయా సహేమామ్ । గామ్ పూర్వరాజాధ్యుషితామ్ బలేన । తుల్యమ్ మయా త్వమ్ పితృభిర్మృతా యా । తామ్ యౌవరాజ్యే ధురముద్వహస్వ ॥	93॥
సర్వాత్మనా పర్యనునీయమానో । యదా న సౌమిత్రిరువైతి యోగమ్ । నియుజ్యమానో-పి చ యౌవరాజ్యే తతో-భ్యపిచ్ఛద్ధురతమ్ మహాత్మా ॥	94॥

పొణ్డరీకాళ్ళమేధాభ్యాన్ వాజపేయేన చాసక్రుత్ ఆప్యైళ్ళ వివిధైర్వజ్జైరయజత్పార్థివర్షభః	95
రాజ్యన్ దశసహస్రాణి ప్రాప్య వర్షాణి రాఘవః శతాళ్ళమేధానాజప్తే సదశ్వాన్పూరిదక్షిణాన్	96
ఆజానులమ్మిబాహుళ్ళ మహాస్కన్ధః ప్రతాపవాన్ లక్ష్మణానుచరో రామః పృథివీమన్వపాలయత్	97
రాఘవశ్వాపి ధర్మాత్మా ప్రాప్య రాజ్యమనుత్తమమ్ ఈజీ బహువిధైర్వజ్జైః ససతభ్రాతృబాన్ధవః	98
న పర్యదేవన్విధవా న చ వ్యాలక్రుతమ్ భయమ్ న వ్యాధిజమ్ భయన్ వాపి రామే రాజ్యమ్ ప్రశాసతి	99
నిర్దస్యరభవలోకో నానర్థః కన్ చిదస్సుశత్ న చ స్మ వృద్ధా బాలానామ్ ప్రేతకార్యాణి కుర్వతే	100
సర్వమ్ ముదితమేవాసీత్సర్వో ధర్మపరోఅభవత్ రామమేవానుపశ్యన్తో నాభ్యహిన్సన్పరస్పరమ్	101
ఆసన్వర్షసహస్రాణి తథా పుత్రసహస్రీణః నిరామయా విశోకాళ్ళ రామే రాజ్యమ్ ప్రశాసతి	102
రామో రామో రామ ఇతి ప్రజానామభవన్ కథాః రామభూతమ్ జగాభూద్రామే రాజ్యమ్ ప్రశాసతి	103
నిత్యపుష్పా నిత్యఫలాస్తరవః స్కన్ధవిస్తుతాః కాలవర్షి చ పర్జన్యః సుఖస్పర్శళ్ళ మారుతః	104
బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాః శూద్రా లోభవివర్జితాః స్వకర్మసు ప్రవర్తన్తే తుష్టాః స్వైరేవ కర్మభిః ఆసన్ ప్రజా ధర్మపరా రామే శాసతి నాన్మతాః	105
సర్వే లక్షణసమ్పన్నాః సర్వే ధర్మపరాయణాః దశవర్షసహస్రాణి రామో రాజ్యమకారయత్	106
ధర్మయమ్ యశస్యమాయుష్యమ్ రాజ్ఞామ్ చ విజాఅవహమ్ ఆదికావ్యమిదమ్ చార్షమ్ పురా వాల్మీకినా కృతమ్	107
పఠేద్యః శ్రుణుయాల్లోకే నరః పాపాత్ప్రముచ్యతే	108

- పుత్రకామశ్చ పుత్రాన్వై ధనకామో ధనాని చ ।
లభతే మనుజో లోకే శ్రుత్వా రామాభిషేచనమ్ ॥
మహీమ్ విజయతే రాజా రిపూమ్నా పృథ్వితిష్ఠతి । 109॥
- రాఘవేణ యథా మాతా సుమిత్రా లక్ష్మణీన చ ॥
భరతేన చ కైకీయా జివపుత్రాస్తథా స్త్రియః । 110॥
- భవిష్యన్తి సదానన్దాః పుత్రపౌత్రసమన్వితాః ॥ 111॥
- శ్రుత్వా రామాయణమిదమ్ దీర్ఘమాయిశ్చ విన్దతి ।
రామస్య విజయమ్ చైవ సర్వమక్లిష్టకర్మణః ॥ 112॥
- శ్రుణోతి య ఇత్థమ్ కావ్యమ్ పురా వాల్మీకినా కృతమ్ ।
శ్రద్ధధానో జితక్రోధో దుర్గాణ్యతితరత్యసౌ ॥ 113॥
- సమాగమ్య ప్రవాసాస్తే రమస్తే సహ బాన్ధవైః ।
శ్రుణ్వన్తి య ఇదమ్ కావ్యమ్ పురా వాల్మీకినా కృతమ్ ॥ 114॥
- తే ప్రార్థితాన్ వరాన్ సర్వాన్ ప్రాప్నువన్తీహ రాఘవాత్ ।
శ్రవణేన సురాః సర్వే ప్రీయన్తే సమృశ్రుణ్వతామ్ ॥ 115॥
- వినాయకాశ్చ శామ్యన్తి గృహే తిష్ఠన్తి యస్య వై ।
విజయేత మహీమ్ రాజా ప్రవాసి స్పస్తిమాన్ భవేత్ ॥ 116॥
- స్త్రీయో రజస్వలాః శ్రుత్వా పుత్రాన్ సూయురనుత్తమాన్ ।
పూజయన్మృచ్చ పఠన్మృచ్చనమితిహాసమ్ పురాతనమ్ ॥ 117॥
- ప్రణమ్య శిరసా నిత్యమ్ శ్రోతవ్యమ్ క్షత్రియైర్ద్విజాత్ ॥
ఐశ్వర్యమ్ పుత్రలాభశ్చ భవిష్యతి న సమ్మయః । 118॥
- రామాయణమిదమ్ కృత్స్నమ్ శ్రుణ్వతః పఠతః సదా ॥ 119॥
- ప్రీయతే సతతమ్ రామః సహి మిష్టః సనాతనః ।
ఆదిదేవో మహాబాహుర్హరిర్నారాయణః ప్రభుః ॥
సాక్షాద్దామో రఘుశ్రేష్ఠః శేషో లక్ష్మణ ఉచ్యతే । 120॥
- ఏవమేతత్పురాపుత్రమాఖ్యానమ్ భద్రమస్తు వః ॥
ప్రవ్యాహరత విస్రబ్ధమ్ బలమ్ విష్ణోః ప్రవర్ధతామ్ । 121॥
- దేవాశ్చ సర్వే తుష్టన్తి గృహణాచ్ఛవణాత్తథా ॥
రామాయణస్య శ్రవణే తుష్టన్తి పితరః సదా । 122॥

స్త్రీ:

సుందర కాణ్డమ్

శ్రీమతీ రామానుజాయ నమః

Ed. 1

భక్త్యా రామస్య యే చేమామ్ సమ్మితామ్పుషిణా కృతామ్ ॥
యే లిఖన్తీహ చ నరాన్తేషామ్ వాసస్త్రివిష్టవే ।

123॥

కుటుమ్బుపుద్ధిమ్ ధనధాన్యపుద్ధిమ్ ।
స్త్రీయశ్చ ముఖ్యాహ్ సుఖముత్తమమ్ చ ।
శ్చుత్వా శుభమ్ కాన్యమిదమ్ మహార్థమ్ ।
ప్రాప్నోతి సర్వామ్ భువి చార్థసిద్ధిమ్ ॥

124॥

ఆయుష్యమారోగ్యకరమ్ యశస్యమ్ ।
సౌభ్రాతృకమ్ బుద్ధికరమ్ శుభమ్ చ ।
శ్రోతవ్యమేతన్నియమేన సద్భి ।
రాఖ్యానమోజస్కరముద్ధికాపైః ॥

125॥

॥ ఇతి యుద్ధ కాణ్డమ్ సర్గమ్ 128 ॥

